

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 5 Οκτωβρίου 2025 • Έτος 16^ο • Αρ. φύλλου 893

Κυπριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ

Υποψίες για φαγοπότι στο Βασιλικό

«Ο Χριστοδουλίδης μετέτρεψε την κυβέρνησή του σε θυγατρική εκείνης του Αναστασιάδη», λέει σε συνέντευξή του ο γ.γ. του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου. Αναφορικά με το τερματικό στο Βασιλικό λέει πως έγιναν πολύ κακές συμφωνίες. **Σελ. 7**

ΑΓΟΡΑ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Δεν φάνηκαν στρεβλώσεις

Το άνοιγμα της αγοράς ενέργειας προς ώρας δεν έφερε μείωση στις τιμές του ρεύματος. Ικανοποίηση για τη μη εμφάνιση στρεβλώσεων. Η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, ωστόσο, θα απαιτήσει χρόνο. **Σελ. 4**

ΤΟΥΡΚΙΑ

Ιντριγκες και μαχαιρώματα στην αυλή του σουλτάνου

Σελ. 18

Με Nurofen, ο πονοκέφαλος δεν θα χαλάσει τη στιγμή.

ΑΦΗΣΤΕ ΤΟΝ ΠΟΝΟ ΣΕ ΕΜΑΣ

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΠΡΟΣΕΚΤΙΚΑ ΤΟ ΦΑΝΙΕΤΟ ΟΡΘΟΝ, ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙΤΕ ΤΟΝ ΙΑΤΡΟ Ή ΤΟΝ ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟ ΣΑΣ

NUROFEN EXPRESS

120 Δοσολογίες 200mg

ΑΝΤΙΔΡΑΣΤΙΚΟ ΠΑΡΑΚΑΤΗΛΟ

Το τελευταίο χαρτί του Νικόλα

Το ΔΗΚΟ επενδύει στη χαμένη ψήφο, αλιεύοντας από το ευρύτερο Κέντρο

Για τον πρόεδρο του ΔΗΚΟ Νικόλα Παπαδόπουλο το στοίχημα των βουλευτικών είναι μεγάλο, μιας και είναι η τελευταία ευκαιρία να κορυφωθεί η πολιτική του καριέρα, πετυχαίνοντας ένα καλό αποτέλεσμα για το κόμμα, ενώ δεν θα απέκλειε και την προεδρία της Βουλής. Το ΔΗΚΟ θα επενδύσει στη

χαμένη ψήφο, προσδοκώντας με αυτό τον τρόπο να προσελκύσει ψηφοφόρους των άλλων δύο κομμάτων, ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ, που στηρίζουν την κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη, αλλά και κάθε δημοκρατικό πολίτη του τόπου που ανησυχεί για την επικείμενη διατάραξη των ισορροπιών. Η αρχή

σε ό,τι αφορά τη συμπερίληψη προσωπικτήτων πλιν των νυν βουλευτών που θα επαναδιεκδικήσουν, όπως και άλλων κομματικών στελεχών στο ψηφοδέλτιο, έγινε με τον Ανδρέα Αποστόλου που αναμένεται τις επόμενες μέρες να ανακοινώσει και επίσημα την υποψηφιότητά του. **Σελ. 8**

Καθοριστικό ρόλο στη στροφή Τραμπ και Νετανιάχου έπαιξε το διογκούμενο πολιτικό κόστος για το Ισραήλ, αλλά και για τις ΗΠΑ, από μια θηριώδη στρατιωτική εκστρατεία χωρίς ξεκάθαρο στόχο και ημερομηνία λήξης.

ΣΧΕΔΙΟ ΕΙΡΗΝΕΥΣΗΣ ΗΠΑ ΓΙΑ ΤΗ ΓΑΖΑ

Το πρώτο «ναι» της Χαμάς και τα αγκάθια

Η πρόταση του Ντόναλντ Τραμπ για την ειρήνευση στη Γάζα συγκεντρώνει τη σχεδόν ομόθυμη αποδοχή της διεθνούς κοινότητας, καθώς αποτελεί τη μόνη χειροπιαστή ελπίδα για ειρήνη. Το βράδυ της

Παρασκευής έγινε ένα αποφασιστικό βήμα για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων, καθώς η Χαμάς συμφώνησε να απελευθερώσει όλους τους Ισραηλινούς ομήρους. **Σελ. 20**

ΑΚΕΛ

Σε βήμα μετέωρο η ανανέωση

Η εξάιρεση των Λουκαϊδη και Δαμιάνου από τον περιορισμό θητειών άνοιξε μία νέα συζήτηση περί ευνοούμενων στελεχών έναντι άλλων και αμφισβήτησης του εκσυγχρονισμού που υποσχέθηκε ο Στέφανος Στεφάνου. **Σελ. 7**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Παιχνίδια με το δικαίωμα βέτο

Ο Αντόνιο Κόστα τέσταρε τα αντανάκλαστικά των «27» για το δικαίωμα βέτο. Η διαδικασία που προκρίνει είναι εις βάρος των μικρών κρατών-μελών, όπως η Κύπρος. **Σελ. 9**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Εχουμε λόγο και ρόλο

Σε ό,τι αφορά τους ενεργειακούς σχεδιασμούς της χώρας οφείλει να είναι πάρα πολύ προσεκτική και να τους βάλει επιτέλους σε τροχιά υλοποίησης. Σε σχέση δε με το Ισραήλ και με το κοίτασμα «Αφροδίτη», η Δημοκρατία θα πρέπει να είναι διεκδικητική και να λαμβάνει όσα της αναλογούν, μέσω αμοιβαία επωφελών συμφωνιών. Προσοχή, να μην τα δίνουμε όλα και στο τέλος να μην παίρνουμε τίποτα. Η Κυπριακή Δημοκρατία έχει και μπορεί να διαδραματίσει ισχυρό γεωστратηγικό ρόλο στην περιοχή.

ΕΧΕΙ ΡΕΥΣΤΟ ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ

Δεν θα βγούμε στις αγορές το 2025

Η Κύπρος αποφάσισε να μην εκδώσει χρέος το 2025, λόγω αυξημένων διαθεσίμων και στόχου μείωσης του δημόσιου χρέους. Το

χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ θα περιοριστεί στο 43,6% έως το 2028, ενώ στις αγορές θα βγει ξανά το 2026. **Οικονομική, σελ. 5**

■ **Roxana Minzatu**: Η εκτελεστική αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής μιλάει στην «Κ». **Οικονομική, σελ. 4**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Οι γριές που μαζεύουν την τσουκνίδα

Ο Κωνσταντίνος Ντέλλας, σκηνοθέτης της παράστασης «Οι γριές που μαζεύουν την τσουκνίδα» που φιλοξενείται στο Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας, μιλάει στην «Κ». **Τέχνες, σελ. 4**

Κρατάμε τη μια όψη του νομίσματος. Αυτή που μας φέρνει πιο κοντά.

#ΚοινόΚυπρίων

Τράπεζα Κύπρου

Vassos Eliades Accessories Ltd
Nicosia - Limassol, Tel: 22 897 361

ZENITH

ΤΑ ΙΟΥΛΙΑΝΑ / Γράφει ο ΣΤΑΥΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

Να ζήσουν οι κομμώτριες

Τη δεκαετία του '60 δεν υπήρχε κυρία στην αστική Λευκωσία που να μη γνώριζε το κομμωτήριο της Τούλας, η οποία ήταν επίσης γνωστή και ως «Τούλα η Ρόπερς», καθώς ανάμεσα στις κάσκες και τους λουτήρες της κυκλοφορούσαν τα πιο καυτά κους κους. «Δεν υπήρχε είδηση ή κουτσομπολιό που να μην το ήξερε η Τούλα. Ούτε το Reuters τέτοια ενημέρωση, μάνα μου!». «Και το επίπεδο;» αναρωτήθηκε η Ευγενία η Καλαμαρού. «Φλου κατά κύριο λόγο, με μερς ανταύγειες», σάρκασε η Ιουλία με τα ρόλεϊ στα μαλλιά – «για να τιμήσουμε τις παλιές καλές μέρες, κοπέλες», δικαιολογήθηκε.

Στο reunion της Τούλας της Ρόπερς ήταν όλες εκεί: Η φανερή (πλέον) ψηφοφόρος του ΕΛΑΜ Φώφη Κούταλου, η αριστερή (με την καλή έννοια) Κουλλίτσα Κυριακού, η Ευγενία η Καλαμαρού του ΔΗΣΥ, η (τέως;) οικολόγος (και ολίγον Volt) Μαργαρίτα Πεύκου Hazelwood, η (τέως;) ΔΗΠΑ Θεοπίστη Θεοδούλου, η τώως ΕΔΕΚ (και νυν ΑΛΜΑ) Λητώ Περιστερή Μουσουπέττη, η Ρενέ Κυπαρίσσι του ΔΗΚΟ και η «Κόμμα Μου Η Αστική Λευκωσία» Ιουλία Παλαιολόγου Ουίλσον.

«Να ζήσουν οι κομμώτριες, τα όμορφα κορίτσια, που έχουνε χρυσή καρδιά, δεν κάνουνε καπρίτσια...». Το άσμα ασμάτων του Μάκη Χριστοδουλόπουλου άναψε το κέφι. «Πού να το φανταζόμασταν τότε, τα χρόνια της αθωότητας, πως θα ζούσαμε αρκετά ώστε να δούμε τη δικαίωση της Τούλας της Ρόπερς;» σχολίασε η Ιουλία μετά το τρίτο σφηνάκι ζιβαγία. «Γιατί η πολιτική ζωή του τόπου, χάρη στη γενναιοδωρη συνεισφορά του Οδυσσέα και των ανθρώπων του, θυμίζει πλέον συνοικιακό κομμωτήριο». «Τουτέστιν;». «Τουτέστιν, δες τα βίντεο της Νικολέττας Τσιγκίνη και θα καταλάβεις».

«Η Νικολέττα Τσιγκίνη, για όσους έχασαν επεισόδια, έγινε γνω-

Το reunion στο κομμωτήριο της Τούλας της «Ρόπερς» ξύπνησε τις παλιές αναμνήσεις: πολιτικό κους κους και καυτά ρόλεϊ.

στή στο κοινό των social media ως influencer. Ώσπου την ανακάλυψε ο Οδυσσέας και την έχρισε γραμματέα Επαρχιακής Ομάδας Λεμεσού του ΑΛΜΑ. Παρά τη νέα της πολιτική ιδιότητα η ταμπεραμεντόζα Νικολέττα συνέχισε να εκφράζεται το ίδιο έντονα και με το ίδιο επιθεωρησιακό μπρίο. Σε podcast δε, όπου ήταν πρόσφατα καλεσμένη, έδωσε ρεσιτάλ για το καταστατικό του ΑΛΜΑ (“κάμετε υπομονή και θα τα μάθετε όλα”) κι όχι μόνο. Είναι φανερό ότι άνοιξαν νέες πολιτικές λεωφόροι κοπέλες», υπερθεμάτισε η Τούλα η Ρόπερς.

«Τη λεωφόρο βεβαίως του Λέω Ό,τι Μου Καπνίσει Αρκεί Να Γίνεται Φασαρία άνοιξε ο Ανδρέας Χασσαπόπουλος, ορκισμένος οπαδός του Οδυσσέα στα social media πολύ πριν από το ΑΛΜΑ» συνέχισε η Τούλα η Ρόπερς, με τη γνωστή εγκυρότητα που τη διακρίνει. «Χαρακτηριστικό παράδειγμα των κατορθωμάτων του ήταν τα όσα ανυπόστατα είπε για τον Γιάννη Γεωργιούλα, μέλος του σκιώδους υπουργικού του ΔΗΣΥ, τα οποία με δημόσια απολογία αναγκάστηκε να μαζέψει. Αναφέρθηκε σε “αβάσιμους ισχυρισμούς που στηρίχθηκαν σε λανθασμένες πληροφορίες” δημι-

ουργώντας βεβαίως εύλογα ερωτηματικά για την ποιότητα των ανθρώπων που ο Οδυσσέας μάζεψε δίπλα του». «Ένα ακόμα ΑΛΜΑ εις βάθος... κατ’ ευθείαν στον πάτο» σχολίασε η Ιουλία και οι κυρίες, πλην της Μουσουπέττη βεβαίως, κατένευσαν.

«Καλέ, σαν πολύ δεν το βαρύναμε;» αναρωτήθηκε, και δικαίως, η Ρενέ Κυπαρίσσι. Άλλο που δεν ήθελαν οι κυρίες, υιοθέτησαν το υπαρξιακό δίλημμα της Λαίδης Άντζελας («μ’ αγαπάει, δεν μ’ αγαπάει;») μαδώντας κάτι πλαστικές μαργαρίτες που φύλαγε η Τούλα η Ρόπερς από τα '60ς. «Στην

κυβέρνηση μαθαίνω είναι το νέο trends», είπε η πολύξερη συνταξιοούχος κομμώτρια. «Οι υπουργοί όπου σταθούν κι όπου βρεθούν μαδάνε μαργαρίτες αναμένοντας τον ανασχηματισμό, πλην όμως ουδείς γνωρίζει τις προθέσεις του Προέδρου». «Ο γιγαντοτεράστιος Αλέκος Τρυφωνίδης, πάντως, εμολόγησεν το κόζιν στην Κατερίνα Ηλιάδη εδώ και μέρες» είπε η Κόκκινη Κουλλίτσα. «Και καλά για εμάς δεν τον νοιάζει, τον Χριστοδουλίδη εννοώ, τα “Μαριούθκια” του υπουργικού, Χαρτισίτη και Παναγιώτου, δεν τους λυπάται που έχουν πακετάρι και περιμένουν στωικά».

Με τούτα και με κείνα έφτασαν και στη φοβερή έμπνευση του Ονούφριου Κουλλά να χρεώσει στο ΕΛΑΜ ανθελληνικά κίνητρα για την τραγωδία των Τεμπών. «Θα έπρεπε να ντρέπεται που συμμαχεί ακόμη και με την αριστερή τοξική αντιπολίτευση για να αποσταθεροποιήσει την Ελλάδα» δήλωσε ο ευρηματικός Ονούφριος, δίνοντας το δικαίωμα στο ΕΛΑΜ να του κουνήσει το δάκτυλο, κατηγορώντας τον για «φθηνή επικοινωνιακή τακτική». «Ήταν ένα ακόμα debate ελληνόφωνοι vs ελληνόφροννοι, με τον ΔΗΣΥ να χάνει στην έδρα του», σχολίασε η σieroκουτάλα η Κούταλου.

Στην αέναν σύγκρουση πάντως περήθνικοφροσύνης τις εντυπώσεις έκλεψε ο Χάρης Γεωργιάδης. «Ο γνωστός Χάρης της ρεαλιστικής σχολής που το 2015 είχε δηλώσει ότι η γλώσσα είναι το μοναδικό κοινό μας με τους Έλληνες;». «Αυτός ο Χάρης! Ο οποίος φωτογραφήθηκε με μαύρα γυαλιά πλίου και γαλάζια γραβάτα, χαιρετίζοντας τα ελληνικά F-16 στην παρέλαση!». «Μιλώμε πάντα για τον ίδιο Χάρη που ανάγκασε τον Αβέρωφ να δηλώσει τότε: δεν είμαστε απλώς ελληνόφωνοι, είμαστε πρωτίστως ελληνόφρονες». «Αυτόν τον Χάρη ναι! Τον ευρωπαϊστή, σύγχρονο πολιτικό». «Και εις ανώτερα τότε».

«Το ΕΛΑΜ δεν θα είναι μονάχα πονοκέφαλος για τον ΔΗΣΥ, φοβάμαι πως θα εξελιχθεί σε ημικρανία» σχολίασε προβληματισμένη η Ευγενία η Καλαμαρού. «Αν τελικά γίνει η μεταγραφή του Βάσου Ηλιάδη, θα αποτελέσει κύτπημα στην καρδιά της αστικής Λευκωσίας. Εδώ μάλαμε για την κρεμ ντε λα κρεμ, σαν να μας παίρνει το ΕΛΑΜ το μπριός από το στόμα». «Εν όψει 2026, το παιχνίδι πλέον παίζεται αλλιώς» αποφάνθηκε η έγκυρη Τούλα, κηρύσσοντας έτσι τη λήξη μιας ακόμα κομμωτηριακού επιπέδου συζήτησης στο πνεύμα της εποχής.

stavros.christodoulou@gmail.com

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ

5-101935

Σιωπή: Κατόπιν διαφόρων πειραματισμών, το καθεστώς της νυκτερινής σιωπής ετέθη εν ισχύϊ εις την Νέαν Υόρκην. Μέχρι της εφαρμογής της καταργήσεως του θορύβου οι σωφέρ και αυτοκινητισταί, οι οποίοι εκορνάριζαν από της 1ης μεταμεσονυχτίου μέχρι της 7ης πρωινής δεν εριψοκινδύνευον παρά το πολύ μίαν σύστασιν ή παρατήρησιν. Από της 1ης τρέχοντος όμως συλλαμβάνονται και παραπέμπονται εις το αστυνομικόν δικαστήριον.

Πρόθεση: Ο κ. Μπάλντουιν ομιλών την εσπέραν επί της πολιτικής της αγγλικής κυβερνήσεως εις την ιταλοαβρυσσωνιακὴν σύρραξιν ἐδήλωσεν: «Δεν υπήρξεν ποτέ και ἐλπιζόμεν ότι δεν θα υπάρξῃ ποτέ εθνικὴ ἐχθρότης μεταξύ της Μ. Βρετανίας και της Ιταλίας. Δεν αντιπασσόμεθα εις τα ιταλικὰ σχέδια κινούμενοι ἐξ ἐγωιστικῶν ἐλπητριῶν. Η αγγλικὴ κυβέρνησις ουδέποτε ἔσχε την πρόθεσιν να προβῇ εις μονομερὴ ἐνέργειαν ἐναντίον της Ιταλίας».

Προοίμιον: Μετὰ βραχείαν περίοδον σχετικῆς ηρεμίας, η πολιτικὴ ατμόσφαιρα ἐν Βουλγαρίᾳ διεταράχθη και πάλιν κατὰ τρόπον ἐμπνέοντα σοβαράς ανησυχίας διὰ την ἐξέλιξιν της ἐσωτερικῆς καταστάσεως. Η ανακάλυψις της ευρυτάτης συμμαχίας η οποία ἀπέβλεπεν εις την δολοφονίαν του Βασιλέως Βόρδογ και την ανατροπὴν του καθεστώτος θεωρεῖται ως το προοίμιον νέων ἐσωτερικῶν ανωμαλιῶν.

Ο ΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο ΟΝΑΣ ΑΓΟΡΑΣ

Το Άλμα, το πιπέρι και το σεξ του Φειδία

Ενημερωτικό site -λέμε τώρα- μας προέτρεψε να δούμε το βίντεο στο οποίο Φειδίας και Στυλιάνα μας εξηγούν γιατί δεν θα κάνουν έρωτα μέχρι τον γάμο τους. Όπως μου είπε πρόσφατα κάποιος, ο οποίος προφανώς μπερδεύει το αστείος με το γελοίος, «φίλε μου, είσαι αρκετά γελοίος, γελώ μαζί σου, αλλά έχει και πιο γελοίους από σένα». Κούνησα το κεφάλι με ανάμικτα συναισθήματα απελπισίας και γελοότητας.

Μετά πήρα το κοντρόλ. Στο ΡΙΚ έπαιζαν θριαμβευτικές δηλώσεις υπερηφάνειας για την παρέλαση και τον θόρυβο που έκαναν τα μαχητικά μας. Τελικά προτίμησα να δω το βίντεο του Φειδία, για να μάθω πότε επιτέλους θα το κάνουν με τη Στυλιάνα, καθώς όπως όλοι ξέρουμε ο εχθρός του γελοίου είναι το γελοιωδέστερο. Κράτα Φειδία και θα γίνει το μεγάλο πήδημα, λευτεριά και ρωμιόσύνη είναι αδέρφια δίδυμα.

Το Άλμα επιτίθεται στο ΕΛΑΜ, κατηγορώντας το πως «δεν χάνει ευκαιρία να υπερασπίζεται το πιο βαθύ και σάπιο κατεστημένο». Ο πονηρός Οδυσσέας, όμως, μιλά για ανανεωτικό ψηφοδέλτιο του κόμματός του, ενώ την ίδια στιγμή έχει κάνει κρούση σε άτομα από ΑΚΕΛ, ΕΔΕΚ και ΔΗΣΥ. Υποθέτω, σειρά παίρνουν το ΔΗΚΟ και ποιος ξέρει, ίσως και το ΕΛΑΜ. Τώρα πώς η ανανέωση μπορεί να επέλθει από τους πυρήνες του κομματικού κατεστημένου, το οποίο υποτίθεται θα πολεμήσει, είναι κάτι που σπκώνει αρκετή συζήτηση, με πιθανό άλμα της λογικής στο κενό.

Μάθετε πότε θα το κάνω με τη Στυλιάνα.

Χιλιόδες οχήματα ακινητοποιήθηκαν από προχθές λόγω των προβληματικών αερόσακων ΤΑΚΑΤΑ. Μια κλασική περίπτωση όπου μια διαχρονικά λανθασμένη διαχείριση εκ μέρους του κρατικού μηχανισμού φέρνει πολίτες που δεν είχαν γρήγορα αντανάκλαστικά -σε καμιά περίπτωση όμως τόσο καθυστερημένα όσο του Τμήματος Οδικών Μεταφορών- στη φοβερά δύσκολη θέση να μην μπορούν να κυκλοφορήσουν με το αυτοκίνητό τους με όσα προβλήματα αυτό συνεπάγεται. Το μυαλό μου κόλλησε στους στίχους «ακριβό μου διθέσιο, κα-

λό μου αμάξι, που περνάς απ' το απαίσιο ξυστά... στο λευκό σου αερόσακο (ΤΑΚΑΤΑ) θα ξαγρυπνήσω, με αφημένο το πρόσωπο, σκοπιά...». Πόσο προφητική η Πρωτοψάλτη.

Τέλος στο πρόγραμμα χορήγησης υπηκοότητας μέσω επενδύσεων, Ένα πρόγραμμα που θα μπορούσε να είναι εξαιρετικά ωφέλιμο για την Κύπρο κατέληξε να μας ρεζιλιώσει διεθνώς και μας αναγκάζει ντροπισμένους να το σταματήσουμε, αφού αποδεικνύεται εξαιρετικά δύσκολο σε αυτό τον τύπο να

διαχειριστούμε στιδήποτε περιέχει πολλά λεφτά χωρίς να πέφτουμε σε δίνη σκανδάλου. Νήσος των αγίων γαρ.

Το πλέον κωμικοτραγικό είναι πως ακόμη δεν έχουμε βρει ποιος έφταιξε. Όπως θλιμμένα έγραψε και ο Βάρναλης: «Φταίει το ζαβό το ριζικό μας, φταίει ο Θεός που μας μισεί, φταίει το κεφάλι το κακό μας, φταίει πρώτα από όλα το κρασί». Εντάξει, εκτός από το κρασί ενίοτε μπορεί να φταίει και το ούισκι. «Ποιος φταίει, ποιος φταίει, κανένα στόμα δεν το 'βρε και δεν το 'πε ακόμα».

Λεμεσός και Λευκωσία έκαναν σημαντικό άλμα προς τα πάνω στην κατάταξή τους στον πίνακα με τις πιο επικίνδυνες πόλεις του κόσμου. Να δώσουμε τα συγκαρτητήριά μας για την ανοδική πορεία στην Αστυνομία και τον αρμόδιο Υπουργό. Και εις ανώτερα. Θα ήταν καλό επίσης να μάθουμε σε ποιο σημείο ανέβηκε η επικινδυνότητα των φυλακών μας. Και πότε μια καταγγελία περί βιασμού κρατούμενου είναι ολίγον... υπερβολική.

Είναι ευρωπαϊκό πρότζεκτ το καλώδιο, λέει ο υπουργός υπό ανασχηματισμό με τη γραβάτα, και δεν μας πέφτει λόγος αν είναι βιώσιμο. Σωστά, όταν ξοδεύεις 1 δισ. σε μαζούτ τον χρόνο, 250 εκατομμύρια πρόστιμο για το μαζούτ, και όλο το πρότζεκτ του GSI με απόσβεση 30 χρόνια θα στοιχίσει ενάμιση δισ., σίγουρα δεν είναι βιώσιμο. Κεραινύ μου. Ή μήπως δεν θα είναι βιώσιμοι αυτοί που μας κλέβουν τώρα, Κεραινύ μου;

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Νικόλαου Σαρπίδου 2 & Λεωφ. Λυκαβιττού, 2401 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: +357 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Αναπληρωτής Διευθυντής: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ • Σύμβουλος έκδοσης: ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΑΗΣ • Διευθύντρια: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Υπεύθυνος Υλης: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Αελις: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική, μερική ή περιληπτική ή κατά παράφραση ή διασκευή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό, φωτοτυπικό, ηχογράφησης ή άλλο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

www.agenda.cy

Get your
ticket
now!

"Everything should be
as smart as necessary,
but not smarter"

Gerd Leonhard
Futurist | Speaker | Author

digital
agenda
CYPRUS SUMMIT

October 9th, 2025
Nicosia Municipal Theatre

POWERED BY

Bank of Cyprus |

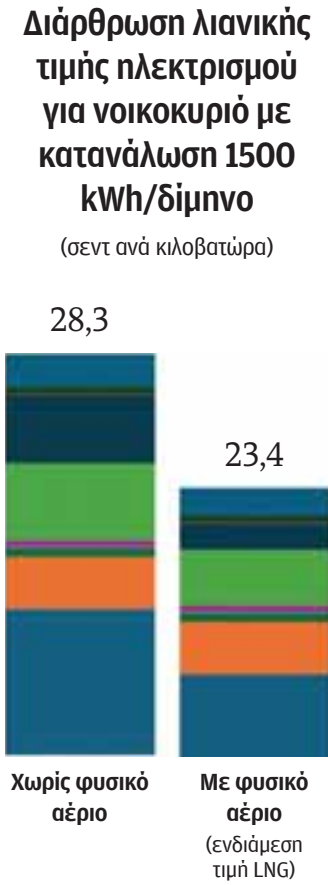
SUPPORTERS

 | | | | | | | | |

PARTNERS

 | | | | | | | |

A PROJECT ENDORSED BY

Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ

Χωρίς σημαντικές διαφοροποιήσεις στο τιμολογιακό κομμάτι κύλησαν τα πρώτα εικοσιτετράωρα της απελευθερωμένης πλέων αγοράς ενέργειας. Το νέο μοντέλο στην πράξη δεν έκανε τη διαφορά, εκτός ελαχίστων περιπτώσεων την πρώτη μέρα, τουναντίον επιβεβαίωσε τις εκτιμήσεις υπουργείου Ενέργειας και άλλων παραγόντων της αγοράς πως το ζητούμενο που είναι η μείωση της τιμής του ρεύματος θα παραμείνει προσδοκία για αδιευκρίνιστο χρονικό διάστημα. Κατά τις πρώτες τέσσερις μέρες δεν παρατηρήθηκαν εκπλήξεις μιας και οι τιμές κλεισίματος της αγοράς ενέργειας κινήθηκαν στα ίδια επίπεδα πριν από την απελευθέρωση. Μια εξέλιξη που δημιούργησε συγκρατημένη αισιοδοξία μιας και δεν παρατηρήθηκαν στρεβλώσεις με το καλημέρα, όπως επισήμαναν τεκνοκράτες από τον λειτουργό της αγοράς που είναι ο Διαχειριστής Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (ΔΣΜΚ). Οι ίδιες πηγές εκτιμούν πως η είσοδος στο νέο περιβάλλον παρουσιάζει στοιχεία που μπορούν να οδηγήσουν σε ομαλοποίηση, ωστόσο, όπως επισημαίνεται, θα απαιτηθεί χρόνος προκειμένου να εξαχθούν ασφαλή συμπεράσματα. Στα θετικά των πρώτων ημερών καταγράφεται και η ομαλή λειτουργία των υποδομών της νέας αγοράς, κάτι που θα βοηθήσει το κομμάτι της προσαρμογής. Από τα στοιχεία που υπάρχουν φαίνεται ξεκάθαρα πως οι στρεβλώσεις που υπήρχαν κυρίως με τις τιμές της παραγόμενης ενέργειας από ΑΠΕ δεν θα εκλείψουν στο άμεσο μέλλον, με το ευρωπαϊκό μοντέλο «Στόχος» να διατηρεί το χάσμα που υπήρχε μεταξύ του χαμηλού κόστους παραγωγής και υψηλής τιμής πώλησης καθαρής ενέργειας που κάτω από προϋποθέσεις θα μπορούσε να σπρώξει τις λιανικές τιμές ρεύματος κάτω από τα σημερινά επίπεδα. Κάτι που φαίνεται ξεκάθαρα και από τα συμπεράσματα μελέτης που πραγματοποιήθηκε για λογαριασμό του υπουργείου Ενέργειας.

Χωρίς εκπλήξεις

Από τις πράξεις που πραγματοποιήθηκαν από τα μεσάνυχτα της περασμένης Τρίτης προς Τετάρτη μέχρι και την Παρασκευή μπορούν να εξαχθούν κάποια συμπεράσματα για την κατεύθυνση προς την οποία θα κινηθεί η απελευθερωμένη αγορά ενέργειας το επόμενο διάστημα και εν πολλοίς θα διαμορφώσει τα πακέτα των νέων προϊόντων ηλεκτρικής ενέργειας που θα προσφερθούν στην αγορά. Με βάση στοιχεία από τον ΔΣΜΚ η χονδρική αγορά ενέργειας κινήθηκε στα 17,5 σεντ η κιλοβατώρα, με μοναδική εξαίρεση κάποιες ώρες της πρώτης μέρας της απελευθερωμένης αγοράς όπου η χαμηλή ζήτηση ρεύματος, λόγω της αργίας της Ημέρας Ανεξαρτησίας, οδήγησε σε μηδενικές τιμές. Συγκεκριμένα, κατά τις ώρες 10:30 π.μ. και 2:30 μ.μ. η ζήτηση που υπήρχε καλύφθηκε στο σύνολό της από την παραγωγή ΑΠΕ. Τη συγκεκριμένη περίοδο δεν παρατηρήθηκε η ανάγκη χρήσης της συμβατικής παραγωγής της ΑΗΚ, κάτι που οδήγησε σε μηδενικές τιμές κλεισίματος ενέργειας από ΑΠΕ. Τις υπόλοιπες ώρες της πρώτης ημέρας και τις επόμενες η κάλυψη του ενεργειακού ελλείμματος από τις συμβατικές μονάδες οδήγησε τη χονδρική τιμή της κιλοβατώρας στα 17,5 σεντ. Τιμή κλεισίματος στην οποία αν προστεθούν και οι υπόλοιπες χρεώσεις των τιμολογίων δεν διαφοροποιούνται τα σημερινά τιμολόγια ρεύματος.

Τα υπέρ

Οι διακυμάνσεις που καταγράφηκαν στη χονδρική τιμή του ρεύματος ανάλογα με την ώρα και με τη μορφή της παραγόμενης ενέργειας (ΑΠΕ ή συμβατική) θα διαμορφώσουν το νέο τοπίο ενέργειας στη λιανική και χονδρική αγορά. Το χαμηλό κόστος παραγωγής καθαρής ενέργειας θα επιτρέψει στους παραγωγούς να διαμορφώσουν ολοκληρωμένα πακέτα ρεύματος ανάλογα με την περίοδο παραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ. Αυτό σημαίνει πως

στους καταναλωτές θα προσφερθούν ελκυστικά πακέτα με μειωμένες τιμές για τις ώρες εκείνες όπου η συμβατική παραγωγή, που σπρώχνει τη χονδρική τιμή προς τα πάνω, θα είναι μειωμένη. Αυτές οι ώρες είναι από τις 10 το πρωί έως και τις 4 το απόγευμα όπου τα συστήματα ΑΠΕ σταδιακά τίθενται εκτός λειτουργίας. Την προσφορά πακέτων με βάση την ώρα κατανάλωσης υποστηρίζουν οι έξι υπνοι μετρητές η τοποθέτηση των οποίων βρίσκεται σε εξέλιξη. Το επόμενο διάστημα δεν αποκλείεται να προσφερθούν πακέτα στους καταναλωτές που μπορεί να έχουν ως κύρια χαρακτηριστικά: Τη χρονική διάρκεια του συμβολαίου, την κυμαινόμενη ή σταθερή τιμή πώλησης της κιλοβατώρας, ένα σταθερό μηνιαίο λογαριασμό και εκκαθάριση τέλος του χρόνου, ελκυστική τιμή

Συγκρατημένη αισιοδοξία για μια ομαλή μετάβαση στο νέο περιβάλλον προκαλούν τα δεδομένα των πρώτων εικοσιτετράωρων λειτουργίας της αγοράς ενέργειας. Ωστόσο, η εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων θα απαιτήσει χρόνο, λένε από τον Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου.

Μείωση της λιανικής ρεύματος μέχρι και 20% εάν χρησιμοποιείται σήμερα Φ.Α. για παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος δείχνει μελέτη του The Cyprus Institute που ετοιμάστηκε για λογαριασμό του υπ. Ενέργειας.

της κιλοβατώρας για ένα σταθερό μηνιαίο όγκο κατανάλωσης, συνεπεία στην εξόφληση των λογαριασμών.

Τα κατά

Και αν στη λιανική αγορά μπορούν να διαμορφωθούν συνθήκες που μπορούν να ρίξουν τις τιμές ρεύματος, δεν συμβαίνει το ίδιο με τη χονδρική αγορά, όπου κατά το υπουργείο Ενέργειας η μεταβατική περίοδος απελευθέρωσης της αγοράς, δημιουργήσει απρόσμενα κέρδη στους παραγωγούς ενέργειας χαμηλού κόστους (ηλιακά και αιολικά). Τα ποσοστά απόδοσης των επενδύσεων σε ΑΠΕ είναι ένα ζήτημα που απασχολεί την αγορά ενέργειας εδώ και 20 χρόνια. Αρχικά η τιμή πώλησης ηλιακής ενέργειας στην ΑΗΚ είχε προκαλέσει έντονες αντιδράσεις, με το αρμόδιο

υπουργείο να προχωρά σε σταδιακές μειώσεις. Παρά ταύτα η εκτίμηση που συνέχισε να υπάρχει ήταν πως το χάσμα μεταξύ κόστους παραγωγής και πώλησης δεν εξαλείφθηκε με αποτέλεσμα να συνεχισθεί το απρόσμενο κέρδος για τους ανεξάρτητους παραγωγούς. Όπως διαφάνηκε κατά τις πρώτες τρεις μέρες της απελευθερωμένης αγοράς, οι παραγωγοί καθαρής ενέργειας θα συνεχίσουν τα απρόσμενα κέρδη μιας και την τιμή κλεισίματος της αγοράς ενέργειας την καθορίζει η συμβατική παραγωγή της ΑΗΚ το κόστος της οποίας είναι υψηλό λόγω του ακριβού καυσίμου που χρησιμοποιείται για την παραγωγή. Κατά τον ΔΣΜΚ αυτό σημαίνει πως η ΑΗΚ, εν αντιθέσει με τους παραγωγούς ηλιακής ενέργειας, είναι αναγκασμένη να καταθέσει προσφορά στη βάση του πραγματικού κόστους παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Σε μια τέτοια περίπτωση το μοντέλο «Στόχος» θα λαμβάνει ως τιμή κλεισίματος την υψηλότερη τιμή και όλες οι προσφορές που έχουν γίνει δεκτές, ασχέτως υποβληθείσας τιμής θα αποζημιώνονται με την τιμή κλεισίματος. Αυτό σημαίνει πως όσο χρονικό διάστημα η συμβατική παραγωγή θα διατηρεί υψηλές τις τιμές της χονδρικής, τα απρόσμενα κέρδη των ανεξάρτητων παραγωγών θα διατηρηθούν. Απλώς να αναφέρουμε πως σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες όπως η Γερμανία το κόστος παραγωγής ΑΠΕ κυμαίνεται γύρω στο 6 σεντ η κιλοβατώρα.

Οι προσδοκίες

Στην κυβέρνηση γίνεται παραδεκτό πως το άνοιγμα της αγοράς ενέργειας έγινε με ελλείψεις κριτηρίων υγιούς αγοράς που έχουν άλλες ευρωπαϊκές αγορές. Κατά τις ίδιες απόψεις η αγορά ενέργειας θα εξομαλυνθεί όταν: το ηλεκτρικό σύστημα της Κύπρου θα πάψει να είναι ένα απομονωμένο σύστημα (ηλεκτρική διασύνδεση με ευρωπαϊκά συστήματα) και η Κύπρος αποκτήσει συστήματα αποθήκευσης, εξέλιξη που θα επιτρέψει στους ανεξάρτητους παραγωγούς να διαθέτουν ενέργεια στη χονδρική αγορά τις ώρες εκείνες που τα συστήματά τους είναι εκτός παραγωγής. Αυτό σημαίνει πως η αύξηση της διαθεσίμης καθαρής ενέργειας θα μειώσει την εξάρτηση από τη συμβατική παραγωγή, τούτέστιν θα δημιουργήσει προϋποθέσεις για μείωση των τιμών. Ένα τρίτο κριτήριο το οποίο θα μπορούσε να λειτουργήσει θετικά στη τιμή του ρεύματος είναι και η χρήση Φ.Α. για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας. Φ.Α. το οποίο θα αντικαθιστούσε το ακριβό ντίζελ που χρησιμοποιείται σήμερα και θα μείωνε σημαντικά και το κομμάτι ρύπων που επιβαρύνεται σήμερα ο καταναλωτής.

Φ.Α. και τιμή ρεύματος

Η απουσία Φ.Α. για παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος είναι έντονη και στο νέο περιβάλλον ενέργειας. Μελέτη που πραγματοποιήθηκε τον περασμένο μήνα για λογαριασμό του υπουργείου Ενέργειας με το ερώτημα «Πόσο θα μειωνόταν η τιμή του ηλεκτρισμού αν είχαμε φυσικό αέριο στην ηλεκτροπαραγωγή;» καταλήγει στο συμπέρασμα πως η λιανική τιμή του ρεύματος θα μπορούσε να υποχωρήσει από 15% έως 20% με την επισημάνση πως η επίδραση του Φ.Α. στη διαμόρφωση της λιανικής τιμής ηλεκτρισμού θα εξαρτηθεί και από τη λειτουργία της αγοράς ηλεκτρισμού. Η μελέτη έχει λάβει υπόψη της τρία σενάρια τιμών αγοράς ΦΑ: 8, 12, 19 \$/MMBTU βάσει διακυμάνσεων των τιμών LNG στην Ευρώπη το 2023-2025 και πιθανών συμβολαίων αγοράς LNG (σημερινές τιμές: \$11-12). Με δεδομένα την τιμή κιλοβατώρας 28,3 σεντ (09/2025) και κατανάλωση 1500 kWh η μελέτη στο σενάριο με χαμηλή τιμή ΦΑ δείχνει μείωση της κιλοβατώρας στα 22,2 σεντ, με ενδιάμεση μείωση 23,4 σεντ και υψηλή τιμή Φ.Α. μείωση 25,6 η κιλοβατώρα. Το ποσοστό μείωσης στο οποίο καταλήγει η μελέτη αφορά το 75-80% των οικιακών καταναλωτών που δεν έχουν εγκατεστημένα φωτοβολταϊκά. Όσοι έχουν Φ.Β. με net metering επηρεάζονται ελάχιστα.

Σύμφωνα με πηγές της «Κ» η επίλυση της διαφοράς «Αφροδίτη»-«Ισάι» δεν θα οδηγήσει σε διμερή συμφωνία συνεκμετάλλευσης κοιτασμάτων στην περιοχή, αλλά σε αποζημίωση προς την ισραηλινή πλευρά για την ποσότητα του φυσικού αερίου.

Του **ΓΙΑΝΝΗ ΙΩΑΝΝΟΥ**

Ενδιαφέρον παρασκίνιο είχε ως προς τους ενεργειακούς σχεδιασμούς της Κυπριακής Δημοκρατίας τόσο η επίσκεψη του υπουργού Ενέργειας, Γιώργου Παπαναστασίου, στο Ισραήλ, στα μέσα Σεπτεμβρίου, όσο και το περιθώριο της Γενικής Συνέλευσης του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, στη Νέα Υόρκη – όπου ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είχε επαφές με ανώτατους αξιωματούχους των αμερικανικών κολοσσών Exxon Mobil και Chevron, που δραστηριοποιούνται στην κυπριακή ΑΟΖ. Οι σχεδιασμοί στα τεμάχια «5» και «10» καθώς και η χρονίζουσα διαφορά Κύπρου-Ισραήλ για το κοιτάσμα «Αφροδίτη», επί του τεμαχίου «12», εν μέσω μάλιστα διεργασιών από την αμερικανική εταιρεία Chevron βρέθηκαν στο επίκεντρο.

Πώς προχωρά η «Αφροδίτη»

Όπως πολλές φορές ανέφερε η «Κ» σε ρεπορτάζ της και αναλύσεις, η κήρυξη της «Αφροδίτης» ως εμπορικά αξιοποιήσιμης το 2014 δημιούργησε διαφορά με το Ισραήλ που διεκδικεί ποσότητες από τα 3,6 τρις. κυβικά πόδια φυσικού αερίου του κοιτάσματος ως ποσότητες που εμπίπτουν στο συνορεύον κοιτάσμα «Ισάι» που κηρύχθηκε από το Ισραήλ ως εμπορικά αξιοποιήσιμο, το 2015. Στο παρελθόν υπήρξαν όλες οι μορφές διαπραγμάτευσης μεταξύ των δύο μερών για μια συμφωνία συνεκμετάλλευσης (unitisation agreement) χωρίς ωστόσο αυτό να καταστεί εφικτό επί διακυβέρνησης Αναστασιάδη ανεξαρτήτως υπουργών. Πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν πως μετά το 2022 και την οριστικοποίηση του πλάνου

Ξανά στο προσκήνιο η «Αφροδίτη»

Προς επίλυση το θέμα με το «Ισάι» αλλά σε αναμονή για τους χρόνους

ανάπτυξης της «Αφροδίτης» από την Chevron, οι συνομιλίες Ισραήλ-Κ.Δ. επιταχύνθηκαν και τους επόμενους μήνες μπορεί να υπάρξει κατ'άληξη. Το θέμα, πέραν του GSI (Great Sea Interconnector) φέρεται να τέθηκε στη συνάντηση του κ. Παπαναστασίου με τον Ισραηλινό ομόλογο του Έλι Κοέν στις 16 Σεπτεμβρίου κι αναμένεται εντός του Νοεμβρίου επίσκεψη του Ισραηλινού αξιωματούχου για υπογραφή τελικής συμφωνίας.

Πώς θα μπορούσε να γίνει

Σύμφωνα με πηγές της «Κ» με γνώση των ενεργειακών εξελίξεων στην περιοχή, η επίλυση της διαφοράς «Αφροδίτη»-«Ισάι» δεν θα οδηγήσει σε διμερή συμφωνία συνεκμετάλλευσης κοιτασμάτων στην περιοχή, αλλά σε αποζημίωση προς την ισραηλινή πλευρά για την ποσότητα του φυσικού αερίου που εκτείνεται προς την ισραηλινή υφαλοκρηπίδα. Οι δύο πλευρές φέρεται να καταλήγουν στην εμπλοκή ανεξάρτητου οίκου εμπειρογνομόνων που θα αποφανθεί για την ακριβή ποσότητα – με την ισραηλινή πλευρά να διεκδικεί από το 2015 ποσότητες μέχρι και 30% αλλά ακολουθώς να έχει μειώσει τις διεκδικήσεις της.

Η κοινοπραξία της «Αφροδίτης» Chevron (35%), Shell (35%) και NewMed Energy (30%) δεν έχει ευθεία ανάμιξη στην αποζημίωση, ωστόσο η ισραηλινή πλευρά δείχνει να διεκδικεί έσοδα που της αναλογούν προκαταβολικά πριν η ΚΔ αποκτήσει έσοδα από την εμπορική αξιοποίηση του κοι-

Τα 3,6 tcf επί του τεμαχίου «12» παραμένουν η πρώτη και επί μακρόν αναξιοποίητη επιβεβαιωμένη ποσότητα φυσικού αερίου επί της κυπριακής ΑΟΖ.

τάσματος – που εκτιμάται πλέον σύμφωνα με το αναθεωρημένο πλάνο της Chevron, που αναμένεται να καταθέσει προκαταρκτική μελέτη ανάπτυξης (FEED) τον προσεχή Νοέμβριο, να εκτείνεται τη διετία 2030-2031. Η εν λόγω πτυχή της διαπραγμάτευσης, που ουσιαστικά περιλαμβάνει την κατάθεση χρημάτων σε escrow account, μεταξύ Λευκωσίας και

Τελ Αβίβ, μπορεί δυνητικά τους επόμενους μήνες να μεταθέσει περαιτέρω στις ελληνικές καλένδες το ζήτημα του κλεισίματος της εκκρεμότητας για το «Ισάι», με το ερώτημα εδώ να είναι αν θα επηρεάσει και τη Chevron που για την τελική επενδυτική απόφαση (Final Investment Decision, FID) θα χρειαστεί την εικόνα έκτασης της «Αφροδίτης» εντός του «Ισάι». Υπενθυμίζεται πως η Λευκωσία θα ήθελε ιδανικά το FID να κατατεθεί εκ μέρους του αμερικανικού κολοσσού το πρώτο εξάμηνο του 2026, ωστόσο η New Med Energy με ανακοίνωσή της προ μηνών επικαλέστηκε το 2027. Φυσικά, ανεξαρτήτως του διμερούς μέρους του «παζαριού» Κύπρου-Ισραήλ, ανεξάρτητοι παρατηρητές με εικόνα των ενεργειακών εξελίξεων στην περιοχή αναφέρουν στην «Κ» πως οι εμπλεκόμενες εταιρείες θα διαφανεί αν θα επηρεαστούν ή όχι από την έκβαση της επίλυσης της διαφοράς.

Προχωρά η Chevron

Για τις εξελίξεις σε σχέση με την παραγωγή αερίου από το κοιτάσμα «Αφροδίτη», στο τεμάχιο «12» της κυπριακής Αποκλειστικής Οικονομικής Ζώνης (ΑΟΖ) συ-

ζήτησε ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας με το ανώτατο στέλεχος και πρόεδρο του τμήματος Base Assets and Emerging Countries (BAEC) της Chevron, Χαβιέ Λα Ρόσα. Η συνάντηση έγινε στο περιθώριο της Γ.Σ. του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη. Η εταιρεία, μετά τη συμφωνία με την Κυπριακή Δημοκρατία για το πλάνο ανάπτυξης του κοιτάσματος, έχει ξεκινήσει τη δημιουργία της πλωτής μονάδας παραγωγής επί του κοιτάσματος με αρχικό στόχο την παραγωγή 800 εκατ. cfd φυσικού αερίου με εκτιμώμενο χρόνο ολοκλήρωσης τις αρχές Νοεμβρίου του τρέχοντος έτους. Έμπειροι παρατηρητές αναφέρουν πως η δημιουργία της πλωτής μονάδας, πάνω στο κοιτάσμα, όπως διεκδικούσε η Κ.Δ. στις συνομιλίες της με τη Chevron, αποτελεί σοβαρή ένδειξη για το πώς προχωράνε οι διαδικασίες της «Αφροδίτης», ανεξαρτήτως των διεκδικήσεων από το Ισραήλ. Υπενθυμίζεται πως μέχρι το τέλος του χρόνου αναμένεται η ολοκλήρωση του λεγόμενου «preFEED», δηλαδή η προκαταρκτική ανάπτυξη του κοιτάσματος, εκ μέρους του αμερικανικού κολοσσού, ενώ από τον Ιούνιο έχουν ξεκινήσει, ήδη, οι υπεράκτιες γεωτεχνικές και γεωλογικές έρευνες για τις υποθαλάσσιες εγκαταστάσεις, για την όδευση του αγωγού προς την Αίγυπτο. Η εκτίμηση, πάντως, ανεξαρτήτως παραδοτέων της Chevron, είναι πως υπάρχει η πρόθεση για εμβάθυνση της συνεργασίας για γεωπολιτικούς λόγους, χωρίς αυτό ωστόσο να αναιρεί πως η Λευκωσία δεν κρατά το χαρτί της πίεσης για λύση του συμβολαίου, κάτι που άσκησε και στο παρελθόν με την εταιρεία κατά τη φάση των διαπραγματεύσεων.

Quo Vadis

Του **ΓΙΑΝΝΑΚΗ Α. ΟΜΗΡΟΥ**

51 χρόνια μετά την τραγωδία του 1974 η αλήθεια είναι πικρή. Όχι μόνο δεν υπάρχει μια κοινή γραμμή πλεύσης σε ό,τι αφορά τον επιδιωκόμενο στόχο της μορφής λύσης, αλλά αντίθετα ένας κυκεώνας αντιμαχόμενων θέσεων, στόχων, εκδοκών και ερμηνειών για το ποια λύση επιδιώκουμε. Εννιάο κράτος, ομοσπονδία, διζωνική, δικονοτική ομοσπονδία, χαλαρή ή αποκεντρωμένη ομοσπονδία, λύση δύο κρατών; Πώς είναι δυνατόν να αναμένεται από τον λαό να ομογωνμεί σε έναν εθνικό στόχο που είναι ανύπαρκτος, διάτρητος και αλληλοσυγκρουόμενος σε επίπεδο ηγεσίας;

As καταγράψουμε τα δεδομένα. Η αποτυχία επίτευξης λύσης στο Κυπριακό μέσα από επανειλημμένες μεσολαβητικές προσπάθειες και άκαρπες διακοινοτικές συνομιλίες, οδηγεί σε ένα και μόνο συμπέρασμα. Ότι, ούτε

η πολιτική βούληση ούτε η καλή πίστη μπορούν από μόνες τους να κατοχυρώσουν των γεωπολιτικών και στρατιωτικών συμφερόντων της Τουρκίας. Το μέχρι σήμερα άλτο του προβλήματος οφείλεται στην παράνομη αλλά μεθοδευμένη διεκδίκηση από την Τουρκία των στρατηγικών συμφερόντων της επί της Κύπρου και της περιοχής, τα οποία αντιβαίνουν τα συμφέροντα του κυπριακού λαού. Δεν αντιβαίνουν, όμως, αλλά εξυπηρετούν τα συμφέροντα της Μεγάλης Βρετανίας και των συνοδοιπόρων της, που ακολουθούν σταθερά φιλοτουρκική πολιτική, δίνοντας ελάχιστη ή καθόλου σημασία στα συμφέροντα και στη βούληση του λαού της Κύπρου.

Δεκαετίες μετά τις Συμφωνίες Ζυρίχης και Λονδίνου, το Κυπριακό παραμένει ζήτημα άρσης των αποικιοκρατικών καταλοίπων και μετά την τουρκική εισβολή, πα-

Το μέχρι σήμερα άλτο του προβλήματος οφείλεται στην παράνομη αλλά μεθοδευμένη διεκδίκηση από την Τουρκία των στρατηγικών συμφερόντων της επί της Κύπρου και της περιοχής, τα οποία αντιβαίνουν τα συμφέροντα του κυπριακού λαού.

ραμένει ζήτημα τερματισμού της στρατιωτικής κατοχής. Ο αγώνας του κυπριακού λαού ήταν και παραμένει αγώνας εναντίον της κατοχής και αγώνας για ελευθερία και ανεξαρτησία.

Δυστυχώς πέραν της παρεί-

σφρησης της ορολογίας της διζωνικής στα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας, υπάρχουν και αυτοί που στη δική μας πλευρά επιμένουν να προβάλλουν ως σημαία της προσπάθειας για λύση, όχι το περιεχόμενο μιας σωστής ομοσπονδιακής λύσης, αλλά τον τίτλο και τον επιθετικό της προσδιορισμό. Ο όρος «διζωνική» δεν είναι δόκιμος ούτε στο Συνταγματικό Δίκαιο ούτε στην Επιστήμη της Πολιτειολογίας. Ούτε έχει χρησιμοποιηθεί για τον προσδιορισμό οποιουδήποτε ομοσπονδιακού συστήματος στον κόσμο. Οι ζώνες χρησιμοποιήθηκαν στην πολιτική ορολογία στο τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, πρώτο, για να προσδιορίσουν στρατιωτικές περιοχές από τις οποίες απομακρύνθηκαν οι πληθυσμοί και δεύτερο, για να προσδιορίσουν εθνολογικά αμιγείς περιοχές αφού προηγήθηκαν

βίαιες μετακινήσεις πληθυσμών.

Είναι ακριβώς γι' αυτούς τους λόγους που θα πρέπει να επιμένουμε σε συγκεκριμένο περιεχόμενο μιας αποδεκτής λύσης, ανεξαρτήτως ονοματολογίας και επιθετικού προσδιορισμού της ομοσπονδίας. Με εμμονή στην εφαρμογή των αρχών του Διεθνούς και του Ευρωπαϊκού Δικαίου και της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Το συμπέρασμα προκύπτει αβίαστο. Έχουμε αποδεχθεί την ομοσπονδία και αυτή είναι μια ιστορικά ανέκκλητη παραδοχή. Αυτό, ωστόσο, δεν πρέπει να σημαίνει ασυμβατότητα με θεμελιώδεις αρχές στις οποίες εδράζονται τα σύγχρονα πολιτεύματα, ως προϊόντα του ευρωπαϊκού νομικού πολιτισμού.

Αναγκαία η κατανόηση της απλής αλήθειας. Ούτε η ιστορία, ούτε η επιστήμη, ούτε ο νομικός

πολιτισμός και η πολιτική ευθυκρισία επιτρέπουν μια τέτοια επιπολαιότητα. Το Εθνικό Συμβούλιο μετά την πολυήμερη σύνοδό του τον Σεπτέμβριο του 2009 κατέληξε σε μια κοινή απόφαση η οποία προσδιορίζει με επάρκεια και σαφήνεια τις παραμέτρους μιας ομοσπονδιακής λύσης, η οποία θα κατοχυρώνει την ενότητα κράτους, λαού, θεσμών και οικονομίας με αδιαπραγμάτευτη εφαρμογή ανθρωπίνων δικαιωμάτων και θεμελιωδών ελευθεριών.

Άλλωστε μετά την ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε., λύση του Κυπριακού με παραβίαση ελευθεριών και δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από το ευρωπαϊκό κεκτημένο ούτε νοείται, ούτε μπορεί να γίνει αποδεκτή.

Ο κ. Γιαννάκης Α. Ομήρου είναι πρώην πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων.

Της ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Το περασμένο Σάββατο, η Κεντρική Επιτροπή του ΑΚΕΛ εξαιρούσε από το όριο θητειών τους βουλευτές Άριστο Δαμιανού και Γιώργο Λουκαΐδη ανοίγοντάς τους έτσι τον δρόμο για να διεκδικήσουν επανεκλογή στο κοινοβούλιο για τέταρτη συνεχόμενη θητεία. Δύο χρόνια προηγουμένως βεβαίως είχαν εγκριθεί τέτοιες καταστατικές αλλαγές που περιόριζαν μεταξὺ άλλων το όριο θητειών των βουλευτών του ΑΚΕΛ σε δύο. Μία κίνηση που στόχο είχε, όπως λέχθηκε τότε, τον εκσυγχρονισμό, την ανανέωση και τη διεύρυνση στην κοινωνία, έστω κι αν στο όνομά τους θα θυσιάζονταν ηχηρά ονόματα με σημαντική επιρροή στην ευρύτερη κοινωνία. Τι μεσολάβησε συνεπώς και από τη θυσία αυτή εξαιρέθηκαν ως δίδυμοι ο Άριστος Δαμιανός και Γιώργος Λουκαΐδης;

Η επίσημη θέση του κόμματος ήταν λίγο πολύ πως οι δύο ήταν απαραίτητοι. Ότι θα έπρεπε να διατηρηθεί ο πολιτικός πυρήνας του κόμματος και πως με τη συνέχιση της παρουσίας των δύο αυτών πρωτοκλασάτων στελεχών στα κοινοβουλευτικά έδρανα «διασφαλίζεται η ευθύνη της πολιτικής κατεύθυνσης και του καθημερινού συντονισμού του κόμματος και της κοινοβουλευτικής ομάδας». Η αλήθεια όμως είναι πως αυτή η κίνηση κατάφερε να πυροδοτήσει σειρά αντιδράσεων από στελέχη, που είδαν την ανανέωση να είναι α λα καρτ, να επανέρχεται η εσωστρέφεια και μαζί της το εξής ερώτημα: Όταν το πολιτικό σκηνικό αλλάζει άρδην, μπορεί το ΑΚΕΛ να παίζει με τους όρους και κυρίως με τη συνταγή της δεκαετίας του '90;

Το ρίσκο των θητειών

Το ζήτημα του περιορισμού των θητειών ήταν κάτι που απασχόλησε εντόνως και τον ΔΗΣΥ σε αυτή τη χρονική συγκυρία. Καθόλου τυχαίο ότι στις προσεχείς

Η εξαίρεση του Άριστου Δαμιανού και του Γιώργου Λουκαΐδη από το όριο θητειών άνοιξε τη συζήτηση για το κατά πόσο υπάρχουν εννοούμενοι στο κόμμα και αν η υπόσχεση ανανέωσης είναι α λα καρτ.

εκλογές πρωτοκλασάτα στελέχη του ΔΗΣΥ μένουν εκτός είτε επειδή το θέλουν –Χάρης Γεωργιάδης, Ονούφριος Κουλά, Αβέρωφ Νεοφύτου– είτε επειδή περιορίζονται από το όριο θητειών. Ενδεικτικό παράδειγμα, οι Νίκος Τορναρίτης, Κυριάκος Χατζηγιάννης, Μάριος Μαυρίδης και κυρίως ο αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΣΥ και πολύ δημοφιλής στη Συναγερμική βάση Ευθύμιος Δίπληρος. Ο ΔΗΣΥ δεν εξαίρεσε όμως κανένα στέλεχος από τη διαδικασία, ακόμη και τον κ. Δίπληρο, χρησιμοποιώντας το χαρτί ότι βρίσκεται στην ηγεσία. Υπάρχει προφανώς το σημαντικό ρίσκο απώλειας ψηφοφόρων με μία τέτοια κίνηση, όμως την ίδια στιγμή οι κενές θέσεις στο ψηφοδέλτιο από την αποχώρηση δυνατόν υποψηφίων δημιουργούν προοπτικές εκλογής και φέρνουν κοντά νέο κόσμο. Καθόλου τυχαίο το ότι στη Λευκωσία επιστρέφουν δυναμικά στελέχη που είχαν απομακρυνθεί ή είχαν κριτική διάθεση απέναντι στην ηγεσία ή ακόμα κάνουν την εμφάνισή τους νέα πρόσωπα που διεκδικούν εκλογή με αξιώσεις.

Οι απαραίτητοι

Το ίδιο σκεπτικό δεν επικράτησε βεβαίως και στην Εζεκία Παπαϊωάννου. Η ηγεσία είδε περισσότερο με ανησυχία τις προεκτάσεις αποχώρησης μιας σειράς στελεχών σε αυτή τη χρονική συγκυρία και προχώρησε σε εξαίρεσεις. Ήταν άλλωστε κάτι που έγινε και στο παρελθόν, όπως στην περίπτωση του Νίκου Κατσουρίδη. Τόσο ο Γιώργος Λουκαΐδης όσο και ο Άριστος Δαμιανός θεωρούνται απαραίτητοι για την Εζεκία Παπαϊωάννου και η παρουσία τους στο ψηφοδέλτιο θεωρήθηκε από

πολλούς ως προσχεδιασμένη. Είναι γνωστή άλλωστε η ανήσυχη αναφορά του Στέφανου Στεφάνου σε συνεργάτες του ότι δεν θα μπορούσε να φανταστεί μία κοινοβουλευτική ομάδα χωρίς τους δύο μέσα. Ο ένας προφανώς εξαιτίας της πολυετούς κοινοβουλευτικής του πείρας και ο άλλος για τις νομικές του γνώσεις και την κατ' επέκταση συμβολή του στις προτάσεις νόμου που διαμορφώνει το κόμμα. Δεν ήταν λίγοι μάλιστα εκείνοι εντός του κόμματος που για να δικαιολογήσουν την εξαίρεση αυτή υπενθύμισαν τη σημαντική σειρά κατάταξης του κ. Δαμιανού στις τελευταίες βουλευτικές εκλογές και την πρωτιά του κ. Λουκαΐδη στις τελευταίες εσωκομματικές εκλογές. Για τους πιο καχύποπτους η κίνηση αυτή ενείχε και την εξής ερμηνεία: πως σε ένα κακό αποτέλεσμα η ευθύνη της ήττας θα έχει διαμοιραστεί και θα έχει πολλούς πατέρες. Όμως παρά τη δυναμική που έχουν και τις εξηγήσεις που δόθηκαν, αυτή η κίνηση ενείχε αντιφάσεις και έστειλε μηνύματα μάλλον συγκεχυμένα.

• **Επικράτησε** η αίσθηση ότι μία

πολιτική ελίτ εντός του κόμματος είναι υπεράνω καταστατικών αλλαγών.

• **Λειτουργήσε** ως ανάχωμα στην ανανέωση και τη διεύρυνση.

• **Δημιουργείται** ένα κακό προηγούμενο και εσωστρέφεια στελεχών πριν από τη μεγάλη μάχη.

Στην εποχή των εκλεκτών

Ο χειρισμός του ζητήματος θύμιζε σε πολλούς την εποχή που η ηγεσία του κόμματος καθόριζε μέσω λίστας ποιοι είναι οι εκλεκτοί της που θα πρέπει να ψηφιστούν και ερχόταν σε πλήρη αντίφαση με το ΑΚΕΛ της νέας εποχής που υποσχέθηκε ο Στέφανος Στεφάνου. Σήμερα, σε μία εποχή που οι δεσμοί με το κόμμα χαλαρώνουν, τέτοιες πρακτικές μάλλον δημιουργούν καχυποψία και απομακρύνουν περισσότερο τον κόσμο. Γιατί η αναφορά της ηγεσίας για την αναγκαιότητα παρουσίας των δύο συγκεκριμένων στελεχών στην πρώτη γραμμή, έστειλε το μήνυμα στη βάση πως όχι μόνο πρέπει να εξαιρεθούν, αλλά πρέπει να εκλεγούν πανηγυρικά. Αυ-

Ο Στέφανος Στεφάνου έχει υποσχεθεί διεύρυνση και εκσυγχρονισμό, όμως προς το παρόν δεν έχει καταφέρει να φέρει κοντά προσωπικότητες της ευρύτερης Αριστεράς.

Ο κόσμος αλλάζει, το ΑΚΕΛ;

Πώς η εξαίρεση Δαμιανού - Λουκαΐδη προκάλεσε εσωστρέφεια και έδειξε ένα κόμμα αμήχανο σε αλλαγές

Τι μεσολάβησε και εξαιρέθηκαν ως δίδυμοι οι Άριστος Δαμιανός και Γιώργος Λουκαΐδης; Η επίσημη θέση του κόμματος ήταν λίγο πολύ πως οι δύο ήταν απαραίτητοι.

εξαιρεθούν οι ταραχώδεις σχέσεις της Ειρήνης Χαραλαμπίδου με την ηγεσία, στο ίδιο περίπου πλαίσιο κινήθηκαν και στην περίπτωση της δικής της παρουσίας στο κόμμα. Η ίδια ξεκαθάρισε εδώ και καιρό ότι θέλει να είναι στην πρώτη γραμμή και να επαναδιεκδικήσει εκλογή, με το ΑΚΕΛ να ξεκαθαρίζει πως δεν τίθεται ένα τέτοιο θέμα εξαίρεσής της.

Απενεχοποιώντας την ανεξαρτητοποίηση

Είναι βεβαίως απολύτως λογικό για ένα κόμμα με αρχές και με καταστατικό να μην αυτοσυναιρείται και να σέρνεται πίσω από τη δημοφιλία πολιτικών προσώπων για να διατηρήσει τα ποσοστά του. Δεδομένου, ωστόσο, ότι το καταστατικό τηρείται για όλους με τον ίδιο τρόπο. Με τον χειρισμό αυτό, η ηγεσία του ΑΚΕΛ έχει καταφέρει να απενεχοποιήσει στα μάτια μερίδας της κοινωνίας το ενδεχόμενο ανεξαρτητοποίησης της Ειρήνης Χαραλαμπίδου από το ΑΚΕΛ και την επιλογή άλλων πολιτικών δρόμων, με το πρόσχημα ότι η ηγεσία δεν φρόντισε να την αξιοποιήσει. Σε μία προσπάθεια βεβαίως να αποφευχθεί κάτι τέτοιο, η ηγεσία επιχειρεί εδώ και καιρό να βρει έναν τρόπο αξιοποίησης της κας Χαραλαμπίδου που να συνδέεται με την πάταξη κατά της διαφθοράς, χωρίς ωστόσο να έχει συμφωνηθεί ακόμα κάτι συγκεκριμένο. Το κατά πόσο μία τέτοια θέση είναι ικανοποιητική για την κα Χαραλαμπίδου είναι ένα άλλο θέμα, αν ληφθεί άλλωστε υπόψη ότι θέλει να είναι στην πρώτη γραμμή της πολιτικής και δεν έχει κρύψει το ενδιαφέρον της για τις προεδρικές. Και ήδη εκτός από την ανοικτή πρόσκληση που έχει στο Κίνημα Άλμα, υπήρξε κάποια προσέγγισή της από το ΔΗΚΟ.

Το στοίχημα του Στέφανου

Το στοίχημα για την ηγεσία του ΑΚΕΛ είναι όχι μόνο να καταφέρει να αναπληρώσει το κενό βουλευτών που είχαν δυναμική σε ένα ευρύτερο ακροατήριο και οι οποίοι αποχωρούν από το ψηφοδέλτιο, αλλά και να φέρει κοντά νέο κόσμο που θα το βοηθήσει σε αυτή τη δύσκολη συγκυρία να διατηρήσει ποσοστά. Στην περίπτωση της Λεμεσού για παράδειγμα, δεν έχει διαπιστωθεί μία ομαλή συνέχεια και διαδοχή –ακόμα και σε στελεχιακό προσωπικό– των κ. Κώστα και Καυκαλιά. Ούτε βεβαίως στην Κερύνεια δεδομένου ότι ο Χρίστος Χριστόφιας, τηρώντας το καταστατικό που εξαίρει τους επαρχιακούς γραμματείς από το ψηφοδέλτιο δεν θα επαναδιεκδικήσει. Και βεβαίως τα πράγματα γίνονται ακόμη πιο περίπλοκα στη Λευκωσία μετά τις τελευταίες εξελίξεις. Το ΑΚΕΛ δεν έχει μόνο να διαχειριστεί τον σοβαρό κίνδυνο απώλειας έδρας –και εξαιτίας της ύπαρξης νέων σχηματισμών που απειλούν το κόμμα όπως το Βολτ και το Κίνημα Άλμα– αλλά και εξαιτίας του ότι η μία έδρα της επαρχίας Λευκωσίας πολύ πιθανόν να μεταφερθεί στην Πάφο. Η Εζεκία Παπαϊωάννου προχώρησε σε υποσχέσεις ανανέωσης, ωστόσο δεν φρόντισε να δημιουργήσει τα στελέχη εκείνα που να μπορούν να αντικαταστήσουν τους Λουκαΐδη-Δαμιανού ούτως ώστε να μη θεωρούνται απαραίτητοι να διεκδικήσουν, όχι για τρίτη, αλλά για τέταρτη θητεία. Η δημιουργία προοπτικής εκλογής ενδεχομένως να ανοίγει την πόρτα σε νέα στελέχη, ίσως και στην προσέλευση προσωπικοτήτων από την ευρύτερη Αριστερά και την ενεργοποίηση του θεσμού της Κοινωνικής Συμμαχίας, που επί του παρόντος είναι ανενεργός και περνά κάτω από τον πήχη των προσδοκιών σε θέμα προσωπικοτήτων. Το ερώτημα που θα πρέπει λοιπόν να απαντήσει το ΑΚΕΛ είναι αν είναι έτοιμο για εκείνες τις αλλαγές που θα το ανοίξουν στην κοινωνία ή αν με τις πολιτικές του, έστω και με αυτή τη σημειολογική κίνηση παραμονής δύο σημαντικών στελεχών, στέλνει το μήνυμα πως σε έναν κόσμο που συνεχώς αλλάζει, το ΑΚΕΛ, όχι μόνο δυσκολεύεται να εκσυγχρονιστεί, αλλά κινδυνεύει να ξεπεραστεί από τα γεγονότα.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΣΤΕΦΑΝΟΥ, γενικός γραμματέας ΑΚΕΛ

Η κυβέρνηση Χριστοδουλίδη είναι θυγατρική εκείνης του Αναστασιάδη

Και μάλιστα ακόμη πιο περιορισμένης ευθύνης

Συνέντευξη **ΣΤΟΝ ΑΝΤΡΕΑ ΚΗΜΗΤΡΗ**

«Με τον τρόπο που ασκεί τη διακυβέρνησή του ο κ. Χριστοδουλίδης μετέτρεψε την κυβέρνηση του σε θυγατρική της κυβέρνησης Αναστασιάδη και μάλιστα ακόμη πιο περιορισμένης ευθύνης», δηλώνει στην «Κ» ο γενικός γραμματέας του ΑΚΕΛ Στέφανος Στεφάνου. Αναφορικά με το τερματικό στο Βασιλικό και την επιστολή που έστειλε στην Αρχή κατά της Διαφθοράς για διερεύνηση του έργου, ο κ. Στεφάνου σημειώνει ότι υπάρχουν υποψίες για φαγοπότη, επισημαίνοντας ότι έγιναν πολύ κακές συμφωνίες. Επιρρίπτει ευθύνη στην κυβέρνηση Αναστασιάδη, αλλά τονίζει ότι έχει ευθύνες και ο κ. Χριστοδουλίδης, διότι ήταν μέρος εκείνης της κυβέρνησης που υπέγραψε τη συμφωνία και επειδή η κυβέρνησή του αποτυγχάνει παταγωδώς να διαχειριστεί το θέμα.

—Η δημοσκόπηση της «Κ» δείχνει μάχη ΔΗΣΥ-ΑΚΕΛ για την πρωτιά, με το ΑΚΕΛ να έχει ελαφρύ προβάδισμα. Πιστεύετε ότι έφτασε η ώρα για την ανατροπή;

—Τα διάφορα δεδομένα δείχνουν ότι το ΑΚΕΛ εκκινεί από μια καλή αφετηρία για τις βουλευτικές εκλογές. Αυτό δείχνει ότι η δουλειά που κάνουμε ανάμεσα στην κοινωνία όλο αυτό το διάστημα αποδίδει. Και δεν το κάνουμε αυτό για λόγους εκλογικής σκοπιμότητας αλλά γιατί αυτό είναι το ΑΚΕΛ. Από τον κόσμο, για τον κόσμο. Όσο πιο ισχυρό είναι το ΑΚΕΛ στη Βουλή, τόσο καλύτερα μπορεί να κάνει τη δουλειά του ως αποτελεσματική αντιπολίτευση. Χαρακτηριστικά αναφέρω, πως, αν είχαμε ακόμη μία έδρα, θα περνούσε η πρόταση νόμου για φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών. Αν έρθει η πρωτιά, καλώς να ορίσει, αλλά για εμάς δεν είναι αυτοσκοπός.

—Τι δείχνει το γεγονός ότι τα δύο μεγάλα κόμματα από το 30+ % κινούνται πλέον γύρω από το 20%;

—Αυτό είναι αποτέλεσμα αλλαγών που έχουν επισυμβεί τα τελευταία χρόνια γενικότερα στον τρόπο με τον οποίο ο κόσμος αντιλαμβάνεται την πολιτική. Παρατηρείται χαλάρωση σε σχέση με ιδεολογίες, συνεχίζεται η απαξίωση προς τα κόμματα και η αύξηση της αποχής. Γι' αυτό βλέπουμε άλλα κόμματα με ιστορία, πλέον να δίνουν μάχη επιβίωσης.

—Πού πήγε το ποσοστό του ΑΚΕΛ; —Η ανάλυση που κάναμε τόσο για το αποτέλεσμα του 2016 όσο και του

Φταίει και ο Χριστοδουλίδης για το Βασιλικό. Πρώτο, γιατί ήταν μέρος της κυβέρνησης που υπέγραψε τη συμφωνία και δεύτερο, γιατί η κυβέρνησή του αποτυγχάνει παταγωδώς να διαχειριστεί το θέμα.

Όσο πιο ισχυρό είναι το ΑΚΕΛ στη Βουλή, τόσο καλύτερα μπορεί να κάνει τη δουλειά του. Αν είχαμε ακόμη μία έδρα, θα περνούσε η πρόταση νόμου για φορολόγηση των υπερκερδών των τραπεζών.

2021, όταν το ΑΚΕΛ είχε μεγάλη υποχώρηση, δείχνει ότι ένα σημαντικό μέρος από την εκλογική βάση του κόμματος μετακινήθηκε στην αποχή. Όμως υπάρχει και κάτι ακόμη. Ένα κόμμα όπως το ΑΚΕΛ που στηρίζεται σε βασικές αρχές, όπως η αλληλεγγύη, η κοινωνική δικαιοσύνη, επιπρεάζεται αρνητικά από τη συντηρητική στροφή της κυπριακής κοινωνίας, ειδικότερα σε μια εποχή που ο σύγχρονος καπιταλισμός και οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές βάζουν σε πρώτο πλάνο την ατομική επιβίωση αδιαφορώντας για την κατάσταση του συνόλου.

—Πώς μπορεί το κόμμα να φέρει πίσω όσους πήγαν στην αποχή;

—Δίνουμε έμφαση στην κοινωνικοοικονομική ατζέντα, εστιάζουμε στα προβλήματα και τις ανάγκες της κοινωνίας, ιδιαίτερα των εργαζομένων, της νέας γενιάς και των ευάλωτων ομάδων. Το ΑΚΕΛ ως η ισχυρή δύναμη της αντιπολίτευσης χτίζει αναχώματα σε πολιτικές που δεν είναι φιλολαϊκές και ταυτόχρονα πιέζει για λύσεις που στηρίζουν τα χαμηλόμεσαία στρώματα, καθώς και για προώθηση των καλώς νοούμενων συμφερόντων της χώρας μας.

—Έγινε τελικά το αναμενόμενο και δόθηκε εξαίρεση από το όριο θητειών σε Γιώργο Λουκαΐδη και Άριστο

Η λογική των «μεταγραφών» καταργεί την έννοια της πολιτικής, απαντά ο κ. Στεφάνου, σχολιάζοντας και «παράγοντες» και «μεταγραφικούς στόχους».

Δαμιανού. Υπάρχει ο ισχυρισμός ότι ήταν μια εξέλιξη προσχεδιασμένη.

—Ο ισχυρισμός δεν ευσταθεί. Εφαρμόσαμε μια πολιτική πρακτική που εφαρμόζεται για πάρα πολλά χρόνια και είναι καταστατική πρόνοια από το 2015 για διασφάλιση ισχυρού πολιτικού πυρήνα στη Βουλή, ο οποίος χειρίζεται τα σοβαρά πολιτικά ζητήματα. Ήταν φυσιολογικό ότι, εφόσον θα αποφασίζαμε να κάνουμε εξαιρέσεις, θα αφορούσαν δύο βασικά στελέχη του ηγετικού πυρήνα οι οποίοι ήδη αναλαμβάνουν ευθύνη για πολλά πράγματα.

—Ο κ. Κώστα χαρακτήρισε άδικο την απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής. Μιλήσατε μετά την απόφαση;

—Μιλήσαμε και του μεταφέραμε ότι θέλουμε να τον αξιοποιήσουμε, όπως κάναμε και με άλλα καταξιωμένα στελέχη στο παρελθόν που συμπλήρωσαν τρεις θητείες στη Βουλή και συνεχίζουν την κομματική τους δράση από άλλα εφελθάρια. Η απογοήτευση είναι ανθρώπινο συναισθημα, αλλά δεν κάνουμε κάτι που δεν γνώριζε ο Κώστας.

—Από την κα Χαραλαμπίδου έχετε κάποια ένδειξη;

—Οχι, αλλά η συζήτηση συνεχίζεται και η όποια προοπτική είναι ανοιχτή. Θα συζητήσουμε μαζί της όταν

επιστρέψει από το εξωτερικό.

—Μπορείτε να πείτε τι τους προτείνετε τελικά;

—Δεν μπορούμε να πούμε, διότι ο διάλογος είναι σε εξέλιξη.

—Πότε θα τελειώσει όλη αυτή η συζήτηση;

—Το συντομότερο.

—Δεν θα στοικίσει στο κόμμα η απουσία από το ψηφοδέλτιο δύο δημοφιλών στελεχών;

—Αν εκκινούσαμε από αυτή τη λογική δεν θα κάναμε ανανέωση ποτέ. Η βασική λογική με την οποία λειτουργεί το ΑΚΕΛ είναι να δημιουργεί χώρο για ανανέωση φροντίζοντας, ταυτόχρονα, να υπάρχει συνέχεια. Τώρα κάνουμε το πρώτο βήμα για να υπάρξει μετάβαση σε μια νεότερη γενιά στελεχών.

—Σας ενοχλούν οι επαφές στελεχών σας με άλλους πολιτικούς χώρους;

—Δεν θα ήταν φυσιολογικό να μη μας ενοχλεί. Η πολιτική δεν είναι ποδόσφαιρο, που λειτουργεί με τη λογική των «μεταγραφών». Η πολιτική στηρίζεται σε θέσεις και αντιλήψεις. Το να караδοκώ, από τη μία, να πάρω κάποιον που νομίζω ότι θα μου φέρει ψήφους ή από την άλλη, να είμαι σε έναν πολιτικό χώρο για χρόνια με

συγκεκριμένες θέσεις και ξαφνικά να μεταπηδώ σε άλλον χώρο, αυτές οι συμπεριφορές καταργούν την έννοια της πολιτικής.

—Έχετε συναντηθεί με τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη μετά την ενεργό εμπλοκή του στην πολιτική;

—Οχι, δεν έτυχε. Αλλά και να τύχει, αυτό δεν θα σημαίνει τίποτα. Έχουμε βουλευτικές εκλογές και το ΑΚΕΛ δεν χαρίζει καμία ψήφο. Θέλουμε και την τελευταία ψήφο που μπορούμε να διεκδικήσουμε. Όσο πιο ισχυρό εξέλθει το ΑΚΕΛ από τις βουλευτικές εκλογές, τόσο καλύτερες προϋποθέσεις δημιουργούνται, για να λειτουργήσει ως άξονας για συσπείρωση των δυνάμεων που θέλουν να αλλάξουν τα πράγματα στον τόπο.

—Το γεγονός ότι αποτελεί ένα επαρκές σενάριο η μεταξύ σας συνεργασία ενόψει 2028, δεν θα έπρεπε να σας φέρει σε κάποιου είδους συνεννόηση;

—Κάθε πράγμα στην ώρα του. Τώρα έχουμε βουλευτικές εκλογές. Ο καθένας δίνει τη μάχη για τον εαυτό του. Θα δούμε πως θα διαμορφωθεί το σκηνικό την επόμενη ημέρα. Θα κριθούν και οι πολιτικές των κομμάτων κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου και κατά πόσο μπορεί να υπάρξουν προγραμματικές συγκλίσεις. Όταν έρθει εκείνη η ώρα θα τα δούμε όλα. Τώρα, είναι πρόωρο να λεχθεί οτιδήποτε.

—Στην πρόσφατη ανακοίνωση της Κεντρικής Επιτροπής του ΑΚΕΛ αναφέρεται ότι στόχος είναι η ενίσχυση της εκλογικής δύναμης του ΑΚΕΛ για να αποτελέσει μια σταθιβά δύναμη αντιπολίτευσης απέναντι στην κυβέρνηση Χριστοδουλίδη και τα κομματικά στηρίγματά της. Είναι ένα μήνυμα κυρίως προς το ΔΗΚΟ;

—Είναι μήνυμα προς όλα τα κόμματα που στηρίζουν την κυβέρνηση. Να υπενθυμίσω ότι αυτά τα κόμματα—ειδικά το ΔΗΚΟ—χαρακτήριζαν, διακαίως, την προηγούμενη κυβέρνηση, ως την πιο διεφθαρμένη που υπήρξε και μετά στήριξαν τον κ. Χριστοδουλίδη, ο οποίος ήταν βασικό στέλεχος της, επαγγελλόμενοι μάλιστα την «αλλαγή». Αυτό είναι αντιφατικό, να μην πω τραγελαφικό.

—Το ΔΗΚΟ απαντά ότι υιοθετήθηκαν οι προτάσεις του στο πρόγραμμα Χριστοδουλίδη.

—Είναι οι πολιτικές του ΔΗΚΟ ή του Συναγερμού που υιοθετήθηκαν; Διότι ο κ. Χριστοδουλίδης συνεχώς δηλώνει ότι συνεχίζει τις πολιτικές της προηγούμενης κυβέρνησης.

Υπάρχουν ενδείξεις ότι το ΔΗΚΟ κινείται δεξιότερα

—Πώς κρίνετε δηλώσεις στελεχών του ΔΗΚΟ για την ανάγκη συνεργασίας με τον ΔΗΣΥ καθώς, όπως υποστηρίζουν, η απόσταση με το ΑΚΕΛ αυξάνεται;

—Θα υπενθυμίσω ότι όποτε το ΑΚΕΛ τείνει χέρι συνεργασίας το κάνει με ειλικρίνεια και εντιμότητα. Άς αναλογιστούν αυτοί που προωθούν σενάρια συνεργασίας με τον ΔΗΣΥ, αν συναντούν την ίδια ειλικρίνεια και ανταπόκριση όπως με το ΑΚΕΛ. Από εκεί και πέρα, ο καθένας αποφασίζει για τα δικά του και κρίνεται από την κοινωνία. Εμείς αποφασίζουμε για τον εαυτό μας.

—Πέραν από τη στροφή στελεχών του ΔΗΚΟ προς τον ΔΗΣΥ, είναι και η στάση του κόμματος στο Μεσανατολικό. Πώς τα ερμηνεύετε αυτά;

—Είναι ενδείξεις ότι το ΔΗΚΟ κινείται δεξιότερα. Πολλές φορές το νιώθουμε και στη Βουλή. Το ΔΗΚΟ, για παράδειγμα, λειτουργησε μαζί με τον Συναγερμό υπέρ των τραπεζών και αντιπαράτέθηκε με σφοδρότητα στην πρόταση νόμου του ΑΚΕΛ για τα υπερκέρδη. Το ίδιο έκανε και σε άλλα ζη-

Είναι όμως και θέματα που ανήκουν στο πεδίο της συναντίληψης και της συνεργασίας.

τήματα, όπως στο θέμα της άσκησης ελέγχου από τη Βουλή για την ηλεκτρική διασύνδεση. Από την άλλη, βεβαίως, υπάρχουν θέματα που ανήκουν στο πεδίο της συναντίληψης και της συνεργασίας. Όπως έγινε π.χ. στις εκλογές της τοπικής αυτοδιοίκησης.

—Το ΑΚΕΛ έθεσε ως στόχο την αλλαγή το 2028. Έγιναν σκέψεις για το πρόσωπο;

—Οχι. Είμαστε απολύτως προσκλημένοι στις βουλευτικές εκλογές.

—Το σενάριο να είστε εσείς υποψήφιος είναι επαρκές;

—Θα ήταν λάθος τώρα να πούμε τι θα κάναμε, γιατί δεν έχουμε μπροστά μας ολόκληρο το σκηνικό, καθώς και τους συσχετισμούς δυνάμεων. Θα ήταν επίσης λάθος να αρχίσουμε τους

Υπάρχουν ισχυρές υποψίες για φαγοπότη σχετικά με το τερματικό στο Βασιλικό. Το βέβαιο είναι ότι έγιναν πολύ κακές συμφωνίες.

αποκλεισμούς. Θα συζητήσουμε σε καθαρό πεδίο μετά τις βουλευτικές και, όπως κάθε φορά, θα βάσουμε κάτω τα ζητήματα με βάση την ανάγκη για αλλαγή. Τότε, θα αρχίσουμε να αναζητούμε προγραμματικές συγκλίσεις και πρόσωπα που συγκεντρώνουν τις προϋποθέσεις για τη μεγαλύτερη δυνατή ενότητα στον χώρο της αλλαγής και έχουν προοπτική εκλογής.

—Όσο δεν υπάρχει το αντίπαλο δέος, δηλαδή το πρόσωπο που θα είναι ο φορέας της αλλαγής, παραμένει η πιθανότητα επανεκλογής του προέδρου Χριστοδουλίδη.

—Προφανώς, είναι αυτό που απασχολεί τον κ. Χριστοδουλίδη—η επανεκλογή του—αντί η διακυβέρνηση της χώρας και αυτός είναι ένας από τους λόγους γιατί σε χρόνο ρεκόρ έχασε την κοινωνική στήριξη. Με τον τρόπο, δε,

που ασκεί τη διακυβέρνησή του μετέτρεψε την κυβέρνησή του σε θυγατρική της κυβέρνησης Αναστασιάδη και μάλιστα ακόμη πιο περιορισμένης ευθύνης.

—Πώς το τεκμηριώνετε αυτό;

—Εκτός του ότι ο κ. Χριστοδουλίδης δεν κάνει ευκαιρία να δηλώνει ότι συνεχίζει τις πολιτικές της προηγούμενης κυβέρνησης, ότι κλήθηκε να διαχειριστεί δεν κατάφερε να το κάνει με επιτυχία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το ενεργειακό, με αποτέλεσμα να ζούμε σε συνθήκες ενεργειακής ανεπάρκειας και ανασφάλειας.

—Με επιστολή σας στην Αρχή κατά της Διαφθοράς ζητάτε διερεύνηση όλων των πτυχών που αφορούν το έργο του τερματικού φυσικού αερίου στο Βασιλικό. Πιστεύετε ότι υπήρξε φαγοπότη;

—Υπάρχουν ισχυρές υποψίες για αυτό. Το βέβαιο είναι ότι έγιναν πολύ κακές συμφωνίες. Στη σύσκεψη που έγινε στο Προεδρικό το 2019, υπό την προεδρία Αναστασιάδη, είχαν τεθεί όλα τα δεδομένα που έδειχναν

ότι οι διαδικασίες είναι προβληματικές και υπήρχε κίνδυνος να χάσουμε την ευρωπαϊκή χορηγία. Και ο τότε υπουργός Οικονομικών Χάρης Γεωργιάδης—σύμφωνα με πρακτικά που παρουσιάστηκαν στη Βουλή—είπε «για λόγους δημοσίου συμφέροντος, θα προχωρήσουμε» και ο πρόεδρος Αναστασιάδης τον στήριξε. Πώς γίνεται να έγιναν όλα αυτά και μετά να δηλώνει ότι δεν γνώριζε;

—Ο κ. Χριστοδουλίδης γιατί φταίει;

—Φταίει για δύο λόγους. Πρώτο, γιατί ήταν μέρος εκείνης της κυβέρνησης που υπέγραψε τη συμφωνία και δεύτερο, γιατί η κυβέρνησή του αποτυγχάνει παταγωδώς να διαχειριστεί το θέμα. Πέραν από το Βασιλικό, αυτή η κυβέρνηση προχώρησε με λανθασμένο τρόπο και στο θέμα του GSI. Έλαβε αποφάσεις που φορτώνουν την Κυπριακή Δημοκρατία και τον φορολογούμενο με πολλά εκατομμύρια. Και σε αυτό τον τομέα ο κ. Χριστοδουλίδης αποδεικνύεται «άγιος» συνεχιστής του κ. Αναστασιάδη.

Το κόμμα θα επενδύσει στη χαμένη ψήφο, προσδοκώντας έτσι να προσελκύσει ψηφοφόρους από την ΕΔΕΚ και τη ΔΗΠΑ, που στηρίζουν την κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη, αλλά και «κάθε δημοκρατικό πολίτη του τόπου που ανησυχεί για την επικείμενη διατάραξη των ισορροπιών».

Της **ΟΡΙΑΝΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ**

Βλέποντας τα ποσοστά του κόμματος να μειώνονται, αλλά και με τον φόβο ότι το ΔΗΚΟ θα χάσει τον ρυθμιστικό ρόλο που κατείχε διαχρονικά, ο Νικόλας Παπαδόπουλος συνεχίζει τις διαβουλεύσεις με στόχο τη διαμόρφωση ενός ψηφοδέλτιου ενόψει βουλευτικών που θα δώσει προοπτική στο κόμμα.

Αντιλαμβανόμενος μάλιστα την κρισιμότητα της επερχόμενης εκλογικής αναμέτρησης, αλλά και θέλοντας να ενισχύσει τη δημοτικότητα του, επιλέγει τον δρόμο της διεύρυνσης, στοχεύοντας σε προσωπικότητες του ευρύτερου κεντρώου χώρου ώστε αυτές να συμπεριληφθούν στο ψηφοδέλτιο.

Βέβαια, μπορεί το ποσοστό του 11,29% που έλαβε το ΔΗΚΟ το 2021 αυτή την ώρα να μοιάζει μακρινό, αν και παραμένει στόχος, ωστόσο, όπως διαμνύεται, το κόμμα θα επενδύσει στη χαμένη ψήφο, προσδοκώντας με αυτόν τον τρόπο να προσελκύσει ψηφοφόρους από την ΕΔΕΚ και τη ΔΗΠΑ, που στηρίζουν την κυβέρνηση Νίκου Χριστοδουλίδη αλλά και «κάθε δημοκρατικό πολίτη του τόπου που ανησυχεί για την επικείμενη διατάραξη των ισορροπιών».

Άλλωστε, όπως σημειώνουν ηγετικά στελέχη του ΔΗΚΟ, η προσπάθεια έγινε από πολύ νωρίς, με τον κοινοβουλευτικό εκπρόσωπο του κόμματος Πανίκο Λεωνίδου να σέρνει πρώτος τον χορό ενώπιον του πολιτικού - καταστατικού συνεδρίου, όπου μίλησε για την αναγκαιότητα κατάρτισης κοινού ψηφοδελτίου μεταξύ των κομμάτων του Κέντρου στις επερχόμενες βουλευτικές εκλογές.

Μάλιστα, κάλεσε αυτούς που ηγούνται να αναλάβουν τις ευθύνες τους απέναντι στην απαξίωση

που δέχεται σήμερα το πολιτικό σύστημα, αλλά και της εμφάνισης των διατιόντων αστέρων σ' αυτό.

Μία πρόταση περισσότερο πυροτέχνημα, μιας και δεν είχε περιεχόμενο, με τη δικαϊκή ηγεσία ωστόσο να συναντάται λίγο μετά το Πάσχα με τις ηγεσίες ΕΔΕΚ και ΔΗΠΑ, για να συζητήσουν πιθανή πρόθεση συνεργασίας στις βουλευτικές που θα άνοιγε υποθετικά τον δρόμο για μελλοντική συζήτηση συνένωσης των κομμάτων του κεντρώου χώρου, με μοναδικό στόχο την επιβίωσή τους.

Οι απαντήσεις που έλαβε το ΔΗΚΟ και στις δύο περιπτώσεις ήταν ένα νηπύριο όχι. Ωστόσο, το κόμμα αναμένεται αυτή την πρόταση να τη χρησιμοποιήσει και ως άλλοθι στην προσπάθεια να προσεγγίσει ψηφοφόρους του λεγόμενου ενδιάμεσου χώρου, αφού δεν είναι πολλά αυτά που τους χωρίζουν. Πάντως και στη ΔΗΠΑ μέχρι και σήμερα παραμένει ζωντανή συζήτηση ακόμη και μεταξύ υψηλόβαθμων στελεχών σε σχέση με την ανάγκη εξεύρεσης τρόπου συνεργασίας με το ΔΗΚΟ, ώστε να παρουσιαστούν ενισχυμένοι τον Μάιο του 2026, μιας και πλέον είναι ορατός ο κίνδυνος να μείνουν εκτός Βουλής, αν και ο Μάριος Καραγιάν από νωρίς έδωσε το μήνυμα της αυτόνομης καθόδου.

Βέβαια, από τότε που στο ΔΗ-

Για τον Νικόλα Παπαδόπουλο το στοίχημα είναι μεγάλο, μιας και είναι η τελευταία ευκαιρία να κορυφωθεί η πολιτική του καριέρα πετυχαίνοντας ένα καλό αποτέλεσμα για το ΔΗΚΟ.

ΚΟ μίλησαν πρώτη φορά για κοινό ψηφοδέλτιο μέχρι σήμερα, ο Νικόλας Παπαδόπουλος κάνει ασκήσεις επί χάρτου, τόσο σε σχέση με τη στρατηγική που το κόμμα θα ακολουθούσε μέχρι τις εκλογές, όσο και σε σχέση με τη πρόσωπα που θα προσελκύσει, και θέλει να τις εφαρμόσει.

Μπορεί αυτό να μη γίνεται με τις ηγεσίες των άλλων κομμάτων, ωστόσο, βρίσκει διείσδυση μέσα από νυν και πρώην στελέχη αποδεικνύοντας την πρόθεση του κόμματος για συνένωση και διεύρυνση, θέτοντας ενώπιον των ψηφοφόρων πέρα από τις θέσεις των κομμάτων το ενδεχόμενο της χαμένης ψήφου.

Η αρχή σε ό,τι αφορά τη συμπεριληψη προσωπικοτήτων, πλην των νυν βουλευτών που θα επαναδιαδικήσουν όπως και άλ-

λων κομματικών στελεχών στο ψηφοδέλτιο, έγινε με τον Ανδρέα Αποστόλου, μέχρι πρότινος βουλευτή της ΕΔΕΚ, που αναμένεται τις επόμενες μέρες να ανακοινώσει και επίσημα την υποψηφιότητά του με το ΔΗΚΟ στην επαρχία της Λάρνακας. Βέβαια αυτή η υποψηφιότητα ακολουθεί την ανακοίνωση του νυν βουλευτή Χρίστου Ορφανίδη ότι δεν θα επαναδιαδικήσει, με αποτέλεσμα να διαφοροποιούνται οι αρχικοί σχεδιασμοί, μιας και ενδεχόμενη υποψηφιότητα και των δύο θα έφερνε μεγαλύτερη κινητοποίηση των ψηφοφόρων όπως και συσπείρωση.

Πέραν του κ. Αποστόλου, το ΔΗΚΟ θα επιθυμούσε στα ψηφοδέλτιά του και τον ανεξάρτητο βουλευτή πλέον και πρώην της ΕΔΕΚ Κωστή Ευσταθίου. Βέβαια παρόλες τις συζητήσεις φαίνεται ο ίδιος να μην αποδέχτηκε την όποια πρόταση, αν και αυτή την ώρα το όνομά του είναι σε δημοσκόπηση που τρέχει σε σχέση με πιθανά ονόματα που θα στηρίζαν οι ψηφοφόροι εντός ή εκτός Δημοκρατικού Κόμματος.

Μαρκάρισμα ώστε να συμπεριληφθεί στο ψηφοδέλτιο του ΔΗΚΟ δέχεται το τελευταίο διάστημα και η βουλευτριά του ΑΚΕΛ Ειρήνη Χαραλαμπίδου, με το αιτιολογικό ότι από εκεί ξεκίνησε αλλά και με το σκεπτικό ότι θα έδινε μια ώθηση στα ποσοστά

του κόμματος, δημιουργώντας με αυτή την προσθήκη και ένα κενό στο Άλμα, που επίσης θέλει να εντάξει την κα Χαραλαμπίδου στο ψηφοδέλτιό του, που βάσει και των πρώτων δημοσκοπήσεων φαίνεται να παίρνει σημαντικό ποσοστό από το ΔΗΚΟ.

Η συμπερίληψη της Μαίρης Λάμπρου στο ψηφοδέλτιο της Πάφου θεωρείται στα συν -ήταν υποψήφια με το ΔΗΚΟ και στις ευρωεκλογές- αν και τη διεκδίκησε σθεναρά και η ΔΗΠΑ.

Βέβαια σε αυτή την προσπάθεια του Νικόλα Παπαδόπουλου για διεύρυνση υπάρχουν και φωνές ανησυχίας σε σχέση με την αλλοίωση θέσεων του ΔΗΚΟ και πιθανή απομάκρυνση των παραδοσιακών ψηφοφόρων.

Ωστόσο, φαίνεται να υπερσχύουν οι φωνές ενίσχυσης του κόμματος όπως και η στήριξή του, γι' αυτό και πλέον η προσπάθεια θα είναι ευρύτερη για την επίτευξη, πιθανότατα μέχρι τέλη Νοεμβρίου, ενός ψηφοδελτίου με υποψήφιους απ' όλο το φάσμα του ευρύτερου κεντρώου χώρου, κάνοντας με αυτό τον τρόπο κάλεσμα προς τους ψηφοφόρους ως τη μόνη επιλογή που μπορεί να κερδίσει.

Άλλωστε και για τον Νικόλα Παπαδόπουλο το στοίχημα είναι μεγάλο, μιας και είναι η τελευταία ευκαιρία να κορυφωθεί η πολιτική του καριέρα, πετυχαίνοντας ένα καλό αποτέλεσμα για το ΔΗΚΟ, ενώ δεν θα απέκλειε και την προεδρία της Βουλής, ολοκληρώνοντας, όπως λέγεται, με τον καλύτερο τρόπο τη βουλευτική του παρουσία.

Με μεγάλο ενδιαφέρον, όπως σημειώνουν στελέχη του ΔΗΚΟ, αναμένεται και ο ανασχηματισμός και αν ο τρόπος με τον οποίο ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας θα κινηθεί, θα δώσει ώθηση στο μεγαλύτερο κόμμα που στηρίζει την παρούσα κυβέρνηση.

Ο «ελέφαντας στο δωμάτιο» της καχυποψίας

Του **ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΕΛΟΥ**

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, κάθε χρόνο, επιβεβαιώνει τη φθίνουσα πορεία του σύγχρονου πολιτισμού. Οι περισσότερες ομιλίες ήταν, στην καλύτερη περίπτωση, ευκολογία και ηθικολογίες: στη χειρότερη, φαιδρότητες και φανυλότητες. Έχουν χάσει τον τόνο που θα μπορούσε να εμπνεύσει το όραμα ενός σπουδαίου και υπέροχου μέλλοντος για την ανθρωπότητα. Αυτό, ωστόσο, που δεν έχει χαθεί είναι η αναγνώριση του βαθμού δολοπρέπειας και διαφθοράς ορισμένων ηγετών, οι οποίοι καλούνται να πάρουν θέση για τους πολέμους που βρίσκονται σε εξέλιξη.

Οι θεμελιώδεις αντιλήψεις περί διαφθοράς, όπως διατυπώθηκαν από κλασικούς φιλοσόφους όπως ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης, την προσδιόριζαν ως την απόκλιση των ηγεμόνων από την υπηρεσία του κοινού καλού προς την εξουπρέτση προσωπικών ή φατριακών συμφερόντων. Αυτή η αρχέγονη θεώρηση παραμένει

τραγικά επίκαιρη. Σε περιόδους κρίσης, η επιτακτική ανάγκη για επιβίωση, είτε σε πολιτικό είτε σε προσωπικό επίπεδο, μπορεί να ωθήσει τους φορείς εξουσίας σε αποφάσεις που ευνοούν τη δική τους θέση έναντι της ευμερίας του λαού τους. Η παράταση μιας σύγκρουσης, για παράδειγμα, μπορεί να λειτουργήσει ως μέσο αποφυγής λογοδοσίας για προηγούμενες πράξεις διαφθοράς ή ως εργαλείο διατήρησης της εξουσίας, δημιουργώντας έναν φαύλο κύκλο όπου η σύγκρουση τροφοδοτεί τη διαφθορά και η διαφθορά διαιωνίζει τη σύγκρουση. Η ηθική αυτής της κατάστασης είναι ιδιαίτερα περίπλοκη, καθώς η επιδίωξη της προσωπικής επιβίωσης, όταν μεταφράζεται σε κρατική πολιτική, μπορεί να οδηγήσει σε συλλογική καταστροφή και ανεπίτρεπτη απώλεια αθώων ζωών. Εδώ αναδύεται το κεντρικό φιλοσοφικό ερώτημα της ευθύνης του ηγέτη: είναι η ευθύνη του πρωτίστως προς τον εαυτό

του και την εξουσία του ή προς τους πολίτες που υπηρετεί και το υπέρτατο κοινό καλό;

Ένα κρίσιμο χαρακτηριστικό της διαφθοράς σε ζώνες σύγκρουσης είναι η στρατηγική της χρήσης για τη διαίρεση και τον έλεγχο. Η σκοπιμότητα ενίσχυσης ή ανοχής ομάδων που εξυπηρετούν συγκεκριμένα πολιτικά συμφέροντα, ακόμη και αν είναι αντίπαλες, μπορεί να αποτελέσει μια υπολογισμένη κίνηση για την αποτροπή της ενοποίησης ή της επίτευξης μιας ανεπιθύμητης πολιτικής έκβασης. Αυτή η τακτική, αν και μπορεί να φαντάζει αποτελεσματική, βραχυπρόθεσμα για τη διατήρηση της ισορροπίας δυνάμεων, συχνά αποδεικνύεται ένα τεράστιο στοίχημα με καταστροφικές συνέπειες μακροπρόθεσμα, καθώς ενισχύει την αστάθεια και την ανθρώπινη δυστυχία. Η ηθική αυτού του είδους πολιτικής είναι βαθιά προβληματική, καθώς θυσιάζει την ανθρώπινη ζωή και την κοινωνική σταθερότητα

στον βωμό της πολιτικής σκοπιμότητας. Η μακιαβελική αρχή ότι «ο σκοπός αγιάζει τα μέσα» βρίσκει εδώ μια σκοτεινή εφαρμογή, όπου η διατήρηση της εξουσίας γίνεται ο υπέρτατος σκοπός, δικαιολογώντας κάθε μέσο, ανεξάρτητα από το ανθρώπινο κόστος και την ηθική απαξία.

Η σύγκρουση μεταξύ πολιτικής σκοπιμότητας και εθνικού συμφέροντος αναδεικνύει ένα ακόμη επιτακτικό φιλοσοφικό δίλημμα. Όταν οι αποφάσεις για τη διάρκεια ή την ένταση μιας σύγκρουσης καθορίζονται από την ανάγκη ικανοποίησης πολιτικών συμφερόντων ή τη διατήρηση της κυβερνητικής συνοχής, αντί από στρατιωτική αναγκαιότητα ή το ευρύτερο εθνικό συμφέρον, τότε η διαφθορά έχει ήδη εισχωρήσει στην καρδιά της διακυβέρνησης. Η ακεραιότητα της λήψης αποφάσεων διακυβεύεται και η εμπιστοσύνη των πολιτών στους θεσμούς διαβρώνεται ανεπανόρθωτα. Αυτή η κατάσταση υπο-

γραμμίζει την ανάγκη για ηθική ηγεσία, η οποία να θέτει το κοινό καλό υπεράνω της προσωπικής ή κυβερνητικής επιβίωσης. Η διάβρωση της εμπιστοσύνης, ειδικά σε περιόδους πολέμου, μπορεί να έχει καταστροφικές συνέπειες για την ενότητα και την ανθεκτικότητα μιας κοινωνίας, καθιστώντας την πιο ευάλωτη σε εξωτερικές και εσωτερικές απειλές.

Η φιλοσοφική εξέταση της διαφθοράς σε περιόδους σύγκρουσης αποκαλύπτει ότι δεν πρόκειται απλώς για οικονομικό έγκλημα ή νομική παράβαση, αλλά για μια βαθύτερη ηθική και πολιτική παθολογία. Είναι η διαστροφή του σκοπού των θεσμών και των ατόμων που τους υπηρετούν: η εξουσία, αντί να χρησιμοποιείται για την προστασία και την προαγωγή της ζωής, μετατρέπεται σε όχημα ιδιοτελών συμφερόντων.

Η διαφθορά σε περιόδους σύγκρουσεων υπερβαίνει το απλό

παράπτωμα, καθώς αποτελεί συστηματικό πρόβλημα. Η αλληλεπίδραση προσωπικής ιδιοτέλειας, πολιτικής επιβίωσης και στρατηγικής διαίρεσης οδηγεί σε μια τραγική διαιώνιση της βίας, μετατρέποντας το πεδίο της μάχης όχι μόνο σε τόπο πόνου και απώλειας, αλλά κυρίως σε χώρο που αποκαλύπτει την υποκρισία -ή μη- των ομιλιών στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ. Έναν χώρο όπου μετριέται η αξιοπρέπεια των λαών και των κοινωνιών, όταν καλούνται να πάρουν θέση σε ιστορικές στιγμές. Το δίλημμα δεν είναι αν θα σταθεί κανείς στο πλευρό του θύματος ή του θύτη, αλλά αν διαθέτει αξιοπρέπεια ή όχι. Η Ελλάδα και η Κύπρος έκαναν την επιλογή να είναι ο «ελέφαντας στο δωμάτιο» της καχυποψίας και της διαφθοράς.

Ο δρ Ευάγγελος Κωνσταντέλος είναι ειδικός επιστήμονας Ηθικής και Δεοντολογίας στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Του ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΗ

Στις 13 Ιουλίου η «Κ» δημοσίευσε ότι ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Αντόνιο Κόστα βολιδοσκοπώσε πίσω από κλειστές πόρτες αρχηγούς κρατών και κυβερνήσεων, θέτοντας ατύπως μια ευφάνταστη ιδέα, προκειμένου το άνοιγμα θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων για την Ουκρανία (και για τη Μολδαβία), να λαμβάνει πλέον χώρα χωρίς ομόφωνη απόφαση των κρατών-μελών. Υποκαθιστώντας την «ομοφωνία» με ένα σύστημα «ενισχυμένης ειδικής πλειοψηφίας», κάτι που αφενός θα οδηγήσει σε κατάργηση του δικαιώματος βέτο, με ό,τι αυτό συνεπάγεται για τα μικρά κράτη-μέλη, περιλαμβανομένης και της Κύπρου, αφετέρου, θα εδραιώσει ένα πολύ ενδιαφέρον και συνάμα επικίνδυνο προηγούμενο, δημιουργώντας συνθήκες ξεπαγώματος των διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Τουρκίας, που έχει μπλοκάρει με μονομερή δήλωση η Κυπριακή Δημοκρατία, από το 2009, υπό το φως της άρνησης της Άγκυρας να εκπληρώσει τις κυπιογενείς της υποχρεώσεις.

Πριν από μερικές μέρες και αφού ο Αντόνιο Κόστα επισκέφθηκε όλα τα κράτη-μέλη, αποφάσισε και επισήμως να τεστάρει τα αντανακλαστικά των «27», με πρόσχημα την παράκαμψη του ομολογουμένως απαράδεκτου και αλόγιστου τρόπου εκμετάλλευσης των δικαιώματος βέτο, από τον εθνικιστή πρωθυπουργό της Ουγγαρίας Βίκτορ Όρμπαν, ο οποίος φρενάρει ή οριοθετεί τις πλείστες των αποφάσεων της Ε.Ε., στο ρωσο-ουκρανικό ζήτημα, πάντα προς όφελος της Μόσχας και εις βάρος του Κιέβου. Έτσι, λοιπόν, αξιοποιώντας την απαράδεκτη σε κάθε περίπτωση πολιτική προσέγγιση του εθνικιστή Όρμπαν, ο κ. Κόστα πρότεινε όπως οι διαπραγματευτικές θεματικές (negotiating clusters), δηλαδή οι έξι θεματικές στις οποίες περιλαμβάνεται το σύνολο των 35 διαπραγματευτικών κεφαλαίων μιας υποψήφιας χώρας, ανοίγουν με ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία και όχι με ομοφωνία.

Ωστόσο, η διαδικασία που προκρίνει ο κ. Κόστα, αν και πολιτικώς αιτιολογημένη στην περίπτωση της Ουγγαρίας, δεν μπορεί να λειτουργήσει ad hoc για την Ουκρανία ή/και τη Μολδαβία, αλλά εκ των πραγμάτων, εάν υιοθετηθεί, θα επεκταθεί στο σύνολο των υποψηφίων προς ένταξη χωρών, «χωρίς καμιά δυσμενή διάκριση». Γίνεται λοιπόν κατανοητό, ότι ενώ ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δείχνει να επενδύει αποκλειστικά στην περίπτωση προώθησης των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Ουκρανίας και της Μολδαβίας, οι εισιτήρια του, εάν εφαρμοστούν, θα οδηγήσουν και στην επανενεργοποίηση της ενταξιακής πορείας της Τουρκίας, αφαιρώντας μάλιστα από την Κυπριακή Δημοκρατία τη δυνατότητα να διατηρήσει στο ψυγείο διαπραγματευτικά κεφάλαια, παρά τη δεδομένη άρνηση της Άγκυρας να προχωρήσει

Ο Αντόνιο Κόστα αποφάσισε και επισήμως να τεστάρει τα αντανακλαστικά των «27», με πρόσχημα την παράκαμψη του αλόγιστου τρόπου εκμετάλλευσης του δικαιώματος βέτο, από τον πρωθυπουργό της Ουγγαρίας Βίκτορ Όρμπαν.

Παιχνίδια με το βέτο, διά χειρός Αντόνιο Κόστα

Προωθεί άνοιγμα κεφαλαίων χωρίς ομοφωνία για Ουκρανία, δημιουργώντας προηγούμενο και για Τουρκία

Εάν η Λευκωσία προσυπογράψει, θα υπογράψει παράλληλα την κατάργηση του μοναδικού πύσσου που διαθέτει έναντι της Τουρκίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

σε ουσιαστικές κινήσεις στο Κυπριακό και παρά τη δεδηλωμένη απόρριψη εκπλήρωσης των κυπιογενών υποχρεώσεων, που έχει αναλάβει έναντι της Ε.Ε.

Το θέμα τέθηκε στην άτυπη Σύνοδο Κορυφής, την περασμένη Τετάρτη στην Κοπεγχάγη, όπου ο πρωθυπουργός της Ουγγαρίας κατέστησε σαφή την άρνησή του να προσυπογράψει την κατάργηση του δικαιώματος βέτο και την υποκατάσταση της ομοφωνίας στο άνοιγμα των θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων, με μια διαδικασία ενισχυμένης ειδικής πλειοψηφίας. Απαντώντας στις ιδέες του Αντόνιο Κόστα, ο κ. Όρμπαν υπέδειξε ότι «υπάρχει μια νομική, αυστηρά εγκαθιδρυμένη διαδικασία για τον τρόπο που γίνεται (σ.σ. το άνοιγμα των θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων). Πρέπει να το τηρήσουμε αυτό. Είναι οι ομόφωνες αποφάσεις», διευκρίνισε ο πρωθυπουργός της Ουγγαρίας, ο οποίος

δεν άφησε κανένα περιθώριο παρερμηνείας για τις θέσεις του. Εντός της κεκλεισμένων των θυρών Συνόδου, ο κ. Όρμπαν «σκότωσε» την ιδέα του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, «προς ανακούφιση ηγετών και άλλων χωρών που προφανώς διαφωνούσαν με την κατάργηση του βέτο, αλλά δεν τόλμηναν να τοποθετηθούν», είπε στην «Κ» ξένη διπλωματική πηγή, αποφεύγοντας πάντως να αναφερθεί σε ονόματα.

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τις πληροφορίες της «Κ», τον περασμένο Ιούλιο, η Ολλανδία είχε ζητήσει γνωμάτευση από τη Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου για το ζήτημα που ηγήρη με τη βολιδοσκοπηση, τότε του Αντόνιο Κόστα. Η Νομική Υπηρεσία του Συμβουλίου, όπως είμαστε σε θέση να γνωρίζουμε, εξήγησε τόσο προς τα κράτη-μέλη, όσο και προς τον διευθυντή του γραφείου του Αντόνιο Κόστα, ότι για να μην υπάρχει δυνατότητα τροποποίησης του διαπραγματευτικού πλαισίου μιας υποψήφιας προς ένταξη χώρας, προσθέτοντας ωστόσο ότι η υπό συζήτηση τροποποίηση θα μπορούσε να εξασφαλιστεί μόνο με ομόφωνη απόφαση. Με άλλα λόγια, η κατάργηση της ομόφωνης λήψης αποφάσεων για το άνοιγμα θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων και η υποκατάστασή της με ειδική πλειοψηφία, απαιτεί την έγκριση και των 27 κρατών-μελών. Δηλαδή, για την κατάργηση της ομοφωνίας... απαιτείται και

πάλι ομοφωνία, με απόφαση που πρέπει να λάβουν όλα τα κράτη-μέλη της Ε.Ε.

Σημειώνεται ότι κατά τη συζήτηση που είχε γίνει προ δύο μηνών σε διπλωματικό επίπεδο (Coreper), ενώπιον και της Νομικής Υπηρεσίας του Συμβουλίου, η Κύπρος είχε επισημάνει την ανάγκη τήρησης της συμφωνημένης διαδικασίας/μεθοδολογίας στη λήψη των αποφάσεων. Δηλαδή της ομοφωνίας.

Οι συνέπειες για Κύπρο

Εάν η Λευκωσία προσυπογράψει την υποκατάσταση της ομοφωνίας με ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία σε σχέση με το άνοιγμα των θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων μιας υποψήφιας χώρας, θα υπογράψει παράλληλα την κατάργηση του μοναδικού πραγματικού μοχλού πίεσης που διαθέτει έναντι της Τουρκίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Συναινώντας παράλληλα και στο ξεπάγωμα των έξι τουρκικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων που η ίδια η Κυπριακή Δημοκρατία έβαλε στο ψυγείο, το 2009, επί διακυβέρνησης Χριστόφια και με ΥΠΕΕ τον Μάρκο Κυπριανού, συνεπεία της άρνησης της Άγκυρας να εκπληρώσει τις κυπιογενείς υποχρεώσεις, που αφορούν κατά κύριο λόγο στην εφαρμογή του Πρόσθετου Πρωτοκόλλου Τελωνειακής Ένωσης της Τουρκίας (άνοιγμα τουρκικών λιμένων στο κυπριακό εμπόριο και τερματισμός του

εμπάργκο στα μέσα μεταφοράς εμπορευμάτων από την Κυπριακή Δημοκρατία).

Επιπλέον, ενδεχόμενη συγκατάθεση των «27» στις προτάσεις του Αντόνιο Κόστα, εκτιμάται ότι θα λειτουργήσει ως εναρκτήριο λάκτισμα για τη γενικότερη κατάλυση της λήψης αποφάσεων με ομοφωνία, ανοίγοντας το κουτί της Πανδώρας για τα μικρά κράτη, τα οποία συνήθως αξιοποιούν τη δυνατότητα άσκησης βέτο για να φρενάρουν ευρωπαϊκές αποφάσεις που στρέφονται κατά των εθνικών ζωτικών τους συμφερόντων.

«Made in Germany»

Σε πρακτικό επίπεδο, η ιδέα που έχει λανσάρει ο Αντόνιο Κόστα, εάν εγκριθεί, θα υποκαταστήσει τη λήψη αποφάσεων με ομοφωνία στο άνοιγμα θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων, με ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία που συνίσταται στη σύμφωνο γνώμη του 72% των κρατών-μελών (σε πραγματικούς αριθμούς τουλάχιστον 20), νοούμενου ότι αντιπροσωπεύουν πέραν του 65% του συνολικού πληθυσμού της Ε.Ε.

Αυτό όμως που έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι ότι η πρόταση αυτή του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου... δεν είναι στην πραγματικότητα δική του. Ανήκει στη Γερμανία, η οποία μαζί με τη Σλοβενία, είχε υποβάλει ακριβώς την ίδια εισήγηση

τον Ιανουάριο του 2024, με κάθε μάλιστα επισημότητα. Κατά συνέπεια, θα μπορούσε κάποιος να πει με βεβαιότητα ότι ο κ. Κόστα δεν είναι ο πρωτεργάτης αυτής της ιδέας και να εικάσει εύλογα, ότι ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου λειτουργεί ως κομιστής των «θέλω» του Βερολίνου, ξαναξεσταινώντας την ιδέα που εδώ και χρόνια οραματίζεται η Γερμανία, για υποκατάσταση της ομόφωνης λήψης αποφάσεων με ειδική πλειοψηφία. Όχι μόνο σε ζητήματα διευρύνσης και ανοίγματος θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων, αλλά και ευρύτερα, θεωρώντας ότι ο σημερινός τρόπος λήψης αποφάσεων, «αφαιρεί από την Ε.Ε. την ταχύτητα και της στερεί την πραγματοποίηση ουσιαστικών κινήσεων σε ζωτικής σημασίας ζητήματα για το μέλλον της ενωμένης Ευρώπης». Κάτι πάντως που δεν είναι δυνατόν να αποφασίζει μια χώρα ή εν πάση περιπτώσει να καθορίζουν αποκλειστικά οι μεγάλες χώρες της Ε.Ε., περιθωριοποιώντας και τυπικά τις «μικρές». Σε κάθε περίπτωση, η γερμανόφερτη ιδέα του Αντόνιο Κόστα αποκτά θεσμική κάλυψη και στήριξη, καθώς πλέον προωθείται από τον πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, κάτι που έχει σημασία και δεν μπορεί να υποβαθμιστεί.

Από Ιούλιο σε Σεπτέμβριο

Κύκλοι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είχαν προσπαθήσει τον περασμένο Ιούλιο, υπό το φως αντιδράσεων, να «μαζέψουν» την ιδέα του Αντόνιο Κόστα, κάνοντας λόγο για «παρεμπνεμία».

Άλλωστε, όπως είχαμε δημοσιεύσει, ο διευθυντής του γραφείου του Αντόνιο Κόστα είχε τότε επιχειρήσει να καθυστερήσει την Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων, Coreper, υποβαθμίζοντας το ζήτημα, υποστηρίζοντας ότι ήταν απλώς μια σκέψη και ότι δεν είχε τοποθετηθεί στο τραπέζι προκειμένου να ληφθεί απόφαση από τα 27 κράτη-μέλη.

Δύο όμως μήνες αργότερα, ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου επιβεβαίωσε το γνωμικό ότι «όπου υπάρχει καπνός, υπάρχει και φωτιά». Θέτοντας εκ νέου και επισήμως την ιδέα για υποκατάσταση της λήψης ομόφωνων αποφάσεων με ενισχυμένη ειδική πλειοψηφία, στα ζητήματα ανοίγματος θεματικών διαπραγματευτικών κεφαλαίων της Ουκρανίας (και της Μολδαβίας). Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία, είναι ότι η κίνηση Κόστα εκδηλώθηκε ενώ προφανώς γνώριζε ότι η Ουγγαρία και ο εθνικιστής Βίκτορ Όρμπαν θα την απέρριπταν, γεγονός που οδηγεί σε εύλογα ερωτηματικά για τη σκοπιμότητα του προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Κάποιοι καχύποπτοι στην Ε.Ε. θεωρούν ότι ο Αντόνιο Κόστα αναζητεί τρόπους ενισχυσης του προφίλ του, μέσω διάφορων πρωτοβουλιών, οι οποίες ικανοποιούν το Βερολίνο. Κάτι που διασυνδέουν και με την εκτίμηση ότι ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου βρίσκεται στη σκιά της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν.

Τι είναι πιο εθιστικό για τους νέους;

Του ΔΗΜΗΤΡΗ Μ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Αυτές τις μέρες η συζήτηση για τη σύνδεση ή και την εξάρτηση των νέων στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι ξανά στην επικαιρότητα. Αφορμή η συζήτηση που έγινε στο πλαίσιο της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών με πρωτοβουλία της Αυστραλίας, η οποία θα εφαρμόσει στις 10 Δεκεμβρίου τη νομοθεσία που ψήφισε πέρυσι το 2024. Ο νόμος αυτός προνοεί πως τα άτομα κάτω των δεκαέξι ετών δεν θα έχουν πρόσβαση σε πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης, με τον έλεγχο να γίνεται μέσω διαφόρων εργαλείων. Στην ίδια συζήτηση, η πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, υποστήριξε στη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη την πρόταση για καθιέρωση ελαχίστης ηλικίας για πρόσβαση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ενώ

ο Έλληνας πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης ανέφερε: «Στην Ελλάδα είμαστε έτοιμοι να προχωρήσουμε ένα βήμα παραπάνω και να εξετάσουμε σοβαρά την απαγόρευση της χρήσης των κοινωνικών μέσων, μέσω του καθορισμού ορίου ψηφιακής ενηλικίωσης».

Τους κινδύνους για τους έφηβους στον ψηφιακό κόσμο τους αναλύσαμε σε ημερίδα που διοργανώθηκε από το Γραφείο μου στα τέλη Ιουνίου. Εκεί ακαδημαϊκοί, ψυχολόγοι, ο πρόεδρος της Αρχής κατά των Εξαρτήσεων, αστυνομικοί από το ηλεκτρονικό έγκλημα και γονείς, καταλήξαμε μεταξύ άλλων στο συμπέρασμα πως το κινητό τηλέφωνο και η σύνδεση με τον ψηφιακό κόσμο χωρίς περιορισμούς και φίλτρα είναι για τους έφηβους ο πιο επικίνδυνος εθισμός. Τα παιδιά μας εκτίθενται καθημερινά σε ωμή

βία, ακατάλληλο περιεχόμενο, πορνό, προώθηση προϊόντων με αποτέλεσμα να υιοθετούν κακές συνήθειες, να ταυτίζονται με αντιρότυπα, να μη νιώθουν επαρκή και τελικά να μη ζουν την παιδική/εφηβική τους ηλικία με περιστατικά που σε ακραίες περιπτώσεις φτάνουν μέχρι και τις αυτοκτονικές τάσεις. Και ταυτόχρονα ο εθισμός αυτός είναι και ο πιο απεχθότατος, δεδομένου πως η πρόσβαση στο διαδίκτυο και στις ψηφιακές πλατφόρμες είναι δωρεάν, ενώ τα πρότυπα των νέων, εμείς οι γονείς, είμαστε με το κινητό στο χέρι, συνήθως χωρίς εννοχές και περιορισμούς. Σε αντίθεση με άλλους εθισμούς, για παράδειγμα το αλκοόλ και το κάπνισμα, που, αν μη τι άλλο, οι έφηβοι θα πρέπει τουλάχιστον να κρυφτούν και να πληρώσουν για να τα κάνουν.

Μετά κι από αυτή τη συζήτηση,

έγραψα μια πρόταση νόμου, η οποία και θα συζητηθεί την προσεχή Τετάρτη στην Επιτροπή Νομικών της Βουλής, όπου θέτω το ελάχιστο όριο ηλικίας για χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, από τα δεκατέσσερα έτη που ισχύει σήμερα, στα δεκαέξι. Ευλόγως θα με ρωτήσετε, αν αυτό είναι αρκετό. Και η απάντηση, προφανώς και ξεκάθαρη: Όχι. Γιατί ούτε σήμερα που το όριο είναι τα δεκατέσσερα έτη, ούτε μετά την ψήφιση που θα γίνει, αν γίνει δεκαέξι, αυτό ελέγχεται από κάποιον. Οι πλατφόρμες, μπορεί να ισχυρίζονται πως είναι υπέρ ενός τέτοιου μέτρου, αλλά ουσιαστικά δεν παίρνουν κανένα μέτρο. Αυτό που μπορούμε να κάνουμε, ως χώρα, είναι να ζητήσουμε τη συνδρομή και τη συνεργασία από την Ελλάδα, και να μας παραχωρήσει τα εργαλεία που η ίδια σχεδίασε και είναι έτοι-

μη να εφαρμόσει για τον έλεγχο της ηλικίας των νέων.

Ο Έλληνας πρωθυπουργός παρουσίασε τη συγκεκριμένη στρατηγική στα τέλη Δεκεμβρίου του 2024. Το πρώτο εργαλείο είναι η πλατφόρμα 'parco.gov.gr' που συνδέεται με το ψηφιακό μητρώο και θα υπάρχει ένα ψηφιακό εργαλείο επαλήθευσης ηλικίας για τους γονείς, ώστε να μπορούν να συνδεθούν, όταν αγοράζουν το πρώτο τηλέφωνο για το παιδί τους. Θα έχουν επίσης πρόσβαση σε μια εύχρηστη εφαρμογή γονικού ελέγχου όσον αφορά στη χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Ένα δεύτερο εργαλείο ταυτοποίησης που η ελληνική κυβέρνηση θα αξιοποιήσει είναι η εφαρμογή Kids Wallet, η οποία θα αναλαμβάνει να αποκλείει και να αφαιρεί από τα αποτελέσματα αναζητήσεων ή την απευθείας πρόσβαση στα social media τους

χρήστες που οι γονείς τους έχουν προχωρήσει στην καταχώρηση της ταυτότητας και άρα και της ηλικίας τους στην εφαρμογή.

Χρειάζεται λοιπόν να κατανοήσουμε το πόσο επείγον είναι να δράσουμε σε αυτόν τον τομέα. Για να το πετύχουμε χρειάζεται να επεξηγήσουμε σε γονείς και εφήβους τους κινδύνους που υπάρχουν στο ψηφιακό περιβάλλον. Προσωπικά πιστεύω πως ήδη αργήσαμε. Έχουμε όμως μια καλή συγκυρία, μια συζήτηση που αναπτύσσεται σχεδόν παγκόσμια, και δίπλα μας την Ελλάδα που ήδη κάνει βήματα που μπορούμε να ακολουθήσουμε. Ας το κάνουμε λοιπόν.

Ο Δημήτρης Μ. Δημητρίου είναι βουλευτής Λευκωσίας του ΔΗΣΥ και πρόεδρος της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Θεσμών. [dmdemetriou.com](#)

Του ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ

Ο Τάσος Παπαδόπουλος, μιλώντας τον Ιανουάριο του 2005 στην παρουσίαση του βιβλίου του στενού του φίλου, Παναγιώτη Περισιάνη, είχε πει τα εξής. «Ο άνθρωπος είναι ένα μίγμα λογικής και συναισθημάτων και θέλει παιδεία και παιδείυση για να μπορέσει να βρει τη χρυσή τομή μεταξύ του συναισθήματος και της λογικής. Ο κυπριακός λαός, που για χρόνια ζούσε με το όραμα της Ένωσης, βρέθηκε με ένα Σύνταγμα που δεν το ήθελε, βρέθηκε με ένα Σύνταγμα που δεν το ζήτησε και δεν του δόθηκε ο χρόνος να κατανοήσει τα ωφελήματα και τα πλεονεκτήματα αυτού του νέου Συντάγματος, το οποίο δεν ήταν μεν Ένωση με την Ελλάδα αλλά κάτι καλύτερο: ανεξαρτησία του λαού ολόκληρου. Εάν με ρωτάτε τώρα, μετά που βρήκα την ισορροπία μεταξύ συναισθήματος και λογικής, λέω ναι, οι Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου ήταν ευλογία, συγκρινόμενες με το ό,τι ακολούθησε...».

Μεροληπτικό το αφήγημα

Αποτελεί κατά κάποιον τρόπο μέρος των εκδηλώσεων για την επέτειο ανακήρυξης της Κύπρου σε ανεξάρτητο κράτος, γεγονός που έλαβε χώρα το μεσονύχτιο της 15ης προς 16η Αυγούστου 1960 και ολοκληρώθηκε τις αυγινές ώρες εκείνης της μέρας, να δημοσιεύονται στον Τύπο αρκετά άρθρα όπως και άλλα κείμενα που διακινούνται στο διαδίκτυο, τα οποία εστιάζουν και εξαντλούνται στην παράθεση των διχοτομικών επιδιώξεων και ενεργειών του «σύνοικου στοιχείου».

Η απουσία οποιασδήποτε αναφοράς στις προθέσεις και επιδιώξεις των Έλληνοκυπρίων την ίδια περίοδο και η ανорθολογική υπαγόρευση ενός και μόνο μεροληπτικού αφηγήματος πέραν του ότι σε επίπεδο ηθικής και δικαιοσύνης πάσχει –πόσο μάλλον όταν πλέον έχει περάσει μισός αιώνας από την επίμαχη περίοδο– δεν υποβοηθά στη διαμόρφωση αντικειμενικής άποψης και στάσης απέναντι στα γεγονότα και στην ιστορία. Η αποσιώπηση γεγονότων, σε αντίθεση με τη διαφορετική ανάγνωση και ερμηνεία τους που συνδράμουν στην ανάπτυξη διαλόγου και προβληματισμών, δεν είναι παρά ο ακρωτηριασμός της Αλήθειας.

Επιπλέον, ο εντοπισμός λαθών, η απομυθοποίηση πολιτικών που ακολουθήθηκαν, ακόμα και η επισήμανση εγκληματικών πράξεων, θα πρέπει να πάψει η προσπάθεια να παρουσιαστεί σαν πράξη «προδοσίας». Δεν αποτελεί άλλοθι για την εισβολή και σε καμιά περίπτωση δεν συνεπάγεται απαλλαγή της Τουρκίας για τις θηριωδίες και τα εγκλήματα που έγιναν. Η επίγνωση και η αυτογνωσία για όσα προηγήθηκαν στο παρελθόν, λειτουργεί διδακτικά για το παρόν και το μέλλον.

Συνεπώς, το να καλλιεργείται η εικόνα ή να αφήνεται να διαμορφώνεται η εντύπωση ότι η ελληνοκυπριακή πλευρά ήταν θιασώτης της Κυπριακής Δημοκρατίας, του δικαιοτικού κράτους του 1960 και ο ρόλος της υποστηρικτικός και υπερασπιστικός, ενώ η τουρκοκυπριακή πλευρά η μόνη που την υπονόμεισε και την πολέμισε, ούτε στην πραγματικότητα ανταποκρίνεται, ούτε υπηρετεί την Αλήθεια. Απεναντίας! Τεκμηριωμένα μπορεί να ειπωθεί ότι το κράτος του

1960, η Κυπριακή Δημοκρατία, όχι μόνο δεν αγκαλιάστηκε, όχι μόνο πολεμήθηκε από κάποιους και από άλλους αντιμετώπιστηκε απλώς ως ένα βήμα προς την εκπλήρωση του προαιώνιου πόθου, αλλά και ότι η υπονόμησή της –πολλές φορές με ανεξήγητη αφέλεια και αλαζονεία– όπως και η αταλάντευτη επιμονή, ακόμα και από την Αριστερά (!) σε κάτι που το Σύνταγμα απέκλειε, την Ένωση, βόλευε τις τουρκικές επιδιώξεις και έριχνε νερό στον μύλο της διχοτόμησης. Γι’ αυτό και οι Τούρκοι, όπως σημείωνε το 1963 ο Βρετανός επιτετραμμένος στην Άγκυρα σε έκθεση που ετοίμασε για το Φόρεϊν Οφίς, «παρακολουθούσαν ψύχραιμα τις εξελίξεις γνωρίζοντας –και στην πραγματικότητα τρέφοντας την κρυφή ελπίδα– ότι θα παρουσιάζονταν για την Τουρκία τέτοιες συνθήκες, που θα της επέτρεπαν σε κατάλληλο χρόνο να επιβάλει μια διαφορετική λύση του κυπριακού προβλήματος».

Να σημειωθεί στο σημείο αυτό ότι το παρόν κείμενο δεν εξετάζει αίτια και αιτιατά, λόγους, συνθήκες, γεγονότα που οδήγησαν σε συγκεκριμένες πολιτικές, διαμόρφωσαν συμπεριφορές και καθόρισαν στάσεις, έστω κι αν επιγραμματικά γίνεται επιμέρους αναφορά. Δεν είναι αυτός ο σκοπός του. Παρά μόνο η καταγραφή γεγονότων που αποδεικνύουν αυτό ακριβώς που είπαμε πιο πάνω: Πρώτον, ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν αγαπήθηκε και δεν στηρίχθηκε ούτε από εμάς στα σπάργανά της και, δεύτερον, ότι οι πολιτικές μας ήταν μια προδιγεγραμμένη πορεία προς την καταστροφή. Επιπλέον, η επικέντρωση στο πρόσωπο του Μακαρίου γίνεται μόνο και μόνο ως του ανθρώπου που εξέφραζε τη

Η 65χρονη Κυπριακή Δημοκρατία

Μεταξύ λογικής και συναισθήματος

Ένα κράτος που μισήθηκε, υπονομεύθηκε, torπιλίστηκε και μετέπειτα αγκαλιάστηκε και αγαπήθηκε. Όταν πια είχε μείνει μισό

“

Από το «Έθεσα την υπογραφήν μου εις την Συμφωνίαν του Λονδίνου, δεν μετανιώ, δεν υπαναχωρώ, δεν την αποσύρω», του 1959, στο «Σκοπός μας είναι η κατάλυσις των Συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου, διά να δύναται αδεσμεύτως ο ελληνικός κυπριακός λαός εν συνεννοήσει μετά της Μπρός Πατρίδος, να καθορίσει το μέλλον του», του 1964. Μια αλλοπρόσαλλη πολιτική που μαρτυρά ποια στ’ αλήθεια ήταν η άποψή μας για την Κυπριακή Δημοκρατία και καταδεικνύει την πορεία ολέθρου.

στάση της πλευράς μας και με δεδομένο ότι είναι καλά γνωστές οι απόψεις των πλειστων άλλων πρωταγωνιστών, κομμάτων και προσώπων.

«Νενικήκαμεν»

Η υπογραφή των συμφωνιών Ζυρίχης - Λονδίνου, στις 19 Φεβρουαρίου 1959, άνοιγε συνάμα τον δρόμο επιστροφής στην Κύπρο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, ύστερα από τρία χρόνια εξο-

ρίας, η οποία πραγματοποιήθηκε σε παλαιό κλίμα ενθουσιασμού. Την ατμόσφαιρα περιγράφει παραστατικά δημοσίευμα της εφημερίδα «Εθνος», στην έκδοση της 1η Μαρτίου: «Η Κυπριακή πρωτεύουσα πλέει εις το κυανόλευκον απ’ άκρου εις άκρον. Οικίαι, καταστήματα, γραφεία, σχολικά κτίρια, οδοί και πάρκοι, κάθε γωνία της μαρτυρικής, αλλ’ υπερηφάνου Λευκωσίας, έχουν καταλλήλως σημασιοτολισθεί και διακοσμηθή, ενώ εξ άλλου αι προθήκαι των διαφόρων γραφείων και καταστημάτων κοσμούνται με τας εικόνας των δύο στυλοβατών της Κυπριακής ελευθερίας, του υπερόχου Εθνάρχου και του Θρυλικού Αρχηγού Διγενή [...] Εκατοντάδες χιλιάδες λαού παραληρούν στην εμφάνιση του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου ο οποίος επιβαίνει σε ανοικτό αυτοκίνητο που τον μεταφέρει από το αεροδρόμιο Λευκωσίας στην Ιερά Αρχιεπισκοπή. Η παρά την πλατείαν της Αρχιεπισκοπής τοποθετηθείσα μεγάλη αψίς φέρει εις το άνω μέρος τον Δικέφαλον Αετόν, επ’ αυτής δε θα αναγραφούν διά φωτεινών λαμπτήρων αι λέξεις “Καλώς ήλθατε Μακαριώτατε”. [...] Χιλιάδες προσώπων εξ όλων των πόλεων, κωμοπόλεων και από χωρίων της νήσου κατέφθασαν από χθες εις Λευκωσίαν προκειμένου να δυνηθούν να μετάσχουν καλλίτερον εις τους διοργανουμένους εορτασμούς προς υποδοχήν του Εθνάρχου. Απαντα τα ξενοδοχεία και τα λοιπά καταλύματα είναι πλήρως κατειλημμένα, τα δε κινηματοθέατρα και λοιπά κέντρα διασκεδάσεως ήσαν ψες υπερπλήρη».

Η επιστροφή του Μακαρίου στην Κύπρο μετά βαίων και κλάδων έμελλε να σφραγιστεί και να αποτυπωθεί στην ιστο-

ρία με τη λέξη που επέλεξε να απευθυνθεί στον λαό από τον εξώστη της Αρχιεπισκοπής. Και αυτή δεν ήταν άλλη από το «Νενικήκαμεν». Ο στενός του συνεργάτης, Νίκος Κρανιδιώτης, στο βιβλίο του «Δύσκολα Χρόνια: Κύπρος 1950-1960» περιγράφει πώς προέκυψε εκείνη η ομιλία: «Αμέσως μετά την υπογραφή των Συμφωνιών άρχισε να απασχολεί σοβαρά τον Αρχιεπίσκοπο ο τρόπος παρουσιάσεως του θέματος στον Κυπριακό λαό. Λίγο πριν φύγουμε για την Κύπρο μου ανέθεσε να γράψω τον λόγο που θα εκφωνούσε στη Λευκωσία. Του παρέδωσα ένα σχέδιο συνεσταλμένης και επιφυλακτικής ομιλίας, όπου περίπου έλεγα ότι ναι μεν δεν πετύχαμε αυτό που επιδιώκαμε, αλλά κατορθώσαμε, ύστερα από αιώνες δουλείας, να απελευθερωθούμε από τον αποικιακό ζυγό και να γίνουμε κύριοι της τύχης μας και συνέχιζα με αυτό το πνεύμα.

“Τι είναι αυτά τα πράγματα”, μου είπε ο Μακάριος μόλις διάβασε την τρίτη σελίδα. “Να δώσεις διθυραμβικό χαρακτήρα στην ομιλία”.

“Μακαριώτατε είναι κάποια λύση αυτό που πετύχαμε βέβαια, αλλά δε είναι και νίκη του Μαραθώνα” του απάντησα. “Δεν πρέπει να πούμε το νενικήκαμεν των αρχαίων”.

“Μάλιστα να το πούμε”, μου είπε. Έτσι γράφτηκε το νενικήκαμεν...».

Βεβαίως, το να ειπωθεί το «Νενικήκαμεν» ήταν το εύκολο μέρος. Το δύσκολο ήταν ότι έπρεπε να πορευθεί διά πυρός και σιδήρου, να επιβιώσει μιας έκρυθμης κατάστασης εξαιτίας του αδικαιώτου προαιώνιου πόθου, πολλών ισορροπιών, ανυπότακτων αγωνιστών και ανυπόφορων πιέσεων...

Εμμονή στην Ένωση

Γεγονός είναι ότι εξαιτίας (και) όλων αυτών ο Μακάριος ακολούθησε μια αντιφατική και αλλοπρόσαλλη πολιτική, παλινδρομώντας μεταξύ θέσεων και απόψεων, που στοίχειωναν τις Συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου, επανέφερε την Ένωση στο προσκήνιο και την επανατοποθετούσε επίκεντρο του αγώνα μας. Και μάλιστα, από πολύ ωρίς, πριν ακόμα προκύψει το συνταγματικό αδιέξοδο του 1963.

Για παράδειγμα, ενώ τον Μάιο του 1959, είχε διαψεύσει τις φήμες για υπογραφή των συμφωνιών υπό πίεση, λέγοντας μάλιστα ότι «... Ουδμία δύναμις εν τω κόσμω ήτο δυνατόν να με εξαναγκάσει να υπογράψω Συμφωνίαν εάν επίστευα ότι αυτή ήτο αντίθετος προς το συμφέρον του κυπριακού λαού... Έθεσα την υπογραφήν μου εις την Συμφωνίαν του Λονδίνου, δεν μετανιώ, δεν υπαναχωρώ, δεν την αποσύρω», το 1964 γράφει στον Ανδρέα Παπανδρέου και τα εξής μεταξύ άλλων: «Σκοπός μας, κύριε πρόεδρε, είναι η κατάλυσις των Συμφωνιών Ζυρίχης και Λονδίνου, διά να δύναται αδεσμεύτως ο ελληνικός κυπριακός λαός εν συνεννοήσει μετά της Μπρός Πατρίδος να καθορίσει το μέλλον του. Είμαι ο υπογράφας τας Συμφωνίας αυτές εκ μέρους των Ελλήνων της Κύπρου. Κατά την προσωπικήν μου γνώμην υπό τας επικρατούσας τότε συνθήκας, “οικ νν άλλως γενέσθαι”. Ουδ’ επί στιγμήν όμως επίστευα ότι αι Συμφωνίαι θα αποτελούν μόνιμον καθεστώς...».

Επιπλέον, η ρητορική του δεν έπαψε να αναφέρεται σε εθνικά πεπρωμένα, συμπεριφερόμενος περισσότερο ως ηγέτης των Ελλήνων, παρά ως πρόεδρος ενός δικαιοτικού κράτους, το οποίο απάρτιζαν δύο κοινότητες, των Ελλήνων και των Τούρκων, τον χαρακτήρα του οποίου όφειλε να διαφυλάξει. Ήδη από το 1961, σε μνημόσυνο των πρώων Πετράκη Γιάλλουρου και Παναγιώτη Κασοπί, αναφέρει: «Αθάνατος η μνήμη των θα παραδίδεται από γενεάς εις γενεάς, διά να υπογραμμίξη τα ευθύνas μας απέναντι της Ιστορίας και να προδιαγράψη καθαράν την πορείαν των εθνικών μας πεπρωμένων».

Ένα χρόνο μετά, τον Οκτώβριο του 1962, αναφέρει σε ομιλία του στα αποκαλυπτήρια προτομής του Μάρκου Δράκου: «... Διά να υπενθυμίξη ότι ο αγών δεν έληξεν, ότι το χρέος θα εξακολουθήσεν να υφίσταται μέχρις ότου πραγματοποιηθούν οι ιεροί σκοποι διά τους οποίους εκείνος και άλλοι ήρωες του αγώνος έδωσαν την ζωήν των. Διότι, αναλλοίωτοι παραμένουν οι σκοποι και αμετάθετον το τέρμα του αγώνος μας».

Η ρητορική αυτή, με εποχιακές μεταλλάξεις, συνεχίστηκε μέχρι λίγο πριν από το τέλος και το μήνυμα ήταν πάντα αυτό. Είχε πει τον Μάρτιο του 1971: «Ελληνική ήτον, ελληνική θα παραμείνη, Ελληνική και ακεραία ηθ την παραδωσωμεν εις την Ελλάδα». Από τον Μακάριο, τη Δεξιά, την Αριστερά («για να μην απομονωθεί από το λαό», όπως έγραφε αργότερα ο Εζεκίας Παπαϊωάννου) και όλο τον αμπάλατο συρφετό. Αυτά, τα ελάχιστα από πλευράς μόνο δηλώσεων, αποδεικνύουν ότι την Κυπριακή Δημοκρατία την αγαπήσαμε όταν τη διαλύσαμε και αφού «εξασφαλίσαμε» ότι ήταν ελληνική, έστω και μισή.

algofen®

Γρήγορη ανακούφιση από τον πόνο

✓ πονοκέφαλο ✓ ημικρανία ✓ πονόδοντο ✓ πυρετό ✓ μυαλγίες ✓ αρθραλγίες ✓ πόνους περιόδου

ΠC MEDOCHEMIE

1-10 Κωνσταντινουπόλεως, 3011 Λεμεσός, Κύπρος, Τηλ.: +357 25 867600, e-mail: office@medochemie.com www.medochemie.com

Ο,ΤΙ ΘΥΜΑΜΑΙ ΧΑΙΡΟΜΑΙ

Γράφει ο ΘΑΝΑΣΗΣ ΦΩΤΙΟΥ

«Μπαίνουμε στην εποχή πάταξης της διαφθοράς»

Ενημέρωση τώρα

Το πήγε από εδώ, το πήγε από εκεί, μίλησε για «Ριβιέρα» και εκτοπισμό κατοίκων, επέτρεψε στους φανατικούς του Ισραήλ να ονειρευτούν προσαρτήση, αλλά να που τελικά ο Ντόναλντ Τραμπ τα κατάφερε (:), το επανατοποθέτησε και το σχέδιο 20 σημείων που παρουσίασε για την «αιώνια ειρήνη» στη Γάζα, έχει τύχει ευρείας υποστήριξης με μεγάλες πιθανότητες -θα δείξει η απόφαση της Χαμάς- να αποτελέσει το τέλος της τραγωδίας. Βέβαια, αυτό εμένα με αναγκάζει να πάψω να αναφέρομαι ειρωνικά σε μια δήλωση που είχε κάνει ο μακαριστός αρχιεπίσκοπος, σε συνέντευξή του στον Φιλελεύθερο το καλοκαίρι του 2018. «Αν θέλει ο Τραμπ να το λύσει (το Κυπριακό), θα το λύσει. Γι' αυτό, είπα στον Πρόεδρο, ενημερώστε τον σωστά, τουλάχιστον αν αποφασίσει να το λύσει, να έχει καλὴν εικόνα, να το λύσει σωστά για να δουλεύει». Αν είχε ενημερωθεί τότε, δεν το ξέρω. Λύση πάντως δεν είδαμε. Όμως τώρα που πήρε φόρα... ποτέ δεν ξέρεις. Εύχομαι μόνο εκεί στην κυβέρνηση να μας διαβάσουν και να σπεύσουν, έστω και τώρα. «Να τον ενημερώσουν σωστά, να έχει καλὴν εικόνα, να το λύσει σωστά για να δουλεύει». Όχι τίποτε άλλο, έχει και περιέργες αδυναμίες ο Τραμπ. «A smart guy and he's very tough», δεν τον είπε την άλλη φορά τον Ερντογάν;

«Ιστορικός συμβολισμός»

Αναμενόμενο ήταν ότι και ο Νικήτας Κακλαμάνης, πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων, δεν υπήρχε περίπτωση να πραγματοποιούσε συνάντηση με το ΕΛΑΜ, ότι θα τηρούσε την ίδια στάση με αυτήν που τον περασμένο Μάιο είχε επιδείξει ο Κωνσταντίνος Τασούλας, ο Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας κατά την εδώ επίσκεψή του, αρνούμενος να συναντηθεί με τους ΕΛΑΜίτες. Στην Ελλάδα, βλέπετε, η πολιτική ηγεσία στάθηκε εξαρχής στον πούντο της. Δεν χαριεντιζόταν με τους εκπροσώπους της Χρυσής Αυγής, όπως οι δικοί μας. Ούτε τους ξεπλεναν συστηματικά παπάδες - πολιτικοί - δημοσιογράφοι, παρουσιάζοντάς τους σαν... ζηλωτές εθνικιστές που μάλιστα ορθοφωνούν σε διάφορα ζητήματα. Άσχετα αν κυκλοφορούν με τις νεκροκεφαλές των SS στις φανέλες τους και χαιρετούν ναζιστικά. Επίσης χαρακτηριστικό το παράδειγμα του Σταύρου Δήμα, που είχε βάλει ψηλά τον πήχη από το 2014. Που όντας υποψήφιος για το αξίωμα του Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας το τότε, κληθείς να σχολιάσει τα διάφορα σενάρια εκλογής που δημοσιεύονταν στον Τύπο, φρόντισε να ξεκαθαρίσει πως «Σεβόμενος τους δημοκρατικούς θεσμούς, δεν πρόκειται να δεχθώ να εκλεγώ Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας με ψήφους της Χρυσής Αυγής». Έτσι! Τελεία και παύλα! Μόνο εδώ «σπάζουμε οροφές», κάνουμε «αναστροφές» και «υπερβάσεις» και γενικά καυχόμαστε που με την ψήφο τους εκλέξαμε μια γυναίκα για πρόεδρο της Βουλής. Όντως, «ιστορικός συμβολισμός»!

Λερναία Ύδρα

Μέχρι και στους Κυπρίους της Αμερικής έχει μιλήσει ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης για τη μεγάλη προσπάθεια που κάνει η κυβέρνησή του, προκειμένου να πατάξει τη διαφθορά. Και εκεί και αλλού... Και ορθώς αποτελεί έργο και προτεραιότητα της κυβέρνησής του η διαφθορά, που όλο την πατάσσουμε και όλο αυτή θεριεύει. Θυμάμαι τον Κώστα Κηρίδη και τα όσα είχε πει το 2017, μιλώντας σε ημερίδα που διοργάνωσαν το υπουργείο Δικαιοσύνης και το Πανεπιστήμιο Κύπρου για τη διαφθορά. «Το μέγεθος της διαπλοκής στην Κύπρο είναι ασύλληπτο», είχε πει. Πως «παρά τα πλήγματα, δυστυχώς συνεχίζει να βασιλεύει». Και πως «είναι λίγοι, αλλά μέσω του χρήματος και του συμφέροντος επιτυγχάνονται τα πάντα». Ακόμα ότι εκείνος και ο ελεγκτής τής είχαν επιφέρει «σοβαρά και πολυάριθμα πλήγματα»! Είχαμε, εν ολίγοις, διά στόματος του γενικού εισαγγελέα, ότι οι διεφθαρμένοι στη χώρα μας είναι λίγοι, αλλά παρόλο που είναι λίγοι, η διαπλοκή είναι ασύλληπτη και η διαφθορά ζει και βασιλεύει. Παρά τα «σοβαρά και πολυάριθμα χτυπήματα». Τι είναι, η Λερναία Ύδρα; Να σκεφτείτε πως ο Νίκος Αναστασιάδης, στο πρωτοχρονιάτικο μήνυμά του, το 2015, μας είχε πει «Μπαίνουμε στην εποχή της πάταξης της διαφθοράς»! Τι στο καλό, ακόμα μπαίνουμε; Μήπως μπήκαμε και βγήκαμε; Μήπως γενικά μπαINOβγαίνουμε; Μήπως δεν βρήκαμε καν την πόρτα για να μπούμε;

ΑΝΑΚΑΛΥΨΤΕ ΝΕΕΣ ΓΕΥΣΕΙΣ

FLY BETTER

Απολαύστε μια γεύση από την τοπική γαστρονομική σκηνή πριν φτάσετε. Εξερευνήστε τις γεύσεις του προορισμού σας, με μια επιλογή από δωρεάν κρασιά, μπίρες και αναψυκτικά που σερβίρονται καθ' όλη τη διάρκεια της πτήσης σας. Πετάξτε με την Emirates με άνεση από την Κύπρο σε πάνω από 150 προορισμούς.

Emirates

Ποια ανεξαρτησία;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Η παρέλαση πέρασε από τον παράλληλο δρόμο, είπε. Έτριζαν οι πόρτες και τα παράθυρα του γηροκομείου από τα αεροπλάνα που πετούσαν από πάνω τους. Βγήκαν όλες στην πίσω αυλή, η φροντίστρια τις έβγαλε για να δουν την παρέλαση και να χαρούνε, έξι ήταν όλες κι όλες, η μία πέθανε τις προάλλες και από αυτές που απομείνανε οι δύο έχουν άνοια και ένας Θεός ξέρει τι σκέφτονταν καθώς έβλεπαν τους στρατιώτες να παρελαύνουν στη λεωφόρο. Εκείνη πάντως χάρηκε, έτσι μου είπε, συνήθως την παρέλαση την έβλεπε από την τηλεόραση, τώρα την είδε ζωντανά έστω και από κάποια απόσταση, τι ακριβώς γιορτάζουμε με ρώτησε, την Ανεξαρτησία, της απάντησα, κούνησε το κεφάλι πάνω-κάτω, η λέξη δεν της θύμιζε πλέον τίποτα οικείο. Τη δική της ανεξαρτησία την έχασε εδώ και μήνες, από τότε που έπρεπε να εισαχθεί σ' αυτή τη στέγη ευγηρίας επειδή δεν μπορούσε πια να περπατήσει καλά και τώρα μαζί με άλλες ηλικιωμένες είναι πλήρως εξαρτημένη από αυτό εδώ το γηροκομείο που βρίσκεται στον παράλληλο δρόμο της παρέλασης.

Δύο αντιφατικές πραγματικότητες σε τόσο κοντινή απόσταση, δύο παράλληλοι κόσμοι που πουθενά δεν τέμνονται και τίποτα δεν τους ενώνει παρά μόνο θλιβερές διαπιστώσεις, οι οποίες δεν χωρούν σε καμιά «περήφανη γιορτή». Πόσων χρόνων ήταν άραγε η κάθε μια τους τη μέρα που συμφωνήθηκε η Ανεξαρτησία;

Πού βρίσκονταν άραγε στην πρώτη επέτειο; Κάνω τους υπολογισμούς και βρίσκω πως πρέπει να ήταν ακόμα μαθήτριες, όσες τουλάχιστον διέμεναν στην πόλη, οι άλλες που μεγάλωσαν στο χωριό ίσως και να μην πήγαιναν σχολείο και να βοηθούσαν τη μάνα τους στις δουλειές του σπιτιού, όπως και να 'χει ήτανε όλες τους κοριτσάκια που ονειρεύονταν έναν όμορφο γάμο, μιαν όμορφη οικογένεια, ένα τόσο και ειρηνικό μέλλον. Τον αγαπούσαν τον τόπο τους, ήθελαν να μείνουν εδώ, να φτιάξουν το σπίτι τους, να δουλέψουν για τα προς το ζην, να δουν τα παιδιά τους να προκόβουν και ούτε ξυστά δεν περνούσε από το μυαλό τους η σημερινή τους εικόνα, η μία πλάι στην άλλη, κάτω από την επιτήρηση μιας φροντίστρινας να ισορροποούν στην πίσω αυλή ενός γηροκομείου και να παρακολουθούν την επέτειο της Ανεξαρτησίας του κράτους στο οποίο πίστεψαν και έπλασαν με τα χέρια τους και εκείνο τους γύρισε τόσο άναδρα την πλάτη.

Εξηγήσε άραγε κανείς σ' αυτά τα παιδιά που είναι ντυμένα στα στρατιωτικά τους πως η πατρίδα, για την ανεξαρτησία της οποίας παρελαύνουν περήφανα, πέταξε στο περιθώριο τους ηλικιωμένους της, αυτούς δηλαδή που ήταν τότε τα νιάτα της εποχής για την οποία τώρα γιορτάζουμε και διαβάζουμε βαρύγδουπες ομιλίες; Τους είπε άραγε κανείς ότι τα νιάτα εκείνης της εποχής είναι σήμερα αφημένα στο έλεος της κάθε ιδιωτικής στέγης ευγηρίας και ότι το κράτος αυτό που παριστάνει σήμερα το ανεξάρτητο και το περήφανο δεν γνωιάσκει ποτέ να τους παρέχει δομές και υποδομές, ώστε να διανύουν τα γηρατειά τους με αξιοπρέπεια και σεβασμό και κυρίως σε ένα όμορφο περιβάλλον όπως αξίζει στον κάθε άνθρωπο; Είπε κανείς άραγε σ' αυτά τα παιδιά που παρελαύνουν «περήφανα» πως το πιο πιθανό είναι ότι και αυτά θα έχουν την ίδια κατάληξη, αν δεν απαιτήσουν καλύτερες συνθήκες για τις γιαγιάδες και τους παππούδες τους και κατ' επέκταση για τους εαυτούς τους; Διότι και γι' αυτούς θα έρθει η στιγμή που δεν θα είναι πια ανεξάρτητοι, αλλά εξαρτημένοι από ένα κράτος το οποίο από την ανεξαρτησία του μέχρι σήμερα δεν φρόντισε να γίνει κράτος πρόνοιας ώστε όλοι αυτοί οι πολίτες που βοήθησαν στην οικοδόμησή του να γερήσουν με αξιοπρέπεια και επαρκή φροντίδα. Τους το είπε άραγε κανείς ή θα το διαπιστώσουν με την ίδια κατάληξη, όπως αυτές οι ηλικιωμένες κυρίες που τώρα τους παρακολουθούν από την πίσω αυλή ενός γηροκομείου και συνάμα διερωτώνται τι πήγε τόσο λάθος ώστε να βρίσκονται μονίμως στο περιθώριο της... «γιορτής»;

elenixenou11@gmail.com

ΕΡΩΤΗΤΕΛΕΣ

Η Αμερικανίδα

ηθοποιός Τζένιφερ Λόρενς βραβεύτηκε με το βραβείο Ντονόσια κατά τη διάρκεια του 73ου Διεθνούς Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Σαν Σεμπαστιάν. Η 73η έκδοση του SIFF πραγματοποιήθηκε από τις 19 έως τις 27 Σεπτεμβρίου 2025.

Ένα αξιοπρεπές κράτος

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Την Πέμπτη που πέρασε, ένα «ατυχές συμβάν» διέκοπτε κάπως απότομα τους εορτασμούς των 65 χρόνων ιδρύσεως της Κυπριακής Δημοκρατίας. Διασάλευσε τη στέρεη πεποίθηση ότι μετά από πολλές θυσίες σταματούσε η χώρα να αποτελεί μια ακόμα αποικία. Και προκαλούσε ρήγματα στη βεβαιότητα αρκετών ότι εκτός από ανεξάρτητο κράτος, η Κύπρος είναι και κράτος δικαίου.

Απορμή θλιβερών διαπιστώσεων υπήρξε η επίθεση αστυνομικών σε μία ομάδα πολιτών που διαμαρτυρήθηκε έξω από το υπουργείο Εξωτερικών για τη γενοκτονία στη Γάζα. Η εκπρόσωπος Τύπου της Αστυνομίας Κυριακή Αμπριανίδου διαβεβαίωσε ώρες μετά και με περισσή αυτοπεποίθηση ότι δεν συνέτρεχε κανένας λόγος να διεξαχθεί έρευνα. Κανένας λόγος έρευνας βεβαίως, παρότι βίντεο γίνονταν αμέσως viral και εξέθεταν ανεπανόρθωτα την αστυνομία για τη βία που επέδειξε. Και όταν η συνάδελφος Οριάννα Παπαντωνίου της υπέδειξε πως δημοσιογράφος έδειχνε την ταυτότητά της στους αστυνομικούς, οι οποίοι την είχαν στο έδαφος και της έριχναν σπρίντ, με εντυπωσιακό κυνισμό έκανε λόγο σε ισχυρισμό και καλούσε τη δημοσιογράφο «αν θεωρεί ότι είναι θύμα οποιασδήποτε υπέρμετρης βίας» να το καταγγείλει.

Δεν ήταν η πρώτη φορά που η αστυνομία προχωρούσε σε μία απρόκλητη χρήση βίας. Σε μεθόδους καταστολής που δεν συνάδουν με τις αρχές που οφείλει να υπηρετεί ένα κράτος δικαίου και που καταστρατηγούν συνταγματικά δικαιώματα των πολιτών. Από τη χρήση του Διαντα, όταν τραυματίστηκε η Αναστασία στην πορεία διαμαρτυρίας κατά της διαφθοράς, μέχρι την πρόσφατη σύλληψη διαδηλωτών όταν θέλησαν να διαμαρτυρηθούν για τον θάνατο του 24χρονου Shoab Khan. Με το πρόσχημα ότι η ειρήνη διασαλεύθηκε όταν η λέξη μπάτσος μπήκε στα συνθήματά τους. Από την ακατανόητη σύλληψη των Ταττή και Καραχάν, όταν αντιστάθηκαν απορμήνι γιατί έπρεπε να κατεβάσουν το πανό τους στο οποίο αναγραφόταν το σύνθημα «Κυπριακή Δημοκρατία: Η μόνη λύση», σε παρέλαση μέχρι και τα έκτροπα της περασμένης Πέμπτης.

Αντιθέτως, οι αρχές φάνηκαν συχνά πρόθυμες να διυλίζουν τον κώλυπα αλλά να καταπίνουν με ευκολία την κάμηλο. Μία επιλεκτική και ανεξέλεγκτη βία της αστυνομίας. Όταν για παράδειγμα παρακολουθούσαν σαν θεατές να καίγεται η Λεμεσός σε πορεία κατά των μεταναστών. Όταν χούλιγκαν έσπαζαν ό, τι έβρισκαν στο Τάσσο

Παπαδόπουλος και όταν παρακολουθούσαν τους κυνηγούς να κλείνουν τον αυτοκινητόδρομο για να ικανοποιηθούν με το έτσι θέλω τα αιτήματά τους. Μία επιλεκτική ευαισθησία στο τι διαταράσσει την ειρήνη, τι υπονομεύει το κράτος δικαίου και τι υποσκάπτει την ασφάλεια των πολιτών. Στέλνοντας το μήνυμα πως αυτό που ενοχλεί είναι οι πολίτες που σκέφτονται κάποιον άλλο εκτός από το δικό τους βόλεμα. Που είναι έτοιμοι βγουν στους δρόμους για τα δικαιώματα των άλλων, που αγωνίζονται για ένα καλύτερο αύριο.

Και είναι γι' αυτό τον λόγο που η βία των αστυνομικών στη διαμαρτυρία για τη γενοκτονία στη Γάζα, ανδείξει κάτι βαθύτερο αλλά εξίσου ανησυχητικό. Τη θλιβερή υποτέλεια της χώρας στο Ισραήλ. Τα σημάδια ήταν πολλά και συνεχόμενα το τελευταίο διάστημα.

Υπάρχει πλέον μια στρεβλή εντύπωση του τι εξυπηρετεί το συμφέρον της χώρας και δεν νομίζω να μας βγει σε καλό. Η Κυπριακή Δημοκρατία έκτισε την εξωτερική της πολιτική βασισμένη στο διεθνές δίκαιο, βασισμένη στα ψηφίσματα των Ηνωμένων Εθνών. Σήμερα επιλέγει να αυτοαναβεθεί πλήρως. Από τη μία κουνά το δάκτυλο στη διεθνή κοινότητα να τιμωρήσει την Τουρκία για την εισβολή και την κατοχή, όμως την ίδια στιγμή σφυρίζει αδιάφορα μπροστά στο τι συντελείται στη Γάζα από το Ισραήλ. Και εξευτελίζεται κάθε φορά που σκύβει το κεφάλι υπακούοντας τυφλά οδηγίες από μία χώρα που καταστρατηγεί πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Υπάρχουν θέσεις αρχών, διεθνείς συμβάσεις και σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Υπάρχει όμως και κάτι που λέγεται αξιοπρέπεια. Ένα κράτος που είναι έτοιμο να χάσει την αξιοπρέπεια του είναι θέμα χρόνου να χάσει και τα όποια ψήγματα ήθους του έχουν απομείνει.

Υγ.: Αυτή είναι η τελευταία μου στήλη στην Καθημερινή. Ένας κύκλος δώδεκα χρόνων κλείνει γεμάτος στιγμές εντάσεων, συγκινήσεων, χαρούμενων στιγμών. Είχα την τιμή να συνεργαστώ με τους καλύτερους συνάδελφους που στην πορεία έγιναν οικογένειά μου. Είχα όμως και τη διπλή τύχη να βρω στον δρόμο μου ανθρώπους που μου άνοιξαν διάπλατα και χωρίς διαταγή την πόρτα του ανεκδιήγητου. Δείκνουν μου πλήρη εμπιστοσύνη στη θέση της διεύθυνσης μίας εφημερίδας με βραβία ιστορία. Χωρίς υποδείξεις και κυρίως χωρίς παρεμβάσεις για το τι πρέπει ή δεν πρέπει να γράψω. Και γι' αυτό, για πάντα θα τους ευχαριστώ.

economidom@kathimerini.com.cy

Αργεί η «νέα ενεργειακή εποχή»

Του **ΘΑΝΑΣΗ ΦΩΤΙΟΥ**

Από τότε που ο Δημήτρης Χριστόφιας μετέβη στην πλατφόρμα «Όμπρος» της Noble, ώστε, «... ως Πρόεδρος να δει και να ακούσει, αν θέλετε από καθήκον, αλλά ήμουν και περιέργος να δω τι είναι και αυτό το πράγμα με το οποίο ασχολείται όλη η υψηλός ουσιαστικά, όχι μόνο η γύρω περιοχή, για να έχω από πρώτο χέρι ενημέρωση», έχουν περάσει δεκατέσσερα χρόνια. «Η προσπάθεια πάει καλά και θα γίνει ένας γενικός στρατηγικός σχεδιασμός του τι απομένει μέχρι να φτάσει το φυσικό αέριο στην Ξηρά», είχε πει τότε ο Πρόεδρος και τα δημοσιογραφικά ρεπορτάζ συμπλήρωνε η πληροφορία: «Ήδη αρχίζουν οι διαδικασίες για την κατασκευή τερματικού σταθμού στην περιοχή της Λεμεσού».

Λεπτομέρεια μεν, αλλά από εκείνη την επίσκεψη εγώ είχα βρει πολύ ενδιαφέρουσες τις εξηγήσεις που το Προεδρικό είχε δώσει για το ότι τον Πρόεδρο συνόδευσαν πέντε τηλεοπτικές κάμερες και κανένας δημοσιογράφος, γεγονός που αποδόθηκε στις... προδιαγραφές της πλατφόρμας και στους... αυστηρούς περιορισμούς για την ασφάλεια των πτήσεων. Με τις εντυπώσεις να κλέβει η δόλωση που ο ίδιος ο Δημήτρης Χριστόφιας είχε κάνει, μάλλον στο πλαίσιο εξάσκησης των αγγλικών του: «Ο Πρόεδρος είναι one man. Δεν είναι many men, εν πάση περιπτώσει. Η πλατφόρμα έχει ειδικές προδιαγραφές και δεν προσφέρεται για peoples' show».

Εν αντιθέσει, πάντως, με την πλατφόρμα που δεν προσφερόταν για «peoples' show», το ίδιο το φυσικό αέριο και οι ερευνητικές γεωτρήσεις—ιστορία που πάει πολύ πιο πίσω από την εποχή Χριστόφια—προσφερόταν και παραπροσφερόταν! Και προς τούτο, αξιοποιήθηκε δεόντως και χωρίς αναστολές, παρότι μερικές φορές το «peoples' show» κατέληγε γρήγορα σε Muppet Show. Αρκεί να θυμίσω ότι λίγο καιρό αργότερα, ο υπουργός Ενέργειας της κυβέρνησης Αναστασιάδης, Γιώργος Λακκοτρύπης, εξέφραζε τη βεβαιότητα ότι... «αρχές του 2015 θα ξεκινήσουμε να πουλάμε το φυσικό μας αέριο». Ο ίδιος, πέντε χρόνια αργότερα, την έκανε για τον ιδιωτικό τομέα, «δεν υπάρχουν ανοικτά μέτωπα», είχε πει, χωρίς να μας συμβουλέψει καν πού να επενδύαμε τα έσοδα από τις πωλήσεις του 2015.

Στο μεταξύ, το «Peoples' Show» συνεχιζόταν κανονικά με τριμερείς που επαναλαμβάνονταν και δεσμούς που γίνονταν πιο άρρηκτοι κάθε φορά, έστω κι αν δεν συνοδεύονταν πάντα από το «Ένας για όλους και όλοι για έναν», που έωνε τους Τρεις Σωματοφύλακες του Δουμά, και δυσκολεύονταν να τα βρουν στη μοιρασιά. Εννοείται ότι μέρος του «Peoples' Show» ήταν συχνά και τα ΜΜΕ, που με τα ενθουσιώδη πρωτοεξελίξά τους —«Η Κύπρος τείνει να καταστεί αβύθιστο αεροπλανοστάσιο» / «Κολοσσοί Θωρακίζουν την ΑΟΖ της Κύπρου» / «Νατοϊκή ασπίδα ασφαλείας δημιουργεί η συμμετοχή των συγκεκριμένων εταιρειών»—προσέδιδαν ξεχωριστό ψυχαγωγικό τόνο, την ώρα που οι σκανδαλώδεις διαδικασίες για το τερματικό στο Βασιλικό, δημιουργούσαν την εικόνα παγιόβουνου - Ττιανκού.

Βεβαίως, το «Peoples' Show» ποτέ δεν πεθαίνει, δεν το σκιάζει φοβέρα καμιά, μόνο λίγο καιρό ξαποσταίνει και ξανά προς τη δόξα τραβά. Μόλις τον περασμένο Δεκέμβριο, ο ανυπόμονος κυβερνητικός εκπρόσωπος έσπευσε να μας αναγγείλει το χαρμόσυνο νέο, ότι «η πλωτή μονάδα Προμηθέας αναχώρησε από το λιμάνι της Κίνας και έχει πλέον εξέλθει των 13ών ναυτικών μιλίων των χωρικών υδάτων της χώρας». Εξηγώντας μας ότι «ο απόπλους του "Προμηθέα" αποτελεί κρίσιμο και καθοριστικό βήμα για την ενεργειακή στρατηγική μας. Σηματοδοτεί την απαρχή μιας νέας ενεργειακής εποχής για τη χώρα μας...».

Καθώς, λοιπόν, κοντεύουμε να κλείσουμε χρόνο από τότε που ο απόπλους του «σηματοδοτούσε την απαρχή της νέας ενεργειακής εποχής για τη χώρα μας», το ρεπορτάζ του Απόστολου Τομαρά στην Καθημερινή της προηγούμενης Κυριακής μάς ενημερώνει ότι ο «Προμηθέας», που έχει σκαλώσει στη Μαλαισία, σε διαδικασία πιστοποιήσεως, έχει μηνιαία έξοδα κοντά στο μισό εκατομμύριο —συγκεκριμένα €413 χιλιάδες για αμοιβές προσωπικού, ασφάλιστρα και καύσιμα. Δεδομένου ότι στους όρους πιστοποίησης είναι και η ολοκλήρωση και λειτουργία των χερσαίων υποδομών του Βασιλικού, αντιλαμβάνεστε... Αν ζούσε ο Σπύρος Κυπριανού, που ήταν μέγας κωμωδός, θα έλεγε: «Όλα τούτα, μόνο γέλωτες μπορούν να προκαλέσουν».

photiouth@kathimerini.com.cy

Η Ρόδος και το πηδύμα

Του **ΠΑΥΛΟΥ Κ. ΞΑΝΘΟΥΛΑ**

Ποιο είναι τελικά το πλαίσιο συμμετοχής της Τουρκίας στον Κανονισμό SAFE; Η χώρα αυτή καθαυτή δεν μπορεί να συμμετάσχει στο εν λόγω ευρωπαϊκό εργαλείο και να διαθέσει εξοπλιστικά προγράμματα σε ευρωπαϊκά κράτη, χωρίς να έχει συνομολογήσει συμφωνία ασφαλείας με την Ε.Ε., κάτι που προϋποθέτει ομόφωνη απόφαση των «27». Ωστόσο, οι τουρκικές αμυντικές βιομηχανίες που έχουν εγκαθιδρύσει κοινοπραξίες σε ευρωπαϊκό έδαφος, με ευρωπαϊκές αντίστοιχες εταιρείες, μπορούν να συμμετάσχουν στο SAFE συνολικού ύψους 150 δισεκατομμυρίων ευρώ, νοούμενου ότι θα δοθούν εγγυήσεις από την ευρωπαϊκή χώρα στην οποία έχουν εγκατασταθεί (π.χ. Ιταλία, Γερμανία κ.ά.) ότι η όποια ευρωτουρκική κοινοπραξία δεν λειτουργεί με τρόπο που αντίκειται στην ασφάλεια της Ε.Ε.

Αυτά ήταν τα δεδομένα ανέκαθεν,

από τον περασμένο Μάιο, όταν εγκρίθηκε ο Κανονισμός SAFE, με τη σύμφωνη γνώμη και της Κυπριακής Δημοκρατίας. Και τότε η «Κ» είχε επισμάνει ότι η Ε.Ε. άνοιξε ένα πελώριο παράθυρο για τη συμμετοχή της Τουρκίας στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική άμυνας και ασφαλείας, μέσω ευρωτουρκικών κοινοπραξιών. Αν μάλιστα συνυπολογίσουμε τις διευκρινίσεις της ίδιας της Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν προς τον Τάιπιν Ερντογάν (Μάρτιος 2025), θα αντιληφθούμε ότι το πολύ μεγαλύτερο πακέτο των 650 δισεκατομμυρίων ευρώ, αγοράς αμυντικών εξοπλισμών από τους εθνικούς προϋπολογισμούς των «27», δεν περιλαμβάνει κανέναν όρο για τρίτες χώρες που μπορούν να συμμετέχουν ελεύθερα, χωρίς προϋποθέσεις.

Έχοντας αυτά υπόψη, ως επίσης και το γεγονός ότι τουρκικές αμυντικές βιομηχανίες με κυρίαρχη αυτή του Σελτσούκ Μπαϊρακτάρ, γαμπρού του Ερντογάν, έχουν εγκαθιδρύσει κοινοπραξίες

στην Ιταλία, ενώ άλλες τουρκικές εταιρείες έχουν κινηθεί ανάλογα στη Γερμανία (Repkon βλήματα 155 χιλιοστών), στην Ουγγαρία, στη Ρουμανία και συνεργάζονται πλέον με την Ισπανία, την Πορτογαλία, ακόμη και με τη Γαλλία, εύλογα κάποιος αντιλαμβάνεται «πού πάει η μπάλα».

Κάτι που ενισχύεται και από την ευθεία τοποθέτηση της Γερμανίας στην Επιτροπή Μονίμων Αντιπροσώπων, Coreper, η οποία στήριξε την εμπλοκή της Τουρκίας στην ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική άμυνας και ασφαλείας, χαρακτηριζόντάς την ως «κόκκινη γραμμή», από την οποία δεν χωρεί παρέκκλιση! Θέση που έγινε αντιληπτή και στηριχθηκε και από το ΝΑΤΟ, στο οποίο η Τουρκία διαθέτει τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό και συνεπώς εκλαμβάνεται από τη συντριπτική πλειονότητα των χωρών της Ε.Ε. που συμμετέχουν και στη Συμμαχία, ως ο αντικαταστάτης των ΗΠΑ στην ευρωπαϊκή άμυνα, υπό

το φως της αποστασιοποίησης Τραμπ. Άρα, αν τα μαζέψουμε όλα αυτά, αλλά και την ανησυχία που διακατέχει πολλές χώρες, περιλαμβανομένης της Γερμανίας που εκτιμά ότι η Ρωσία θα επιτεθεί σε ευρωπαϊκό κράτος πριν από το 2030 (έκθεση της γερμανικής αντικατασκοπείας), θα αντιληφθούμε ίσως και τους λόγους για τους οποίους ο γ.γ. του ΝΑΤΟ Μαρκ Ρούτε, ενθαρρύνει την ολοένα και μεγαλύτερη εμπλοκή της Τουρκίας στην αμυντική ομπρέλα της Ε.Ε., περιλαμβανομένου του SAFE.

Ακόμη πιο αντιληπτή είναι βεβαίως η ανησυχία της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία έχει δικαίο να σκίζει τα μιάτια της για το γεγονός ότι η Ε.Ε. άνοιξε παράθυρο στην εμπλοκή τουρκικών βιομηχανιών στην ευρωπαϊκή άμυνα, ενόσω η Τουρκία κατέχει έδαφος κράτους-μέλους και δεν κάνει την παραμικρή κίνηση για τη λύση του Κυπριακού. Και ορθά ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης είπε στην Κοπεγχάγη στον γ.γ. του ΝΑΤΟ ότι «ο

σεβασμός στο διεθνές δίκαιο, στην κυριαρχία και στην εδαφική ακεραιότητα των κρατών καθίστανται εκ των ων ουκ άνευ» και κατά συνέπεια η Τουρκία δεν πρέπει να συμμετάσχει στο SAFE.

Όμως, αν ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης ήθελε να είναι αποτελεσματικός και ουσιαστικός, αντί να κάνει εύχες δηλώσεις, εκ των υστέρων, που πλέον θυμίζουν μνημόσυνο, θα έπρεπε να είχε επιδιώξει να υπολοκάρει τη συμμετοχή της Τουρκίας στο SAFE, τον περασμένο Μάιο, πριν ληφθούν οι αποφάσεις της Ε.Ε. και όχι να προσυπογράψει την έγκρισή τους. Κι όταν αντιλήφθηκε ότι η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν με νομικές αλχημείες επέλεξε βάσει Κανονισμού που δεν επέτρεπε στην Κύπρο (και στην Ελλάδα) να ασκήσει βέτο, όφειλε να διεκδικήσει το δικαίό του στο Δικαστήριο της Ε.Ε. Εκεί ήταν η Ρόδος, εκεί ήταν και το πηδύμα. Τη Ρόδο πάντως δεν την είδαμε.

xanthoulis.pavlos@gmail.com

Στο Κολοσσαίο του δημόσιου διαλόγου

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Ελεغان οι παλιότεροι ότι όποιος έχει δημόσιο ρόλο πρέπει να έχει «γερό στομάχι». Στις μέρες μας δεν αρκεί ούτε αυτό, πρέπει να φοράς μια πανοπλία απόλυτης αναισθησίας, να είσαι δηλαδή τεφλόν, ή να αγνοείς απλώς τι γίνεται γύρω σου για να μπορείς να επιβιώσεις. Και ασ πούμε ότι πολιτικοί ή δημοσιογράφοι είναι αναγκασμένοι και –θεωρητικά– εκπαιδευμένοι στη συμβίωση με την τοξικότητα. Έχουν, έχουμε δει και ακούσει πολλά. Ξέρουμε ότι ο δημόσιος διάλογος δεν είναι πια ένα απλό καμίνι στο οποίο μπαινει κάποιος άψητος και εύχεται να μη βγει καμένος. Είναι ένα τεράστιο Κολοσσαίο με φανατισμένες και βαθύτατα διακοσμένες κερκίδες, που διψούν για αίμα στη σκηνή. Οι κραυγές και οι ύβρεις επικαλύπτουν κάθε φωνή λογικής ή μετριοπάθειας. Γι’ αυτόν άλλωστε τον λόγο –κυρίως– βλέπουμε ότι η πολιτική δεν προσελκύει πλέον τα πιο λαμπρά μυαλά και τους ανθρώπους που έχουν πετύχει κάπου αλλού στη ζωή τους. Έχει γίνει μαγνήτης για προϊόντα κομματικών σωλήνων, απογόνους τζακιών και ανθρώπους που συνδυάζουν το ταλέντο των δημοσίων σχέσεων με το θράσος. Εξαιρέσεις υπάρχουν και γι’ αυτό η χώρα στέκεται όρθια. Αλλά δεν είναι ο κανόνας και αυτό εξηγεί πολλά. Είναι μεγάλη απόφαση να θυσιάσεις κάθε ιδιωτικότητα και να μπορείς να καταπνεις βρισιές, παλαβομάρες και κακοήθειες, χωρίς να γίνεις κυνικός και αδιάφορος.

Στην εποχή μας, όμως, είναι εξαιρετικά δύσκολα και άλλα επαγγέλματα ή αξιώματα. Να είσαι δικαστής, για παράδειγμα, ιδιαιτέρως αν φτάνεις σε υψηλή θέση ή αν χειρίζσαι υποθέσεις

ύψιστου ενδιαφέροντος. Η πίεση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης γίνεται αφόρητη και πολλές φορές καλείται ο δικαστής να διαλέξει ανάμεσα στο να σεβαστεί τον όρκο και τις αρχές του λειτουργημάτων του, και στο λεγόμενο κοινό αίσθημα. Η αλήθεια είναι ότι οι λειτουργοί της Δικαιοσύνης ήταν για δεκαετίες εξαιρετικά εσωστρεφείς και αντιμετώπιζαν κάθε κριτική με καχυποψία, τουλάχιστον. Έχουν την υποχρέωση στις μέρες μας να δικαιολογούν τις αποφάσεις τους, να ακούν την κοινωνία και

Η πίεση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης γίνεται αφόρητη και πολλές φορές καλείται ο δικαστής να διαλέξει ανάμεσα στο να σεβαστεί τον όρκο και τις αρχές του λειτουργήματός του και στο λεγόμενο κοινό αίσθημα.

να έχουν μια στοιχειώδη επικοινωνιακή πολιτική. Αλλο, βέβαια, αυτό και άλλο να πρέπει να αντέχουν ή να καλούνται να συνθησίου σε απειλές, ύβρεις και κατάρες.

Ο κίνδυνος είναι ορατός. Μέσα στο σκηνικό της ακραίας τοξικότητας, κανείς σοβαρός άνθρωπος δεν θα ήθελε να μπλέξει με τα δημόσια πράγματα. Θα αποκτήσουμε δικαστές-influencers και δημόσια πρόσωπα που θα είναι ρομπότ ή επαγγελματίες δημοσιοσχετίστες, και θα λιποθυμούν μπροστά στο σκιάχτρο του πολιτικού κόστους. Ούτε η χώρα ούτε και η εποχή, όμως, το σπκώνει αυτό, με όσα γίνονται γύρω μας.

Ε, αυτούς έχουμε...

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΥΡΑΝΙΔΗ**

Εάν εστάλην κάποιον μήνυμα από την άτυπη συνάντηση των είκοσι επτά ηγετών της Ε.Ε. στην Κοπεγχάγη, την Τετάρτη, είναι ότι απέχουμε μακράν από την επίτευξη του διακεκρυγμένου στόχου δημιουργίας «μιας αυτονόμου ευρωπαϊκής αμύνης», που υποτίθεται πως θα καλύψει το κενό στην περίπτωση αποχωρήσεως των ΗΠΑ από το ΝΑΤΟ. Η στήλη αυτή δεν θα ασχοληθεί εκτενώς με την «πολυφωνία» που κυριάρχησε κατά τη σύνοδο των Ευρωπαίων ηγετών, διότι απλώς ήταν αναμενόμενη. Κατ’ αρχάς «αυτόνομη ευρωπαϊκή άμυνα» δεν είναι δυνατόν να υπάρξει, αφού η απειλή έχει σαφώς προσδιοριστεί ως προερχόμενη από τη Ρωσία. Και ως εκ τούτου, η ηγετική συμμετοχή των ΗΠΑ είναι εκ των ων ουκ άνευ αναγκαία.

Μπορεί οι Ευρωπαίοι ηγέτες να περιεβλήθησαν «ψευδή πορφύρα», αλλά ως πολιτικοί νοήμονες έχουν πλήρη επίγνωση της υστερησέως τους έναντι του «ακατάληπτου» εν πολλοίς σπερμιού Αμερικανού προέδρου. Εξαναγκάσθηκαν από τον κ. Τραμπ οι Ευρωπαίοι να αυξήσουν δραματικά τις αμυντικές δαπάνες σε μία περίοδο μεγίστης οικονομικής κρίσεως και δυσπραγίας, που πλήττει τους πολίτες και αποσταθεροποιεί το πολιτικό σύστημα των κρατών τους.

Βεβαίως, «οι πωλήσεις όπλων οδηγούν σε μεγαλύτερες πωλήσεις όπλων/ η αγορά των όπλων δεν φρακάρει/ δεν έχει κορεσμό», έγραφε ο Εζρά Πάουντ στα «Άσματα της Πίζας». Αλλά αυτά απασχολούν τους αργόσχολους. Οι ηγέτες μας έχουν ευθύνες, τρομερές ευθύνες. Η

είσοδος drones στην επικράτεια των χωρών τους, οι παραβιάσεις του εναερίου χώρου από ρωσικά αεροσκάφη δημιουργούν τρομακτική διέγερση. Χρόνια τα ζούμε βεβαίως εμείς αυτά στο Αιγαίο. Αλλά όταν συζητήθηκε στη σύνοδο η πρόταση δημιουργίας «τείχους εναντίον των drones, η Γερμανία και η Γαλλία διατύπωσαν επιφυλάξεις. Η Ιταλία πρωθυπουργός Τζόρτζια Μελόνι έκρινε σκόπιμο να υπενθυμίσει, μάλιστα, ότι «τα σύνορα της Συμμαχίας είναι πολύ μεγάλα», τονίζοντας πως «αν ξεχάσουμε τη νότια πλευρά της Ευρώπης, υπάρχει κίνδυνος να μην είμαστε αποτελεσματικοί». Τα ίδια είπε και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης. Δίκο έχουν θεωρητικούς και οι δύο πρωθυπουργοί, αλλά στην πράξη η προσοχή του ΝΑΤΟ ήταν πάντα εστιασμένη στην Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη, όπου τότε οι σοβιετικές και σήμερα οι ρωσικές στρατιωτικές δυνάμεις θεωρούνται και είναι, κατά την άποψη της Δύσεως, η μεγαλύτερη απειλή.

Υπάρχουν κάποιοι που οικτρίζοντες τη σημερινή κατάσταση πραγμάτων και επικαλούμενοι τον Ευαγγελιστή Ματθαίο θα πουν πως «επί της Μωυσέως καθέδρας εκάθονσαν οι Γραμματείς και οι Φαρισαίοι». Ε, και λοιπόν... Αυτούς έχουμε ως ηγέτες. Με αυτούς θα πορευτούμε. Ας πληρώσουν, συνειπώς, όσα απαιτεί ο πρόεδρος Τραμπ και ας τον αφήσουν να διαχειριστεί το Ουκρανικό διαπραγματευόμενος με τον Ρώσο ομόλογό του Βλαντιμίρ Πούτιν. Δεν είναι κακό να είναι κανείς μικρός. Φτάνει να μην πιστεύει πως είναι κάτι άλλο. Αυτοί είναι, άλλωστε, οι κανόνες του παιχνιδιού στις μέρες μας.

Η κρυφή γοητεία της διαφθοράς

Του **ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ**

Γνώστης των ευρωπαϊκών πραγμάτων, κάποιος φίλος μου είπε πως ο ΟΙΠΕΚΕΠΕ μπροστά σε αυτά που συμβαίνουν σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες είναι για το νηπιαγωγείο. Δεν έχω λόγο να μην τον πιστέψω, ακόμη κι αν δεν ξέρω περί τίνος ακριβώς πρόκειται. Και να ήξερα δεν θα καταλάβαινα. Όχι πως το μυαλό μου είναι αθώο, απλώς σ’ αυτού του τύπου τις υποθέσεις αισθάνομαι τουλάχιστον νηλθιος. Δεν θα μπορούσα, δυστυχώς ή ευτυχώς, να συλλάβω τη χρησιμότητα των ανυπαρκτών αιγοπροβάτων. Κι ως έχω διαβάσει τις απολαυστικές «Νεκρές Ψυχές» του Γκόγκολ όπου ο ήρωας αγοράζει νεκρούς δουλοπάροικους για να εισπράττει επιδοτήσεις. Υπάρχουν βέβαια μερικές παράμετροι οι οποίες κάνουν ακόμη και το νηπιαγωγείο να χάνει την αθωότητά του. Ακόμη κι αν αδιαφορείς για τα χρήματα που έχασε η Ευρωπαϊκή Ένωση, πώς μπορείς να αδιαφορήσεις για το γεγονός ότι η επιχείρησή σου στέρνησε από τους συγχωριανούς σου τα χρήματα που δικαιούνται; Έχουμε περάσει σε άλλο επίπεδο. Δεν μας φτάνει να πεθάνει η κατσίκια του γείτονι. Θέλουμε να πεθάνει ο ίδιος ο γείτονας για να μην μπορεί να αγοράσει καινούργια κατσίκια. Και πώς θα συμβιώσεις μαζί του στη μικρή κοινωνία όπου ο ένας

γνωρίζει ακόμη και το χρώμα του εσώρουκου που φοράει ο γείτονάς του; Ασε πια την πορνογραφία του πλούτου. Όπως αυτή η κυρία που αγόρασε το πανάκριβο αυτοκίνητο για να επιδείξει τις ικανότητές της. Δεν της έφτανε που άρπαξε τα χρήματα. Ηθελε να επιδείξει την επιτυχία της για να την απολαύσει. Για την ιστορία να υπενθυμίσω ότι πρώτος διδάξας, στα χρόνια μας τουλάχιστον, υπήρξε ο μακαρίτης Τσοχατζόπουλος. Αγόρασε μέγαρο στη Διονυσίου Αρεοπαγίτου μπας και περάσει απαρτητήρτος. Όσο για την κυρία αυτή ήταν, λέγεται, υπεύθυνη της Ν.Δ. για τις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις. Από πού κι ως πού ένα κόμμα διαθέτει υπεύθυνο για τις ευρωπαϊκές επιδοτήσεις, κοινώς για τη διανομή των ευρωπαϊκών χρημάτων; Τα συμπεράσματα δικά σας.

Το νηπιαγωγείο φαίνεται ότι μπορεί να αποδειχθεί και δολοφονικό. Αν ισχύει η εκτίμηση της Ευρωπαϊκής εισαγγελέως ότι αν είχε κυρωθεί η περίφημη σύμβαση 717 μπορεί να είχε αποφευχθεί η τραγωδία των Τεμπών. Μπορεί, δεν ξέρω. Εκείνο που ξέρουμε όμως μετά βεβαιότητας είναι ότι χρειάστηκε μια Ευρωπαϊκή εισαγγελέας για να αποκαλυφθεί το κωμικοτραγικό τέρας του ΟΙΠΕΚΕΠΕ. Αυτό και μόνον είναι αρκετό για να μετατρέψει το νηπιαγωγείο

σε εθνική ταπείνωση. Ταπείνωση της διοίκησης, της δικαιοσύνης, των υπουργών που εμπλέκονται στην όλη υπόθεση και των δύο τουλάχιστον κυβερνήσεων –ΣΥΡΙΖΑ και Ν.Δ.– που την άφησαν ανενόχλητη τόσο χρόνια ώσπου να μας πάρουν ειδηση. Κι αυτό μερικά μόλις χρόνια μετά την επιτροπεία στην οποία είχε τεθεί η χώρα από τα μνημόνια. Κοινώς πέρασαν και δεν μας άγγιξαν.

Το χειρότερο όμως δεν είναι αυτό. Το χειρότερο είναι ότι ενώ τόσο χρόνια η ανυπαρκτα αιγοπροβάτα ήταν γνωστά σε όσους όφειλαν να τα γνωρίζουν, δεν έκαναν τίποτε για να το αποκαλύψουν. Και το ακόμη χειρότερο. Αυτό αντιμετωπίζεται ως φυσιολογική κατάσταση. Δεν εντυπωσιάζει κανέναν. Ακούστηκαν διάφορα φαρισαϊκά «Μα είναι δυνατόν να συμβαίνουν τέτοια πράγματα»; Όμως, ακόμη και όσοι αγανάκτησαν και διέρρηξαν τα ιμάτιά τους, το έκαναν για λόγους κοινωνικής ευπρέπειας. Ούτε αυτοί έπεσαν από τα σύννεφα. Γιατί; Επειδή είναι βαθιά ριζωμένη μέσα μας η πεποίθηση ότι το κράτος μας είναι διαφθαρμένο. Απλώς περιμένουμε την επόμενη υπόθεση, τους εκτελωνισμούς στον Πειραιά ή και εκείνα τα απαίσια κατασκευάσματα για την ανακύκλωση που καταστρέφουν το αστικό τοπίο. Λες και είχε ανάγκη από καταστροφή

θα μου πείτε. Και βέβαια, για μια ακόμη φορά, δεν είναι λίγοι αυτοί που καταφέρονται εναντίον της Ευρωπαϊκής εισαγγελέως, η οποία παρεμβαίνει στα δικά μας προτείνοντας την κατάργηση του νόμου περί ευθύνης υπουργών. Αφήνω κατά μέρος όσους έχουν μετανιώσει που δεν σκέφτηκαν να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που τους προσφέρει το διεφθαρμένο κράτος. Μεταξύ κατεργαριών ειλικρίνεια.

Πρόσφατη δημοσκόπηση έδειξε ότι το 70% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι το βασικό πρόβλημα του κράτους είναι η διαφθορά. Θα είχε ενδιαφέρον να ξέραμε πώς αντιλαμβάνονται τη διαφθορά. Και αν με τον τρόπο τους έχουν συμετάσχει σ’ αυτήν. Όμως από την ηθικολογία θεωρώ αποτελεσματικότερο τον ρεαλισμό. Κοινώς στις συνέπειες που έχει η διαφθορά στην κοινωνική μας ζωή. Και η βασική συνέπεια είναι ότι το αίσθημα της διαφθοράς υπονομεύει την εμπιστοσύνη. Το πιο απλό σύμπτωμα της έλλειψης εμπιστοσύνης; Η βία η οποία απελευθερώνεται στη συνύπαρξή της με την παραμικρή αφορμή στην καθημερινότητα. Το πιο επικίνδυνο; Η υπονόμευση της δημοκρατίας. Όπως είχε πει η Ζακλίν ντε Ροιμίγι, η δημοκρατία στηρίζεται στην εμπιστοσύνη. Κι όταν χαθεί αυτή η δημοκρατία δεν λειτουργεί.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΗΛΙΑ ΜΑΚΡΗ. imakris@kathimerini. gr

Μνημείο Αγνώστου Στρατιώτη

Της **ΑΘΗΝΑΣ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Το μνημείο Αγνώστου Στρατιώτη δημιουργήθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1930, απόηχος πολλών άλλων τέτοιων μνημείων ανά την Ευρώπη, που τότε δεν είχε καλά καλά συνέλθει από τη φρίκη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, όπου θυσιάστηκε το άθος της νεολαίας της.

Μνημείο είναι ολόκληρος ο χώρος, η μεγάλη αυτή πλατεία που ολόγυρά της αναφέρονται χαράγμένα τα ονόματα ενδόξων μαχών μέχρι και των δύο Βαλκανικών Πολέμων. Για μένα, που έζησα το 1940 σε ηλικία δώδεκα ετών, η πλατεία δεν έπαψε να αντιπεί από τη φωνή της Βέμπο προς τα «Παιδιά, τις Ελλάδος παιδιά, που σκληρά πολεμάτε, πάνω στα βουνά...». Αυτά τα παιδιά τα έβλεπα καθημερινά στο Αρεταίειο, που φυσικά είχε μετατραπεί σε στρατιωτικό νοσοκομείο, όπου με έπαιρνε μια μεγαλύτερη ξαδέλφη μου, η οποία υπηρετούσε εκεί ως εθελόντρια αδελφών νοσοκόμων. Δουλειά μου ήταν να κάνω παρέα στους τραυματίες, να τους κάνω μικρο-θελήματα και να τους γράφω τις επιστολές τους, είτε επειδή ήταν αναλφάβητοι είτε επειδή είχαν χάσει τη χρήση των χεριών τους από κρουαγνήματα.

Το μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη είναι, επομένως, για μένα γεμάτο πρόσωπα νέων, κα-

τάκοιτων, σμμαδεμένων από τον πόνο και τον ακρωτηριασμό. Και αντιπεί, ακόμη και σήμερα, από τη διαχρονική φωνή της Βέμπο προς τον Έλληνα στρατιώτη. Όλων των πολέμων, του παρελθόντος και του μέλλοντος. Ο σεβασμός του χώρου αποτελεί φόρο τιμής που οφείλει ο κάθε Έλληνας πολίτης και υπόσχεση υποταγής του στις ανάγκες της πατρίδος σε καιρό πολέμου.

Σέβομαι βαθύτατα τον πόνο των γονέων που έχουν χάσει παιδί σε δυστύχημα ή από αρρώστια. Αλλά αρνούμαι να παραμείνω εξ αυτού την τιμή που οφείλω στον Αγνώστο Στρατιώτη και στην Ιστορία μας. Η επιλογή να εκδηλωθούν τέτοιες κατηγορίες διαμαρτυρίες απάνω στον χώρο αυτόν, γιατί ήταν αναγκαία; Ολόκληρη η πλατεία Συντάγματος βρισκεται εκεί δίπλα, απολύτως κεντρική και μεγάλη. Στη διάθεσή τους.

Τα νεκροταφεία είναι, παντού στον κόσμο και σε όλες τις θρησκείες, μέρη ήσυχια και όμορφα, περιποιημένα και τακτικά. Κανείς δεν διανοήθηκε να πάει να γράψει ονόματα ανώνυμα στους διαδρόμους ανάμεσα σε τάφους, να κολλήσει αναμμένα κεράκια εδώ κι εκεί, ή να καθίσει κατά γης και να διαδηλώνει την απόφασή του να μην φάει, αν πρώτα δεν γίνει αυτό

που ζητά η σπαραγμένη καρδιά του. Όλα αυτά μπορεί να τα κάμει, σε όποιον δημόσιο χώρο επιλέξει, αλλά ποτέ, μα ποτέ, σε έναν από εκείνους που είναι ήδη αφιερωμένοι σε κάτι πολύ ανώτερο, όπως είναι το μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη.

Η επιλογή αυτού του ιερού τόπου προδίδει ανασφάλεια; Επελέγη με την ιδέα πως η διαμαρτυρία θα κερδίσει κάτι από τον χώρο όπου γίνεται; Αν ήταν αυτό, σε μένα τουλάχιστον προκάλεσε τα αντίθετα αισθήματα – ενόχληση για την καταπάτηση χώρου ήδη αφιερωμένου αλλού, και καχυποψία.

Και η ασχήμια της εικόνας που προβάλλεται μου πολλαπλασιάζει αυτά τα αρνητικά αισθήματα. Ο Παλαμής, θρηπώνοντας την απώλεια του μικρού παιδιού του, έγραψε: «Αφκιαστο κι αστόλιστο του Χάρου δε σε δίνω. Στάσου με τ’ ανθόνερο την όψη σου να πλύνω...». Αρχαιότατη παράδοση είναι η περιποίηση του νεκρού πριν από την ταφή, και κυρίαρχη παντού ανά τον κόσμο. Εδώ όμως, στο δάπεδο του μνημείου του Αγνώστου Στρατιώτη, τα ονόματα των νεκρών από ένα σιδηροδρομικό δυστύχημα γράφθηκαν όπως όπως και αφέθηκαν εκεί να τα ποδοπατάει κάθε άσχετος, είτε ξέρει πε-

ρί τίνος πρόκειται είτε όχι, είτε πιστεύει σε επιστήμονες είτε σε αποδέκτες επιστολών του Ιησού, είτε προσέρχεται ένας ένας είτε κατά ομάδες, που φωνάζουν ότι δεν έχουν οζυγόνο.

Είμαι ον λογοκρατούμενο. Και επιπλέον έχω ζήσει και γνωρίσει λογής λογής καταστάσεις και έχω μελετήσει κάμποσα, τόσο χρόνια που με έχει ξεχάσει εδώ ο Θεός – ψεύτικες κηδείες «αγωνιστών», ψεύτικες επιθέσεις εναντίον πρεσβειών και πλήθος άλλα ψεύτικα. Ετσι έχω μάθει να γυρεύω παντού μια λογική εξήγηση, και στην περίπτωση αυτή δεν βρίσκω το γιατί ορισμένοι γονείς –μια μικρή μόνο μερίδα από τις δύο τουλάχιστον εκατοντάδες συγγενείς των νέων που σκοτώθηκαν μέσα στο τρένο στα Τέμπη– χρειάστηκαν πάνω από δύο χρόνια για να καταλάβουν ότι θέλουν να γίνει εκταφή και νεκροψία των παιδιών τους.

Τέλος, διερωτώμαι αν δεν θα έπρεπε να ρίξει πλέον μια ματιά κατά τον Αγνώστο ο κ. υπουργός Εθνικής Αμύνης. Το θέαμα ευτελίζει την ίδια την ιδέα του χρέους προς την Πατρίδα, φθείρει στην ψυχική κάθε στρατευόμενο νέου τις αξίες της τιμής και εξ αυτού εμπιπτει στις αρμοδιότητές του.

Η κ. Αθηνά Κακούρη είναι συγγραφέας.

Ποια ανεξαρτησία;

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Ρίγη συγκίνησης και ευαρέσκειας σκόρπισαν στους εραστές της στρατιωτικής βιομηχανίας τα δύο μαχητικά από την Ελλάδα που διέσχισαν τον γαλάζιο ουρανό της Λευκωσίας, την περασμένη Τετάρτη, 1η Οκτωβρίου, με αφορμή την επέτειο της κυπριακής ανεξαρτησίας. «Προσεγγίζοντας τη Λευκωσία αριστερόστροφα, από την περιοχή της Λάρνακας, το ζεύγος των ελληνικών F-16 πραγματοποίησε δύο διελύσεις πάνω από τη στρατιωτική παρέλαση προσδίδοντας μια άλλη νότα στους εορτασμούς» ανέφερε η ειδησεογραφία της ημέρας, προσδίδοντας κι αυτή με τη σειρά της την αντίστοιχη ενθουσιώδη και φουριόζα νότα στο αφηγηματικό ύφος των ρεπορτάζ.

Παρόλο που κωλύομαι να μοιραστώ τη χαρά και τον ενθουσιασμό των εραστών του στρατού, τη σέβομαι ως ένα ενδιαφέρον και ως ένα κόμπι διαφορετικό από τα δικά μου. Εκείνο που νομίζω πως δικαιολογημένα, και όχι ασχέτως με το παραπάνω περιστατικό, μου προκαλεί μια ισχυρή δόση αμηχανίας είναι το γεγονός πως πανευρωπαϊκά διανύουμε μια εποχή όπου οι στρατιωτικοί εξοπλισμοί διαρκώς αυξάνονται αντικαθιστώντας κοινωνικές παροχές. Δεν νομίζω να είναι παράλογο να προτιμά κάποιος να ζει σε έναν κόσμο όπου οι φορολογίες ενός κράτους διατίθενται για την ευημερία των πολιτών σε εποχή ειρήνης, ούτε θεωρώ άδικο και εκτός τόπου να προβληματιζόμαστε δυσάρεστα για την αύξηση των αμυντικών δαπανών ενόσω ο πόλεμος έχει για πρώτη φορά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο επιστρέφει και στην Ευρώπη. Πίσω στην 1η του Οκτώβρη της Κύπρου μας, δεν μπορώ παρά να επαναφέρω στη σκέψη μου πόσο κολοβή έχει επανειλημμένα αποδειχθεί αυτή η ανεξαρτησία. Σε καμία περίπτωση δεν απαρνιέμαι τους πολιτισμικούς μας δεσμούς με την Ελλάδα, το γεγονός όμως ότι για ακόμα μια φορά «γιορτάσαμε» με την επίδειξη μαχητικών ενός άλλου κράτους, αποδεικνύει του λόγου το αληθές. Κι αυτό δεν είναι παρά η κορυφή του παγόβουνου στην αποτυχημένη, όπως αποδείχθηκε, απόπειρα για ανεξάρτητο κυπριακό κράτος.

Το έχει φανερώσει ο πανδαμάτωρ χρόνος, που όλα τα δαμάζει και όλα τα νικάει: Εξήντα πέντε (65) χρόνια μετά τις Συμφωνίες Ζυρίχης - Λονδίνου, πάμπολλα και συνεχή είναι τα παραδείγματα που άλλοτε εκκωφαντικά και άλλοτε πίσω από τις γραμμές υποδεικνύουν την απουσία ανεξαρτησίας. Η τραγωδία του 1974 που μοίρασε το νησί στα δύο, με το βόρειο κομμάτι να κατέχεται έκτοτε και για μισό αιώνα ντε φάκτο από την Τουρκία και πολύ πιθανό κάποια στιγμή στο όχι και τόσο μακρινό μέλλον να της δοθεί και de jure, είναι σίγουρα το μελανότερο σημείο στην ιστορία αυτή.

Είναι όμως και πολλά άλλα γεγονότα, μικρά και μεγάλα, που δείχνουν ότι ως παραδοσιακοί κάτοικοι αυτού του νησιού εξακολουθούμε να λειτουργούμε με μια άτυπη αποικιοκρατική υποτέλεια, έστω κι αν θεσμικά γίναμε υποτίθεται ανεξάρτητοι.

Μια απλή ματιά να ρίξει κάποιος και «στις ελεγχόμενες από την Κυπριακή Δημοκρατία περιοχές» και μπορεί νομίζω να αντιληφθεί την ιδιόζουσα αυτή υποτέλεια. Καταρχάς μεγάλο μέρος της ακίνητης περιουσίας, κυρίως στις παραθαλάσσιες πόλεις, έχει ήδη περάσει σε ξένα χέρια. Επουδενί δεν πιστεύω ότι η μικρή αυτή λωρίδα γης, στην ανατολική πλευρά της Μεσογείου, πρέπει σώνει και καλά να ανήκει και να κατοικείται αποκλειστικά από μια και μόνο εθνοτική ομάδα. Αυτό όμως που συμβαίνει στην Κύπρο είναι κάτι διαφορετικό και παραπέμπει ξεκάθαρα σε παλαιού τύπου αποικιοκρατική δομή: Έχει να κάνει με την παραδοξότητα πλούσιοι ξένοι να έχουν το πρώτο χέρι και να παραγκωνίζουν τους φτωχότερους ιθαγενείς, μετατρέποντάς τους σε δεύτερης διαλογής και κατηγορίας πολίτες. Μια νοσηρή κατάσταση, στην οποία φυσικά εμείς «οι φτωχοί ιθαγενείς» μόνο αμέτοχοι δεν είμαστε. Μια δυσλειτουργική ανωμαλία, που γίνεται εμφανής κι από στιγμιότυπα της καθημερινής ζωής όπως οι πινακίδες στους δρόμους, η γλώσσα που χρησιμοποιείται σε καταλόγους εστιατορίων καθώς και από τους εργαζόμενους στους τομείς της εστίασης και της ψυχαγωγίας για τους οποίους η εκμάθηση της τοπικής γλώσσας ποτέ σχεδόν δεν θεωρείται προϋπόθεση για εργασία.

Η γεωγραφία που μας έλαχε έχει σίγουρα επιδράσει καταλυτικά στην όλη υπόθεση της μεσοβέζικης κυπριακής ανεξαρτησίας. Εκ του αποτελέσματος, πάντως, έχει γίνει σαφές πως ο έλεγχος του νησιού μόνο δικός μας δεν είναι και ίσως και να μην γίνει ποτέ τελικά.

demetriadesp@sppmedia.com

Διαδήλωση υπέρ της απελευθέρωσης του Παγκόσμιου Στόλου Sumud (GSF), μετά την αναχαίτιση των πλοίων του από τις ισραηλινές δυνάμεις, την ημέρα γενικής απεργίας στη Ρώμη της Ιταλίας, στις 3 Οκτωβρίου 2025.

ΕΡΑ/ΝΑΜΙΖΟ ΒΡΑΜΕΝΤΙ

Η μοναξιά του σχοινοβάτη

Του **ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ**

Η επέτειος της Κυπριακής Ανεξαρτησίας βρίσκει το Κυπριακό σε στρατηγικό αδιέξοδο. Μπδέν διακοινοτικές, μηδέν προοπτικές για κάτι καλύτερο. Παρά τα φαινόμενα, στασιμότητα στο Κυπριακό σημαίνει κινητικότητα. Δηλαδή, εμβάθυνση σε ανεξέλεγκτα σύννορα με την Τουρκία σε όλο το μήκος της Πράσινης Γραμμής, σε μικρογραφία «οδόφραγμα Λήδρας». Οι παίκτες αποχώρησαν, μάς έμεινε ο γ.γ. των Η.Ε.

Πού ήμασταν; Ο γ.γ. των Η.Ε. πληροφορεί το Σ.Α. των Η.Ε. και μαζί του όλους εμάς για σύνοδο στο Κραν Μοντανά: «Τα μέρη έφτασαν κοντά στο να καταλήξουν σε στρατηγική κατανόηση όσον αφορά την ασφάλεια και τις εγγυήσεις, καθώς και σε όλα τα υπόλοιπα εκκρεμή βασικά στοιχεία μιας συνολικής διευθέτησης. Συνεπώς, πιστεύω ακράδαντα ότι στο Κραν Μοντανά χάθηκε μια ιστορική ευκαιρία», (έκθεση γ.γ. στο Σ.Α., 28/9/17). Το πλαίσιο του γ.γ. προνοεί τερματισμό των επιμεβατικών δικαιωμάτων, σημείο 1, («πολυμερές, στιβαρό σύστημα διασφαλίσεων. Οι εγγυήτριες δυνάμεις δεν μπορούν να εφαρμόσουν και να εποπτεύουν τους εαυτούς τους»). Προνοεί, σημείο 2, αποχώρηση των στρατευμάτων («για να φτάσουμε τα επίπεδα των στρατευμάτων του 1960»), και κατοχυρώνει το μείζον: το ένα κράτος με μια φωνή στην Ε.Ε. μαζί με τις θεμελιώδεις ελευθερίες.

Πού είμαστε; Σύμφωνα με ανα-

κοίνωσή των Η.Ε. (27/9/25), «ο γ.γ. χαιρέτισε την εφαρμογή αρκετών σημαντικών ΜΟΕ, τα οποία είχαν συμφωνηθεί, σημειώνοντας, ωστόσο, ότι ορισμένες πρωτοβουλίες παραμένουν σε εκκρεμότητα» (ΚΥΠΕ, 29/9). Είναι η πολλοστή φορά που ο γ.γ. καταγράφει το στρατηγικό αδιέξοδο στο Κυπριακό, αν τα μέρη στην Κύπρο δεν βρουν έδαφος συνεννόησης, πρακτικά ο ΟΗΕ δεν έχει πλέον ρόλο στην Κύπρο και οι συνομιλίες έχουν κλείσει τον κύκλο τους με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Επετειακό. Ποιο είναι το πραγματικό διακύβευμα στη σημερινή συγκυρία; Από τη μια η κενολογία, η αναποτελεσματικότητα, η ρητορική κατατρόπωση των εχθρών αφήνοντας τα πράγματα βουνάρι. Στον αντίποδα, η σχεδιασμένη δράση, αν θέλουμε το μέλλον μας να είναι διαφορετικό, απαιτείται πρώτα ειλικρίνεια μεταξύ μας, ύστερα σχέδιο και δράση, συμμαχίες για να αλλάξουμε τα πράγματα.

Το αδιέξοδο στο Κυπριακό μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με καλά επεξεργασμένη, με ευρηματική αξιοποίηση της ευρωτουρκικής σχέσης. Άλλη στρατηγική δεν υπάρχει, η άλλη είναι η καταγγελία για να κρύψουμε την ένδειξη σε ιδέες και θέληση. Η λογική της επεξεργασίας ενός εγγράφου, άρα μιας στρατηγικής κινήσεων με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας είναι σε θέση να παραγάγει κανονικά άλματα. Άρα καλάθι με μέσα Πλαίσιο Γκουτέρες, Τελωνειακή Ένωση Ε.Ε.-Τουρκίας, SAVE, φυσικό αέριο.

Το ερώτημα: υπάρχουν προϋποθέσεις, ώστε η Τουρκία να επιστρέψει στο Πλαίσιο Γκουτέρες; Στο Κραν Μοντανά, όπως μάς ενημερώνει ο γ.γ., το στήριξε. Η απόληψη: επιστρέφει κάτω από προϋποθέσεις, τώρα δεν υφίστανται, οι προϋποθέσεις όμως οικοδομούνται, όπως έχει γίνει τρεις φορές στο πρόσφατο παρελθόν.

Το ερώτημα: Ο Ν. Χριστοδουλίδης λέει ότι θέλει «συνομιλίες από εκεί που μείναμε». Δεν εξηγεί όμως γιατί δεν θέλαμε «συνομιλίες από εκεί που μείναμε» με απέναντι τον Μ. Ακιντζί, 2017-20. Αλλά πού ακριβώς μείναμε; Στο Πλαίσιο της 30ής Ιουνίου ή στα χαλκευμένο της 4ης Ιουλίου; Σε κάθε περίπτωση, το ένα ή το άλλο ενδεχόμενο, σύντομα θα κριθεί με έργα. Η παρουσία Τατάρ ικανοποιεί τους οπαδούς της λύσης από «δύο κράτη» στους Τ/κ και βολεύει τους οπαδούς της λύσης από ακήρυκτα «δύο κράτη» στους Ε/κ. Αν ο Τ. Ερχειουρμάν («επ'ανέναρξη διαπραγματεύσεων με βάση τις αρχές των Η.Ε.»), βγει νικητής από τις κάλπες στις 19 Οκτωβρίου, ίσως μάθουμε τα παραπάνω. Σύμφωνα, πάντως, με τα ευρήματα της τακτικής τριμηνιαίας δημοσκοπήσης του CMIRS «ο Τουφάν Ερχειουρμάν προηγείται με 50,40%, έναντι του Τατάρ, 40,60%». Για σκοπούς σύγκρισης, η δημοσκοπήση της CMIRS τον Αύγουστο έδινε στον Τ. Ερχειουρμάν 47,60%, στον Ε. Τατάρ 43%» (ΚΥΠΕ, 2/10).

Στον ιστορικό χρόνο οι πολλές διαστροφές του Κυπριακού (1964, 1967, διακοινοτικές συγκρούσεις, πραξικόπημα, εισβολή)

έχουν αφήσει τεράστιες συνέπειες στην εξέλιξη της ζωής των Κυπρίων –ψαναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών, τεκτονικές ανατροπές στην κοινωνική εξέλιξη πολλών Ε/κ και Τ/κ κ.ά. Είναι δύσκολο project η «επανασυγκόλληση» σε κοινό κράτος δύο κοινοτήτων με τις, κατά καιρούς, διαφορετικές επιδιώξεις. Τι μπορεί να δώσει τη ρεαλιστική απάντηση σε ένα έργο γεμάτο καχυποψίες; Η λύση όπως την περιγράφουν τα ψηφίσματα των Η.Ε., ΔΔΟ με πολιτική ισότητα, καθώς, κατ' αρχάς ενώνει τους πολίτες κάτω από ένα κράτος, δεύτερο διαθέτει τις αναγκαίες αποστάσεις ανάμεσα στις κοινότητες, αυτές που έχουν προκύψει από την ιστορική μας διαδρομή και τέλος κατοχυρώνει το μείζον: το ένα κράτος με μία φωνή στην Ε.Ε. μαζί με τις θεμελιώδεις ελευθερίες. Επόμενες γενιές μπορεί να προσθέσουν καινούργιο «κοινοτικό» υλικό, αξιοποιώντας τον χρόνο και την ευρωπαϊκή τους ιδιότητα.

Ο αμοιβαία αποδεκτός, βιώσιμος συμβιβασμός είναι αυτός που μπορεί να δώσει τη μία και ενωμένη Κύπρο για όλους τους κατοίκους της. Το από έξι σημεία πλαίσιο του γ.γ. των Η.Ε., Α. Γκουτέρες, (30 Ιουνίου 2017) καλύπτει τις εύλογες ανησυχίες κάθε κοινότητας. Χάθηκε πολύτιμος χρόνος, ορισμένα στοιχεία έχουν αλλάξει. Ωστόσο, με τις κατάλληλες προσαρμογές, είναι πλαίσιο το οποίο μπορεί να υποστηριχθεί από πλειοψηφίες και στις δύο κοινότητες και βέβαια από τα Η.Ε. και την Ε.Ε.

www.larkoslarkou.org.cy

Μια αδύναμη κυβέρνηση χωρίς πραγματικό αντίπαλο

Του **ΜΙΧΑΛΗ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ**

Την περασμένη Κυριακή, παρουσιάσαμε αντικειμενικά, ως οφείλαμε, την εικόνα της στιγμής, όπως ακτινογραφηθήκε στην έρευνα της Stratego/IMR.

Υπάρχει όμως ένα δεύτερο στάδιο στην ανάλυση του πολιτικού σκηνικού: αυτό της ερμηνείας, της αναζήτησης των αιτιών της διαμόρφωσης και των ζητούμενων της κοινής γνώμης. Συμπεράσματα υποκειμενικά, βασίζόμενα στην προσωπική μου άποψη που παραθέτω σήμερα.

Στην Κύπρο έχουμε ένα νέο κοινωνικό δίπολο: οι βολεμένοι από τη μια και οι απομυθισμένοι από την άλλη. Οι βολεμένοι του παραδοσιακού πολιτικού συστήματος, άτομα στην πλειοψηφία άνω των 40-45 ετών, έχουν αναγάγει τη συμμετοχή και πρόσβαση στην εξουσία σε εμμονή και αντικαθιστούν την πραγματική πολιτική με τη μικροπολιτική και τον τακτικισμό. Οι απομυθισμένοι, κυρίως νεότεροι των 40-45 ετών, θεωρούν το παραδοσιακό πολιτικό σύστημα «ξοφλημένο» ή βαθιά διαπλεκόμενο και είτε επιλέγουν την τυφλή αντίδραση σε αυτό,

είτε νιώθουν ότι δεν έχουν επιλογές. Οι απομυθισμένοι, όμως, έχουν γίνει πλέον πλειοψηφία.

Ένας από τους σημαντικότερους λόγους που φτάσαμε εδώ είναι ότι κανένας πολιτικός θεσμός δεν μπορεί να περιγράψει πειστικά και επηγεματικά ποιος είναι ο σκοπός της ύπαρξής του, ποιο το όραμα και οι στόχοι του, πέρα από τη νομή της εξουσίας. Η εξουσία είναι το μόνο θέμα που τους απασχολεί και το μόνο για το οποίο μάχονται.

Κάτι που περιγράφει πρώτα και κύρια την κυβέρνηση. Ο πρόεδρος Χριστοδουλίδης εφαρμόζει την πλέον παλαιοκομματική μέθοδο διακυβέρνησης, τυφλές, αστόχευτες παροχές και οικονομικά τεχνάσματα που θα πληρώσει ο επόμενος, ρουσφέτια, επικοινωνιακά πυροτεχνήματα και την εφαρμογή του διαίρει και βασίλευε στα –γεμάτα πρόθυμους– κόμματα. Χαρακτηριστικά ενός αδύναμου Προέδρου που γιγαντώνονται από ένα ακόμη πιο αδύναμο Υπουργικό Συμβούλιο. Και όμως, Νίκος Χριστοδουλίδης και κυβέρνηση που απολαμβάνουν της εμπιστοσύνης μόλις του 27-28% των

πολιτών, παρουσιάζουν βελτίωση από πέρυσι. Απόρροια –κατά τη γνώμη μου– ενός θλιβερού φαινομένου: της πλήρους απουσίας αξιόπιστης εναλλακτικής. Ούτε ο ΔΗΣΥ, ούτε το ΑΚΕΛ, ούτε κάποιος άλλος προσφέρει εμπειριστωμένη πρόταση εξουσίας. Απλώς τρέχουν από πίσω την κυβερνητική μετριότητα.

Το ΕΛΑΜ και το Άλμα τροφοδοτούνται από αυτή την καταθλιπτική εικόνα. Το μεν ΕΛΑΜ εισπράττει τη φυσιολογική ανάγκη πολλών νέων να ταυτιστούν με ιδέες και αγώνες. Κυρίως, όμως, εισπράττει τη διάθεση πολλών Συναγερμικών να τιμωρήσουν τις ηγεσίες τους για τα απανωτά δραματικά λάθη, συνεπικουρούμενοι και από τη συγκεκριμένη προτροπή του Νίκου Χριστοδουλίδη που θέλει τον Συναγερμό χωρίς επιλογές την επομένη των βουλευτικών. Το ΕΛΑΜ αποφεύγει με αξιοθαύμαστη επιτυχία την αντιπαράθεση επιχειρημάτων και επιλέγει «κόντρες» επιπέδου κερκίδας φιλάθλων. Ένα παιχνίδι στο οποίο η ηγεσία του ΔΗΣΥ συμπαρασύρεται τυφλά, χωρίς να αντιλαμβάνεται ότι σε αυτό το γήπεδο είναι καταδικασμένος να κάνει.

Ο ΔΗΣΥ μπαίνει ολοένα και βαθύτερα στην περιδίνηση του εσωτερικού δικασμού και της εκτεταμένης ιντριγκας. Η νέα ηγεσία απέτυχε να γυρίσει σελίδα, αδυνατεί να συνδέσει τις τάσεις της παράταξης κάτω από κοινή πλατφόρμα, κάνει γοργά την αρχική δημοτικότητα και –ως επακόλουθο– τραυματίζει την προοπτική να αποτελέσει πρόταση εξουσίας. Η επαμφοτερίζουσα στάση έναντι της κυβέρνησης, η ισχυρή πολιτική παρέμβαση, η σκανδαλολογία και οι αλλοπρόσθαλλες τοποθετήσεις ηγετικών στελεχών, έφεραν σε ένα μόλις χρόνο διπλάσιο αριθμό Συναγερμικών να καλοβλέπουν τη συμμετοχή στην κυβέρνηση. Κορυφαία αποτυχία που, αν συνεχιστεί, θα μετατρέψει τον Συναγερμό από πρωταγωνιστή σε ουραγό υπό αυτόκλητη ομπρία.

Το Άλμα κάνει αξιοπρόσεκτη είσοδο στην πολιτική γεωγραφία, βασιζόμενο σε ένα μόνο θέμα και ένα άτομο: τον Οδυσσέα Μιχαηλίδη και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Εάν αυτό αρκεί μέχρι τις βουλευτικές, θα φανεί. Κυρίως, θα δούμε αν ο λαός επιθυμεί σήμερα έναν ηγέτη «εκδικητή» των προηγούμενων, αντί

έναν δημιουργό μιας νέας εποχής. Αυτό που όντως έχει πετύχει ο κ. Μιχαηλίδης, είναι να θεωρείται από πολλούς εντός του ΑΚΕΛ ως η μόνη υποψηφιότητα νίκης στις προεδρικές. Κάτι που κρατά το κόμμα της αριστεράς καθηλωμένο εκλογικά, σε «δευτερο αντιπολιτευτικό ρόλο» πολιτικά και –πιθανόν– προ τετελεσμένων.

Έτσι, το ΑΚΕΛ, μαζί και με την αποτυχία να διακριστεί προσωπικότητες που το κράτησαν σε δίοεκτα χρόνια, μπορεί να κατακτήσει ποσοστά λίγο πάνω από εκείνα των προηγούμενων βουλευτικών, χάνοντας όμως τον ρόλο της πραγματικής πρωτοκαθεδρίας στον ένα πολιτικό πόλο.

Στην εκλογή του νέου προέδρου της Βουλής θα έχουμε ένα νέο σκηνικό, διαφορετικών συνεργασιών και κλειδοκρατόρων. Με ένα ΔΗΚΟ που μπορεί να βρεθεί από το περιθώριο μέχρι και τον κερδισμένο του νέου παζαριού που στήνεται. Το οποίο παζάρι, είτε θα καθορίσει την επόμενη συναλλαγή για την εξουσία, είτε θα ανοίξει τον ασκό του Αιόλου για ένα εντελώς διαφορετικό πολιτικό σύστημα.

michalis@michalis.com

«Ούλλα χαλάλ» στο Μοναγρούλλι

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ

«Για την καρκιάν τζια την αγκάλη σου, μα το Θεό, ούλλα χαλάλιν σου...» τραγουδούσε στο Μοναγρούλλι ο λαϊκός αοιδός και γινόταν ο χαμός στην πίστα, στο κέντρο του χωριού. Στο φεστιβάλ, τη χοροεσπερίδα ή καλύτερα στο λαϊκό παναύρι του χωριού, όλοι χωρούσαν και για όλους περίσσευε το φαγητό και το ποτό. Τα τραπέζια στρώθηκαν με μεράκι και φινέτσα, η λαϊκή ορχήστρα έπαιζε στη διαपाσών, ο μουκτάρης και η μουκτάραινα έβαλαν τα καλά τους, οι νέοι και οι νέες ανταγωνίζονταν σε ομορφιά και λίκνισμα και οι μεγαλύτεροι απολάμβαναν με πειράγματα και πονηριά, το πανηγύρι της χαράς. Το φαγητό σε λαϊκότερες τιμές, ήταν πέρα από άφθονο, πάντα με κυπριακές νοστιμιές. Οφτό, τισιρίες, ρέσι, στιφάδο, σεφταλιές, σουβλές και ένα σωρό άλλους μεζέδες. Για επιδόρπιο, χαλβάς, γαλακτομπούρεκο, λοκμάδες, γλυκά του κουταλιού και άλλες πολλές λιχουδιές. Η ζιβανία και οι μπίρες έρεαν και το κέφι δεν είχε τελειωμό.

Το καλύτερο της βραδιάς ήταν οι «απελευθερωμένοι» χοροί από όλους, μικρούς και μεγάλους. Τα εκπαιδευμένα παιδιά σε χορευτικές σχολές, έδιναν ρεσιτάλ. Οι νέες και οι νέοι με την τσακπινιά τους ακτινοβολούσαν. Οι μεγαλύτεροι χόρευαν «βαρυλάτικα» αλλά όχι μακριά από τη μελωδία. Στην πίστα και ξένοι οι οποίοι διαμένουν, είτε μόνιμα είτε προσωρινά, στο νησί. Αμερικανοί, Ρώσοι, Πολωνοί, Αρμένιοι και άλλοι πολλοί. Ξεχώριζε ένας πανύψηλος Ρώσος, ο οποίος συνδύαζε το τσιφτετέλι με τους ρωσικούς χορούς. Από δίπλα η τσακπίνα γυναίκα του, η οποία μπήκε γρήγορα στον ρυθμό του ελληνικού χορού.

Μέσα σε αυτό τον καλό χαμό, δεν έλειπαν και τα «αθώα» πειράγματα. Ένας πονηρός, γερός γέρος, «ευωδιάζοντας» από ζιβανία, με αργά αλλά σταθερά βήματα, σπκώθηκε από το τραπέζι και πήγε στην πίστα για να μιλήσει σε μια λυγερόκορμη κοπελιά, η οποία «κόλαζε» με το νάζι και τα λικνίσματά της. Η παρέα έκπληκτη παρακολουθούσε τον λεβεντόγερο και αναρωτιόταν τι άραγε σκαρφίστηκε. Έσκυψε στο αυτί της κοπελιάς, της ψιθύρισε κάτι και αυτή άρχισε να γελά και να κοιτάζει το τραπέζι με τη λεβεντοπαρέα. Επέστρεψε πίσω, συνέχισε τις ζιβανιές και λες και ήππε το αμίλπτο νερό. Το κυπριακό νέκταρ των θεών, πολλαπλασιάστηκε και τότε άνοιξε το στόμα του: «Της είπα ότι είναι πολύ όμορφη και χορεύει εξαιρετικά. Της παράγγειλα να

πει της μάνας της να την καπνίσει (θυμάσαι) για να μην την πιάσει το μάτι. Οι δύο νεαροί εκεί και έδειξα το τραπέζι μας, δεν σπκώνουν τα μάτια τους από πάνω σου...». Λύθηκε το μυστήριο και μαζί λύθηκαν όλοι στα γέλια.

Έκπληξη της βραδιάς το συναπάντημα με τον Γιώργο Στρούθο, τον «πατέρα» της ζιβανιάς ΛΟΕΛ, τον άνθρωπο οποίος έμαθε όλους τους Κύπριους, στην ελεύθερη και στην κατεχόμενη Κύπρο, αλλά και τους αποδήμους σε όλο τον κόσμο, να πίνουν ζιβανία. Σήμερα απόμαχος πλέον της ζωής, απολαμβάνει την ησυχία στο εξοκικό του στο Μοναγρούλλι, αγκαλιά με την αγαπημένη του σύζυγο, χωρίς ποτέ να εγκαταλείπει τη σπουδαία του τέχνη. Η ιστορία της ζωής του, κινηματογραφική ταινία. Με τη συνδρομή της καλής ζιβανιάς, άνοιξε την ψυχή του και μας εξιστόρησε κομμάτια της ζωής του. Η φτώχεια και όχι μόνο, οδήγησαν τα βήματά του στην τότε Σοβιετική Ένωση. Σπούδασε κημεία σε ένα από τα καλύτερα πανεπιστήμια, τα οποία προορίζονταν για τα πολύ δυνατά μυαλά. Ερωτεύτηκε μια συμφοιτήτριά του, από την Ανατολική Γερμανία και ξεκίνησε μια νέα ζωή στην τότε σοβιετική Γερμανία. Αφού πέρασε από πολλούς ελέγχους, ακόμη και από απομόνωση σε ξενοδοχείο, έλαβε την άδεια να μείνει στη χώρα. Έπασε δουλειά και σύντομα έγινε και διευθυντής σε ένα χημικό εργοστάσιο.

Ο «νόςτος» της πατρίδας, η δύσκολη νοστορπία στη Γερμανία, έσυρε πολύ γρήγορα τα βήματά του στο νησί. Έπασε δουλειά στο εργοστάσιο της ΛΟΕΛ και σύντομα ανέλαβε και τη νηία εταιρείας. Με τις επιστημονικές γνώσεις και την εμπειρία σε μεγάλη εργοστάσια της Γερμανίας, έφτιαξε τη μυστική συνταγή της ζιβανιάς ΛΟΕΛ, η οποία μάλλον δεν είναι και τόσο μυστική, αν καταλάβουμε καλά. Απλώς χρησιμοποιούνται, σύμφωνα και με τον νόμο, μόνο συγκεκριμένα είδη σταφυλιών και το μυστικό βρίσκεται στη διαδικασία παρασκευής. Μάλιστα χαριτολογώντας έλεγε ότι έρχονταν διευθυντές «αντίπαλων» οινοβιομηχανιών, «τους ξεναγούσα στο εργοστάσιο και πίναμε μαζί και ζιβανιές». Τόσο απλά και τίποτα τυχαία, όταν κατέχεις την επιστημονική γνώση και διαθέτεις και εμπειρίες. Και όπως τραγουδούσε ο Γιάννης Καλατζής, σε στίχους του Γιώργου Κατσαρού: «Άλλος παντρεύεται. Άλλος μπερδεύεται. Άλλος στολίζεται. Άλλος γκρεμίζεται. Και η ζωή συνεχίζεται. Και η ζωή συνεχίζεται...» Τόσο απλά...

kaparispan@yahoo.gr

Ανεξάρτητη διαβίωση ατόμων με αναπηρίες. Ο δρόμος προς τα εμπρός

Του ΣΤΕΛΙΟΥ ΑΣΠΡΟΦΤΑ

Το υφυπουργείο Κοινωνικής Πρόνοιας παρέδωσε προς την ΚΥΣΟΑ, για να αρχίσει η σχετική διαβούλευση, το Νομοσχέδιο με τίτλο «Ο Περί Κοινωνικής Συμμετοχής, Συμπεριληψής και Ανεξάρτητης Διαβίωσης Ατόμων με Αναπηρίες Νόμος του 2025». Η διαβούλευση είναι ήδη σε εξέλιξη, οπότε θεωρώ περιττή οποιαδήποτε άλλη αναφορά. Στις λίγες αυτές γραμμές είναι, θεωρώ, πρόπον να επεξηγηθεί ο όρος Υποστηριζόμενη Ανεξάρτητη Διαβίωση (ΥΑΔ), σε σχέση με το άρθρο 19 της Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία, το οποίο υποστηρίζει, εν ολίγοις, την ανεξάρτητη διαβίωση των Ατόμων με Αναπηρία.

Η Υποστηριζόμενη Ανεξάρτητη Διαβίωση (ΥΑΔ) είναι πράγματι ένα διεθνές δικαίωμα και μοντέλο που εφαρμόζεται και προωθείται παγκοσμίως, με επίκεντρο τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (Convention for the Rights of People with Disabilities CRPD). Ο θεμελιώδης χαρακτήρας της ΥΑΔ ως διεθνούς πολιτικής εντολής βασίζεται στα ακόλουθα:

- 1) Η Σύμβαση του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα των ΑμεΑ (CRPD): Το Άρθρο 19 της Σύμβασης, την οποία η Ευρωπαϊκή Ένωση υπέγραψε το 2010, κατοχυρώνει το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να ζουν ανεξάρτητα και να συμπεριλαμβάνονται πλήρως στην κοινότητα. Η CRPD σηματοδότησε τη μετάβαση από το ιατρικό/ιδρυματικό μοντέλο στο μοντέλο που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα.
- 2) Καθολική Εφαρμογή: Το δικαίωμα στην ανεξάρτητη διαβίωση αφορά όλα τα άτομα με αναπηρία, ανεξάρτητα από το φύλο, την ηλικία ή το επίπεδο των αναγκών υποστήριξης.
- 3) Ευρωπαϊκή Δέσμευση: Όλα τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν υπογράψει τη Σύμβαση, δεσμευόμενα στην υιοθέτηση μιας προσέγγισης με άξονα τα δικαιώματα για τη βελτίωση της ζωής των ΑμεΑ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μάλιστα, υποστηρίζει δίκτυα, όπως το Ακαδημαϊκό Δίκτυο

Ευρωπαίων Ειδικών σε θέματα Αναπηρίας (ANED), το οποίο παρέχει αναλύσεις για την κατάσταση και τις πολιτικές των κρατών μελών σχετικά με την εφαρμογή της CRPD.

Στην Ελλάδα το κυρίαρχο μοντέλο αποτελούν οι Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ). Η καταγραφή του συνολικού αριθμού των Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) στην Ελλάδα αποτελεί μια δυναμική διαδικασία, καθώς δημιουργούνται συνεχώς νέες δομές, συχνά μέσω ευρωπαϊκής χρηματοδότησης (ΕΣΠΑ). Ωστόσο, τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία που αφορούν τη συνολική λειτουργία στην Περιφέρεια Αττικής, η οποία αποτελεί σημαντικό μέρος του δικτύου, είναι τα εξής: Στην Περιφέρεια Αττικής λειτουργούν συνολικά 54 δομές Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ). Οι δομές αυτές έχουν συνολική δυναμικότητα για 354 ωφελούμενους. Οι 21 ΣΥΔ χρηματοδοτούνται μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αττική 2014-2020», με πόρους του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ). Οι υπόλοιπες ΣΥΔ λειτουργούν εκτός της χρηματοδότησης του ΕΣΠΑ. Η απαίτηση για δημιουργία περισσότερων δομών, είναι συνεχής. Στο Ηνωμένο Βασίλειο, η υποστηριζόμενη ανεξάρτητη διαβίωση (Supported Independent Living) για τα άτομα με αναπηρία αποτελεί κεντρικό πυλώνα της πολιτικής κοινωνικής φροντίδας, με έμφαση στην επιλογή, τον έλεγχο και την αυτονομία του ατόμου, σύμφωνα με τη φιλοσοφία της Εξατομικεύσης (Personalization).

Στο Ηνωμένο Βασίλειο υπάρχουν επίσης:

- Τα λεγόμενα Sheltered Housing (Κατοικίες με Υποστήριξη): Για άτομα που είναι γενικά ανεξάρτητα αλλά χρειάζονται περιστασιακή βοήθεια ή ασφάλεια (π.χ. εφημερεύοντα υπάλληλοι).
- Τα Extra Care Housing (Κατοικίες με Επιπλέον Φροντίδα/Υποβοηθούμενη Διαβίωση): Προσφέρει περισσότερη υποστήριξη από το Sheltered Housing, συνήθως σε αυτόνομα διαμερίσματα με προσωπικό επιτόπου. Για να διαπιστωθεί η επιλεξιμότητα για υποστηριζόμενη διαβίωση ή Direct Payments,

πρέπει να προηγηθεί Αξιολόγηση Αναγκών Φροντίδας (Care Needs Assessment) από την τοπική αρχή.

Το Άρθρο 19 της CRPD κατοχυρώνει ρητά το δικαίωμα των ατόμων με αναπηρία να ζουν ανεξάρτητα και να συμπεριλαμβάνονται πλήρως στην κοινότητα. Η έγκριση αυτής της Σύμβασης το 2006 σηματοδότησε τη ριζική αλλαγή νοοτροπίας, απομακρύνοντας την αναπηρία από το ιατρικό μοντέλο και τοποθετώντας την στο πλαίσιο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η ΥΑΔ αποτελεί ακριβώς την κύρια πολιτική έκφραση της μετάβασης, από το παρωχημένο ιατρικό/ιδρυματικό μοντέλο αναπηρίας, προς ένα μοντέλο που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και την κοινωνική ένταξη. Η μετάβαση αυτή, γνωστή ως αποϊδρυματοποίηση, δεν περιορίζεται σε μια απλή τεχνική μετεγκατάσταση των ατόμων με αναπηρία (ΑμεΑ) που ζουν σε ιδρύματα, αλλά αποτελεί μια πολυεπίπεδη και δυναμική διαδικασία αλλαγής των σχέσεων μεταξύ επαγγελματιών και χρηστών, προάγοντας την απόκτηση νέων κοινωνικών ρόλων και τη συμμετοχή στην κοινότητα.

Στην παρούσα φάση, η νέα ηγεσία της ΚΥΣΟΑ και η ομάδα εργασίας της, διαβουλεύεται με το αρμόδιο υφυπουργείο με γνώμονα τα πιο πάνω, αλλά επιχειρώντας για πρώτη φορά να συγκεραστούν όλες οι απόψεις του αναπηρικού κινήματος σε μια ενιαία φωνή, γεγονός αδιανόητο τα προηγούμενα χρόνια. Οι όποιες αναφορές περί δήθεν εγκλεισμού και ιδρυματοποίησης των ΑμεΑ, αλλά και παραβίασης του άρθρου 19 της Σύμβασης, χωρίς μάλιστα τη στοιχειώδη αιτιολογία και επιχειρηματολογία, αλλά κυρίως χωρίς τεκμηριωμένες εναλλακτικές λύσεις, είναι ανεύθυνες και σκοπό έχουν να διασπείρουν την αμφιβολία και τη διχόνοια, σε μια περίοδο που το Αναπηρικό κίνημα θα πρέπει να παρουσιαστεί ενωμένο και συσπειρωμένο.

Ο κ. Στέλιος Ασπρόφτας είναι πρώην πρόεδρος του Συνδέσμου για Άτομα με Αυτισμό «Μαζί», δικηγόρος.

Συνήθως, το ακρόνυμο ΑΤΙΑ αναφέρεται σε εξωγήινους, σε ιπτάμενους δίσκους και σε σεναρία συνωμοσιολογίας για κρυφές βάσεις και απόρρητα έγγραφα της CIA και άλλων αμερικανικών κυβερνητικών οργανισμών, που φέρονται να συμμετέχουν στη συγκάλυψη της επίσκεψης νοήμονων όντων από μακρινά πλιακά συστήματα στη Γη. Με την πρόοδο όμως της τεχνολογίας θα πρέπει να αναθεωρήσουμε το φανταστικό σύνορο που καθορίζει τον εναέριο χώρο ως αποκλειστική υπόθεση των κρατών, των αεροπορικών εταιρειών ή των εξωγήινων.

Δεν είναι μόνο ο πόλεμος που αλλάζει με τα drones νέας τεχνολογίας αλλά και η ειρήνη. Τουλάχιστον δέκα ευρωπαϊκές χώρες έχουν δει μυστηριώδεις εισβολές drone τους τελευταίους μήνες. Η Λιθουανία, η Λετονία, η Δανία, η Νορβηγία, η Ρουμανία, η Πολωνία, η Εσθονία, η Γερμανία και η Γαλλία έχουν δει drones ή διαταραχές πάνω από το έδαφός τους τους τελευταίους τρεις μήνες. Η Δανία απαγόρευσε προσωρινά όλες τις εμπορικές πτήσεις drones σε ολόκληρη τη χώρα στις 29 Σεπτεμβρίου. Ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ξε-

κινήσει επίσημα μια πρωτοβουλία για την κατασκευή ενός τελικούς drones κατά μήκος των ανατολικών συνόρων με τη Ρωσία, το ΝΑΤΟ δήλωσε ότι αυξάνει την επαγρύπνησή του στις χώρες της Βαλτικής.

Οι υποψίες για τη ρωσική προέλευση των εισβολών δεν έχουν και μάλλον δεν μπορούν να επιβεβαιωθούν, δεδομένης και της τεχνολογίας των ιπτάμενων αυτών αντικειμένων που ελέγχονται μέσω διαδικτύου. Αυτό κάνει τους χειριστές τους αόρατους, όπως αόρατα είναι τα κωδικοποιημένα μηνύματα στο ίντερνετ ή οι διαδικτυακοί τραπεζικοί λογαριασμοί σε bitcoin. Σιγά-σιγά, η ιδέα μιας μόνιμης απειλής εγκαθίσταται στην Ευρώπη καθώς όλο και περισσότεροι είναι εκείνοι που μιλούν για υβριδικό πόλεμο, κατά τον οποίο κανείς δεν είναι ασφαλής.

Η επιδρομή αυτή των drones υπενθυμίζει με βία τη νέα πραγματικότητα κατά την οποία τα κράτη δεν είναι πλέον κυρίαρχοι των αιθέρων τους. Διότι τίποτε δεν επιβεβαιώνει τη ρωσική προέλευση των drones, όπως και τίποτε δεν βεβαιώνει ότι ένα τείκος anti-drone στα σύνορα με τη Ρωσία θα εξαφανίσει τα drones από τους ευρωπαϊκούς ουρανούς. Ο λόγος είναι απλός. Όταν μια ιδέα αποδεικνύεται αποτελεσματική, όπως

η υπερπήδηση των ανυπεράσπιστων ευρωπαϊκών ουρανών, τότε η ιδέα αυτή υιοθετείται και από άλλους, ντόπιους ή ξένους. Έτσι είναι θέμα χρόνου να δούμε συμμορίες να χρησιμοποιούν drones αντί για βαποράκια ή να εξοινώνουν με αυτοσχέδια εναέρια μέσα τους εχθρούς τους.

Είναι εύλογο να φανταστεί κανείς αυτά τα μέσα να χρησιμοποιούνται από ανατρεπτικά κινήματα για να σπείρουν τον πανικό και να παραλύσουν τις συγκοινωνίες. Μάλιστα, προς το παρόν, τίποτε δεν επιβεβαιώνει κάποια ρωσική συμμετοχή, είτε για κατασκοπεία είτε για κυβερνοεπίθεση. Τα drones αυτά θα μπορούσαν να είναι μέρος μιας πολύ καλά καταρτισμένης ομάδας ικανών χάκερ, οι οποίοι απλώς δοκιμάζουν τα όρια και τις αντιστάσεις των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων. Μέχρι που είναι αποφασισμένοι να φτάσουν οι Ευρωπαίοι για να ξαναπάρουν στα χέρια τους τον έλεγχο των ουρανών τους; Ανάλογα με το μέγεθος, αλλά και το φορτίο τους, η κατάρριψη αποτελεί ρίσκο, αφού κανείς δεν γνωρίζει με ακρίβεια τι θα πέσει στη γη και πού ακριβώς θα πέσει. Θα ήταν άραγε εφικτή η δημιουργία μονάδων της πολεμικής αεροπορίας για τη σύλληψη στον αέρα των ιπτάμενων παρείσακτων; Αν όχι, τότε η μόνη λύση δεν

βρίσκεται στους αιθέρες αλλά στη γη. Αποδεικνύεται ότι ο έλεγχος των αιθέρων περνάει από τον έλεγχο του διαδικτύου. Η προσπάθεια όμως για έλεγχο του διαδικτύου θα μπορούσε να έχει σημαντικότερες επιπτώσεις στη ζωή όπως την ξέρουμε στη Δύση. Ο έλεγχος των drones αυτών είναι σαν ένα διαδικτυακό ηλεκτρονικό παιχνίδι όπου δεκάδες χιλιάδες χρήστες, άνθρωποι και ρομπότ, κάθονται πίσω από μια οθόνη και με μια κονσόλα καθοδηγούν τα drones για να πραγματοποιήσουν τις όποιες προθέσεις των χρηστών τους. Οι χρήστες μπορούν να βρίσκονται οπουδήποτε στον πλανήτη, εντός ή εκτός της Ευρώπης, εντός ή εκτός της Ρωσίας ή του Ιράν ή οπουοδήποτε άλλου συνήθους οπτόπου. Επομένως το παγκόσμιο δίκτυο δεν δίνει απόρσκοπτη πρόσβαση μόνο σε εικονικά περιεχόμενα αλλά και σε υλικές πραγματικότητες: δίνει απόρσκοπτη πρόσβαση στους ευρωπαϊκούς αιθέρες. Η πραγματικότητα αυτή μοιάζει εφιαλτική. Η οριστική απάντηση περνάει αναγκαστικά από τη θέσπιση περιορισμών στη χρήση του διαδικτύου για όλους τους χρήστες. Με λίγα λόγια, θα πρέπει να δημιουργήσουμε συνθήκες ελεγχόμενης πρόσβασης στο διαδίκτυο, κάτι αντίστοιχο με αυτό που έχει η Κίνα στη δική της επικράτεια. Κάτι

τέτοιο είναι ακόμη πιο εφιαλτικό από το πρώτο σενάριο.

Πόσο πιθανό είναι άραγε οι Ευρωπαίοι να απαιτήσουν τον περιορισμό της ελευθερίας του διαδικτύου για να αντιμετωπισθεί η κρίση των drones; Γιατί το βέβαιο είναι ότι δεν θα εξαφανισθούν από τη μια στιγμή στην άλλη. Ένα σενάριο επιβολής τόσο ακραίων μέσων, ωστόσο, φαντάζει απίθανο και μακρινό. Αλλά πόσο πιθανό ήταν να τεθεί ολόκληρη σχεδόν η Ευρώπη σε κατ' οίκον περιορισμό πριν το ξέσπασμα της πανδημίας; Για πολλούς, ο περιορισμός του διαδικτύου θα ήταν καλοδεχούμενος, ακόμη και χωρίς τη διασύνδεση ανάμεσα στον διαδικτυακό και τον εναέριο χώρο, καθώς η εγκληματική δράση μέσω του διαδικτύου αυξάνει ολοένα και περισσότερο. Βρισκόμαστε άραγε πάλι μπροστά στο παλαιό δίλημμα των δημοκρατιών, ελευθερία ή ασφάλεια; Είναι τα drones που υπερίπτανται πάνω από τη Γηραιά Ήπειρο μια νέα μορφή συστημικής απειλής, όπως η τρομοκρατία ή η πανδημία; Και μόνο η σκέψη αρκεί για να φανεί το μέγεθος του διακυβεύματος.

Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

Αγνώστου Ταυτότητας Ιπτάμενα Αντικείμενα

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Συνήθως, το ακρόνυμο ΑΤΙΑ αναφέρεται σε εξωγήινους, σε ιπτάμενους δίσκους και σε σεναρία συνωμοσιολογίας για κρυφές βάσεις και απόρρητα έγγραφα της CIA και άλλων αμερικανικών κυβερνητικών οργανισμών, που φέρονται να συμμετέχουν στη συγκάλυψη της επίσκεψης νοήμονων όντων από μακρινά πλιακά συστήματα στη Γη. Με την πρόοδο όμως της τεχνολογίας θα πρέπει να αναθεωρήσουμε το φανταστικό σύνορο που καθορίζει τον εναέριο χώρο ως αποκλειστική υπόθεση των κρατών, των αεροπορικών εταιρειών ή των εξωγήινων.

Δεν είναι μόνο ο πόλεμος που αλλάζει με τα drones νέας τεχνολογίας αλλά και η ειρήνη. Τουλάχιστον δέκα ευρωπαϊκές χώρες έχουν δει μυστηριώδεις εισβολές drone τους τελευταίους μήνες. Η Λιθουανία, η Λετονία, η Δανία, η Νορβηγία, η Ρουμανία, η Πολωνία, η Εσθονία, η Γερμανία και η Γαλλία έχουν δει drones ή διαταραχές πάνω από το έδαφός τους τους τελευταίους τρεις μήνες. Η Δανία απαγόρευσε προσωρινά όλες τις εμπορικές πτήσεις drones σε ολόκληρη τη χώρα στις 29 Σεπτεμβρίου. Ενώ η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει ξε-

κινήσει επίσημα μια πρωτοβουλία για την κατασκευή ενός τελικούς drones κατά μήκος των ανατολικών συνόρων με τη Ρωσία, το ΝΑΤΟ δήλωσε ότι αυξάνει την επαγρύπνησή του στις χώρες της Βαλτικής.

Οι υποψίες για τη ρωσική προέλευση των εισβολών δεν έχουν και μάλλον δεν μπορούν να επιβεβαιωθούν, δεδομένης και της τεχνολογίας των ιπτάμενων αυτών αντικειμένων που ελέγχονται μέσω διαδικτύου. Αυτό κάνει τους χειριστές τους αόρατους, όπως αόρατα είναι τα κωδικοποιημένα μηνύματα στο ίντερνετ ή οι διαδικτυακοί τραπεζικοί λογαριασμοί σε bitcoin. Σιγά-σιγά, η ιδέα μιας μόνιμης απειλής εγκαθίσταται στην Ευρώπη καθώς όλο και περισσότεροι είναι εκείνοι που μιλούν για υβριδικό πόλεμο, κατά τον οποίο κανείς δεν είναι ασφαλής.

Η επιδρομή αυτή των drones υπενθυμίζει με βία τη νέα πραγματικότητα κατά την οποία τα κράτη δεν είναι πλέον κυρίαρχοι των αιθέρων τους. Διότι τίποτε δεν επιβεβαιώνει τη ρωσική προέλευση των drones, όπως και τίποτε δεν βεβαιώνει ότι ένα τείκος anti-drone στα σύνορα με τη Ρωσία θα εξαφανίσει τα drones από τους ευρωπαϊκούς ουρανούς. Ο λόγος είναι απλός. Όταν μια ιδέα αποδεικνύεται αποτελεσματική, όπως

η υπερπήδηση των ανυπεράσπιστων ευρωπαϊκών ουρανών, τότε η ιδέα αυτή υιοθετείται και από άλλους, ντόπιους ή ξένους. Έτσι είναι θέμα χρόνου να δούμε συμμορίες να χρησιμοποιούν drones αντί για βαποράκια ή να εξοινώνουν με αυτοσχέδια εναέρια μέσα τους εχθρούς τους.

Είναι εύλογο να φανταστεί κανείς αυτά τα μέσα να χρησιμοποιούνται από ανατρεπτικά κινήματα για να σπείρουν τον πανικό και να παραλύσουν τις συγκοινωνίες. Μάλιστα, προς το παρόν, τίποτε δεν επιβεβαιώνει κάποια ρωσική συμμετοχή, είτε για κατασκοπεία είτε για κυβερνοεπίθεση. Τα drones αυτά θα μπορούσαν να είναι μέρος μιας πολύ καλά καταρτισμένης ομάδας ικανών χάκερ, οι οποίοι απλώς δοκιμάζουν τα όρια και τις αντιστάσεις των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων. Μέχρι που είναι αποφασισμένοι να φτάσουν οι Ευρωπαίοι για να ξαναπάρουν στα χέρια τους τον έλεγχο των ουρανών τους; Ανάλογα με το μέγεθος, αλλά και το φορτίο τους, η κατάρριψη αποτελεί ρίσκο, αφού κανείς δεν γνωρίζει με ακρίβεια τι θα πέσει στη γη και πού ακριβώς θα πέσει. Θα ήταν άραγε εφικτή η δημιουργία μονάδων της πολεμικής αεροπορίας για τη σύλληψη στον αέρα των ιπτάμενων παρείσακτων; Αν όχι, τότε η μόνη λύση δεν

βρίσκεται στους αιθέρες αλλά στη γη. Αποδεικνύεται ότι ο έλεγχος των αιθέρων περνάει από τον έλεγχο του διαδικτύου. Η προσπάθεια όμως για έλεγχο του διαδικτύου θα μπορούσε να έχει σημαντικότερες επιπτώσεις στη ζωή όπως την ξέρουμε στη Δύση. Ο έλεγχος των drones αυτών είναι σαν ένα διαδικτυακό ηλεκτρονικό παιχνίδι όπου δεκάδες χιλιάδες χρήστες, άνθρωποι και ρομπότ, κάθονται πίσω από μια οθόνη και με μια κονσόλα καθοδηγούν τα drones για να πραγματοποιήσουν τις όποιες προθέσεις των χρηστών τους. Οι χρήστες μπορούν να βρίσκονται οπουδήποτε στον πλανήτη, εντός ή εκτός της Ευρώπης, εντός ή εκτός της Ρωσίας ή του Ιράν ή οπουοδήποτε άλλου συνήθους οπτόπου. Επομένως το παγκόσμιο δίκτυο δεν δίνει απόρσκοπτη πρόσβαση μόνο σε εικονικά περιεχόμενα αλλά και σε υλικές πραγματικότητες: δίνει απόρσκοπτη πρόσβαση στους ευρωπαϊκούς αιθέρες. Η πραγματικότητα αυτή μοιάζει εφιαλτική. Η οριστική απάντηση περνάει αναγκαστικά από τη θέσπιση περιορισμών στη χρήση του διαδικτύου για όλους τους χρήστες. Με λίγα λόγια, θα πρέπει να δημιουργήσουμε συνθήκες ελεγχόμενης πρόσβασης στο διαδίκτυο, κάτι αντίστοιχο με αυτό που έχει η Κίνα στη δική της επικράτεια. Κάτι

τέτοιο είναι ακόμη πιο εφιαλτικό από το πρώτο σενάριο.

Πόσο πιθανό είναι άραγε οι Ευρωπαίοι να απαιτήσουν τον περιορισμό της ελευθερίας του διαδικτύου για να αντιμετωπισθεί η κρίση των drones; Γιατί το βέβαιο είναι ότι δεν θα εξαφανισθούν από τη μια στιγμή στην άλλη. Ένα σενάριο επιβολής τόσο ακραίων μέσων, ωστόσο, φαντάζει απίθανο και μακρινό. Αλλά πόσο πιθανό ήταν να τεθεί ολόκληρη σχεδόν η Ευρώπη σε κατ' οίκον περιορισμό πριν το ξέσπασμα της πανδημίας; Για πολλούς, ο περιορισμός του διαδικτύου θα ήταν καλοδεχούμενος, ακόμη και χωρίς τη διασύνδεση ανάμεσα στον διαδικτυακό και τον εναέριο χώρο, καθώς η εγκληματική δράση μέσω του διαδικτύου αυξάνει ολοένα και περισσότερο. Βρισκόμαστε άραγε πάλι μπροστά στο παλαιό δίλημμα των δημοκρατιών, ελευθερία ή ασφάλεια; Είναι τα drones που υπερίπτανται πάνω από τη Γηραιά Ήπειρο μια νέα μορφή συστημικής απειλής, όπως η τρομοκρατία ή η πανδημία; Και μόνο η σκέψη αρκεί για να φανεί το μέγεθος του διακυβεύματος.

Ο Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Κύπρου.

ΣΚΙΤΣΟ ΤΟΥ ΑΝΑΦΡΑ ΠΕΤΡΟΥΛΑΚΗ

Πώς ενημερώνεται η Gen Z στην Κύπρο

Οι νέοι συγχέουν το ειδησεογραφικό περιεχόμενο με το μη ειδησεογραφικό, επισημαίνει ο Νίκος Καρύδης του Ινστιτούτου ΜΜΕ

Του **ΠΑΡΗ ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ**

Οι **σαρωτικές** αλλαγές που συμβαίνουν στον τομέα της δημοσιογραφίας, της επικοινωνίας και κατ' επέκταση της ποιότητας της δημοκρατίας στις μέρες μας είναι στο επίκεντρο της ενδιαφέρουσας έρευνας που πραγματοποιήσε το Ινστιτούτο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης (ΙΜΜΕ), με επικεφαλής τον διευθυντή του Ινστιτούτου, Νικόλα Καρύδη. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε ανάμεσα σε μαθητές και φοιτητές σε σχολεία και πανεπιστήμια της Κύπρου και σύμφωνα με τον κ. Καρύδη, πρόθεση της συγκεκριμένης πλωτικής έρευνας του ΙΜΜΕ, το οποίο αποτελεί ένα από τα ερευνητικά κέντρα του Ιδρύματος Universitas, ήταν να εμβαθύνει στην έννοια του ειδησεογραφικού γραμματισμού κυρίως ανάμεσα σε εκπροσώπους της Gen Z. «Πήγαμε σε ιδιωτικά και δημόσια σχολεία και σε πρωτοετείς φοιτητές σε πανεπιστήμια όπου κάναμε μια παρουσίαση για τον ειδησεογραφικό γραμματισμό σε μια προσπάθεια να βοηθήσουμε τους νέους να ξεχωρίσουν την έννοια της δημοσιογραφίας από την ευρύτερη και αόριστη δημιουργία περιεχομένου στο ψηφιακό σύμπαν». Η αλληλεπίδραση με τους μαθητές, σύμφωνα με τον κ. Καρύδη, γίνονταν πάντοτε σε χαλαρό περιβάλλον όπου επιτρέπονται γνησιότερες απαντήσεις από τα πιο στεγνά ερωτηματολόγια που ειθίσαι να χρησιμοποιούνται. Ένα βασικό πόρισμα που προέκυψε, υπογραμμίζει ο κ. Καρύδης, είναι ότι «οι νέοι δεν αναζητούν από μόνοι τους τις ειδήσεις, ούτε είναι σε θέση να ξεχωρίσουν το ειδησεογραφικό από το μη ειδησεογραφικό περιεχόμενο το οποίο εμφανίζεται στις πλατφόρμες τους».

«Σε μια απόπειρα να κάνουμε τον διαχωρισμό», προσθέτει ο κ. Καρύδης, «εξηγήσαμε ότι η ποιητική δημοσιογραφία είναι κάτι το οποίο στηρίζεται σε έναν ολόκληρο μηχανισμό, από αίσθηση, συντάξεις, ανταποκριτές, αρχισυντάκτες, κώδικα δεοντολογίας και νομικό τμήμα μέχρι την υποχρέωση να απαντά σε ερωτήματα και να διορθώνει τυχόν λάθη» και προσθέτει πως: «Αντιθέτως, πολλοί δημιουργοί περιεχομένου που βρίσκουμε σε πλατφόρμες όπως το Instagram, το TikTok και το YouTube δεν έχουν ειδησεογρα-

φικό υπόβαθρο, τα κίνητρά τους δεν έχουν καμία σχέση με το δημοσιο συμφέρον και την πραγματική ενημέρωση και πολλές φορές ηθελμένα ή άθελα παραπλανούν». Το γεγονός ότι οι νέοι συγχέουν το ειδησεογραφικό με το μη ειδησεογραφικό περιεχόμενο το βρήκαμε βαθιά ανησυχητικό, επισημαίνει ο κος Καρύδης.

«Να μη θεωρηθεί όμως ότι μόνο οι έφηβοι και οι νεαροί ενήλικες αντιμετωπίζουν αυτό το πρόβλημα», τονίζει. Σε μεγάλο βαθμό, αυτό ισχύει και για τους ενήλικες. «Κάτι άλλο που μας προξένησε εντύπωση ήταν η ευκολία και η συχνότητα που οι νέοι μας χρησιμοποιούν όρους όπως fake news και θεωρίες συνωμοσίας για πράγματα που διαβάζουν χωρίς να αντιλαμβάνονται τι ακριβώς κουβαλούν αυτοί οι όροι. Ένα άλλο τεράστιο πρό-

«Οι νέοι δεν αναζητούν από μόνοι τους τις ειδήσεις, ούτε είναι σε θέση να ξεχωρίσουν το ειδησεογραφικό από το μη ειδησεογραφικό περιεχόμενο το οποίο εμφανίζεται στις πλατφόρμες τους».

βλημα το οποίο διαφάνηκε μέσω της έρευνας του ΙΜΜΕ κι αυτό, σύμφωνα με τον Νικόλα Καρύδη, επίσης δεν περιορίζεται ανάμεσα σε νεαρής ηλικίας άτομα, είναι ότι μέσω της νέας αλγοριθμικής πραγματικότητας που έχει κυριαρχήσει στην ενημέρωση, τα διεθνή, τα εθνικά, τα τοπικά και τα προσωπικά θέματα συνυπάρχουν και συνενυθρύνονται συνεχώς σε μια παντελώς συγχυσμένη ροή.

Από το ένα θέμα στο άλλο

«Πεταγόμαστε από το ένα θέμα στο άλλο, χωρίς ποτέ να εμβαθύνουμε. Διακόπτουμε, ξεχνάμε, δεν θυμόμαστε πού βρήκαμε αυτό το οποίο διαβάσαμε κι όλο αυτό υποσκάπτει τελικά τη δυνατότητά μας να εμπεδώσουμε πληροφορία και γνώση. Όταν όμως δεν εμπεδώνουμε πληροφορία, δεν δημιουργούμε μνήμη διάρκειας και όταν δεν έχουμε μνήμη διάρκειας δεν μπορούμε να κάνουμε λογικούς

Μελέτη από το Ινστιτούτο Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης για τον ειδησεογραφικό γραμματισμό μέσω παρουσιάσεων σε σχολεία και πανεπιστήμια της χώρας ανέδειξε την αδυναμία των νέων να ξεχωρίζουν το ειδησεογραφικό από το μη ειδησεογραφικό περιεχόμενο στις πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης.

συλλογισμούς. Στη συνέχεια δημιουργούνται σοβαρά προβλήματα όπως αυτά που αντιμετωπίζουμε τον τελευταίο καιρό με την ανάδειξη σε θέσεις εξουσίας αμφιλεγόμενων προσώπων, που αν κάναμε λογικούς συλλογισμούς μάλλον δεν θα φτάναμε ποτέ στο σημείο να τους εκλέξουμε».

Ο κ. Καρύδης ονομάζει ως πηγή μερικών από τα μεγαλύτερα προβλήματα της εποχής μας τη σχέση που έχουν αναπτύξει οι νέοι βαρόνοι της τεχνολογίας, όπως περιγράφει γλαφυρά τους ιδιοκτήτες των μεγάλων διαδικτυακών πλατφορμών με τους ανά τον κόσμο αυταρχικούς ηγέτες των ημερών. «Στην ψηφιακή περιήγησή μας, είτε μέσα από επιλογές που ανοίγουμε, ή ακόμα και μέσω αυτών που επιλέγουμε να μην ανοίγουμε, οι μεγάλες επιγραμματικές πλατφόρμες –τα VLOPs– μας καθοδηγούν, μας ομαδοποιούν και μας εκμεταλλεύονται. Είναι γι' αυτό τον λόγο που

είναι βαθιά επικίνδυνη η σχέση που έχει αναπτυχθεί μεταξύ των αυταρχικών ηγετών στις ανά το παγκόσμιο ελκτωματικές δημοκρατίες και των ιδιοκτητών αυτών των πλατφορμών, των νέων βαρόνων της τεχνολογίας. Αυτή η σχέση και η δύναμη που έχουν οι πλατφόρμες να κατακερματίζουν και μετά να ομαδοποιούν τα κομμάτια της κοινωνίας σε ψηφιακά γκέτο αποτελεί την πηγή των προβλημάτων μας».

Στην Κύπρο, καταλήγει ο κ. Καρύδης, το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και η Αρχή Ραδιοτηλεόρασης με το καταρτισμένο προσωπικό το οποίο διαθέτουν έχουν εντίνει τις προσπάθειές τους τα τελευταία χρόνια, όμως δεν διαθέτουν τους απαιτούμενους πόρους και αυτό διότι θεωρώ ότι απουσιάζει σοβαρή πολιτική βούληση από πλευράς του κράτους να στηρίξει το εγχείρημα. Το κράτος έχει υποχρέωση να εκπονήσει μια στρατηγική για

τον ειδησεογραφικό γραμματισμό, να βεβαιωθεί ότι οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα να ξεχωρίσουν την αλήθεια από το ψέμα και την αξία της δημοσιογραφίας για το δημοσιο συμφέρον από την ψυχαγωγία που συχνά ποζάρει ως δημοσιογραφία. Αν λάβουμε υπόψη ότι το 2028 οι 17χρονοι, δηλαδή τα παιδιά που είναι σήμερα 14 χρονών, θα ψηφίζουν, τότε το θέμα μετατρέπεται σχεδόν σε ζήτημα έκτακτης ανάγκης.

Σημαντικά ευρήματα

• **Οι μαθητές** δεν αντιμετωπίζουν τις ειδήσεις ως κάτι που πρέπει να ακολουθούν, ενώ τακτικά τις μπρεδεύουν με μη-ειδησεογραφικό περιεχόμενο που συναντούν στην καθημερινή ψηφιακή τους πρόσληψη.

• **«Διασκεδαστικό να γνωρίζεις»** ή «χρήσιμο να γνωρίζεις» είναι το κριτήριο με το οποίο αποφασίζουν τι θα εξερευνήσουν.

• **Σπάνια** ξεκινούν με την πρόθεση να έχουν πρόσβαση σε συγκεκριμένο ειδησεογραφικό μέσο. Αν κάτι τους φανεί ενδιαφέρον, σωματιούν, κάνουν κλικ και διαβάζουν ή παρακολουθούν.

• **Έχει** επικρατήσει η αντίληψη ότι αν κάτι είναι σημαντικό θα εμφανιστεί στη ροή τους, οπότε δεν υπάρχει διάθεση να το ψάξουν.

• **Το παγκόσμιο**, το εθνικό, το τοπικό και το προσωπικό εμφανίζονται και εξαφανίζονται από το **πεδίο τους με την ίδια ταχύτητα**.

• **Σε πολλές** περιπτώσεις, το ένασμα και η προσοχή τους σε ένα θέμα προκαλείται μέσω της προσωπικής ανάρτησης ενός φίλου ή δημιουργού περιεχομένου και όχι μέσω οποιασδήποτε ανάρτησης ειδήσεων σχετικά με το γεγονός.

• **Μόνο** όταν συμβεί κάτι συνταρακτικό, θα ψάξουν να βρουν πληροφορίες σε ειδησεογραφικούς ιστότοπους.

• **Οι εκπαιδευτικοί** ήταν πρόθυμοι να διευθετήσουν περισσότερες παρουσιάσεις για τον ειδησεογραφικό γραμματισμό. Όπως εξήγησαν, δεν τους προσφέρεται η ευκαιρία, το πλαίσιο ή ο χρόνος να το πράξουν. Συμφωνούν ότι τέτοιες παρουσιάσεις πρέπει να ενσωματωθούν μόνιμως στο μαθησιακό πρόγραμμα.

• **Όλοι** οι δάσκαλοι συμφωνούν ότι παρουσιάσεις αυτού του τύπου θα πρέπει να γίνουν μόνιμο στοιχείο του μαθήματος.

• **Μερικές** φορές, είχαμε την αίσθηση ότι οι δάσκαλοι ένιωθαν χαμένοι απέναντι στο αβυσσώδες, αδύμητο και μη διαχειρίσιμο σύνολο ψηφιακών πληροφοριών στο οποίο εκτίθενται οι μαθητές τους.

• **Ορισμένοι** δάσκαλοι παραδέχθηκαν την απουσία δεξιοτήτων για να αντιμετωπίσουν τη νέα κατάσταση.

• **Οι μαθητές** έχουν σχεδόν μηδενική επαφή με έντυπες εφημερίδες. Αναγνωρίζουν τις διαδικτυακές παρουσίες ορισμένων τοπικών εφημερίδων καθώς και τις διαδικτυακές παρουσίες βασικών ειδησεογραφικών οργανισμών, τόσο εθνικών όσο και διεθνών.

• **Σχεδόν** όλοι οι μαθητές αξιολογούν το Instagram και το TikTok ως τις βασικές πηγές ενημέρωσής τους. Ακολουθεί το YouTube, το Facebook και το X. Απρόσμενος αριθμός μαθητών ακούει podcasts.

• **Ένας** σημαντικός αριθμός μαθητών ήταν κυνικά ωμός για τα μέσα ενημέρωσης και τους δημοσιογράφους, διατυπώνοντας έλλειψη εμπιστοσύνης, η οποία ωστόσο ήταν ασαφής εάν είναι αποτέλεσμα προσωπικής εμπειρίας.

• **Η φράση** «ψευδείς ειδήσεις» είναι μέρος του λεξιλογίου τους και τη χρησιμοποιούν συχνά και αβίαστα.

• **Οι μαθητές** είναι εξοικειωμένοι με τη φράση «θεωρίες συνωμοσίας» και ισχυρίζονται ότι τις συναντούν στην καθημερινότητά τους.

• **Το βίντεο** συνοδεύόμενο από κείμενο ήταν μακράν η πιο δημοφιλής επιλογή στις πρωτιμώμενες μιντιακές κατανάλωσής τους.

• Οι θετικές απαντήσεις για μακροσκελή ανάγνωση ήταν σπάνιες, πολύ λίγοι την επιλέγουν – οι περισσότεροι μόνο όταν έπρεπε (π.χ. για σχολική εργασία).

• **Οι μαθητές** περνούν από 3 έως 6 ώρες την ημέρα στο τπλέφωνο ή το tablet τους, πολύ περισσότερες τις ημέρες που δεν είναι στο σχολείο.

• **Ο Κύπριος** δημιουργός περιεχομένου που εξασφάλισε την εκλογή του στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο το 2024 ήταν γνωστός σε όλους τους μαθητές. Η σύνδεση του εν λόγω πολιτικού με τον ιδιοκτητή της πλατφόρμας μέσω κοινωνικής δικτύωσης X και η συνεχής παρουσία του σε άλλες πλατφόρμες δημιούργησε εξοικείωση, η οποία συνοδεύονταν όμως και με μια ανανγώριση της γραφικότητάς του.

Digital Agenda: Το συνέδριο για όσους βλέπουν μπροστά

Για ακόμη μία χρονιά ειδικοί από όλο τον κόσμο θα μιλήσουν για ζητήματα καινοτομίας και τεχνητής νοημοσύνης

Της **ΑΝΤΡΙΑΝΑΣ ΠΑΝΤΕΛΗ**

Φέτος, στις 9 Οκτωβρίου πραγματοποιείται για όγδοη συνεχόμενη χρονιά το Digital Agenda Cyprus Summit 2025, ένα συνέδριο που έχει καθιερωθεί πλέον για τη δημιουργικότητά του και τις τολμηρές τεχνολογικές ιδέες που παρουσιάζει, σύμφωνα με τον Κυριάκο Κόκκινο, επικεφαλής της οργανωτικής επιτροπής του συνεδρίου. Όπως ανέφερε στην «Κ», το Digital Agenda προκαλεί τον συμμετέχοντα να σκεφτεί εκτός πλαισίου. Απευθύνεται σε κάθε στέλεχος εταιρείας, κάθε πολιτικό αλλά και κάθε νέο άνθρωπο που θέλει να ενημερωθεί για τις τελευταίες εξελίξεις και τις μελλοντικές προοπτικές στον χώρο της καινοτομίας.

Με κεντρική θεματολογία «Beyond AI», η φετινή διοργάνωση εξετάζει πώς άτομα, επιχειρήσεις και κοινωνίες μπορούν να παραμείνουν ανταγωνιστικές σε έναν κόσμο που διαμορφώνεται από την τεχνητή νοημοσύνη. «Η καινοτομία δεν είναι απλώς μια θεωρητική έννοια, ούτε αφορά αποκλειστικά τις μεγάλες εφευρέσεις», διευκρίνισε ο κ. Κόκκινος, προσθέτοντας πως «αποτελείται από μικρά βήματα τα οποία φέρουν την αλλαγή».

Το συνέδριο απευθύνεται σε κάθε στέλεχος εταιρείας, κάθε πολιτικό αλλά και κάθε νέο άνθρωπο που θέλει να ενημερωθεί για τις τελευταίες εξελίξεις και τις μελλοντικές προοπτικές στον χώρο της καινοτομίας.

Καταξιωμένοι ομιλητές

Η σκηνή Alpha Stage του συνεδρίου θα φιλοξενήσει καινοτόμες και καταξιωμένες προσωπικότητες, ιδρυτές νεοφυών εταιρειών, επιστήμονες και εκπροσώπους φορέων χάραξης πολιτικής που μετατρέπουν το όραμά τους σε πράξη. Οι ομιλητές, έχοντας στο βιογραφικό τους από startups πρώιμου σταδίου έως έργα με κοινωνικό και οικονομικό αντίκτυπο, θα μοιραστούν τις εμπειρίες τους, τις προκλήσεις

Η θεματική του φετινού Digital Agenda εξετάζει πώς η τεχνητή νοημοσύνη έχει διεισδύσει στη ζωή μας και πώς αυτό την επηρεάζει με θετικό ή/και αρνητικό τρόπο.

και τις επιτυχίες τους με το κοινό, θέλοντας να εμπνεύσουν και να μεταδώσουν το θετικό πνεύμα της υγιούς και σύγχρονης επιχειρηματικότητας. Σύμφωνα με τον κ. Κόκκινο, οι ομιλητές, «θα δώσουν συμβουλές στους ανθρώπους που θέλουν να ασχοληθούν με τον χώρο». Επίσης, στη σκηνή Alpha Stage φέτος θα απονεμηθεί ειδικό βραβείο σε έναν διακεκριμένο ερευνητή, επιστήμονα και καινοτόμο, τιμώντας την αριστεία και τις πρωτοποριακές

συνεισφορές του. Ο νικητής θα ανακοινωθεί κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης.

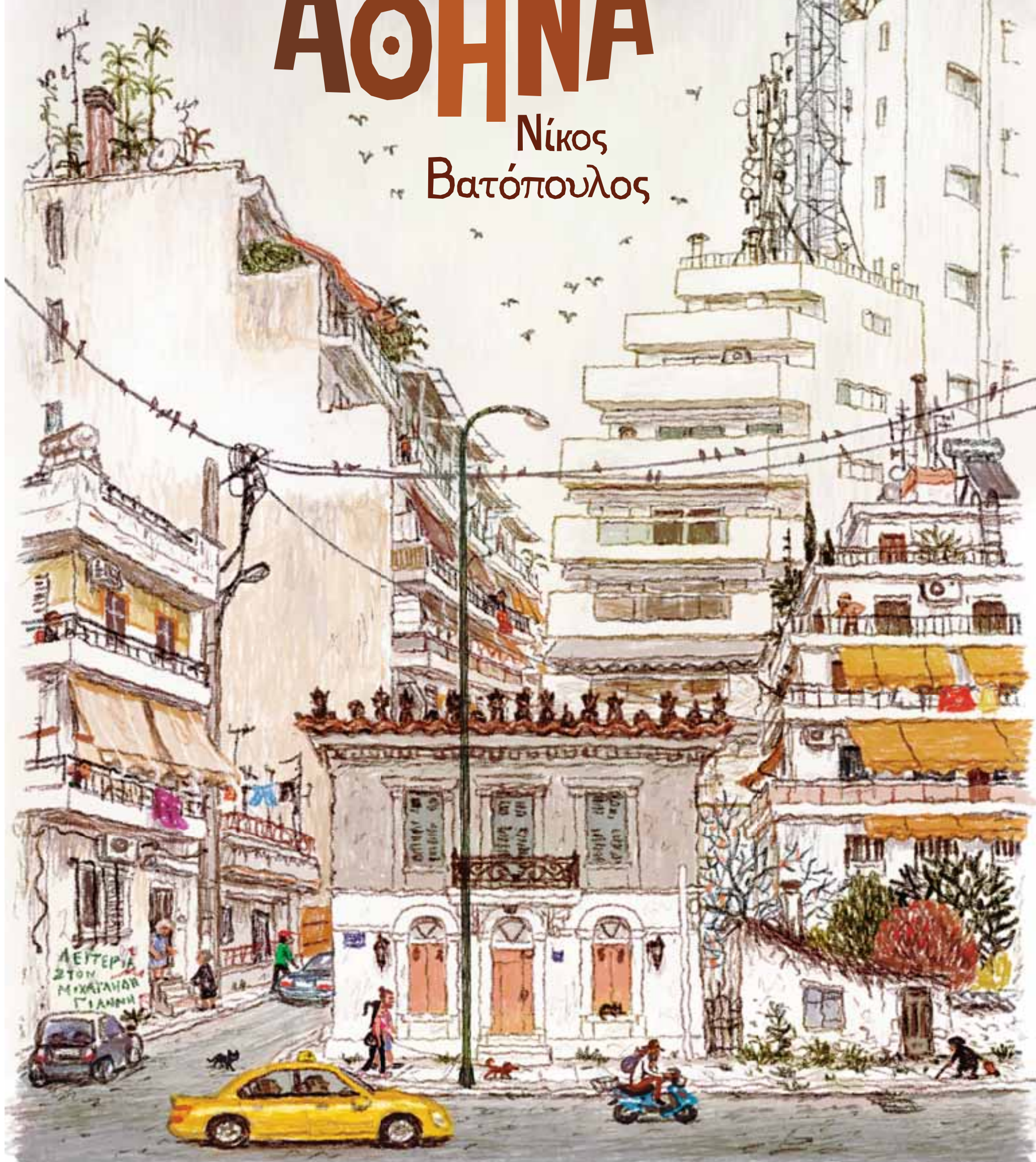
Ο δρόμος της καινοτομίας

Ο κ. Κόκκινος απαριθμεί πληθώρα λόγων για τους οποίους αξίζει να παρευρεθεί κάποιος στο συνέδριο. Αρχικά, προσφέρεται η ευκαιρία να μάθει κανείς πώς η τεχνολογία επηρεάζει την εξέλιξη της οικονομίας σε παγκόσμιο επίπεδο και το πού τοποθετείται η Κύπρος σε αυτό το σκηνι-

κό. Αποτελεί επίσης πολύ σημαντική εμπειρία για τους νέους, οι οποίοι θα έχουν την ευκαιρία να ακούσουν από κοντά ανθρώπους που έχουν διανύσει τον δρόμο της καινοτομίας. «Θα περιγράψουν τις εμπειρίες και τις δυσκολίες που φέρει αυτό το ταξίδι, έτσι ώστε οι νέοι να γνωρίσουν τι θα τους περιμένει». Η επιμονή και ο επαγγελματισμός, τους έχει βοηθήσει να καταξιωθούν στους τομείς της καινοτομίας και γι' αυτόν τον λόγο αποτελούν σπουδαία πρότυπα για τους νέους», δήλωσε, θέτοντας ως παράδειγμα μια από τις ομιλήτριες, την Ελένη Χαρίτωνος, η οποία έχει περάσει από διάφορες δοκιμασίες για να καταξιωθεί στον χώρο του Space Economy. «Σίγουρα κάθε χρόνο η θεματική του συνεδρίου επικαιροποιείται και δεν βασίζεται απλώς στην ατζέντα της χρονιάς εκείνης, αλλά και της μελλοντικής», ανέφερε ο κ. Κόκκινος. Το πρώτο συνέδριο δεν έχει καμία σχέση με το φετινό, είπε, διότι στηρίζεται πάντοτε στην αιχμή των εξελίξεων. «Αρα, για παράδειγμα, αν πέρσει η θεματολογία μας περιστρεφόταν γύρω από το AI, τώρα εξετάζει πώς η τεχνητή νοημοσύνη έχει διεισδύσει στη ζωή μας και πώς αυτό την επηρεάζει με θετικό ή/και αρνητικό τρόπο», κατέληξε.

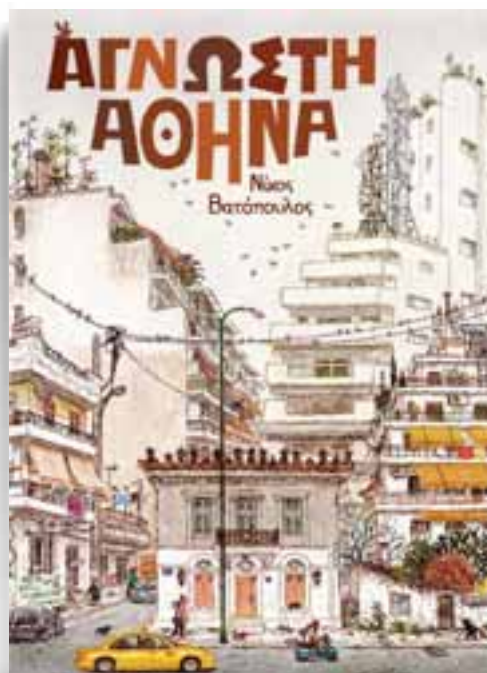
ΑΓΝΩΣΤΗ ΑΘΗΝΑ

Νίκος
Βατόπουλος

Μια συλλεκτική ανθολογία κειμένων, για όσους αγαπούν την Αθήνα

*Ο κορυφαίος
σύγχρονος
αθηναιογράφος
μάς ξεναγεί
σε 100 αθέατες
γωνιές μιας πόλης
που χάνεται.*

ΚΥΡΙΑΚΗ
12
ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κοινωνία Πολιτική και Οικονομική Εμπειρία

www.kathimerini.com.gr

Όλοι οι άνθρωποι του προέδρου

Την «πραγματική κυβέρνηση» αποτελούν έξι άτομα, τρία εκ των οποίων είναι μέλη της οικογένειας Ερντογάν: ο γιος του προέδρου, Μπιλάλ (1) και οι δύο γαμπροί, Μπεράτ Αλμπαϊράκ (2) -γόνος της οικογένειας που ελέγχει τα περισσότερα ΜΜΕ της χώρας- και Σελτσούκ Μπαϊρακτάρ (6), ιδιοκτήτης αμυντικής βιομηχανίας που παράγει drones. Οι υπόλοιποι είναι οι εξ απορρήτων του Ερντογάν, ο ΥΠΕΞ Χακάν Φιντάν (3), ο διάδοχός του στη ΜΙΤ Ιμπραήμ Καλίν (4) και, τέλος, ο προσωπάρχης του «Λευκού Παλατιού», Χασάν Ντογάν (5).

Του ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΛΛΙΣ

Ο ανταποκριτής του τουρκικού τηλεοπτικού δικτύου ΝΤV Χουσεΐν Γκιουνάι μιλούσε ελεύθερα. Η κάμερα έγραφε. Εκείνος δεν το ήξερε. Είπε ωμά την άποψή του για όσα είχαν συζητηθεί στο Οβάλ Γραφείο μεταξύ του Τραμπ και του Τούρκου ομολόγου. Αλλά εξίσου γλαφυρός ήταν και για όσα συμβαίνουν μέσα στο παλάτι του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν στην Αγκυρα. Το παρασκήνιο με τους διαγκωνισμούς στο περιβάλλον του Ερντογάν μπορεί να προκαλέσαν κάποια έκπληξη στο εξωτερικό. Όχι όμως στο εσωτερικό της χώρας.

Στην Αγκυρα, όσοι ασχολούνται με τις πολιτικές εξελίξεις αναφέρουν στις μεταξύ τους συζητήσεις πως υπάρχουν κέντρα εξουσίας μέσα στο Λευκό Παλάτι και τονίζουν πως εκεί βρίσκεται η πραγματική κυβέρνηση της χώρας. Υποστηρίζουν ότι το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης και το Κοινοβούλιο απλώς παρακολουθούν τις εξελίξεις και ψηφίζουν τις αποφάσεις που λαμβάνονται στο Σαράι. Η «πραγματική τουρκική κυβέρνηση», όπως λένε, αποτελείται από τα έξι πρόσωπα του στενού ερντογανικού περιβάλλοντος: τους δύο γαμπρούς, δηλαδή τον Σελτσούκ Μπαϊρακτάρ, ο οποίος διαθέτει την εταιρεία παραγωγής μη επανδρωμένων αεροσκαφών, και τον Μπεράτ Αλμπαϊράκ, στην οικογένεια του οποίου ανήκει ο όμιλος Αλμπαϊράκ, που έχει άμεσες επαφές με το Κατάρ και ελέγχει τα περισσότερα μέσα ενημέρωσης της χώρας τον γιο του Ερντογάν, Μπιλάλ, τον υπουργό Εξωτερικών και πρώην διοικητή των τουρκικών μυστικών υπηρεσιών Χακάν Φιντάν και τον δρωμένο αεροσκάφη, αλλά και με την αμυντική πολιτική της χώρας. Πηγές από την αξιωματική αντιπολίτευση υποστηρίζουν ότι ο ίδιος ο κ. Μπαϊρακτάρ έπεισε τον πεθερό του πως η Τουρκία δεν πρέπει να αγοράσει τα F-16 Viper, ούτε να εκσυγχρονίσει τα F-16, αλλά να επικεντρωθεί στα μη επανδρωμένα αεροσκάφη, στα F-35 και στο τουρκικό μαχητικό ΚΑΑΝ. Οι συχνές εμφανίσεις του κ. Μπαϊρακτάρ στα περισσότερα τηλεοπτικά δίκτυα, οι συνεντεύξεις του, τα φεστιβάλ τεχνολογίας Teknofest που απευθύνονται κυρίως στους νέους, ερμηνεύονται ως προσπάθειες δημιουργίας ενός ηγετικού προφίλ που ίσως χρειαστεί στο μέλλον για τη διεκδίκηση της εξουσίας.

Η καρατόμηση
Στη γειτονική χώρα είναι γνωστό ότι υπάρχει μάχη εξουσίας όχι μόνο για τη διαδοχή του κ. Ερντογάν, καθώς όλοι γνωρίζουν ότι δικώς αυτόν δεν θα είναι εύκολο να κερδίσουν εκλογές, αλλά και για το ποιος είναι σε θέση να ασκεί μεγαλύτερη επιρροή στις αποφάσεις του προέδρου. Οι ανακτορικές ίντριγκες καταλήγουν και σε δημόσιους αποκεφαλισμούς. Πρόσφατο παράδειγμα ήταν η «καρατόμηση» του Φαχρετίν Αλτούν, επί επτά χρόνια διευθυντή Επικοινωνίας και στενού συνεργάτη του κ. Ερντογάν. Επίσης, η οικογένεια Αλμπαϊράκ θεωρούσε πως το τελευταίο διάστημα επικοινωνιακά υπήρχε ανάγκη ενίσχυσης του προέδρου και πίεζαν για την απομάκρυνση του κ. Αλτούν, ο οποίος είχε δημιουργήσει δικό του κέντρο εξουσίας μέσα στο προεδρικό μέγαρο. Μετά πολλές προσπάθειες ο κ. Ερντογάν πείστηκε να τον απομακρύνει από τη θέση αυτή. Ακόμη και η τοποθέτηση του κ. Φιντάν στο υπουργείο Εξωτε-

ρικών, από πολλούς δημοσιογράφους της Τουρκίας θεωρήθηκε ως «προφύλαξη» της οικογένειας του κ. Ερντογάν. Ο πρόεδρος της Τουρκίας αποκαλούσε τον Χακάν Φιντάν «το μυστικό μου κουτί» και τον είχε κρατήσει στη θέση του επικεφαλής των μυστικών υπηρεσιών για 13 ολόκληρα χρόνια. Εξ ου και η οικογένεια θεώρησε πως είχε συγκεντρώσει μεγάλη εξουσία και επιδίωξε την αντικατάστασή του από τον Ιμπραήμ Καλίν, τον μέχρι τότε διπλωματικό σύμβουλο και εκπρόσωπο της τουρκικής προεδρίας.

Ο γαμπρός των drones
Η οικογένεια Μπαϊρακτάρ και κυρίως ο Σελτσούκ Μπαϊρακτάρ παίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο μέσα στο παλάτι. Θεωρείται ο άτυπος υπουργός Αμυνας, καθώς δεν ασχολείται μόνο με τα μη επανδρωμένα αεροσκάφη, αλλά και με την αμυντική πολιτική της χώρας. Πηγές από την αξιωματική αντιπολίτευση υποστηρίζουν ότι ο ίδιος ο κ. Μπαϊρακτάρ έπεισε τον πεθερό του πως η Τουρκία δεν πρέπει να αγοράσει τα F-16 Viper, ούτε να εκσυγχρονίσει τα F-16, αλλά να επικεντρωθεί στα μη επανδρωμένα αεροσκάφη, στα F-35 και στο τουρκικό μαχητικό ΚΑΑΝ. Οι συχνές εμφανίσεις του κ. Μπαϊρακτάρ στα περισσότερα τηλεοπτικά δίκτυα, οι συνεντεύξεις του, τα φεστιβάλ τεχνολογίας Teknofest που απευθύνονται κυρίως στους νέους, ερμηνεύονται ως προσπάθειες δημιουργίας ενός ηγετικού προφίλ που ίσως χρειαστεί στο μέλλον για τη διεκδίκηση της εξουσίας.

Ο υιός
Ο Μπιλάλ Ερντογάν έχει δημιουργήσει το δικό του δίκτυο μέσα στον κρατικό μηχανισμό, με έμφαση στην Turkish Airlines, στην κρατική τηλεόραση της Τουρκίας TRT και σε πολλούς δημόσιους οργανισμούς της χώρας. Το δίκτυο περιλαμβάνει τους συμμαθητές του κ. Ερντογάν αλλά και αποφοίτους του θρησκευτικού λυκείου της περιοχής Κάρταλ της Πόλης, που θεωρείται

Η μάχη για το ΚΑΑΝ

Η πρόσφατη συνέντευξη του Χακάν Φιντάν, στην οποία αποκάλυψε ότι το σχέδιο παραγωγής αεροσκαφών ΚΑΑΝ «κολλάει» στο αμερικανικό εμπόριο για τους κινητήρες και ότι πρέπει να αρθούν οι κυρώσεις, ερμηνεύτηκε ως «χτύπημα» στον Μπαϊρακτάρ, ο οποίος επιμένει στο σχέδιο αυτό για το μέλλον της τουρκικής πολεμικής αεροπορίας. Ο κ. Φιντάν όμως γνωρίζει καλά, λένε αναλυτές, ότι οι σημαντικές ανάγκες της τουρκικής αεροπορίας είναι επείγουσες. Χρειάζεται μαχητικά 4ης γενιάς όπως τα F-16 Viper και ίσως μελλοντικά και τα F-35, και όχι ένα αεροσκάφος που πιθανόν να είναι έτοιμο κάποια στιγμή στο απώτερο μέλλον. Το πολυσυζητημένο γαμήλιο της αμυντικής βιομηχανίας της Τουρκίας ξεκίνησε το 2010. Αποσκοπούσε σε ένα εγχώριο μαχητικό που θα αντικαθιστούσε τον γερασμένο στόλο των F-16 και αντανακλούσε τις φιλοδοξίες της Αγκυρας με στόχο τη μείωση της εξάρτησης από ξένους προμηθευτές. Το πρωτότυπο του ΚΑΑΝ, το οποίο αποκαλύφθηκε το 2023 και πραγματοποιήθηκε δοκιμαστική πτήση το 2025, είναι στην πράξη εξαρτημένο από τον αμερικανικής κατασκευής κινητήρα General Electric F110. Κι αυτό διότι η Αγκυρα δεν έχει αναπτύξει ακόμη έναν τόσο ισχυρό και αξιόπιστο εγχώριο κινητήρα.

από τα σχολεία της ελίτ της συντηρητικής παράταξης. Όλοι οι διευθυντές και πρόεδροι της κρατικής τηλεόρασης TRT σήμερα είναι φίλοι του Μπιλάλ Ερντογάν από το συγκεκριμένο λύκειο. Η κρατική τηλεόραση της Τουρκίας μόλις ίδρυσε το αγγλόφωνο τηλεοπτικό δίκτυο TRT World με δαπάνες εκατομμυρίων δολαρίων. Εκεί ήρθε στην επιφάνεια και ο ανταγωνισμός με ένα άλλο τμήμα της οικογένειας Ερντογάν.

Ο γαμπρός των media
Η οικογένεια Αλμπαϊράκ με τον ομώνυμο όμιλο και τον όμιλο Turkuvaz Spor ελέγχει τις εφημερίδες Sabah, Takvim, δεκάδες ραδιοφώνια, τα μεγαλύτερα στούντιο της χώρας και τα μεγαλύτερα τυπογραφεία. Αν και στα χαρτιά δεν έχει μετοχές, έχει λόγο και στον όμιλο Hurriyet, CNN Turk, Kanal D. Ελέγχει επίσης την αγορά με τα διαφημιστικά πανό στους δρόμους. Η οικογένεια θεωρείται και συνδεδεμένος κρίκος με το Κατάρ. Οι σχέσεις με τον Μπιλάλ Ερντογάν δεν είναι καθόλου καλές. Ξεκάθαρα παράδειγμα είναι ότι λίγες ημέρες μετά την ίδρυση του TRT World, ο όμιλος ίδρυσε δικό του αγγλόφωνο τηλεοπτικό δίκτυο, το A News, με μικρότερο κόστος. Στο αεροδρόμιο της Κωνσταντινούπολης μεταδίδονται οι ειδήσεις αυτού του δικτύου. Ο γαμπρός του κ. Ερντογάν, Μπεράτ Αλμπαϊράκ, ήταν υπουργός Ενέργειας (2015-2018) και Οικονομικών (2018-2020). Υστερα από έντονες διαφωνίες με τον πεθερό του «απαλλάχθηκε» από τα καθήκοντά του. Ακολουθώντας πολλοί μήνες φορτισμένης σιωπής. Όμως, τα τελευταία δύο χρόνια ο κ. Αλμπαϊράκ παίζει σημαντικό ρόλο στους διορισμούς προέδρων των κρατικών τραπεζών, των οργανισμών ελέγχου όλων των τραπεζών και του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Ο βεζίρης
Το πολιτικό τμήμα της εξουσίας περνάει από τον προσωπάρχη Χασάν Ντογάν. «Μέσα στο παλάτι δεν μπορεί να πετάξει πουλί αν

δεν το ξέρει ο Χασάν», λένε όσοι κινούνται μέσα στο Ak Saray, όπως το ονομάζουν μέλη του ΑΚΡ. Διορισμοί, απολύσεις, σχεδιασμός ταξιδιών του προέδρου, πολλές φορές και οι επικοινωνίες του, περνούν μέσα από το γραφείο του. Ο ίδιος λέγεται ότι έχει καλές σχέσεις με όλους και είναι απολύτως πιστός στον κ. Ερντογάν.

Το δίδυμο των «μυστικών»
Το δίδυμο Φιντάν - Καλίν θεωρείται ιδιαίτερα ισχυρό, μια και οι δύο άνδρες έχουν την εμπιστοσύνη του κ. Ερντογάν για το έργο που παράγουν και έχουν ισχυρούς δεσμούς με τον κρίσιμο κρατικό μηχανισμό, όπως τα στελέχη της ΜΙΤ, των ενόπλων δυνάμεων, των διπλωματών και μεγάλου μέρους του κρατικού μηχανισμού. Εχουν ακουστεί πολλές φορές τα ονόματά τους για τη μελλοντική διαδοχή του κ. Ερντογάν, ωστόσο οι ίδιοι δεν επιθυμούν να προβάλονται ένα τέτοιο ενδεχόμενο, αφού γνωρίζουν πως όποιος στο παρελθόν εμφανίστηκε ως «δελφίνος» έχει εξαφανιστεί. Δίνουν το παράδειγμα του πρώην προέδρου της Τουρκίας Αμπντούλάχ Γκιουλ, του πρώην πρωθυπουργού Αχμέτ Νταβούτογλου, του πρώην αντιπροέδρου της κυβέρνησης και υπουργού Οικονομικών Αλί Μπαμπιτζί. Το μειονέκτημα του κ. Φιντάν και του κ. Καλίν, πάντως, είναι ότι δεν έχουν οικογενειακούς δεσμούς με τον πρόεδρο της χώρας. Ο κ. Καλίν είναι αυτός που εμπόδισε τον εισαγγελέα της Κωνσταντινούπολης να κατηγορήσει τον κ. Ιμμόγλου για σχέσεις με την τρομοκρατία, καθώς αυτό θα άνοιγε τον δρόμο του διορισμού κρατικού επιτρόπου στον δήμο της Κωνσταντινούπολης, με απρόβλεπτες συνέπειες για ένταση στους δρόμους και για το μέλλον της χώρας. Εμπειροί αναλυτές πάντως τονίζουν πως αν ο ίδιος ο κ. Ερντογάν δεν το θελήσει, δεν θα φύγει από την εξουσία. Όσοι επιχειρούν να κερδίσουν μεγαλύτερη εξουσία από τον ίδιο, μπορεί να πληρώσουν βαρύ τίμημα. Αυτό που προβλέπουν είναι πως ο κ. Ερντογάν μπορεί με τη συνεργασία του με τους Κούρδους και τους Τούρκους εθνικιστές του κ. Μπαχτσέλι να επιχειρήσει να φέρει νέο σύνταγμα και να συνεχίσει να κυβερνά τη χώρα για πολλά χρόνια, αλλάζοντας και πάλι τους συνεργάτες και εμπιστούς φίλους του. «Οι εξελίξεις στην Τουρκία δεν θα έρθουν από κάποιον της αντιπολίτευσης, αλλά με κάποιον μέσα από το παλάτι που θα συμβαδίζει με τον Ερντογάν και θα ακούει τις εντολές του προέδρου», σχολιάζει έμπειρος αναλυτής που μίλησε στην «Κ».

Το μόνο που δεν μπορεί να αλλάξει ο Τούρκος πρόεδρος είναι η αγάπη του για τα παιδιά του, τα οποία ελέγχουν μέρος της εξουσίας του.

Εκ των έσω
«Οι εξελίξεις στην Τουρκία δεν θα έρθουν από κάποιον της αντιπολίτευσης, αλλά με κάποιον μέσα από το παλάτι που θα συμβαδίζει με τον Ερντογάν και θα ακούει τις εντολές του προέδρου», αναφέρει έμπειρος αναλυτής που μίλησε στην «Κ».

ΤΑΙ TF Kaan

μήκος
21 μ.

άνοιγμα
φτερών
14 μ.

Η μέγιστη ταχύτητα αγγίζει περίπου τα **2.200** χλμ./ώρα.

Η ακτίνα δράσης πάνω από **2.000** χλμ.

Το φορτίο όπλων περιλαμβάνει εσωτερική θήκη όπλων και εξωτερικούς φορείς, με χωρητικότητα φορτίου περίπου **6.000-7.000** κιλά.

Της αντιαποκρίτρίας μας
στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑΣ ΒΟΥΔΟΥΡΗ

Αντίστροφα μετράει ο χρόνος για την ολοκλήρωση των διαδικασιών έως τα τέλη Νοεμβρίου που αφορούν το SAFE (Security Action for Europe), το χρηματοδοτικό δηλαδή εργαλείο, ύψους έως 150 δισ. ευρώ, το οποίο στοχεύει να υποστηρίξει τα ενδιαφερόμενα κράτη που επιθυμούν να προβούν άμεσα σε μαζικές αμυντικές επενδύσεις, μέσω κοινής προμήθειας συγκεκριμένων κατηγοριών αμυντικού εξοπλισμού. Συγκεκριμένα, έως τις 30 Νοεμβρίου οι χώρες που έχουν εκδηλώσει ενδιαφέρον για συμμετοχή στο SAFE, θα πρέπει να έχουν καταθέσει τα αμυντικά τους σχέδια, ώστε να γίνει άμεση αξιολόγησή τους από το Συμβούλιο, εξηγούν στην «Κ» αρμόδιες πηγές.

Η καταληκτική αυτή ημερομηνία εξηγεί σε μεγάλο βαθμό και τη «ζέση» του γενικού γραμματέα του NATO Μαρκ Ρούτε να συναντηθεί με τον Έλληνα πρωθυπουργό, την περασμένη Πέμπτη, στο περιθώριο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας, στην Κοπεγχάγη, προκειμένου να του θέσει ζήτημα συμμετοχής της Τουρκίας στον εν λόγω μηχανισμό.

Ο γ.γ. του NATO είχε δώσει «ψήφο εμπιστοσύνης» στην Αγκυρα για τη συμμετοχή της στο SAFE, στη διάρκεια συνάντησής του με τους μόνιμους αντιπροσώπους των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Coreper), αφήνοντας να εννοηθεί ότι η συμπερίληψη της Τουρκίας στον μηχανισμό θα ήρε τις αντιρρήσεις που προβάλλει εδώ και χρόνια για ανταλλαγή ευαίσθητων πληροφοριών μεταξύ της Συμμαχίας και της Ε.Ε. Σε κάθε περίπτωση, η απάντηση του Κυριάκου Μητσοτάκη στις παραινέσεις του Μαρκ Ρούτε ήταν για ακόμη μια φορά ξεκάθαρη, θέτοντας ως απαραίτητη προϋπόθεση για τυχόν συναίνεση της Ελλάδας στην ένταξη της Τουρκίας στον μηχανισμό, την προηγούμενη άρση του casus belli.

Πού βρισκόμαστε, όμως, σε σχέση με την αίτηση ενδιαφέροντος της Αγκυρας, που κατέθεσε (βάσει του άρθρου 17.1 του κανονισμού του SAFE) ήδη από τον περασμένο Ιούλιο στην Κομισιόν; Αρμόδιες πηγές ανέφεραν στην «Κ» ότι «προσώρπας η αίτηση απλώς αξιολογείται», αφήνοντας μάλιστα να εννοηθεί ότι δεν υπάρχει ιδιαίτερη βιασύνη ως προς την ολοκλήρωση της σχετικής διαδικασίας.

Σε κάθε περίπτωση, τα «χρονικά όρια στενεύουν για όλες τις χώρες που ενδιαφέρονται να μπουν στο παιχνίδι, ακόμα και για εκείνες που βρίσκονται λίγο πριν από την ολοκλήρωση

σχετικών τεχνικών συμφωνιών με την Κομισιόν, όπως ο Καναδάς και το Ηνωμένο Βασίλειο», εξηγούν ευρωπαϊκές διπλωματικές πηγές.

Η Κομισιόν καθυστερεί ως προς την αξιολόγηση της αίτησης της Τουρκίας, λόγω αφενός της προτεραιοποίησης ολοκλήρωσης των συμφωνιών με τον Καναδά και το Ηνωμένο Βασίλειο και αφετέρου, λόγω επίγνωσης των δυσκολιών που θα προκαλέ-

σει το αντίστοιχο αίτημα για την Αγκυρα. Αναμένεται, πάντως, να γνωστοποιήσει την αξιολόγηση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τις επόμενες εβδομάδες, έως τις αρχές Νοεμβρίου.

Το Συμβούλιο, με τη σειρά του, θα κληθεί να δώσει «εντολή» έναρξης διαπραγματεύσεων για τη σύναψη τεχνικής συμφωνίας – εφόσον η Τουρκία είναι υποψήφια προς ένταξη χώρα στην Ε.Ε. Απαραίτητη, όμως, θα εί-

ναι η κατάθεση εκ μέρους της Κομισιόν ενός προσχεδίου της συμφωνίας και τότε, «θα κοπεί επί τόπου», λέει χαρακτηριστικά ευρωπαϊκή διπλωματική πηγή, λόγω του προφανούς «μπλοκαρίσματος», καθώς ως υποψήφια προς ένταξη, η Τουρκία χρειάζεται την ομόφωνη έγκριση και των «27».

Δεδομένου του ενδιαφέροντος αρκετών κρατών-μελών της Ε.Ε. για αμυντική συνεργασία με την

Αγκυρα υπάρχει το σενάριο να εμφανιστούν π.χ. τρία κράτη-μέλη πρόθυμα να προχωρήσουν σε κοινό αμυντικό πρότζεκτ με την Τουρκία. Ποια θα ήταν τότε η απάντηση της Κομισιόν;

Αρμόδιες πηγές εξηγούν στην «Κ» ότι τότε, το εκτελεστικό όργανο της Ε.Ε. θα μπορούσε να επικαλεστεί το άρθρο 16 του κανονισμού. Σε αυτό ξεκαθαρίζεται ότι προϋπόθεση για τη συμμετοχή εταιρειών και οντοτήτων τρίτων χωρών είναι η συνεκτίμηση των συμφερόντων ασφαλείας και άμυνας της Ε.Ε. και των κρατών-μελών. «Η επίκληση του άρθρου 16 διευκολύνει την Κομισιόν να λάβει την ίδια απόφαση σε όλες τις περιπτώσεις που αφορούν την Τουρκία», αναφέρουν οι ίδιες πηγές.

Για την περίπτωση των κοινοπραξιών, όμως, ο κανονισμός «αφήνει περιθώρια ερμηνειών», σύμφωνα με Ευρωπαίο διπλωμάτη που αναφέρει ότι «η αξιολόγηση ενδεχομένως να γίνεται ανά περίπτωση». Παρ' όλα αυτά προβλέπεται και γι' αυτή την περίπτωση ότι «κανένα κατασκευαστικό στοιχείο δεν προέρχεται από τρίτη χώρα που αντιβαίνει στα συμφέροντα ασφάλειας και άμυνας της Ένωσης και των κρατών-μελών».

Στην Κοπεγχάγη, στη διάρκεια της άτυπης συνόδου κορυφής, έγινε φανερό ότι προτεραιότητα της Ε.Ε. αφορά ξεκάθαρα την ενίσχυση των ανατολικών συνόρων της Ευρώπης έναντι της ρωσικής «απειλής» και ιδιαίτερα μέσω των δύο εμβληματικών έργων που προτείνει η Κομισιόν: το «τείχος εναντίον drones» (Drone Wall) και εκείνο της «επιτήρησης της ανατολικής πτέρυγας» (Eastern Flank Watch). Όμως η Ελλάδα, μαζί με την Ιταλία, αλλά και την Ισπανία ζήτησαν να μη μείνουν εκτός από κάθε σχετικό, κοινό ευρωπαϊκό αμυντικό έργο οι περιοχές του ευρωπαϊκού Νότου, λόγω και άλλων απειλών των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε. Σχολιάζοντας στην «Κ» την τρέχουσα δυναμική των σχετικών συζητήσεων, Ευρωπαίος διπλωμάτης ανέφερε ότι η διάκριση ανατολής - νότου δεν είναι ακριβής. «Οι χώρες κοντά στη Ρωσία έχουν μεγαλύτερη κατανόηση της οπτικής της Ελλάδας και της Κύπρου (και αντιστρόφως) από κάποιες άλλες χώρες της Μεσογείου», είπε χαρακτηριστικά. Σε κάθε περίπτωση, οι διαβουλεύσεις για τα εν λόγω αμυντικά έργα είναι ακόμη σε πολύ πρώιμη φάση, ενώ τα κράτη-μέλη αναμένουν πια τον «οδικό χάρτη» της Κομισιόν στις 16 Οκτωβρίου, ώστε να προχωρήσουν σε σημαντικές αποφάσεις σε σχέση με την ευρωπαϊκή άμυνα στα επόμενα Ευρωπαϊκά Συμβούλια, του Οκτωβρίου και Δεκεμβρίου.

Κατανόηση

«Οι χώρες κοντά στη Ρωσία έχουν μεγαλύτερη κατανόηση της οπτικής της Ελλάδας και της Κύπρου (και αντιστρόφως) από κάποιες άλλες χώρες της Μεσογείου», ανέφερε Ευρωπαίος διπλωμάτης καταρρίπτοντας τον ισχυρισμό ότι υπάρχει διάκριση ανατολής - νότου.

Η Δανάη πρωθυπουργός Μέτε Φρέντρικσεν υποδέχεται τον Κυριάκο Μητσοτάκη στην άτυπη σύνοδο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Κοινότητας, στην Κοπεγχάγη, όπου το κύριο θέμα ήταν η ανάγκη ενίσχυσης των ανατολικών συνόρων της Ευρώπης έναντι της ρωσικής «απειλής».

ΑΠΟΨΗ

Drone Wars: η (ευρωπαϊκή) γραφειοκρατία αντεπιτίθεται

Της **ΕΛΕΝΑΣ ΛΑΖΑΡΟΥ**

Οι παραβιάσεις εναερίου χώρου κρατών-μελών της Ε.Ε. από άγνωστης προέλευσης drones έχουν σημάνει συναγερμό. Στην άτυπη σύνοδο κορυφής στην Κοπεγχάγη, η Γαλλία, η Γερμανία και η Σουηδία ανέπτυξαν στρατιωτικές μονάδες και εξοπλισμό για την προστασία των Ευρωπαίων ηγετών απέναντι σε drones, επιβεβαιώνοντας ότι η απειλή είναι πλέον παραπάνω από υπαρκτή. Σε αυτό το πλαίσιο ο θεσμικός μηχανισμός της Ε.Ε. αρχίζει να κινητοποιείται με ταχύτερους ρυθμούς. Στην Κοπεγχάγη, οι ηγέτες συζητήσαν τη δημιουργία ενός «τείχους» που θα προστατεύει από drones και ενός «παρατηρητηρίου» για την ανατολική πτέρυγα», το οποίο είχε προαναγγελθεί από την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη φετινή ομιλία της για την Κατάσταση της Ένωσης. Παράλληλα, η σύνδεση τέτοιων πρωτοβουλιών με τα αναμενόμενα Ευρωπαϊκά Αμυντικά Έργα Κοινού Ενδιαφέροντος, του υπό διαπραγμάτευση Ευρωπαϊκού Προγράμματος Αμυντικής Βιομηχανίας (EDIP), ανοίγει τη νέα προοπτική της συ-

μαντικής χρηματοδότησής τους από τον προϋπολογισμό της Ε.Ε.

Το παράθυρο ευκαιρίας για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία είναι προφανές. Συστήματα που άπτονται της αντιμετώπισης μη επανδρωμένων αεροσκαφών αναπτύσσονται ήδη υπό ευρωπαϊκή ομπρέλα. Για παράδειγμα, το συναφές έργο PESCO, υπό τον συντονισμό της Ιταλίας, στοχεύει να αναπτύξει συστήματα που θα είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν απειλές από μικρά μη επανδρωμένα αεροσκάφη (κλάσας I), με ειδικά μνεία να γίνεται και στην προστασία κρίσιμων υποδομών. Επιπροσθέτως, έργα του Ευρωπαϊκού Ταμείου Άμυνας, όπως είναι το E-CUAS, λαμβάνουν χρηματοδότηση για την ανάπτυξη συστημάτων με ανάλογες δυνατότητες. Παλαιότερα, το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Βιομηχανικής Ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας παρείχε ευκαιρία χρηματοδότησης σε τέτοια έργα ανάπτυξης, με το έργο JEU-CUAS («Κοινό ευρωπαϊκό σύστημα για την αντιμετώπιση των μη επανδρωμένων αεροσκαφών») να λαμβάνει ευρωπαϊκούς πόρους ύψους άνω των 13 εκατ.

ευρώ. Γίνεται, λοιπόν, κατανοητό ότι η Ένωση επιχειρεί να οικοδομήσει δυνατότητες στον τομέα της αντιμετώπισης μη επανδρωμένων αεροσκαφών.

Σε αυτό το πλαίσιο η ελληνική βιομηχανία μπορεί και πρέπει να εκμεταλλευτεί την ευρωπαϊκή ώθηση.

Η ελληνική βιομηχανία μπορεί και πρέπει να εκμεταλλευτεί την ευρωπαϊκή ώθηση και να διαδραματίσει καίριο ρόλο στην ανάπτυξη νέων αμυντικών τεχνολογιών.

και να διαδραματίσει καίριο ρόλο στην ανάπτυξη νέων αμυντικών τεχνολογιών. Το ελληνικό σύστημα «Κένταυρος», που αξιοποιείται αυτή τη στιγμή στην Ερυθρά Θάλασσα στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής επιχειρήσης «Aspides», αποδεικνύει ότι η Ελλάδα διαθέτει αξιόπιστες και ποιοτικές εξαγωγίμες λύσεις.

Το παράθυρο ευκαιρίας για ενεργότερη συμμετοχή στην ανάπτυξη αμυντικού εξοπλισμού αποκτά μεγαλύτερη αξία εάν ληφθεί υπόψη ότι η Ε.Ε. επιχειρεί να ενισχύσει την αμυντική βιομηχανική της βάση μέσω κανονιστικών πλαισίων που προωθούν την εγχώρια παραγωγή και τη στρατηγική αυτονομία. Για παράδειγμα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με πρόσφατο σχετικό προσχέδιο έκθεσης της αρμόδιας επιτροπής (SEDE), προτείνει όλα τα σημαντικά εξαρτήματα των πλατφορμών που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας να πληρούν τα κριτήρια της «ευρωπαϊκής προέλευσης». Με το ίδιο σκεπτικό, στις διαπραγματεύσεις για το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα Αμυντικής Βιομηχανίας, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει προτείνει την καθιέρωση ενός κανόνα «αγοράστε ευρωπαϊκά προϊόντα», ο οποίος προϋποθέτει ότι τουλάχιστον το 70% των εξαρτημάτων των χρηματοδοτούμενων έργων να προέρχεται από την Ε.Ε. (ή από συνδεδεμένες χώρες, π.χ. Νορβηγία).

Παράλληλα, Αθήνα, Μαδρίτη και Ρώμη επισημαίνουν σταθερά ότι οι

ευρωπαϊκές προσπάθειες δεν πρέπει να περιορίζονται αποκλειστικά και μόνο στην ανατολική πτέρυγα και ότι οι πρωτοβουλίες οφείλουν να καλύπτουν τις ανάγκες όλων των κρατών-μελών και να προσαρμόζονται στις διαφορετικές επιχειρησιακές πραγματικότητες. Υπό αυτό το πρίσμα, η περιοχή της Μεσογείου αποτελεί πεδίο πολλών προκλήσεων που σχετίζονται με τη διασφάλιση των εμπορικών θαλασσίων οδών και τις ενέργειες (μη) κρατικών δρώντων. Η προοπτική δημιουργίας μιας ευρωπαϊκής ασπίδας στον ναυτικό τομέα (maritime shield) που θα ενσωματώνει δυνατότητες (αντι-) drone αποκτά ιδιαίτερη σημασία. Μια τέτοια πρωτοβουλία θα λειτουργούσε ως συνδεδετικός κρίκος ανάμεσα στις στρατηγικές κουλτούρες της νότιας διάστασης με εκείνες της ανατολικής πτέρυγας, και ιδίως στη Βαλτική και τη Μαύρη Θάλασσα, προκειμένου να μην υπάρχουν κενά και αποκλίσεις μεταξύ των διαφορετικών περιφερειακών ομάδων εντός της Ε.Ε. Η συνεργασία σ' αυτό το επίπεδο δεν ενισχύει μόνο τη συλλογική ασφάλεια, αλλά αναδεικνύει τα σημεία τομής που μπορούν να

καλλιεργήσουν βιομηχανικές και αμυντικές συνέργειες και να φέρουν εγγύτερα διαφορετικές γεωπολιτικές ευαισθησίες.

Στο ίδιο μοτίβο, οι πολυδιάστατες απειλές και προκλήσεις στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου μάς υπενθυμίζουν ότι η επένδυση σε συστήματα drones δεν αφορά αποκλειστικά τον αμιγώς αμυντικό - στρατιωτικό τομέα. Ως προϊόντα διττής χρήσης, τα συστήματα αυτά μπορούν να μετατραπούν σε «μάτια» που εντοπίζουν και προλαμβάνουν πυρκαγιές πριν αυτές επεκταθούν και σε «χέρια» που φθάνουν γρήγορα προσφέροντας βοήθεια σε εγκλωβισμένους. Με άλλα λόγια, κάθε βήμα προς όφελος της ενίσχυσης της εγχώριας και ευρωπαϊκής βιομηχανίας στον τομέα αυτό και στις συναφείς πλατφόρμες αποτελεί ένα βήμα προς μια πιο ασφαλή και ανταγωνιστική Ευρώπη, αλλά και μοντέλο εξοικονόμησης κόστους, συνδυάζοντας τις τεχνολογικές απαιτήσεις της άμυνας με αυτές της πολιτικής προστασίας.

Η δρ Ελένα Λαζάρου είναι γενική διευθύντρια του ΕΛΙΑΜΕΠ.

Του ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Η πρόταση του Ντόναλντ Τραμπ για την ειρήνευση στη Γάζα συγκεντρώνει τη σχεδόν ομόθυμη αποδοχή της διεθνούς κοινότητας, καθώς αποτελεί τη μόνη χειροπιαστή ελπίδα για να σωθεί ό,τι μπορεί ακόμη να σωθεί. Το βράδυ της Παρασκευής έγινε ένα αποφασιστικό βήμα για την πρόοδο των διαπραγματεύσεων, καθώς η Χαμάς συμφώνησε να απελευθερώσει όλους τους Ισραηλινούς ομήρους που κρατούνται στη Γάζα, και να παραδώσει τις σορούς νεκρών ομήρων.

Σε ανάρτησή της, η οργάνωση δήλωσε ότι θα ακολουθηθεί η φόρμουλα ανταλλαγής που προβλέπει το σχέδιο Τραμπ και ότι η πρόθεσή της «επιβεβαιώνει την ετοιμότητά της να εισέλθει άμεσα σε διαπραγματεύσεις μέσω των μεσολαβητών για να συζητήσει τις λεπτομέρειες». Το άλλο σκέλος, το οποίο η Χαμάς αποδέχεται, είναι η παράδοση της διοίκησης της Λωρίδας της Γάζας σε παλαιστινιακό σώμα ανεξάρτητων τεκνοκρατών, «με βάση την παλαιστινιακή εθνική συναίνεση και την αραβική και ισλαμική υποστήριξη», όπως επισημαίνεται στην ανακοίνωση. Δεν διευκρινιζόταν αν η οργάνωση ήταν έτοιμη να δεχτεί και τον όρο του αποκλεισμού της από την άσκηση πολιτικής εξουσίας στη Γάζα στο μέλλον, ή αν θεωρούσε ότι θα μπορούσε να έχει ρόλο η ίδια ή μέλη της μέσα σε αυτό το σώμα τεκνοκρατών. Λόγος δεν γίνεται ούτε για την παράδοση των όπλων της, που αποτελεί βασικό αίτημα του Ισραήλ.

Το σχέδιο Τραμπ είχε εξ αρχής θετικά στοιχεία, που θα μπορούσαν να αποτελέσουν έδαφος μιας προσέγγισης. Ο άμεσος τερματισμός της σφαγής ανταποκρίνεται στις πρωταρχικές αγωνίες των Παλαιστινίων, που έχουν υποφέρει τα πάνδεινα. Σημαντικό θετικό στοιχείο είναι η δέσμευση ότι οι Παλαιστίνιοι θα μείνουν στη Γάζα ως κύριοι της γης τους και ότι δεν θα επιτραπεί η προσάρτηση ή ο εποικισμός της Λωρίδας από το Ισραήλ. Μια θεαματική στροφή από τις διακηρυγμένες φαντασιώσεις Τραμπ και Νετανιάχου για μετατροπή της Γάζας σε αμερικανοϊσραηλινή «Ριβιέρα της Μέσης Ανατολής», με εκτόπιση του παλαιστινιακού πληθυσμού.

Καθοριστικό ρόλο σε αυτή τη στροφή έπαιξε το διογκούμενο πολιτικό κόστος για το Ισραήλ, αλλά και για τις ΗΠΑ, από μια θηριώδη στρατιωτική εκστρατεία χωρίς ξεκάθαρο στόχο και ημερομηνία λήξης. Το Ισραήλ έχει μετατραπεί σε κράτος-παρία, όπως έδειξε η ταπεινωτική εικόνα ενός Νετανιάχου να μιλάει σε μια σχεδόν άδεια Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, αφού προηγουμένως εκπρόσωποι πολλών χωρών αποχώρησαν επιδεικτικά με επιφωνήματα αποδοκιμασίας. Πάνω από τα τέσσερα πέμπτα των κρατών ανά

την υψηλή –μεταξύ των οποίων στενότεροι σύμμαχοι των ΗΠΑ, όπως Βρετανία, Γαλλία, Αυστραλία και Καναδάς– αναγνωρίζουν πλέον παλαιστινιακό κράτος. Τα Εμιράτα απείλησαν ότι θα αναστείλουν τις Συμφωνίες του Αβραάμ αν το Ισραήλ προσαρτήσει τη Δυτική Οχθη. Ακόμη και ο αρχηγός του ισραηλινού στρατού, που επελέγη για το αξίωμά του από τον ίδιο τον Νετανιάχου, αγανάκτησε με την απόφαση για μια εκστρατεία που απειλεί να εγκλωβίσει επ' αόριστον τους άνδρες του στις

παγίδες του αντάρτικου πόλεων.

Η σταγόνα που ξεχείλισε το ποτήρι ήταν η αεροπορική επιδρομή του Ισραήλ στην Ντόχα του Κατάρ, όπου επρόκειτο να συναντηθούν οι διαπραγματευτές της Χαμάς, στις 9 Σεπτεμβρίου. Οι Αμερικανοί εκτέθηκαν διεθνώς ως ανίκανοι να προστατεύσουν έναν βασικό σύμμαχό τους, που φιλοξενεί τη μεγαλύτερη στρατιωτική βάση τους στη Μέση Ανατολή, από τη μανία της ισραηλινής ηγεσίας. Η τιμωρία υπήρξε σκληρή. Ο Τραμπ υποχρέωσε τον Νετανιάχου να

ζητήσει συγγνώμη από τον εμίρη του Κατάρ, τηλεφωνικά αλλά και μπροστά στις κάμερες, ενώ λίγο αργότερα υπέγραψε ο ίδιος προεδρικό διάταγμα βάσει του οποίου κάθε μελλοντική επίθεση εναντίον του Κατάρ θα κρίνεται ως απειλή εθνικής ασφαλείας για τις ΗΠΑ και θα επιφέρει οικονομικά, πολιτικά ή και στρατιωτικά αντίποινα.

Παρ' όλα αυτά, το σχέδιο Τραμπ παραμένει κομμένο και ραμμένο στα μέτρα του Ισραήλ. Οι γενικές κατευθύνσεις του συμφωνήθηκαν στη σύσκεψη

Το πρώτο «ναι» της Χαμάς και τα αγκάθια

Η οργάνωση ανακοίνωσε ότι συμφωνεί στην απελευθέρωση των ομήρων. Το σχέδιο Τραμπ όμως έχει κι άλλους δύσκολους όρους. Ποιοι πιέζουν για συμφωνία

SAHER ALGHORBA / THE NEW YORK TIMES

Παλαιστίνιοι εγκαταλείπουν την πόλη της Γάζας με προορισμό περιοχές στον Νότο. Ένα θετικό σημείο του σχεδίου Τραμπ είναι η δέσμευση ότι οι Παλαιστίνιοι θα μείνουν στη Γάζα ως κύριοι της γης τους και δεν θα επιτραπεί η προσάρτηση ή ο εποικισμός της Λωρίδας από το Ισραήλ.

της 27ης Αυγούστου στον Λευκό Οίκο από τον Βρετανό πρώην πρωθυπουργό Τόνι Μπλερ και δύο Αμερικανοεβραίους επιχειρηματίες του real estate –τον γαμπρό του Αμερικανού προέδρου Τζάρεντ Κούσνερ και τον ειδικό απεσταλμένο του Στιβ Γουίτκοφ– χωρίς καμία συμμετοχή της παλαιστινιακής πλευράς. Όχι μόνον η Χαμάς, αλλά όλες οι παλαιστινιακές οργανώσεις της Γάζας καλούνται να αφοπλιστούν αμέσως, ενώ ο ισραηλινός στρατός, ο οποίος σήμερα ελέγχει το 85% της Λωρίδας, θα παραμείνει επ' αόριστον σε μια «περίμετρο ασφαλείας».

Η «Αρχή»

Το πιο προκλητικό από τα 20 σημεία του σχεδίου προβλέπει μια «Προσωρινή Διεθνή Αρχή της Γάζας» (GTA), η οποία παραπέμπει στην εποχή του προτεκτοράτου και της Βρετανικής Εντολής (1923-1948) στην ιστορική Παλαιστίνη. Όλες οι ουσιαστικές αποφάσεις θα λαμβάνονται από μια διοικούσα επιτροπή, αρχικά με έδρα όχι μέσα στη Γάζα, αλλά στην αιγυπτιακή πόλη Ελ Αρίς, ενώ η «λάντζα» της τρέχουσας διαχείρισης θα ανατεθεί σε «πολιτικά ουδέτερους» Παλαιστίνιους τεκνοκράτες. Η δομή της διοικούσας επιτροπής, με πρόεδρο (τον Τραμπ), διευθύνοντα σύμβουλο (τον Μπλερ) και με τη συμμετοχή δισεκατομμυριούχων, παραπέμπει όχι σε πολιτική οντότητα, αλλά σε μετοχική εταιρεία.

Ο Βρετανοϊσραηλινός αναλυτής Ντάνιελ Λεβί δήλωσε ότι «αυτό το πράγμα μοιάζει περισσότερο με αναβίωση της Οργανικής Εταιρείας Ανατολικών Ινδιών, παρά με ντοκουμέντο του 21ου αιώνα». Είχε προηγηθεί δημοσίευμα της ισραηλινής εφημερίδας Haaretz που αποκάλυπτε τις προτάσεις Μπλερ για τη σύνθεση της επιτροπής. Μεταξύ άλλων προτείνονται ο Μάρκ Ρόουεν, Αμερικανοεβραίος διευθύνων σύμβουλος της επενδυτικής εταιρείας Apollo, ο Αιγύπτιος δισεκατομμυριούχος Ναγκίμπ Σαουίρις και ο Αμερικανοεβραίος επιχειρηματίας Αριεχ Λάιτστοουν, πρώην ραββίνος Νέας Υόρκης.

Όσο για τον Μπλερ, η φήμη του στον αραβικό κόσμο κηλιδώθηκε ήδη το 2003 λόγω της συνενοχής του στον πόλεμο του Μπους τζούνιор κατά του Ιράκ. Βυθίστηκε όμως στα Τάρταρα τον περασμένο Ιούνιο, όταν οι Financial Times αποκάλυψαν ότι στελέχη του Ινστιτούτου του συμμετείχαν σε μελέτες για τη μετατροπή της Γάζας σε Ριβιέρα. Το Ινστιτούτο Μπλερ απογείωθηκε και έγινε πολυεθνική επιχείρηση, με παραρτήματα σε 45 χώρες, χάρη στα 294 εκατ. ευρώ που εισέπραξε την τελευταία τετραετία από την εταιρεία Oracle του Λάρι Ελισον, όπως αποκάλυψε το New Statesman. Το 2017, ο Ελσον δώρισε 16,6 εκατ. δολάρια στους «Φίλους του ισραηλινού στρατού».

Παράδοση των όπλων

Όλες οι παλαιστινιακές οργανώσεις της Γάζας καλούνται να αφοπλιστούν αμέσως, ενώ ο ισραηλινός στρατός, ο οποίος σήμερα ελέγχει το 85% της Λωρίδας, θα παραμείνει επ' αόριστον σε μια «περίμετρο ασφαλείας».

ΑΠΟΨΗ

Το πόκερ γύρω από το σχέδιο Τραμπ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΦΙΛΗ

Μεθαύριο συμπληρώνονται δύο χρόνια από την τρομοκρατική ενέργεια της Χαμάς εναντίον στόχων εντός του Ισραήλ, η οποία έμελλε να αλλάξει τη μοίρα της Μέσης Ανατολής. Το Ισραήλ κατάφερε μια σειρά από συντριπτικά πλήγματα εις βάρος των κρατικών και μη κρατικών δρώντων, με αποτέλεσμα η εικόνα που αποπνέει να είναι του αδιαμφισβήτητου περιφερειακού ηγέτη, τουλάχιστον σε στρατιωτικό και επιχειρησιακό επίπεδο. Η αίσθηση των περισσότερων είναι ότι η ισραηλινή ηγεσία σέρνει από τη μύτη την αμερικανική και πως, παρά τις επιμέρους διαφωνίες, στο τέλος της μέρας είναι δεδομένη η ευθυγράμμιση του Τραμπ με τον Νετανιάχου, αλλά όχι τούμπαλιν.

Όμως, το Τελ Αβιβ διατηρεί ανοι-

χτή τη χαινούσα πληγή της Γάζας, έχοντας διαμορφώσει και στερεοποιήσει μια αυξανόμενη και εντονότερη αντίθεση στις ενέργειές του, οδηγώντας στη διεθνή απομόνωσή του. Οι αναγνωρίσεις του παλαιστινιακού κράτους μπορεί να μην έχουν πρακτικό αντίκτυπο, ωστόσο επιβεβαιώνουν την καταδίκη σειράς κρατών, και μάλιστα πολλών προερχομένων από τη Δύση, των πολιτικών εθνοκάθαρσης που ακολουθούνται στη Γάζα. Παρ' όλα αυτά, η μόνη δύναμη που μπορεί να παρέμβει ουσιαστικά προς την ισραηλινή ηγεσία και να της επιβάλει την άποψή της, οι Ηνωμένες Πολιτείες, δεν έχει ιδιαίτερη διάθεση να παρεμποδίσει το Ισραήλ από το «να τελειώσει τη δουλειά» στην περιοχή, αν και η πρόσφατη επίθεση εναντίον στόχων της Χαμάς εντός του Κατάρ τροποποίησε μερικώς τα δεδομένα και ανά-

γκασε τον Τραμπ να αναλάβει σχετική πρωτοβουλία για τον τερματισμό των εχθροπραξιών στη Γάζα, κατόπιν της πίεσης που δέχθηκε από τις αραβικές μοναρχίες του Κόλπου.

Πράγματι, οι τελευταίες σχεδόν εξεγέρθηκαν εις βάρος του Ισραήλ, παραμερίζοντας τις διαφορές τους, θεωρώντας ότι ξεπέρασε κάθε όριο με την επίθεση στο έδαφος του Κατάρ. Αυτή τη φορά λοιπόν οι Αραβες δεν μπορούσαν να αντιδράσουν χλιαρά. Σήμερα, στην πιο δύσκολη θέση από όλους βρίσκεται η Αίγυπτος, με τους Αδελφούς Μουσουλμάνους να κερδίζουν και πάλι πόνητους στα χαμπλά στρώματα της κοινωνίας, αφενός λόγω της βαθιάς οικονομικής κρίσης, αφετέρου εξαιτίας της αδυναμίας της αιγυπτιακής ηγεσίας να παρέμβει αποτελεσματικά υπέρ των Παλαιστινίων και να σταματή-

σει την αιματοχυσία στη Γάζα. Μικρότερο πρόβλημα, ωστόσο, υπαρκτό, έχει και η Ιορδανία, με κοινωνικές αντιδράσεις, ενώ στις υπόλοιπες αραβικές χώρες, ακόμη και αν οι πολίτες «βράζουν» εις βάρος του Ισραήλ, δεν είναι καθόλου εύκολο να εκφραστούν δημόσια. Αλλά δεν αφήνουν ανεπιδράστες τις ηγεσίες. Σαουδική Αραβία, Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και Κατάρ ένωσαν δυνάμεις και έστειλαν ξεκάθαρο μήνυμα στον Τραμπ, επί παραδείγματι με το σύμφωνο αμοιβαίας άμυνας που υπέγραψε η πρώτη με το Πακιστάν (περιλαμβάνει και το πακιστανικό πυρηνικό οπλοστάσιο), όπως και με διαρροές ότι θα στραφούν προς Κίνα και Ρωσία.

Αντιδρώντας άμεσα, ο Αμερικανός πρόεδρος δημοσιοποίησε σχέδιο ειρήνευσης για τη Γάζα, μόνο που το τελικό κείμενο είχε κάποιες σημαντικές διαφορές σε

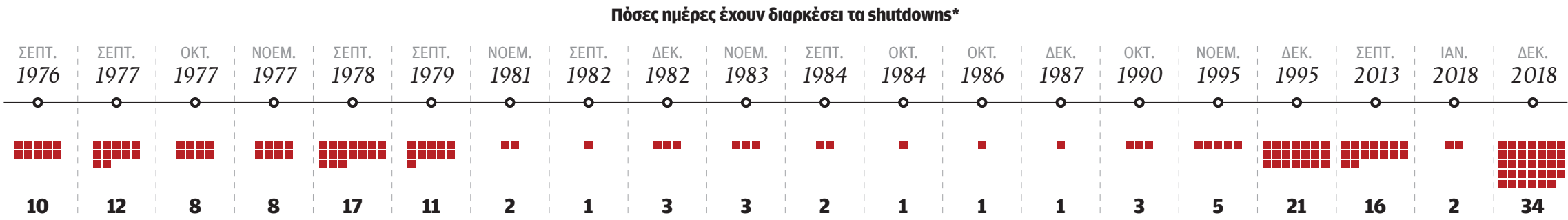
σχέση με το πρώτο, ικανοποιώντας εντέλει το Ισραήλ, αφού πρώτα είχε πάρει την έγκριση των αραβικών κρατών και της Τουρκίας.

Ο Τραμπ δέσμευσε πρώτα τις μουσουλμανικές χώρες σε ένα προκαταρκτικό σχέδιο (ώστε να πιεστεί η Χαμάς), προβαίνοντας σε αλλαγές κατόπιν της συνάντησής του με τον Νετανιάχου. Οι πιέσεις τελικώς άρchiσαν να αποδίδουν. Η Χαμάς απάντησε θετικά στο σκέλος της απελευθέρωσης των ομήρων, παρά το ότι το σχέδιο συνολικά δεν την ικανοποιεί, ρίχνοντας γέφυρες προς Αραβες και Τραμπ, ευελπιστώντας ότι θα εισακουστούν κάποια από τα αιτήματά της ή ότι στην πορεία το Ισραήλ θα εκτεθεί, υπαναχωρώντας από τη συμφωνία.

Δεν θέλει η Χαμάς να αναλάβει το βάρος της ευθύνης της συ-

νήχισης των ισραηλινών επιχειρήσεων στη Γάζα, ενώ το σχέδιο προβλέπει την επανέναρξη της ανθρωπιστικής βοήθειας. Προσδοκούν, εξάλλου, ότι θα κερδίσουν χρόνο ώστε να αναδιοργανωθούν και να επιβιώσουν έστω και χαμηλότερα στην ιεραρχία στελέχη της. Έτσι και αλλιώς, όλα τα μέρη προετοιμάζονται για τη διαχείριση πιθανού ναυαγίου. Προσώρας όλοι θέλουν να αποφυγουν περαιτέρω εσωτερικούς και περιφερειακούς τριγμούς, όπως και την αντιπαράθεση με την Ουάσιγκτον, και προκειμένου να απαλλαγούν από το βάρος διαχείρισης του Παλαιστινιακού (ίσως και των ευθυνών τους) αποδέχονται –έστω και με επιφυλάξεις– το σχέδιο Τραμπ.

Ο κ. Κωνσταντίνος Φίλης είναι διευθυντής του Ινστιτούτου Διεθνών Υποθέσεων (IGA), καθηγητής του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος.

* Αναστολή χρηματοδότησης του κράτους

Πόσοι δημόσιοι υπάλληλοι τίθενται σε διαθεσιμότητα στις ΗΠΑ

ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

13.432 από τους 15.166

ΠΑΙΔΕΙΑΣ

2.117 από τους 2.447

ΕΜΠΟΡΙΟΥ

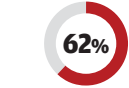
34.711 από τους 42.984

ΕΡΓΑΣΙΑΣ

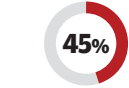
9.775 από τους 12.916

ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

16.651 από τους 26.995

ΑΜΥΝΑΣ (ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ΥΠΑΛΛΗΛΟΙ)

334.904 από τους 741.477

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

«Λόγω της διακοπής χρηματοδότησης και της παύσης λειτουργίας της αμερικανικής κυβέρνησης, αυτός ο λογαριασμός δεν θα ενημερώνεται τακτικά μέχρι την πλήρη επανέναρχη των λειτουργιών, με εξαίρεση την επείγουσα πληροφόρηση για θέματα προστασίας και ασφάλειας». Η ανάρτηση την περασμένη Τετάρτη στα σόσιαλ μίντια της αμερικανικής πρεσβείας στην Αθήνα ήταν μια πρώτη ένδειξη ότι το αμερικανικό κράτος κατέβασε ρολά και η πρώτη επαφή της ελληνικής κοινής γνώμης με την αινιγματική έννοια του shutdown.

Το τελεσίγραφο για την επίτευξη συμφωνίας γύρω από το κυβερνητικό νομοσχέδιο χρηματοδότησης του κράτους μεταξύ Δημοκρατικών και Ρεπουμπλικανών γερουσιαστών εξέπνευσε την Τρίτη τα μεσάνυχτα. Σε αντίθεση με τον περασμένο Μάρτιο, όταν η μειοψηφία στο σώμα υπό τον Δημοκρατικό γερουσιαστή Τσακ Σούμερ θεώρησε ότι είναι καλύτερο να υποχωρήσει και να κρατήσει ζωντανή την κρατική χρηματοδότηση, αυτή τη φορά αποφάσισε να αναλάβει το ρίσκο και να τραβήξει την πρίζα.

Μπουόμερανγκ;

Είναι μια κίνηση υψηλής διακινδύνευσης, καθώς ο πρόεδρος Ντόναλντ Τραμπ εμφανιζόταν αποφασισμένος να εκμεταλλευθεί την παράλυση για να απολύσει ομοσπονδιακούς υπαλλήλους και να ακυρώσει έργα υποδομής που περιλαμβάνονται στην ατζέντα των Δημοκρατικών (8 δισ. δολάρια στον τομέα της πράσινης ενέργειας), αλλά και σε πολιτείες που ελέγχονται από εκείνους, όπως η Νέα Υόρκη (ύψους 18 δισ. δολαρίων).

Παράλληλα επέμενε να παραπληροφορεί ότι στόχος των Δημοκρατικών είναι να παρέχουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη σε παράτυπους μετανάστες. Στο πλαίσιο αυτό, πόσταρε τους ηγέτες των Δημοκρατικών στο Κογκρέσο να επιχειρούν να αλιεύσουν ψήφους Μεξικανών που βρίσκονται παράνομα στη χώρα, υποσχόμενοι τη συμμετοχή τους στο Obamacare. Στην εννήμερωση προς τους υπαλλήλους για τις εξελίξεις, μια σειρά από υπηρεσίες, χρησιμοποιώντας μάλλον παλιομοδίτικη γλώσσα, καταγγέλλουν ευθώς τους Δημοκρατικούς για το shutdown. Και αυτό ενώ παραδοσιακά σε τέτοιες περιπτώσεις χρησιμοποιούνται ουδέτερες διατυπώσεις. Παράλληλα ενθαρρύνουν και τους ίδιους τους εργαζομένους να απαντούν με τον ίδιο τρόπο σε όσους επιχειρούν να επικοινωνούν μαζί τους όσο διαρκεί το αδιέξοδο: «Δυστυχώς, οι Δημοκρατικοί γερουσιαστές εμποδίζουν την ψήφιση του νομοσχεδίου στη Γερουσία...».

Οι δαπάνες υγείας

Από την πλευρά τους οι Δημοκρατικοί εκτιμούν ότι θα κερδίσουν το επικοινωνιακό παιχνίδι, καθώς η βασική συνέπεια του νομοσχεδίου, αν ψηφιζόταν, θα ήταν η εκτόξευση των ασφαλιστρών (μέχρι και ο διπλασιασμός τους), με αποτέλεσμα έως και 15 εκατομμύρια Αμερικανοί να μείνουν εκτός συστήματος υγείας και δεκάδες χιλιάδες να πεθάνουν.

Κατά τον ανεξάρτητο γερουσιαστή Μπέρνι Σάντερς και τη βουλευτή των Δημοκρατικών Αλεξάντρια Οκέζιο Κορτές, τα θέματα της πολιτικής Τραμπ θα μπορούσαν να ανέλθουν σε 50.000 ετησίως. «Δεν θα το επιτρέψουμε αυτό», διεκήρυξε το δίδυμο που έχει αναλάβει να εκ-

προσωπήσει το αντικυβερνητικό μέτωπο, ελλείψει κάποιας σοβαρής ηγετικής προσωπικότητας στο στρατόπεδο των Δημοκρατικών.

Η αμνηστία στο κόμμα είναι έκδηλη κι αυτή τη φορά η αριστερή πτέρυγα επικράτησε επιμένοντας ότι η αδράνεια και η συναίνεση, όπως αυτή του περασμένου Μαρτίου, δημιουργούν την αίσθηση της απόλυτης κυριαρχίας Τραμπ. Η ελπίδα είναι πως η αντίσταση στον πρόεδρο θα αναζωπυρώσει τον ενθουσιασμό των ψηφοφόρων για τους Δημοκρατικούς.

Προς το παρόν η κοινή γνώμη μοιάζει πράγματι να βρίσκεται στο πλευρό τους, αφού η ιατροφαρμακευτική περίθαλψη είναι ένας εξαιρετικά ευαίσθητος τομέας για τους περισσότερους Αμερικανούς. Σύμφωνα με

Συνεργάτες του προέδρου της Βουλής των Αντιπροσώπων Μάικ Τζόνσον τοποθέτησαν μια μεγάλη οθόνη στην είσοδο του γραφείου του στο Καπιτώλιο, η οποία μετέδιδε σε επανάλυση ένα βίντεο διάρκειας ενός λεπτού με αρχαιακά στιγμιότυπα από τοποθετήσεις Δημοκρατικών στο Κογκρέσο να επικρίνουν την ιδέα του shutdown, το οποίο, όπως ισχυρίζονται οι Ρεπουμπλικανοί, προκάλεσαν με την ψήφο τους.

Βασική συνέπεια του νομοσχεδίου – αν ψηφιζόταν – θα ήταν η εκτόξευση των ασφαλιστρών, με αποτέλεσμα έως και 15 εκατομμύρια Αμερικανοί να μείνουν εκτός συστήματος υγείας και δεκάδες χιλιάδες να πεθάνουν. Γι' αυτό και η κοινή γνώμη, τουλάχιστον μέχρι στιγμής, φαίνεται πως εγκρίνει τη στάση των Δημοκρατικών.

έρευνα της «Ουάσιγκτον Ποστ», το 47% θεωρεί τους Ρεπουμπλικανούς στη Γερουσία και τον πρόεδρο Τραμπ βασικούς υπευθύνους για το shutdown έναντι 30% που πιστεύει ότι οι Δημοκρατικοί το προκάλεσαν.

Το πρόβλημα είναι πως όσο παρατείνεται το κλείσιμο του κράτους, τόσο μεγαλώνει η δυσανεμία. Το τελευταίο παρατεταμένο shutdown ήταν το 2018, πάλι επί προεδρίας Τραμπ και κράτησε πάνω από ένα μήνα, διάρκεια ρεκόρ για την αμερικανική ιστορία. Εκατοντάδες χιλιάδες υπάλληλοι είτε τελούν σε αναστολή είτε εργάζονται χωρίς αμοιβή, γεγονός που εμποδίζει την ομαλή λειτουργία ομοσπονδιακών προγραμμάτων, από τη φύλαξη των παιδιών έως τα κουπόνια σούπερ μάρκετ για οικογένειες με χαμηλό εισόδημα.

Τα εθνικά πάρκα είναι πιθανό να γεμίσουν σκουπίδια και οι δημόσιες τουαλέτες να εξελιχθούν σε υγιεινομική βόμβα. Δεν αποκλείεται να σβήσει ακόμη κι ο πυρός που κρατάει το Αγαλμα της Ελευθερίας. Ετσι, το κλίμα θα μπορούσε σταδιακά να αναστραφεί εις βάρος των Δημοκρατικών και να υποχρεωθούν να προβούν σε υποχωρήσεις.

Οι συσχετισμοί

Στην τελευταία ψηφοφορία, δύο Δημοκρατικοί (ο Τζον Φέτερμαν της Πενσυλβάνια και η Κάθριν Κορτές Μάστο από τη Νεβάδα) και ένας ανεξάρτητος που συνήθως ψηφίζει μαζί με τους Δημοκρατικούς, ο Αγκους Κινγκ του Μέιν, καταψήφισαν το νομοσχέδιο. Η Μάστο δικαιολόγησε την ψήφο της ως απόρροια της ανησυχίας της για την πολιτεία της, αν και μάλλον αυτό που τη φοβίζει πραγματικά είναι η προοπτική επανεκλογής της στη Νεβάδα στις ενδιάμεσες εκλογές το 2026. Ο Τραμπ κατάφερε στις τελευταίες εκλογές να κερδίσει την πολιτεία, η οποία έχει σταδιακά στραφεί προς τα δεξιά.

Δεν είναι η μόνη που διεκδικεί να επανεκλεγεί του χρόνου σε μια διαφιλονικούμενη πολιτεία. Οι Δημοκρατικοί στην Τζόρτζια, στη Βιρτζίνια και στο Κολοράντο θα μπορούσαν επίσης να συμπεριφερθούν όπως κι εκείνη. Ο ηγέτης των Ρεπουμπλικανών στη Γερουσία, Τζον Θιουν, σκόπευε να εκμεταλλευθεί αυτούς τους φόβους, ζητώντας συναπτές ψηφοφορίες για να αυξήσει την πίεση στους Δημοκρατικούς συναδέλφους του. Χρειάζονται μόνο πέντε Δημοκρατικοί αντάρτες, πρόθυμοι να αλλάξουν στρατόπεδο, για να λήξει το shutdown.

Η σύναξη των στρατηγών

Όπως και στις περισσότερες εκφάνσεις της πολιτικής ζωής της χώρας, ο Τραμπ είναι έτοιμος να εργαλειοποιήσει την αναστολή λειτουργίας του κράτους για να στοχοποιήσει τους πολιτικούς αντιπάλους του. Είναι άλλωστε συμβατό αυτό με τη συνολική πολιτική συμπεριφορά του. Το έκανε ακόμη και στη Βιρτζίνια, όταν εκλήθη αυτήν την εβδομάδα να μιλήσει ενώπιον εκατοντάδων στρατηγών που συνέρρευσαν εκεί από όλα τα σημεία του πλανήτη. Ουδείς κατάλαβε τον λόγο αυτής της παράλογης (από απόψεως κόστους και επικινδυνότητας για την ασφάλεια συσσωμης της στρατιωτικής ηγεσίας των ΗΠΑ) μάζωξης. «Θα μπορούσαν απλώς να είχαν στείλει ένα email» στους στρατηγούς, έλεγαν στο Politico, απορημένα, πρώην στελέχη του υπουργείου Αμυνας.

Ο υπουργός Πολέμου Πιτ Χέγκσεθ εκφώνησε ομιλία στην οποία καταφέρθηκε κατά των ευτραφών και των μουσάτων στο στράτευμα, αλλά και της woke κουλτούρας.

Τον ακολούθησε ο Τραμπ, ο οποίος αφοτό παραδέχθηκε πως παραξενεύτηκε που δεν τον χειροκρότησαν θερμά όταν ανέβηκε στη σκηνή, κάλεσε τους στρατηγούς να χαλαρώσουν. Παραβίασε τον εθιμικό κανόνα που θέλει τις ένοπλες δυνάμεις να παραμένουν έξω από την κομματική αντιπαράθεση και τους προειδοποίησε ότι ο εκθρόνισ βρίσκεται εντός των πυλών. Αποκλίνοντας από το γραπτό κείμενο που είχε μπροστά του, επιτέθηκε στους Δημοκρατικούς προκατόχους του, Μπαράκ Ομπάμα και Τζο Μπάιντεν. Τέλος εξέφρασε προκαταβολικά την απογοήτευσή του για την επιτροπή Νομπέλ, που «θα το δώσει τελικά σε έναν τύπο που δεν έχει κάνει τίποτα».

ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

32.460 από τους 79.717

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ

6.197 από τους 51.825

ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ

12.840 από τους 115.131

ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

210 από τους 2.007

ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ

14.184 από τους 271.927

ΒΕΤΕΡΑΝΩΝ

14.874 από τους 461.499

Ποια φάση κάνει τον φασαίο;

Αυτό που τους χαρακτηρίζει είναι η αναζήτηση της αυθεντικότητας και της ιδιαιτερότητας. Τι διαβάζουν, τι φορούν, πώς διασκεδάζουν. Θα αφήσουν το αποτύπωμά τους στην κουλτούρα;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΣΑΜΠΑΝΗ**

Η μόδα κάνει κύκλους. Άλλοτε φέρνει στην επιφάνεια ξεχασμένα στυλ και άλλοτε γεννάει νέες τάσεις που μοιάζουν σαν μικρά φλας από το μέλλον, αναγκάζοντάς μας αν όχι να τα ακολουθήσουμε, τουλάχιστον να τους δώσουμε προσοχή. Λίγο πριν από την πανδημία, χωρίς να μπορούμε να το προσδιορίσουμε με ακρίβεια χρονικά, εμφανίστηκε ο τύπος του «φασαίου», ένα νέο είδος lifestyle που έμοιαζε να πηγαίνει κόντρα στον καθωσπρεπισμό.

Όταν πρωτοσυνάντησα αυτή τη νέα αισθητική, ο όρος δεν υπήρχε καν. Και όμως, ήταν ολοφάνερο πως κάτι καινούργιο γεννιέται. Ατομα ηλικίας 17 έως 25 ετών –κι εγώ ανάμεσά τους– άρχισαν να γοητεύονται από ένα υβριδικό στυλ, που έμοιαζε να τους διαφοροποιεί. Χωρίς να το καταλάβουμε, υιοθετήσαμε συνήθειες και ένα πολύ συγκεκριμένο τρόπο ντυσίματος, που δεν φώναζε, αλλά προέβαλλε κάτι φαινομενικά αυθεντικό και ανεπιτήδευτο.

Ήταν η περίοδος που πολλοί νεαροί καπνιστές πέταξαν τα βιολογικά και ηλεκτρονικά τσιγάρα και άρχισαν να στριφτά, αποφάσισαν να φορούν second hand (μεταχειρισμένα) ρούχα και παπούτσια ή πολύ συγκεκριμένες μάρκες, έγιναν φανατικοί ακροατές του Σωκράτη Μάλαμα, του Θανάση Παπακωνσταντίνου, της Μαρίνας Σπανού κ.ά. και συνειδητοποίησαν ότι αν είσαι Αθηναίος, τα Εξάρχεια είναι η πιο ενδιαφέρουσα περιοχή της πόλης.

Η «Τελειότητα»

Ακόμη και η διακόσμηση του διαμερισματός τους ήταν σαν να υπακούει σε έναν άγραφο αισθητικό κανόνα. Αρχισα να σκέφτομαι ότι οι χαρακτήρες της «Τελειότητας» (εκδ. loggia), του νέου βιβλίου του Βιντσέντζο Λαντρόνικο, με το διμερίσμα γεμάτο φυτά, ντιζαϊνάτα αλλά και βίντατζ αντικείμενα, δεν είναι βγαλμένοι από τη σφαίρα του φανταστικού. Παρακολουθώντας τη ζωή της Άννας και του Τομ μέσα από το μυθιστόρημα, ήταν αδύνατο να μη σκεφτώ εκείνη τη συμφοιτήτρια, η οποία πέταξε όλα τα έπιπλα του διαμερισματός της για να το ντύσει από την αρχή με αντικές που βρήκε σε παλαιοπωλεία στο Μοναστηράκι. Η ίδια υποστήριζε, μάλιστα, ότι έχει οικολογική συνείδηση, γι' αυτό άλλωστε προτίμησε ήδη χρησιμοποιημένους καναπέδες και τραπέζια...

Ακόμη και οι διακοπές, οι οποίες υποτίθεται ότι υπάκουαν για να βγει λίγο έξω από το σύστημα, έγιναν μέρος αυτής της αισθητικής ταυτότητας, με συγκεκριμένα νησιά του Αιγαίου να θεωρούνται πλέον must προορισμός για τους «φασαίους». Η Ικαρία με τα δεκάδες πανηγύρια της είναι ένα από αυτά τα νησιά που προσελκύουν πλέον χιλιάδες άτομα της γενιάς Z, ακριβώς γιατί εκεί είναι «η φάση». Και αυτός ήταν ο λόγος που μαζί με την παρέα μου επισκεφθήκαμε για δύο, μάλιστα, καλοκαίρια το νησί – για να πιαστούμε χέρι χέρι με όλους τους «φασαίους», με τους οποίους αλληλο-αναγνωρίζομαστε ως μέλη της ίδιας κοινωνικής χορογραφίας.

«Θέλουν να θεωρούνται αντι-συμβατικοί και επαναστάτες. Αυ-

ΕΚΘΕΤΗ: BOUTE MANTZAVINIS

Εναλλακτικός μεν, αλλά...

Φασαίοι «θα μπορούσε να είναι ο τύπος που πηγαίνει στις συναντήσεις της Ματούλας Ζαμάνη και άλλων εναλλακτικών καλλιτεχνών, τη στιγμή, όμως, που ο ίδιος ζει και ακουλουθεί ένα συμβατικό τρόπο ζωής».

Αγγελική Αλβανούδη
Γλωσσολόγος

τό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει διάθεση για εξερεύνηση και για να βρουν πραγματικά εναλλακτικούς τρόπους διασκέδασης», λέει η 24χρονη Βίβιαν Θάνου, η οποία παρατηρεί, επίσης, ότι κάθε τους επιλογή, όπως για παράδειγμα οι παραστάσεις ή οι ταινίες, θέλουν να θίγει φλέγοντα κοινωνικά ζητήματα. «Είναι η επιθυμία να φαίνονται ευαίσθητοποιημένοι. Επιπλέον, εύκολα τους συναντάει κανείς σε εκθέσεις βιβλίου, σε παζάρια, στη Δημοτική Αγορά Κυψέλης και γενικότερα στην Κυψέλη», συνεχίζει. Από την άλλη, ο 27χρονος Παναγιώτης Βεζυργιάννης σημειώνει ότι η χρήση του όρου τον τελευταίο καιρό έχει αρνητική χροιά, καθώς «φαίνεται να περιγράφει ανθρώπους που περιορίζονται σε έναν περικλειστό κόσμο σημασιών, με πανομοιότυπη συμπεριφορά και μόδα. Μία ισχυρή συνυποδήλωση του όρου είναι ότι δεν πρέπει να φαίνεται πως υπάρχει αναγκαιία φροντίδα και επιμέλεια για τον εαυτό τους. Το επιτηδευμένα ατημέλητο τους χαρακτηρίζει».

Και οι δύο, όμως, επισημαίνουν ότι παρόλο που η έννοια «φασαίος» χρησιμοποιείται ευρέως και συνεχώς δέχονται ερωτήσεις από μεγαλύτερους για το τι σημαίνει, η απάντηση δεν μπορεί να χωρέσει σε έναν ορισμό. Το ίδιο υποστηρίζει και η γλωσσολόγος Αγγελική Αλβανούδη, η οποία επιβεβαιώνει

ότι δεν υπάρχει προς το παρόν επίσημα καταχωρισμένος ορισμός, με τη λέξη να συνδέεται ετυμολογικά με εκείνη της «φάσης» – και με αυτόν που κάνει «τη φάση του».

«Ακριβές επιλογές»

«**Ένας** ανεπίσημος ορισμός, τουλάχιστον από ό,τι έχω καταλάβει από τους 20χρονους που το συζητούν, είναι ένα άτομο που θέλει να είναι εναλλακτικό και κάνει συγκεκριμένες επιλογές, οι οποίες είναι όμως ακριβές», λέει η κ. Αλβανούδη και προσθέτει ότι τα άτομα αυτά «επιτελούν μια ταυτότητα που δεν είναι και πολύ αυθεντική». Σημειώνει, άλλωστε, ότι οι «φασαίοι» δεν είναι σε καμία περίπτωση περιωρισποιημένα άτομα, όπως μπορεί να ήταν νέοι του αναρχικού χώρου που ζούσαν στα Εξάρχεια τις προηγούμενες δεκαετίες. «Έχουν συχνά σχέση με τον πολιτισμό και είναι περισσότερο προοδευτικοί παρά ριζοσπαστικοί», αναφέρει και συνεχίζει: «Θα μπορούσε να είναι ο τύπος που πηγαίνει στις συναυλίες της Ματούλας Ζαμάνη και άλλων εναλλακτικών καλλιτεχνών, τη στιγμή, όμως, που ο ίδιος ζει και ακολουθεί ένα συμβατικό τρόπο ζωής».

Ο καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης Στάθης Ν. Καλύβας υπογραμμίζει ότι «το γεγονός πως ο όρος αυτός δεν είναι ευκρινής εί-

ναι πραγματικά ένα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό του. Αναφέρεται από τη μία σε μια πραγματικότητα, αλλά από την άλλη δεν προσδιορίζεται εύκολα». Όπως επισημαίνει, τέτοιοι όροι χρησιμοποιούνται με τρόπο επιτημητικό και «φασαίος» είναι πάντα κάποιος άλλος – δεν αναφέρεται ποτέ σε αυτόν που τον χρησιμοποιεί. «Χοντρικά θα μπορούσε να πει κανείς ότι είναι τα μεσαία στρώματα που έχουν αναδυθεί μετά τη δεκαετία του 1960 και θέτουν ως προτεραιότητες πράγματα τα οποία για άλλες κατηγορίες ανθρώπων, είτε παλαιότερες είτε σύγχρονες, έχουν δευτερεύουσα σημασία. Ένα παράδειγμα είναι η σημασία της αισθητικής στα αντικείμενα», μας σχολιάζει ο κ. Καλύβας, σημειώνοντας, μάλιστα, ότι αυτή η «κατηγορία ανθρώπων» έχει περιγραφεί στο παρελθόν με διάφορους όρους, από κοινωνιολόγους, χωρίς πάλι οι όροι αυτοί να μπορούν να είναι ακριβείς. «Οι χαρακτήρες του Λαντρόνικο, στην “Τελειότητα”, είναι αυτό ακριβώς – κάτι απροσδιόριστο. Τους βλέπουμε να πέφτουν συνεχώς σε αντιφάσεις. Μία κριτική είναι ότι ενδιαφέρονται για κοινωνικά θέματα μόνο από το Διαδίκτυο. Επίσης, επιθυμούν να έχουν μια καλή ποιότητα ζωής, αλλά με τις επιλογές τους οδηγούνται στο αντίθετο».

Οι συγκεκριμένοι ήρωες, ωστόσο, είναι οι πρωταγωνιστές μιας

ιστορίας που εκτυλίσσεται στο Βερολίνο και πιθανότατα αναφέρεται σε προγενέστερη εποχή. Τι σχέση μπορεί να έχουν με τους «φασαίους» της σύγχρονης Αθήνας; «Το φαινόμενο είναι εκτεταμένο και πραγματικό. Χαρακτηρίζει τις ανεπιτυγμένες κοινωνίες και έχει κάποια συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που διαφέρουν από χρόνο σε χρόνο και από περιοχή σε περιοχή. Η κοινή βάση που υπάρχει είναι η θεώρηση του πώς αξίζει να ζει κάποιος», απαντάει ο Στάθης Ν. Καλύβας. Όσον αφορά όμως την Ελλάδα, σύμφωνα με τον ίδιο, το φαινόμενο δεν είναι τόσο έντονο όσο σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. «Η κοινωνική αυτή ομάδα ταυτίζεται με μια οικονομία που είναι πιο ανεπιτυγμένη. Αυτό φαίνεται και από τα επαγγέλματα που επιλέγει, τα οποία σχετίζονται συχνά με τις τέχνες», εξηγεί και καταλήγει λέγοντας ότι «αυτό που ενεργοποιεί την αρνητική χροιά της λέξης είναι ένας ανταγωνισμός μεταξύ του “αυθεντικού” και του “δύθεν”». Όσοι θεωρούν τους εαυτούς τους “αυθεντικούς”, ανεξάρτητα από το αν πραγματικά είναι, χαρακτηρίζουν τους άλλους “φασαίους»».

«Δεν υπάρχει το “εμείς”»

Ο Γρηγόρης Πασχαλίδης, καθηγητής Πολιτισμικών Σπουδών στο ΑΠΘ, θεωρεί ότι «οι σπουδές “φασαίους” δεν υπάρχει το “εμείς”. Ακόμη και η ταμπέλα του “χίπιτερ” έχει μια πιο ξεκάθαρη φαινομενολογία, καθώς υπήρχε ένα σαφέστερο σύνορο γύρω από την έννοια του “άλλου”. Δεν νομίζω ότι κάποιος θα παραδεχθεί ότι είναι “φασαίος”». Για εκείνον οι χαρακτήρες του Λαντρόνικο έχουν μόνο κάποια από τα χαρακτηριστικά των «φασαίων», οι οποίοι δεν έχουν ξεκάθαρο στυλ. «Η ομάδα αυτή θέλει να σηματοδοτήσει μια παρέκκλιση, αλλά μιλάμε για μια πολύ ελεγχόμενη παρέκκλιση, καθώς δεν περιέχει κάποιο στοιχείο ιδιαιτέρως ανταγωνιστικό για την κυρίαρχη κουλτούρα», επισημαίνει στην «Κ» και προσθέτει ότι «είναι περισσότερο ένα προσωπικό ύφος, που αναζητάει τη δική του σημειογραφία. Για παράδειγμα, η προτίμηση για τα thrift βοηθάει στο να υποδυθώ την αυθεντικότητα μου, μέσα από άλλες εποχές, τάσεις, και με κάνει να μη θεωρούμαι καταναλωτής της τρέχουσας μόδας».

Ο Δημήτρης Λάλας, δρ Κοινωνιολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, εντοπίζει και ένα ακόμη στοιχείο: την έντονη αναζήτηση εμπειριών – της «φάσης». «Στην ύστερη νεωτερικότητα υπάρχει μια διάχυτη επιταγή για το κυνήγι ολοένα πιο μοναδικών και αυθεντικών εμπειριών. Ωστόσο, δεν μπορούμε να διατυπώσουμε κάτι ξεκάθαρο γιατί δεν γνωρίζουμε ούτε ποιοι είναι ακριβώς “οι φασαίοι” ούτε γιατί επιθυμούν αυτές τις εμπειρίες», λέει, τονίζοντας ότι «υπάρχει μία συνθετικότητα του φαινομένου. Πρέπει να το διερευνήσουμε εις βάθος, αποφεύγοντας ηθικολογίζουσες αποτιμήσεις πάνω σε αυτό. Απαιτείται μία ξεκάθαρη ανάλυση των αξιών με τις οποίες αναμετρώνται οι “φασαίοι”, κάτι που θα μας βοηθήσει να δούμε και ποιες είναι οι θέσεις όλων εκείνων που κάθε φορά μιλούν για “φασαίους” και τους αξιολογούν».

Το οικονομικό περιβάλλον

«Η κοινωνική αυτή ομάδα ταυτίζεται με μια οικονομία που είναι πιο ανεπιτυγμένη. Αυτό φαίνεται και από τα επαγγέλματα που επιλέγει, τα οποία σχετίζονται συχνά με τις τέχνες».

Στάθης Ν. Καλύβας
Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης, Οξφόρδη

Τι μουσική ακοούν

Σιμόν, **Θανάσης Παπακωνσταντίνου**

Άσε τα ψέματα, **Σωκράτης Μάλαμας**

Ανισόπεδη Ντίσκο, **Pan Pan**

Ταξίδι, **Μαρίνα Σπανού**

Ποιους συγγραφείς διαβάζουν

Ιρβιν Γιάλομ

Χρήστο Βακαλόπουλο

Βιντσέντζο Λαντρόνικο

Μαρκ Μάνσον

Τι ρούχα φορούν

Αθλητικές Ζακέτες και φούτερ

Σακίδια πλάτης

Vintage και μεταχειρισμένα ρούχα

Πού πάνε διακοπές

Ικαρία

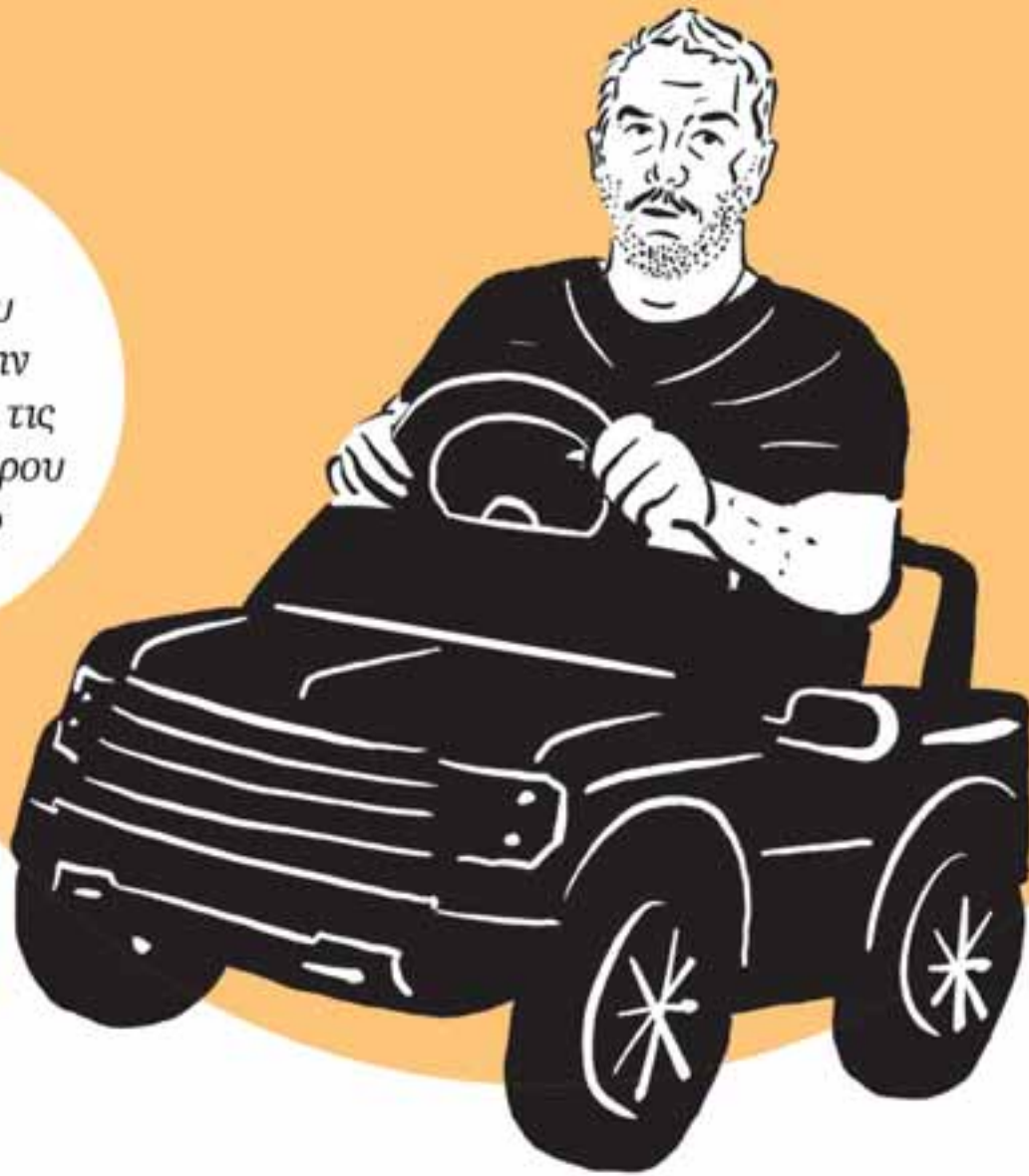
Ανάφη

Αμοργό

Γαύδο

Από τις
καταλήψεις του
Λουτρακίου στην
Ομόνοια και από τις
«στέγες» του θεάτρου
στο αυτοφωρο

Στον κάτω δε-
ξιά, το σημείο όπου ο ηθο-
ποιός - σκηνοθέτης - σελέ-
μπριτι, εξεδίλωσε το οδηγικό του
ταπεραμένο σε σταθμευμένα οχήμα-
τα. Την Παρασκευή κέρασε τα θύματά
του γλυκά και κατόπιν κατηφόρισε στο
Σύνταγμα για να εκκρόσει την αλλη-
λεγγύη του στον Πάνο Ρούτσι. Το
δημόσιο προφίλ του εισήχθη
πρώτο στο ιρανοποιείο.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΠΙΣΜΠΙΚΗΣ

Γυροβολιές στην πίστα, ίλιγγος στην άσφαλτο

Της **ΑΙΝΑΣ ΓΙΑΝΝΑΡΟΥ**

«Απόψε θέλω να πω
Τίποτα μετά να μη θυμάμαι
Μέσα στον καπνό να παγιδευτώ
Συνέπειες να μη φοβάμαι

Ήταν σαν αυτοεκπληρούμενη προ-
φητεία ή εξομολόγηση. Τουλάχισ-
στον έτσι ακούγονται σήμερα οι
στίχοι του τραγουδιού του Αντών-
η Βαρδή που σγκώθηκε να χορέψ-
ει ο Βασίλης Μπισμπίκης στην
πρεμιέρα των Βανδή - Ρέμου πριν
από ένα χρόνο στο Nox Athens
ανάμεσα σε βουνά από γαρίφαλα
και πίσω από ένα τείχος υψωμέ-
νων κινήτων. Ήταν ένα μοναχικό,
αργόσυρτο, κάπως ασθενικό ζεί-
μπέκικο πίστας, χωρίς ειρμό ούτε
καμμό, που σε έκανε να αναρω-
τιέσαι αν στ' αλήθεια μιλάνε τα

αυτοκίνητα. Δεν θα ήταν ούτε ο
πρώτος ούτε ο τελευταίος στην
περιοχή που δεν φοβάται τις συ-
νέπειες, πάντως ο Μπισμπίκης
φέρεται να ενημέρωσε μέσω συ-
νεργατίδος του τις Αρχές το επό-
μενο μεσημέρι, ενώ ο ίδιος βρι-
σκόταν στο πλατό του Alpha και
στην πρεμιέρα της εκπομπής της
Ναταλίας Γερμανού. Σύμφωνα
με πληροφορίες, δεν είπε τίποτα
στους συνεργάτες της εκπομπής
για το περιστατικό, πάντως παρα-
δέχθηκε ότι ήταν πολύ ταλαιπω-
ρημένος και ερχόταν από ξενύχτι.
Στη συνέντευξη επαναλάμβανε
τον γνωστό μονόλογο για το περι-
θώριο – εκεί από όπου προέρχεται,
εκεί όπου ανήκει, εκεί από όπου
αντλεί την έμπνευσή του, αφήνο-
ντας να εννοηθεί ότι οι Φιλοθέες,
τα τηλεοπτικά στούντιο, ίσως και
οι μεγάλες πίστες δεν είναι ο φυ-
σικός του χώρος.

Ζεστασιά στην Ομόνοια

Η αλήθεια είναι ότι αν έλεγες στις
παρέες του Λουτρακίου, τότε στα
'90s, ότι το νούμερο ένα αλάνι της
περιοχής, ο καταληψίας που διάβα-
ζε τα βιβλία του κομμουνιστή παπ-
πού του και όσο τα διάβαζε τόσο
φούντωνε μέσα του ένας γενικός
αόριστος θυμός, ο άνθρωπος με τις
περισσότερες αποβολές που έφτα-
σε να παρατήσει το σχολείο στη Γ'
Γυμνασίου, ότι αυτός ο τύπος θα
έκανε σήμερα τη ζωή που κάνει,
θα σε έβγαζαν τρελό – ή λιώμα. Η
αυτοκαταστροφή, θα σου έλεγαν,
είναι το μεσαίο του όνομα. Εξάλ-
λου ο ίδιος δεν σταματάει να πε-
ριφέρει σαν παράσημο τα χρόνια
που κυκλοφορούσε στην Ομόνοια,
ζούσε σε κακόφημα ξενοδοχεία
παρέα με τρανς και ήταν βουτηγ-
μένος στις εξαρτήσεις. Ήταν μια
εποχή που υπήρχε συντροφικότη-
τα και ψυχική ζεστασιά, έχει πει.
Αλλά όπως συμβαίνει συχνά,
αυτός γι' αλλού ξεκίνησε κι αλλού
η ζωή τον πήγε. Έγινε μπάρμαν,
έγινε κρεοπώλης, έγινε κρουπιέρης
στο καζίνο και κάπως έτσι, με την
ίδια ευκολία, έγινε και ηθοποιός.
Μια μέρα τον είδε ο διευθυντής
της Δραματικής Σχολής του Εθνι-
κού Θεάτρου Τάσος Ρούσσος να
παίζει σε μια ερασιτεχνική ομά-
δα του Λουτρακίου και του είπε
ότι έχει ταλέντο. Στο Εθνικό δεν

μπορούσε να μπει χωρίς απολυτή-
ριο, οπότε πέρασε ως «εξαιρετικό
ταλέντο» σε ιδιωτική σχολή, την
πιο φθηνή που βρήκε, της Μαιρns
Βογιατζή Τράγκα στα Εξάρχεια.
Όπως όλα τα ατίθασα παιδιά,
ήθελε κάποιον να τον πιστέψει.
Ετσι, όταν η Άννα Συνοδινού τον
εξεχώρισε από το πρώτο έτος, ήταν
η διαβεβαίωση που χρειαζόταν.
Εκτοτε αφοσιώθηκε στο θέατρο
ολοκληρωτικά, έγινε σκοπός ζω-
ής. Επαιξε σε διάφορες παραστά-
σεις πριν γίνει ευρύτερα γνωστός
μέσα από το καθημερινό σίριαλ
τα «Μυστικά της Εδέμ» το 2010
στο Mega.

Η τηλεόραση από την αρχή
ήταν όχημα για να κάνει θέατρο.
Οι σειρές βοήθησαν να χρηματο-
δοτήσει την ίδρυση του περιθώ-
ριου Τεχνοχώρου Cartel το '13 με
την ηθοποιό Φαίη Τζήμα στο πα-
λιό μηχανουργείο στον Ελαιώνα.
Αυτό που πρότεινε τότε ήταν ένα
θέατρο ωμό, το οποίο υπηρέτησε
παίρνοντας κλασικά έργα και φέ-
ροντάς τα στο σήμερα. Η παρά-
σταση «Ανθρωποι και Ποντίκια»,
την οποία σκηνοθέτησε, με φόντο
τη σύγχρονη Αθήνα, αντί για την
περίοδο του κραχ στις ΗΠΑ, έκα-
νε πάταγο.

Το «κλικ»

Ήταν σε εκείνη την παράστα-
ση που έγινε η γνωριμία με τη
Δέσποινα Βανδή, που έγινε το
«κλικ». Ήδη από τότε ο Μπισμπί-
κης είχε αρχίσει να γνωρίζει τα
μεγάλα σαλόνια. Έκανε παρέα
με γνωστές οικογένειες και πα-
ρότι διατηρούσε ένα περιθωρια-
κό θεατρικό σχήμα, έβλεπε στις
παραστάσεις του κόσμο του Κο-
λωνακίου. Δεν είναι τυχαίο ότι
το 2020 το Cartel μετακόμισε σ'
ένα χώρο ιδιοκτησίας του Ιδρύμα-
τος Ωνάση, που παραχωρήθηκε
από τη Στέγη στον Ρέντη. Λέγε-
ται ότι εκείνη την εποχή γύρισε
την πλάτη σε κάποιους συνεργά-
τες του. Σαν να ήθελε να ξερκίσει
την επαφή με την καλή κοινω-
νία, αποφάσισε να παρουσιάσει
εκεί μια διασκευή του έργου «Τα
Κόκκινα Φανάρια», με τις πόρνες
της Τρούμπας να δίνουν τη θέση
τους σε τρανς γυναίκες. «Θέλαμε
να φέρουμε τους θεατές να δουν
τον κόσμο των τρανς», είπε. «Αλλά
όχι τρανς των βορείων προαστί-
ων. Τρανς που κυκλοφορούν γύρω

από την Ομόνοια και ψωνίζονται
για δέκα ευρώ. Ανθρώπους που
είναι αποκλεισμένοι από την κοι-
νωσία», είπε σε συνέντευξη στον
Θ. Μίχο (News24/7). Οι κριτικές
ήταν μέτριες.

Ρόλοι και ζωή

Πολύ θερμή, αντιθέτως, ήταν η
υποδοχή της «Μπαλάντας της
Τρύπας Καρδιάς», όπου έπαιζε
έναν πρώην λαϊκό τραγουδιστή,
νυν ιδιοκτήτη νυχτερινού κέν-
τρου και κάπως... μαμάκια, ενώ
το κοινό γοητεύτηκε για πάντα
από αυτόν μετά την εμφάνισή
του στις «Άγριες Μέλισσες», όπου
υποδύθηκε τον μιστρά διευθυντή
φυλακών Μάνο Βόσκαρη, ο οποί-
ος επίσης διακατεχόταν από οιδι-
ποδιακές επιπλοκές. «Αυτό είναι
ο Βασίλης και βάλε στον ρόλο της
μαμάς την εκάστοτε που καψου-
ρεύεται», λέει γνωστή του.

Ο έρωτας πάντως είναι έρω-
τας και φαίνεται ότι αυτός με τη
Δέσποινα Βανδή, μία από τις με-
γαλύτερες Ελληνίδες σταρ, είναι
πέρα για πέρα αληθινός, μια με-
ταφορά της «Λαίδης και του Αλή-
τη» στα καθ' ημάς (αν και όποιος
έβλεπε «Δύο Ξένους» θυμάται και
την «αλήτινη» πλευρά της Βαν-
δής). Γι' αυτό ήταν μάλλον άστο-
χα τα δημοσιεύματα σε σχέση με
τον χορό του στο κρητικό γλέντι
με την ηθοποιό Δανάη Παππά, με
την οποία έπαιζαν μαζί στον «Σα-
σμό» (προφανώς γι' αυτό και είχαν
κληθεί στη γιορτή).

Αν κάνει κάπου τα γλυκά μάτια
ο Μπισμπίκης είναι στην Κρήτη.
Το έχει πει, η Κρήτη είναι ο με-
γάλος του έρωτας, το καταφύγιό
του. Τη γνώρισε στα γυρίσματα
της σειράς «Η λέξη που δεν λες»
το '16 και αυτό ήταν. Ονειρό του
να μείνει μια μέρα μόνιμα εκεί.

Διττός, αντιφατικός, η προσω-
ποποίηση της φράσης «και του
σαλονιού και του λιμανιού». Χύ-
μα και ευαίσθητος, περιθωριακός
αλλά γοητευμένος με το σύστημα,
μάγκας και μπουρζουάς συγκρό-
νως. Πουλίζει το λούμπεν, αλλά του
αρέσει και η δημοσιότητα. Πανκ,
αλλά και ελληνάρας. Γλυκούλης,
αλλά και χειριστικός, έχει ταλαι-
πωρήσει αρκετούς ηθοποιούς όλα
αυτά τα χρόνια με πολύωρες πρό-
βες έως τα χαράματα, στο όνομα
της τέχνης και του «χειροποίητου»
θεάτρου. Κάποιοι είδαν φως και

μπήκαν, άλλοι είδαν το φως και
έφυγαν. Ειρήσθω εν παρόδω, το
Cartel βρήκε νέο χώρο στις εγκα-
ταστάσεις του πρώην εργοστασίου
«Κλωστὰι Πεταλούδα - Μουζάκης»
στο Αιγάλεω, όπου τον φετινό χει-
μώνα θα ανέβει εκ νέου το «Αν-
θρωποι και Ποντίκια» σε ανανε-
ωμένη δική του σκηνοθεσία. Αν
έχει μια αδυναμία είναι ο 13χρονος
γιος του, που έχει αποκτήσει από
τον γάμο του με την Κωνσταντί-
να Μπεκιάρη.

«Κακό παράδειγμα»

Στο εν λόγω κρητικό γλέντι, πάντως,
στη Μεταμόρφωση, ανάμεσα σε
φίλους και απλό κόσμο, η χαρά
του φαίνεται απροσποίητη. Όμως,
ο παλιός του εαυτός, η παλιά του
ζωή, ακόμη τον καλεί. Παρά το

*Διττός, αντιφατικός, η προσωποποίηση
της φράσης «και του σαλονιού και του λι-
μανιού». Χύμα και ευαίσθητος, περιθω-
ριακός αλλά γοητευμένος με το σύστημα,
μάγκας και μπουρζουάς. Πουλίζει το λού-
μπεν, αλλά του αρέσει η δημοσιότητα.*

έμφραγμα που έπαθε πέρυσι, δεν
προσέχει την υγεία του. «Είμαι κα-
κό παράδειγμα, προς αποφυγήν.
Εχω την αυτοκαταστροφή μέσα
μου», εξομολογήθηκε τον Ιούνιο
στη Ναταλία Αργυράκη («Καλύτε-
ρα δεν γίνεται», Alpha).

Ίσως είναι περισσότερο η προ-
σπάθεια να ισορροπεί σε δύο κό-
σμους, στο τότε και το τώρα, στα
σαλόνια και τα αλώνια, παρά το
ίδιο το ποτό, το οποίο απολαμβά-
νει χωρίς να δείχνει να ενδιαφέ-
ρεται για το κοινό βλέμμα. «Είναι
ένα γλυκό παιδί, που λίγο έχει τρο-
μάξει από τη δημοσιότητα, έχει
ωραίες ιδέες και ψυχή, αλλά πρέ-
πει να βρει τα πατήματά του», μας
είπε συνάδελφος που του έχει πά-
ρει συνέντευξη. As είναι και στο
ζείμπέκικο. Όταν ξανασκημώθηκε
τον περασμένο Φεβρουάριο να
χορέψει στο Nox Athens ήταν σε
ένα τραγούδι του Πάριου: «Θέλω
να βγω απ' τ' αδιέξοδο αυτό θέ-
λω να βγω / μα τους ανθρώπους
τους φοβάμαι κ' είν' αλήθεια / την
εγκατάλειψη τη γνώρισα τη ζω-
/ τη μοναξιά μου, τη ζωγράφισα
στα στήθια».

*Όπως όλα τα ατίθασα παιδιά, ήθελε κά-
ποιον να τον πιστέψει. Ετσι, όταν η Άννα
Συνοδινού τον ξεχώρισε από το πρώτο
έτος, ήταν η διαβεβαίωση που χρειαζό-
ταν. Εκτοτε αφοσιώθηκε στο θέατρο ολο-
κληρωτικά, έγινε σκοπός ζωής.*

εννέα όγδοα στην ψυχή του ή αν
είναι κι αυτός ένας ρόλος που κα-
λείται να υπηρετήσει.

Βήματα στον φακό

Εκτός κι αν το ζείμπέκικο είναι
η φυσική του κατάσταση και ο
Μπισμπίκης δεν σταματάει πο-
τέ με έναν τρόπο να χορεύει, να
βάζει δηλαδή το ένα πόδι μπρο-
στά στο άλλο, κάτι ανάμεσα σε
χορό και δήλωση παρουσίας, και
να ήταν αυτός ο βηματισμός που
τον έφτασε αργά αργά έως εδώ,
να γίνει πρώτη είδηση σε (σχεδόν)
όλα τα Μέσα για ένα αναίμακτο
τροχαίο ατύχημα τα ξημερώματα
του περασμένου Σαββάτου.

Το γνωρίζουν και οι πέτρες,
πλέον, απείρως περισσότεροι από
όσους έχουν παρακολουθήσει ή
έστω γνωρίζουν τις παραστάσεις
της ομάδας Cartel στο θέατρο, ότι
αφού τα 'σπασε σε ένα κρητικό
γλέντι στη Μεταμόρφωση, πήρε
το αγροτικό του(!) και επιστρέφο-
ντας στο σπίτι του στη Φιλοθέη,
όπου ζει με τη Δέσποινα Βανδή,
πήρε σβάρνα τρία σταθμευμένα

Μέσω ειδικών εφαρμογών που είναι εγκατεστημένες σε τάμπλετ, καταγράφεται η αγωνιστική συμπεριφορά κάθε ποδοσφαιριστή ξεχωριστά. Οι πομποί στα γιλέκα που φορούν κάτω από τη φανέλα (δεξιά ο Τσικίνιο του Ολυμπιακού) στέλνουν δεδομένα καρδιακής συχνότητας, ενώ στην οθόνη μπορεί να απεικονιστεί ζωντανά η απόδοση έως και 40 ατόμων, με τις διαφορετικές χρωματικές διαβαθμίσεις να αφορούν την ένταση της προσπάθειάς τους.

Του ΑΚΗ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Κυριακή βράδυ και μία ακόμη μάχη εντός του τερέν έχει τελειώσει. Για τους περισσότερους είναι η ώρα του απολογισμού. Τι πήγε στραβά; Τι δεν έγινε σωστά ώστε η ομάδα να φτάσει στη νίκη ή το αντίθετο. Πώς παρουσιάστηκε μεταμορφωμένη; Παίκτες που την προηγούμενη αγωνιστική δεν απέδωσαν καλά, πώς ανέβασαν θεαματικά τα στάνταρ τους;

Στο μυαλό του προπονητή τα ερωτήματα είναι πολλά και κρίσιμα. Κάποια εξηγούνται με βάση το ίδιο το ποδόσφαιρο, άλλα, όμως, είναι σίγουρο ότι χρειάζονται ανάλυση.

Γι' αυτόν τον λόγο, την ώρα που ο κόουτς δίνει τη μάχη του πάγκου, με το στρες και την αδrenalίνη να χτυπάνε «κόκκινο», μια άλλη μάχη πίσω από τον πάγκο γίνεται με σαφώς πιο εξελιγμένα «όπλα», τα οποία μπορούν και απαντούν στις απορίες που πλημμυρίζουν το μυαλό του.

Η επεξεργασία των δεδομένων στο ποδόσφαιρο δεν είναι απλώς μια καινοτομία: είναι η ίδια η αλλαγή του τρόπου με τον οποίο παίζεται πλέον το άθλημα.

Αναγκαιότητα

Ο ρόλος του αναλυτή (Football Data Analyst) είναι μια αναγκαιότητα που όποιος κάνει το λάθος να την προσπεράσει, θα τον έχει προσπεράσει το ίδιο το σύγχρονο ποδόσφαιρο.

Η συλλογή των μετρήσεων απόδοσης των ποδοσφαιριστών, τα μηχανήματα με τα οποία γίνεται αυτό, η ταχύτητα με την οποία εξάγονται τα συμπεράσματα και χαράσσονται οι κατευθυντήριες γραμμές, όπως και δεκάδες ακόμη παράμετροι, δημιουργούν μια ολοκληρωμένη εικόνα για την κατάσταση της ομάδας αλλά και ατομικά των ποδοσφαιριστών.

Ενας από τους πρωτοπόρους στο Football Analyst στην Ελλάδα είναι ο Γιώργος Μαρτάκος, επί σειράν ετών αναλυτής σε Ολυμπιακό, Παναθηναϊκό και άλλες ομάδες της Super League. Το 2012 από το πόστο του αναλυτή στους «ερυθρόλευκους» άνοιξε τον δρόμο και στους υπόλοιπους που έβλεπαν στη συγκεκριμένη τάση μια εναλλακτική αλλά τόσο ουσιώδη προσέγγιση στο άθλημα. Από τη Σαουδική Αραβία, όπου εργάζεται τα τελευταία χρόνια (Αλ Αχλί, Νέομ FC), μίλησε στην «Κ» για το πόσο εξαρτώμενο είναι πια το ποδόσφαιρο από την τεχνολογία, που σε συνδυασμό με τις γνώσεις πάνω στο αντικείμενο έχει φέρει επανάσταση στην προπονητική, ειδικά μετά την είσοδο και της τεχνητής νοημοσύνης.

«Η ανάλυση της απόδοσης

(Performance Analysis) αποτελεί απαραίτητο εργαλείο στα χέρια των προπονητών και των επιτελείων τους. Ουσιαστικά, τους παρέχει γνώση σχετικά με την αγωνιστική συμπεριφορά, τόσο την ατομική όσο και την ομαδική. Ξεκινάει με τον καθορισμό συγκεκριμένης τακτικής και αγωνιστικού πλάνου από τον προπονητή και συνεχίζεται με την ανάλυση του αντιπάλου. Το σκάουτινγκ γίνεται μέσω βίντεο είτε διά ζώσης, αρκετές μέρες πριν, και η παρουσίασή του στις αρχές της εβδομάδας αφού πρώτα υπάρξει η ενημέρωση στον προπονητή. Ακολουθούν οι ποδοσφαιριστές και χαράσσεται η στρατηγική με βάση πάντα και τις ιδιαιτερότητες του αντιπάλου, όπως το σύστημα με το οποίο αγωνίζεται και τους παίκτες-κλειδιά που διαθέτει».

Για να είναι αξιόπιστη η μέτρηση αυτών των μεταβλητών είναι αναγκαία η χρήση και ανάλυση των στατιστικών στοιχείων τόσο των παικτών όσο και της ομάδας συνολικά. Όλες οι πληροφορίες για τον αντίπαλο είναι στα χέρια του προπονητή. Σειρά παίρνει η ανάλυση με στοιχεία όπως η ταχύτητα, η αντοχή και η δύναμη. Παρακολουθούνται επίσης οι κινήσεις, οι αποφάσεις, οι τεχνικές δεξιότητες και η γενικότερη συμπεριφορά κάθε ποδοσφαιριστή στο γήπεδο και στις προπονήσεις.

Ολα αυτά, φυσικά, με τη βοήθεια των ειδικών μηχανημάτων, στα οποία εκτός από τις μετρήσεις για την κατάσταση των ποδοσφαιριστών αξιολογούνται μεταβλητές (Key Performance Indicators), όπως για παράδειγμα ποσοστά επιτυχημένων πασών, σουτ στον στόχο, προσδοκώμενα γκολ (xGoals) και άλλα.

«Στην Ελλάδα, όπου ο αριθμός των σταφ είναι περιορισμένος, τη χρήση των εργαλείων έχουν συνήθως οι γυμναστές», εξηγεί ο κ. Μαρτάκος.

Το κόστος ενός πλήρους εξοπλισμού, τον οποίο στη χώρα μας διαθέτουν μόνο ομάδες με μεγάλο προϋπολογισμό, μπορεί να φτάσει ακόμη και τις 50.000 ευρώ. Περιλαμβάνει τάμπλετ, φυσικά το σύστημα παρακολούθησης και μεταξύ άλλων αισθητήρες καρδιακών παλμών, ζώνες θώρακα, μέσος, γιλέκα, φανέλες, πομπούς που μέσω Bluetooth στέλνουν τα δεδομένα καρδιακής συχνότητας και θερμίδων που καταναλώνονται στο τάμπλετ, καθώς και ειδικά ρολό-

Η «καλωδίωση» των ποδοσφαιριστών

Μέσω των ειδικών γιλέκων αλλά και ζωνών όπου προσαρμόζονται πομποί γίνεται ο έλεγχος επιδόσεων των ποδοσφαιριστών και μετέπειτα η καθοδήγησή τους κατά τη διάρκεια της προπόνησης από το τεχνικό τιμ. Οι ειδικοί αισθητήρες χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση μεταβολών της ροής του αίματος στα αγγεία.

για με τα οποία οι ίδιοι οι παίκτες παρακολουθούν τις επιδόσεις τους στις προπονήσεις.

Εξω είναι... αλλιώσις

Όταν μιλάμε για τα προηγμένα πρωταθλήματα και κυρίως αυτό της Premier League, τα πάντα αλλάζουν. Είναι χαρακτηριστικό πως το επιτελείο της Μάντσεστερ Σίτι έχει 30 άτομα. Όσο υπερβολικό κι αν ακούγεται, άλλος ασχολείται με τις στατικές φάσεις, άλλος με την άμυνα και άλλος με τις μεταβάσεις ή τις πλάγιες γραμμές, ενώ και η τεχνολογία είναι πιο εξελιγμένη με τη χρήση θερμικών καμερών, τεχνητής νοημοσύνης και των πιο καινούργιων εργομετρικών συστημάτων με τα οποία γίνονται τα τεστ εκρηκτικότητας, αντίδρασης, βάδισης ή και του τρεξίματος. «Με τις θερμικές κάμερες γίνεται απεικόνιση σε 3D ή 4D διάσταση και υπάρχει αποτύπωση όλων των κινήσεων, της θερμοκρασίας των παικτών, αλλά και των παλμών τους την ώρα του ματς».

Όπως συμπληρώνει ο υποψήφιος διδάκτωρ και ερευνητής (Data Science Laboratory) στο Πολυτεχνείο Κρήτης Δημήτρης Ζοπουνίδης: «Δεν αφορά μόνο το τακτικό σκέλος ή την ανάλυση ενός αγώνα ή ενός αντιπάλου, αλλά και τη συνολική λειτουργία του συλλόγου. Η επιστημονική ανάλυση και αξιοποίηση των δεδομένων μπορεί να υποστηρίξει την προετοιμασία και τη διαχείριση της ομάδας, αλλά και να τροφοδοτήσει με τεκμηριωμένα πληροφορήσιμα διοικητικά συμβούλια και τους προέδρους, ώστε να λαμβάνονται στρατηγικές αποφάσεις με σαφήνεια και ακρίβεια. Σε διεθνές

επίπεδο, κορυφαίοι οργανισμοί έχουν επενδύσει σε τέτοιες δομές, αποκτώντας συγκριτικό πλεονέκτημα. Τα Football Analytics δεν είναι μόδα, είναι εργαλείο στρατηγικής ανάπτυξης και ο δρόμος προς πιο ανταγωνιστικές και βιώσιμες ομάδες».

Μέσα στον αγώνα

Ενα πολύ ιδιαίτερο και σημαντικό κομμάτι είναι η παρέμβαση που μπορεί να γίνει κατά τη διάρκεια ενός αγώνα, ικανή να αλλάξει όλη τη ροή του. «Την ώρα του αγώνα έχουμε τη δυνατότητα να παρέμβουμε, αλλάζοντας τα πράγματα εάν διαπιστώσουμε πως δεν πηγαίνουν όπως τα περιμένουμε», υπογραμμίζει ο κ. Μαρτάκος και προσθέτει: «Προσωπικά παρακολουθώ το παιχνίδι από την εξέδρα, γιατί στην ευθεία πολλές φορές χάνονται φάσεις. Αναλύω τα δεδομένα και βρίσκομαι σε ενδοεπικοινωνία με τον βοηθό προπονητή. Αυτός με τη σειρά του συμβουλεύει τον προπονητή για την κατάσταση στην οποία βρίσκονται κάποιοι παίκτες. Αν, για παράδειγμα, μετά το 60' δούμε πως η απόδοση πέφτει και ο αντίπαλος είναι πιο aggressive, με καλύτερες επιστροφές και περισσότερες δυνάμεις, πρέπει να αναπροσαρμόσουμε τα πλάνα μας με γρήγορες κινήσεις. Αν επίσης διαπιστώσουμε πτώση της έντασης, αύξηση καρδιακών παλμών, εσωτερικού και εξωτερικού «φορτίου» κάποιου ποδοσφαιριστή, το εξετάζουμε αμέσως, καθώς ενδεχομένως να είναι προάγγελος ενός τραυματισμού που θα πρέπει να τον προλάβουμε με την αντικατάστασή του. Στο τέλος, το report του παιχνιδιού σκανάρεται εξονυχιστικά και μας βάζει άμεσα σε διαδικασία προσομοίωσης, αλλαγών και διόρθωσης των λαθών ενόψει του επόμενου αγώνα».

Μία ακόμη σοβαρή παράμετρος αφορά τα «όρια» ενός αναλυτή. Μέχρι πού φτάνουν οι αρμοδιότητές του; «Ο αναλυτής πρέπει να λείι αυτά που πιστεύει στον προπονητή πάντα με σεβασμό και όχι ως υπόδειξη. Γίνεται η παράθεση των γεγονότων, η κατάθεση της προσωπικής άποψης και από εκεί και πέρα η τελική απόφαση ανήκει πάντα σε αυτόν. Είναι πολύ σημαντικό να χτιστεί μια σχέση εμπιστοσύνης όλου του σταφ, ώστε το αποτέλεσμα να είναι το καλύτερο δυνατό», επισημαίνει ο κ. Μαρτάκος.

Στο τέλος της συζήτησής μας ο πολύπειρος αναλυτής τονίζει με νόημα ότι όλες αυτές οι τεχνολογικές καινοτομίες βοηθούν μεν, όμως δεν μπορούν να ξεπεράσουν το ανθρώπινο μυαλό και μάτι, αφού αυτά είναι που φιλτράρουν, ταξινομούν και ιεραρχούν όλα αυτά τα δεδομένα.

Αναλύω από την εξέδρα

Προσωπικά παρακολουθώ το παιχνίδι από την εξέδρα, γιατί στην ευθεία πολλές φορές χάνονται φάσεις. Αναλύω τα δεδομένα και βρίσκομαι σε ενδοεπικοινωνία με τον βοηθό προπονητή. Αυτός με τη σειρά του συμβουλεύει τον προπονητή.

Γιώργος Μαρτάκος

Football analyst στη Νέομ FC (Σαουδική Αραβία)

Δεν είναι «μόδα»

Κορυφαίοι οργανισμοί έχουν επενδύσει σε τέτοιες δομές, αποκτώντας συγκριτικό πλεονέκτημα. Τα Football Analytics δεν είναι μόδα, είναι εργαλείο στρατηγικής ανάπτυξης και ο δρόμος προς πιο ανταγωνιστικές και βιώσιμες ομάδες.

Δημήτρης Ζοπουνίδης

Ερευνητής στο Πολυτεχνείο Κρήτης

Μεταβολές εβδομάδας		Dow Jones	Nasdaq	Nikkei	Dax	FTSE 100	Πετρέλαιο	€/ \$
	Χ.Α.Κ. 0,36%							
		Χ.Α. 2,21%	1,52%	1,46%	0,73%	3,77%	2,32%	-7,18%
								0,12%

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Μέτρα στήριξης των εργασιακών νομάδων

Η **εκτελεστική** αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με αρμοδιότητα τα Κοινωνικά Δικαιώματα, τις Δεξιότητες, τις Ποιοτικές Θέσεις Εργασίας και την Προετοιμασία, Roxana Mînzatu, σε συνέντευξη της στην «Κ» ανέλυσε τις προκλήσεις στην αγορά εργασίας και τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής για την ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού, με επίκεντρο τη συνεχή μάθηση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων. Το πακέτο που θα εφαρμοστεί του χρόνου αποσκοπεί στην προστασία των εργασιακών νομάδων. **Σελ. 4**

ALPHA BANK

ΕΛΛΑΔΑ

Πρώτη μείωση ξένων επενδύσεων στα ακίνητα

Την **πρώτη** μείωση από το 2015 καταγράφουν οι ξένες επενδύσεις σε ακίνητα, καθώς, σύμφωνα με στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος οι εισροές κεφαλαίων κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο ανήλθαν σε 938,3 εκατ., πτώση δηλαδή κατά 17,6%. **Σελ. 12**

Απόδοση δεκαετών ομολόγων		
	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	2,90%	-0,07%
Γερμανία	2,70%	-0,07%
Γαλλία	3,51%	-0,06%
Ιταλία	3,51%	-0,10%
Ισπανία	3,24%	-0,09%
Ιρλανδία	2,95%	-0,03%
Ελλάδα	3,36%	-0,10%
Ην. Βασίλειο	4,61%	0,00%

Βαθμολογία από Οίκους Αξιολόγησης		
Οίκος Αξιολόγησης	Μακρο-πρόθεσμο χρέος	Προοπτικές (outlook)
DBRS	A	Σταθερή
Fitch	A-	Σταθερή
Moody's	A3	Σταθερή
S&P	A-	Σταθερή
Scope Ratings	A-	Σταθερή

Δεν θα βγει στις αγορές η Κύπρος

Διαθέτει ταμειακά διαθέσιμα για το 2025 και προτεραιότητα αποτελεί η μείωση του δημόσιου χρέους

Το 2025 η Κύπρος δεν θα προχωρήσει σε έκδοση χρέους, καθώς διαθέτει αυξημένα ταμειακά διαθέσιμα και προτεραιότητα αποτελεί η μείωση του δημόσιου χρέους. Η απόφαση αυτή διαφοροποιείται από την παραδοσιακή έξοδο στις αγορές κάθε χρόνο, αλλά αφήνεται ανοικτό το ενδεχόμενο έκδοσης ομολόγου το 2026. Το δημόσιο χρέος συνεχίζει

Shein και Temu βάζουν λουκέτο σε ελληνικά e-shops

Τα **πρώτα** «λουκέτα» τα οποία αποδίδονται στην «κινεζική πανδημία» των πλατφορμών ηλεκτρονικού εμπορίου (marketplaces) μετράει η ελληνική αγορά ηλεκτρονικού εμπορίου. Ήδη, μέσα στο 2025 έχουν κλείσει 15 ελληνικά e-shops, ενώ σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς έπονται και άλλα, ακόμη και στην κατηγορία των ανταλλακτικών και ειδών αυτοκινήτου. **Σελ. 7**

ΜΕΓΑΛΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Θα περνούν από μικροσκοπιο του ΥΠΟΙΚ

Το «**νομοσχέδιο** Lonestar» για τον έλεγχο άμεσων ξένων επενδύσεων άνω των 2 εκατ. ευρώ προχωρά στη Βουλή. Προβλέπει επιπλοκή του υπουργείου Οικονομικών και άλλων υπουργείων, με δυνατότητα αναδρομικού ελέγχου σε κρίσιμους τομείς όπως τράπεζες, υγεία, τουρισμός. **Σελ. 6**

ΕΠΙΧΕΙΡΕΙΝ

Το 2027 οι μεταρρυθμίσεις

Πλαίσιο μεταρρυθμίσεων για τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας με χρονικό ορίζοντα υλοποίησης το 2027 προωθείται στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών. Η μείωση της γραφειοκρατίας και η ενίσχυση της διαφάνειας είναι ορισμένα από τα οφέλη που θα προκύψουν από την μεταρρύθμιση. **Σελ. 6**

ΑΝΑΛΥΣΗ / Του **ΠΟΝ ΜΠΟΥΣΟ** / REUTERS

Μεγάλες περικοπές από ενεργειακούς κολοσσούς

Οι **ενεργειακές** εταιρείες προχωρούν σε περικοπές καθώς μεσοπρόθεσμα προβλέπουν μείωση της ζήτησης για πετρέλαιο και φυσικό αέριο, ενώ οι επενδύσεις τους προδίδουν ότι περιμένουν δραματικές αλλαγές στα τέλη της δεκαετίας. Οι δαπάνες και τα σχέδιά τους συνήθως αντανakλούν τις εκτιμήσεις τους για το μακροπρόθεσμο μέλλον, δεδομένου ότι χρειάζονται αρκετά χρόνια για να αξιοποιηθεί μια πετρελαιοπηγή και πολύ περισσότερα για να αποδώσει κέρδη. Τα τελευταία χρόνια, όμως, έχει γίνει πολύ πιο δύσκολη οποιαδήποτε εκτίμηση για το μέλλον του κλάδου. Αφενός, με την ενεργειακή μετάβαση είναι αμφίβολο ποια θα είναι η ζήτηση για ορυκτά καύσιμα στο μέλλον. Αφετέρου, μετά τον πόλεμο στην Ουκρανία έχει αναθερμανθεί το ενδιαφέρον των κυβερνήσεων για την ενεργειακή ασφάλεια, με αποτέλεσμα να αναζωπυρώνεται και η διάθεση των ενεργειακών κολοσσών για επενδύσεις. Ετσι, εταιρείες όπως η BP και η Shell εγκαταλείπουν τη στροφή τους στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και επιστρέφουν στις παραδοσιακές δραστηριότητές τους, το πετρέλαιο και το φυσικό αέριο. Οι επενδύσεις των μεγαλύτερων ενεργειακών της Δύσης αυτή τη στιγμή προδίδουν μεγάλες προσδοκίες για το μέλλον των ορυκτών καυσίμων, αν και οι τιμές τους αναμένεται να υποχωρήσουν βραχυπρόθεσμα. Οι προβλέψεις για τις τιμές του πετρελαίου μέσα στην επόμενη διετία είναι μάλλον απαισιόδοξες, καθώς πολλοί οργανισμοί και επενδυτές προεξοφλούν ότι θα συγκεντρωθεί μεγάλο πλεόνασμα πετρελαίου στην παγκόσμια αγορά με την αύξηση της παραγωγής τόσο από τις χώρες του ΟΠΕΚ όσο και από αυτές εκτός ΟΠΕΚ. Σύμφωνα με την αμερικανική υπηρεσία ενημέρωσης για θέματα ενέργειας, οι τιμές του Brent θα υποχωρήσουν κατά μέσον όρο στα 68 δολ. το βαρέλι φέτος και στα 51 δολ. το βαρέλι το 2026. Επιπλέον, θα ασκήσει περαιτέρω πίεση στις τιμές η αναμενόμενη αύξηση της παραγωγής υδρογονοποιημένου φυσικού αερίου (LNG) τα επόμενα χρόνια, κυρίως από ΗΠΑ και Κατάρ. Οι ενεργειακές έχουν επιχειρήσει να προσαρμοστούν με απολύσεις και περικοπές κόστους και πιθανώς με επαναγορές μετοχών. Τα τελευταία χρόνια επέλεξαν τις επαναγορές μετοχών προκειμένου να προσελκύσουν επενδύσεις, με αποτέλεσμα οι επαναγορές μετοχών στον κλάδο να κορυφωθούν μετά την πανδημία και ιδιαιτέρως μετά το ράλι των τιμών που προκάλεσε η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία. Οι πέντε μεγαλύτερες ενεργειακές, BP, Chevron, Exxon Mobil, Shell και TotalEnergies, προχώρησαν σε επαναγορές μετοχών τους συνολικής αξίας 61,5 δισ. δολ. μέσα στο 2024, πολύ μεγαλύτερης δηλαδή από τα 51 δισ. δολ. που διένειμαν ως μερίσματα. Και η τάση δεν έχει ανακοπεί. Την περασμένη εβδομάδα, η TotalEnergies ανακοίνωσε ότι θα επιβραδύνει τις αγορές μετοχών της από τα 2 δισ. δολ. ανά τρίμηνο στα οποία είχαν φτάσει φέτος σε 750 εκατ. δολ. έως μέγιστο όριο το 1,5 δισ. δολ. μέσα στο επόμενο έτος. Δικαιολόγησε την επιλογή της επικαλούμενη την «οικονομική και γεωπολιτική αβεβαιότητα» και την ανάγκη να διατηρήσει «περιθώρια ελιγμών». Τόσο η Chevron όσο και η BP έκαναν το ίδιο μέσα στο έτος. Στο μεταξύ, πάντως, στη Chevron είναι σε εξέλιξη πρόγραμμα περικοπών ύψους 3 δισ. δολ. που θα ολοκληρωθεί μέσα στο 2026, οπότε και θα έχει απολύσει το 20% του προσωπικού της, περίπου 9.000 υπαλλήλους. Η αμερικανική ανταγωνίστριά της, η ConocoPhillips, σχεδιάζει να απολύσει το 25% των υπαλλήλων της, η BP ανακοίνωσε προσφάτως ότι θα απολύσει 7.000 υπαλλήλους και θα προχωρήσει σε περαιτέρω μείωση του κόστους πέραν των 4 -5 δισ. δολ. που είχε προγραμματίσει για την περίοδο 2023-2027. Και τέλος, η Exxon και η Shell μειώνουν δραματικά τις δαπάνες τους. Πρόκειται για τις πλέον δραστηκές περικοπές δαπανών στην πρόσφατη Ιστορία, συμπεριλαμβανομένης της περιόδου της πανδημίας.

We accelerate what's possible
so you can
turn vision into value

ΔΗΚΤΗΣ

diktis@kathimerini.com.cy

Ολιγωρία και ανεπάρκεια

Δεν προκάλεσε μόνο ακριβή ενέργεια η δια-
χρονική αποτυχία των κυβερνήσεων. Έφερε
και ζητήματα επιβίωσης όπως είναι το νερό
και ο τρόπος που τυχάνει διαχείρισης από
το κράτος. Η έκθεση της Ελεγκτικής Υπη-
ρεσίας με θέμα τη διαχείριση των υδάτινων
πόρων κατέγραψε ολιγωρία και ανεπάρκεια.
Έβγαλε στην επιφάνεια τη σπατάλη νερού,
την έλλειψη θεσμών, την απουσία συντο-
νισμού καθώς και την αργοπορία υλοποίη-
σης των απαιτούμενων έργων. Η κατάστα-
ση εκτός από απειλή για την ευημερία των
κοινοτήτων δημιουργεί και ανησυχία για τη
μακροπρόθεσμη επιβίωση των κατοίκων
στο νησί. Οι απώλειες νερού βρίσκονται στο
40%, με αποτέλεσμα η προμήθεια ορισμέ-
νων κοινοτήτων να γίνεται με βυτιοφόρα.
Ένα σκηνικό οργής για την Κύπρο των δυο
ταχυτήτων που αδυνατεί να λύσει τα υπαρξι-
ακά της ζητήματα. Και το πλέον εξοργιστικό
είναι που τα ευρήματα της Ελεγκτικής Υπη-
ρεσίας για την άσχημη κατάσταση στο νερό
βρίσκονται στις εκθέσεις από το 2016.

● ● ● ● ●

Ανησυχητικά χαμηλός
πληθωρισμός

Η Κύπρος, παρόλο που ανήκει στην Ευρω-
ζώνη, παρουσιάζει εδώ και καιρό χαμηλά
ποσοστά πληθωρισμού και βρίσκεται τε-
λευταία στην κατάταξη έχοντας σημαντι-
κή απόκλιση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.
Συγκεκριμένα, ο Σεπτέμβρης έκλεισε στην
Ευρωζώνη με μέσο πληθωρισμό στο 2,2%,
ενώ η Κύπρος κατέγραφε αρνητικές απο-
δόσεις με τον δείκτη στο -0,4%. Προκύπτει
συνειπώς ότι τα επιτόκια του 2% είναι ακα-
τάλληλα για την Κύπρο, η οποία λειτουργεί
σε συνθήκες επενδυτικής υπερθέρμανσης
και άρα ο κίνδυνος να δημιουργηθούν φού-
σκες είναι ορατός. Και όλοι γνωρίζουμε πως
όταν οι τιμές μετατρέπονται σε φούσκα, τό-
τε η χρηματοοικονομική σταθερότητα απο-
κτά ρωγμές και η υγεία του τραπεζικού συ-
στήματος τίθεται σε αμφισβήτηση.

● ● ● ● ●

ΘΑΝΟΣ ΣΚΛΗΡΟΥ

Η ΑΤΑ είναι σαν το Κυπριακό, που ενώ πλάσζεται ως κάτι σημαντικό, ο τρόπος που τυχάνει χειρισμού αποδεικνύει ότι δεν είναι.

Δεν επιθυμούν έλεγχο

Η άνοδος της τιμής των ακινήτων συνεχί-
ζει χωρίς να προκύπτουν σημάδια εκτόνω-
σης, αφού κατά κάποιο τρόπο είναι και ζήτη-
μα κουλτούρας. Για πολλούς επικριρηματίες
η αγορά ακινήτων, παλαιότερα και ο εταιρι-
κός φόρος, είναι ζήτημα ταμπού και καμία
παρέμβαση δεν είναι επιθυμητή. Ακόμα και
σήμερα που γίνεται προσπάθεια κάποιου
ελέγχου, ο Σύνδεσμος Ανάπτυξης Ακινήτων
Κύπρου ζητά εξαιρείαση των ακινήτων από τον
Εθνικό Μηχανισμό Ελέγχου Άμεσων Ξένων
Επενδύσεων. Ακριβώς ό,τι έγινε τότε με τα
χρυσά διαβατήρια, ευτυχώς καταργήθηκαν,
που στην προσπάθεια να επιτραπούν και άλ-
λες επενδύσεις απόκτησης της υπηκοότητας,

υπήρξε αντίδραση και δεν επετράπη στην
πολιτεία να αφαιρέσει τα ακίνητα από το επί-
κεντρο του προγράμματος πολιτογραφίσε-
ων. Το αποτέλεσμα είναι σε όλους γνωστό,
αφού πλέον οι τιμές κατοικιών δεν αφορούν
τους Κύπριους μισθωτούς.

● ● ● ● ●

Είναι ζήτημα κανονισμών

Οι τραπεζοϋπάλληλοι, που μέσω της συ-
ντεχνίας τους διαχειρίζονται ίσως το μεγα-
λύτερο ταμείο επενδύσεων στην Κύπρο,
βρίσκονται σε προβληματισμό για την επέν-
δυση στην Τράπεζα Κύπρου, η οποία λόγω
υπερ-απόδοσης αντιπροσωπεύει το 25%
του συνολικού ενεργητικού. Με ένα σύνολο

ενεργητικού στα 670 εκ. ευρώ οι τραπεζοϋ-
πάλληλοι καταφέρνουν μέσω της συνεχνί-
ας τους να ελέγχουν τουλάχιστον το 5% της
Τράπεζας Κύπρου. Προκύπτει όμως παρα-
βίαση των κανόνων συνετής διαχείρισης και
επενδυτικής πολιτικής, αφού η νομοθεσία
δεν επιτρέπει σε ένα ταμείο προνοίας να
αναλαμβάνει σημαντικούς κινδύνους απέναντι
σε έναν εκδότη και να καταπατείται η αρχή
της διασποράς του κινδύνου. Η με-
γάλη απόκλιση από τα επιτρεπόμενα όρια
φαιίνεται να προβληματίζει τα μέλη και να
βάζει πίεση στην επενδυτική επιτροπή για
δράση με στόχο τη διασφάλιση των καλώς
νοούμενων συμφερόντων των μελών, όπως
επιτάσσουν οι βέλτιστες πρακτικές.

● ● ● ● ●

Η ΛΕΞΗ
ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Αγοραία Τιμή Αγαθών/
Υπηρεσιών

CYPRUS
INSTITUTE
of MARKETING
THE CYPRUS
BUSINESS SCHOOL

Με τον όρο αγοραία τιμή ενός αγαθού ή μιας υπηρεσίας εννοούμε την τιμή που διαμορφώνεται στην αγορά από τις δυνάμεις της ζήτησης και της προ-
σφοράς, και εξισορροπεί τη ζητούμενη και την προσφερόμενη ποσότητα σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ονομάζεται και τιμή ισορροπίας, και υποδηλώνει συμφωνία μεταξύ αγοραστών και προμηθευτών για συγκεκριμένη ποσότητα του αγαθού ή της υπηρεσίας σε μια δεδομένη χρονική στιγμή.

Μάριος Χαραλαμπίδης
Καθηγητής Διοίκησης και Οικονομικών

Απλώς ανακάτεμα
της τράπουλας

Υπάρχουν προϋποθέσεις για να δημιου-
ργηθεί μια πραγματική ανταγωνιστική αγορά
ηλεκτρισμού, δήλωσε ο υπουργός Ενέργει-
ας. Αυτές οι προϋποθέσεις περνούν μέσα
από τη δυνατότητα των νέων εταιρειών να
προσελκύσουν οικιακούς πελάτες αφού
από την πρώτη Οκτωβρίου δραστηριοποι-
ούνται στην προμήθεια ηλεκτρισμού. Δε-
καπέντε συνολικά επιχειρήσεις πλέον δύο
της ΑΗΚ δραστηριοποιούνται στην αγορά,
έχοντας κυρίως έμφαση στην επιχειρημα-
τική αγορά, ενώ με ιδιαίτερο ενδιαφέρον
αναμένεται η προσέγγιση της λιανικής αγο-
ράς. Οι νέοι παίκτες λοιπόν έρχονται για να
ανακατέψουν την τράπουλα, να κερδίσουν
μερίδιο από το μονοπώλιο της ΑΗΚ και ίσως
προσφέρουν μονοαίσιπτες μειώσεις στους
λογαριασμούς.

Η επαφή με τη φύση τονώνει τον εγκέφαλο

Της **NTANA ΣΜΙΘ**

Το 2008, 38 φοιτητές του Πανεπι-
στημίου του Μίσιγκαν συμμετεί-
χαν σε έναν περίπατο. Οι μισοί
περπάτησαν περίπου 4,5 χιλιό-
μετρα μέσα στο δενδροκομείο
Nichols Arboretum στο Αν Αρ-
μπορ, ενώ οι υπόλοιποι κάλυψαν
την ίδια απόσταση στους πολυσύ-
χναστους δρόμους του κέντρου.
Μία εβδομάδα αργότερα, οι δύο
ομάδες ανταλλάξαν διαδρομές.
Και στις δύο περιπτώσεις, πριν
ξεκινήσουν τη βόλτα, οι φοιτητές
υποβλήθηκαν σε ένα τεστ που
αξιολογούσε την προσοχή και τη
μνήμη τους: τους δίνονταν ολοένα
και μεγαλύτερες ακολουθίες αριθ-
μών, τις οποίες έπρεπε να επανα-
λάβουν με αντιστροφή σειρά. Με
την επιστροφή τους στο πανεπι-
στήμιο, επαναλάμβαναν το ίδιο
τεστ. Το περπάτημα στην πόλη
βελτίωσε ελαφρώς την απόδοσή
τους, ενώ η βόλτα στη φύση αύ-
ξησε τα αποτελέσματα κατά σχε-
δόν 20%.

«Δεν είναι απαραίτητο να σας
αρέσει ή να απολαμβάνετε τον
περίπατο στη φύση για να επω-
φεληθείτε γνωστικά», σημειώνει
ο Μαρκ Μπέρμαν, καθηγητής
Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο
του Σικάγου, ο οποίος πραγματο-
ποίησε τη μελέτη όταν ήταν ακό-
μη μεταπτυχιακός φοιτητής στο
Μίσιγκαν. Όσοι περπάτησαν μια
παγωμένη μέρα του Ιανουαρίου
παρουσίασαν τα ίδια οφέλη με
εκείνους που συμμετείχαν στο
πείραμα τον Ιούλιο.

Η επίδραση της φύσης στο μυα-
λό έχει ερευνηθεί πολλές φορές,
τόσο πριν όσο και μετά από εκεί-
νη τη μελέτη, και τα ευρήματα
δείχνουν γενικά –αν και όχι πάν-
τα– ότι η επαφή με το πράσινο
ενισχύει τη γνωστική λειτουργία
και τη δημιουργικότητα, ενώ πα-
ράλληλα βελτιώνει και τη διάθεση.

Πολλοί από εμάς έχουμε νιώ-
σει άμεσα τη δύναμη της φύσης
να μας αναζωογονεί – είτε ως μια
στιγμή διαύγειας μετά την κατά-
κτηση μιας βουνοκορφής είτε ως
ανανεωμένη συγκέντρωση έπειτα
από έναν μεσημεριανό περίπατο
στο πάρκο. Οι επιστήμονες προ-
σπαθούν να κατανοήσουν γιατί
ακριβώς συμβαίνει αυτό.

Στο νέο του βιβλίο «Nature and

the Mind» (Η φύση και το μυαλό),
ο Μπέρμαν αποδίδει τα γνωστι-
κά οφέλη της φύσης στη λεγόμε-
νη «θεωρία της αποκατάστασης
της προσοχής». Η θεωρία αυτή
διατυπώθηκε για πρώτη φορά
τη δεκαετία του 1980 από τους
Ρέιτσελ και Στίβεν Κάπλαν –και
οι δύο ήταν τότε καθηγητές Ψυ-
χολογίας στο Πανεπιστήμιο του
Μίσιγκαν, όπου ο Μπέρμαν ήταν
φοιτητής– και στηρίζεται στην
ιδέα ότι η ικανότητά μας να συ-
γκεντρωνόμαστε είναι ένας πεπε-
ρασμένος πόρος που εξαντλείται
εύκολα, ενώ η επαφή με τη φύση
αποτελεί έναν αποτελεσματικό
τρόπο για την αναπλήρωσή του.

Ένα από τα βασικά χαρακτη-
ριστικά της φύσης, σύμφωνα με
τους ερευνητές της θεωρίας της
αποκατάστασης της προσοχής,
είναι ότι είναι «ήσυχια συναρπα-
στική» με άλλα λόγια, τραβά την

Οι επιστήμονες ανα-
ζητούν την αιτία που
η επαφή του ανθρώ-
που με το πράσινο βελ-
τιώνει τη γνωστική
λειτουργία και τη δημι-
ουργικότητα, αλλά και
τη διάθεση.

προσοχή μας με ήπιο τρόπο, χω-
ρίς να γίνεται ούτε βαρετή ούτε
υπερβολικά διεγερτική (φαντα-
στείτε, για παράδειγμα, να παρα-
κολουθείτε τα κύματα του ωκεα-
νού να σκάνε και να υποχωρούν
ή να αφήνεται το βλέμμα σας να
χαθεί σε ένα λιβάδι γεμάτο αγρι-
ολούλουδα). Αντίθετα, τα αστικά

περιβάλλοντα προσφέρουν πιο
«σκληρού» τύπου ερεθίσματα,
που απαιτούν συνεχή επαγρύπ-
νηση και, τελικά, μας εξαντλούν.
Ο Μπέρμαν θεωρεί ότι ένας
από τους λόγους που η φύση
ασκεί αυτή την επίδραση πάνω
μας είναι τα ίδια τα φυσικά
χαρακτηριστικά της – ιδίως οι
καμπύλες γραμμές και τα φρά-
γματα. Την καμπύλη ενός πο-
ταμού ή ενός βράχου, όπως και
τη επαναλαμβανόμενα μοτίβα
μιας νιφάδας χιονιού, φαίνεται
πως τα επεξεργάζεται πιο εύκο-
λα ο εγκέφαλός μας σε σύγκρι-
ση με τις άκαμπτες ευθείες ενός
ουρανοξύστη. «Αυτό ίσως προ-
σφέρει στον εγκέφαλό μας μια
ανάπαυλα – και γι’ αυτό ενδέ-
χεται να εμφανίζονται αυτά τα
οφέλη», εξηγεί.

Η θεωρία της αποκατάστασης
της προσοχής έχει κυριαρχήσει

στην περιβαλλοντική νευροεπι-
στήμη για δεκαετίες, όμως δεν
είναι όλοι οι ερευνητές πεπει-
σμένοι. «Υπάρχουν ολόένα και
περισσότερα στοιχεία που δεί-
χνουν ότι, πράγματι, το περπά-
τημα στη φύση ωφελεί την προ-
σοχή μας», σημειώνει η Γκλόρια
Μαρκ, καθηγήτρια πληροφορι-
κής στο Πανεπιστήμιο της Κα-
λιφόρνιας στο Ιρβίν και συγ-
γραφέας του βιβλίου «Attention
Span» (Διάρκεια προσοχής).
Ωστόσο, προσθέτει, η αποκατά-
σταση της προσοχής παραμένει
«μια θεωρία, και δεν γνωρίζου-
με αν αποτελεί την πραγματι-
κή εξήγηση για το φαινόμενο».
«Είναι κάπως αόριστο», συμ-
φωνεί η Εϊμί ΜακΝτόνελ, μετα-
διδασκαλική ερευνήτρια στο Πα-
νεπιστήμιο της Γιούτα. Μεγάλο
μέρος της μέχρι σήμερα έρευνας
βασίζεται σε γνωστικά τεστ και
σε υποκειμενικές αναφορές για
το πώς νιώθουν οι άνθρωποι όταν
έρχονται σε επαφή με τη φύση,
και παραμένουν πολλά αναπάντη-
τα ερωτήματα, όπως το τι ακριβώς
συμβαίνει στον εγκέφαλο.

Πειράματα

Η ΜακΝτόνελ ανήκει στους
επιστήμονες που προσπαθούν
να καλύψουν αυτό το κενό. Πέ-
ρυσι διεξήγαγε ένα πείραμα πα-
ρόμοιο με εκείνο του Μπέρμαν,
στο οποίο οι συμμετέχοντες περ-
πατούσαν είτε σε ένα τοπικό
δενδροκομείο είτε σε έναν αστι-
κό χώρο. Και στις δύο περιπτώ-
σεις, το περπάτημα βελτίωσε τις
γνωστικές επιδόσεις τους σε σχέ-
ση με τα αρχικά τεστ. Όταν όμως
η ίδια κατέγραψε τα εγκεφαλικά
τους κύματα με ηλεκτροεγκε-
φαλογράφημα, παρατήρησε ότι
όσοι είχαν περπατήσει στη φύ-
ση εμφάνισαν αρχικά μειωμένη
εγκεφαλικά δραστηριότητα αμέ-
σως μετά τον περίπατο, η οποία
στη συνέχεια ακολουθήθηκε από
πιο έντονες αιχμές κατά τη δι-
άρκεια της δεύτερης δοκιμασί-
ας προσοχής. Αυτό, σύμφωνα
με τη ΜακΝτόνελ, δείχνει ότι ο
εγκέφαλος πρώτα ξεκουράστη-
κε «και στη συνέχεια επανήλθε
πιο αποτελεσματικός και ισχυ-
ρότερος από ποτέ μετά την έκ-
θεση στη φύση, σε σύγκριση με
το αστικό περιβάλλον».

Πού οφείλονται
τα ευεργετικά
αποτελέσματα

Παραμένει ανοικτό το ερώτημα
αν τα αναζωογονητικά οφέλη με-
τά την επαφή με τη φύση προέρ-
χονται πράγματι από τις φυσικές
της ιδιότητες –όπως υποστηρί-
ζει ο Μαρκ Μπέρμαν, καθηγητής
Ψυχολογίας στο Πανεπιστήμιο
του Σικάγου– ή από κάτι άλλο. Για
παράδειγμα, η Εϊμί ΜακΝτόνελ,
μεταδιδασκαλική ερευνήτρια στο
Πανεπιστήμιο της Γιούτα, επιση-
μαίνει ότι μπορεί τα ευεργετικά
αποτελέσματα να οφείλονται σε
εμπειρίες που συχνά συνδέονται
με τον χρόνο στη φύση: Μήπως
είναι το γεγονός ότι εκεί βρίσκε-
σαι μόνος; Οτι εκεί ασκείσαι;
Ή απλώς ότι βρίσκεσαι μακριά
από τη δουλειά; Μήπως παίζει
ρόλο η ποιότητα του αέρα;
Ή μήπως η απάντηση κρύβεται
στη μύτη; Σε μια μελέτη που δη-
μοσιεύθηκε πέρυσι, ερευνητές
από διάφορους κλάδους υπέθε-
σαν ότι τα οφέλη της φύσης για
την ευεξία μας μπορεί να σχετί-
ζονται και με τα οσφρητικά ερε-
θίσματα που δεχόμαστε σε εξωτε-
ρικούς χώρους, όπως οι χημικές
ουσίες που εκλύουν τα δέντρα.
Το πιο πιθανό, βέβαια, είναι ότι
δεν πρόκειται για έναν μόνο πα-
ράγοντα που κάνει τη φύση τόσο
ωφέλιμη για τον εγκέφαλο, τονί-
ζει η Ρουθ Γκαρσάντ, καθηγήτρια
στην Ιατρική Σχολή του Πανεπι-
στημίου του Εξέτερ στην Αγγλία,
η οποία έχει δημοσιεύσει ανασκό-
πηση πάνω στη θεωρία της απο-
κατάστασης της προσοχής.
«Κατά μία έννοια, πιστεύω ότι η
"μαγεία", αν θέλετε, κρύβεται
ακριβώς σε αυτόν τον συνδυα-
σμό πραγμάτων που λειτουργούν
μαζί», λέει. «Και όσο περισσότερο
προσπαθούμε να απομονώσουμε
τις εξηγήσεις, τόσο περισσότε-
ρο κινδυνεύουμε να χάσουμε
κάτι από την ουσία».

DAVID COBB / THE NEW YORK TIMES

ΓΙΑ ΠΡΩΤΗ ΦΟΡΑ ΣΕ ΚΥΠΡΟ & ΕΛΛΑΔΑ
ΕΝΑ ΜΝΗΜΕΙΩΔΕΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΓΙΑ ΜΙΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙΚΑΙΡΗ ΕΠΟΧΗ

«Βιβλίο της
χρονιάς 2023»
SPECTATOR,
GUARDIAN

«Ιστορικό
βιβλίο της
χρονιάς 2023»
DAILY TELEGRAPH

Αλήθειες
και μύθοι.
Το σκοτεινό
παρασκήνιο.
Τα γεγονότα
και ο
αντίκτυπός
τους σε μια
καθηλωτική
αφήγηση.

Α' Τόμος 12/10

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy

Ακολουθούν

Ο ΘΡΙΑΜΒΟΣ

Η ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΗ

ΤΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ

Συνέντευξη **ΣΤΗ ΔΩΡΙΤΑ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ**

Τις δυσκολίες που αντιμετωπίζει η αγορά εργασίας και τις πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ενδυνάμωση του ανθρώπινου δυναμικού, με επίκεντρο τη συνεχή μάθηση, την επαγγελματική εκπαίδευση και επιμόρφωση, καθώς και τη διατήρηση και αναβάθμιση των δεξιοτήτων, αναλύει η εκτελεστική αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αρμόδια για τα κοινωνικά δικαιώματα, τις δεξιότητες, την ποιτική απασχόληση, Roxana Münzatu.

Πώς προτίθεται η Ευρώπη να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις που ενυπάρχουν σε ό,τι αφορά την έλλειψη δεξιοτήτων/εργατικού δυναμικού στην αγορά εργασίας;

Το πακέτο που θα εφαρμοστεί του χρόνου αποσκοπεί στην ενίσχυση της προστασίας για τους μετακινούμενους εργαζομένους (εργασιακοί νομίδες), που υπολογίζονται μεταξύ 10 - 14 εκατομμυρίων στην Ευρώπη. Η δέσμη μέτρων για τη δίκαιη εργασιακή κινητικότητα που ετοιμάζει η Ευρώπη, στόχο έχει να αντιμετωπίσει ζητήματα όπως τα δικαιώματα επιδομάτων ανεργίας διασυνοριακά. Η δέσμη μέτρων για τη δίκαιη εργασιακή κινητικότητα, περιλαμβάνει την ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Αρχής Ερ-

Η μεγαλύτερη έλλειψη που αντιμετωπίζει η αγορά εργασίας της Κύπρου αφορά τεχνικά επαγγέλματα – Η Ευρώπη προχωρά με νέα δράση το 2026 για πρακτική άσκηση σε απόφοιτους επαγγελματικής εκπαίδευσης.

γασίας, την εισαγωγή ηλεκτρονικού δελτίου κοινωνικής ασφάλισης και τη βελτίωση της αναγνώρισης προσόντων, ιδίως για ναυτικούς και εποχικούς εργαζομένους.

Με βάση το σμπερινό καθεστώς τα επιδόματα ανεργίας καταβάλλονται από τη χώρα διαμονής του εργαζομένου. Ενώ μετά την τροποποίηση τα επιδόματα θα καταβάλλονται από τη χώρα στην οποία καταβλήθηκαν οι τελευταίες εισφορές, προωθώντας πιο δίκαιη κατανομή ευθυνών και δικαιωμάτων.

Πρόκειται ακόμα να εισαχθεί το ηλεκτρονικό δελτίο κοινωνικής ασφάλισης (S-pass) για ψηφιοποίηση και απλοποίηση των διαδικασιών και κατάργηση των εντύπων και της γραφειοκρατίας. Στο επίκεντρο τίθεται επίσης η βελτίωση της αναγνώρισης δεξιοτήτων και προσόντων εντός της Ε.Ε., ιδίως για μετακινούμενους εργαζομένους όπως οι ναυτικοί και οι εποχικοί εργαζόμενοι.

- Στην Κύπρο εργάζονται πολλοί μετακινούμενοι εργαζόμενοι στους τομείς του τουρισμού και της εστίασης. Πώς η δέσμη μέτρων για τη δίκαιη εργασιακή κινητικότητα θα παρέχει προστασία σε αυτούς τους εργαζομένους;

Είναι σημαντικό να προσφέρουμε προστασία σε αυτούς τους εργαζομένους. Οι εργαζόμενοι που μετακινούνται για παράδειγμα, πρέπει να είναι καλυμμένοι ασφαλιστικά, να έχουν πρόσβαση σε επιδόματα ανεργίας και ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, μετά την ολοκλήρωση της εποχικής εργασίας τους. Αυτό βοηθά να αποφεύγουμε φαινόμενα κοινωνικού ντάμπινγκ και κοινωνικών εντάσεων. Ένα βασικό στοιχείο του πακέτου δίκαιης κινητικότητας είναι να απο-

τρέπονται καταστάσεις εκμετάλλευσης εργαζομένων, είτε είναι πολίτες της Ε.Ε. είτε υπήκοοι τρίτων χωρών.

Συχνά, αυτοί οι εργαζόμενοι καταλήγουν σε πολύπλοκες και δύσκολες καταστάσεις διότι δεν μπορούν να καλύψουν τα βασικά τους έξοδα, δεν έχουν στέγη και δεν έχουν πρόσβαση σε γιατρό ή υγειονομικές υπηρεσίες.

Οφείλουμε να διασφαλίζουμε ότι έχουν δουλειά, κάλυψη, πληρωμένες εισφορές και ότι, όταν χρειάζονται στήριξη από το κράτος, υπάρχει σύνδεση ανάμεσα στις εισφορές και τις παροχές που λαμβάνουν.

Όλα αυτά εξαρτώνται από την ψηφιοποίηση καθώς ήδη υπάρχει διασυνδεδεμένο ψηφιακό σύστημα μεταξύ των κρατών-μελών, το οποίο εξελίσσεται συνεχώς. Όσο περισσότερο ψηφιοποιούμε, τόσο πιο εύκολα προχωρούν οι διαδικασίες. Έχουν εισαχθεί και ψηφιακές δηλώσεις και συνεχώς προστίθενται νέα εργαλεία βασισμένα στην ψηφιακή διασύνδεση και όχι σε έντυπα και φυσικά μπρώα.

Ο στόχος είναι να καταργηθεί η γραφειοκρατία. Για να αναγνωρίζονται τα δικαιώματα και οι παροχές των κινητών εργαζομένων –συντάξεις, επιδόματα, υγειονομική κάλυψη– είναι απαραίτητη η πλήρης ψηφιοποίηση των δημόσιων υπηρεσιών, η διασύνδεση των βάσεων δεδομένων και μια κοινή γλώσσα λειτουργίας ανάμεσα στα κράτη-μέλη.

Η ολοκλήρωση αυτών των πρωτοβουλιών εξαρτάται από την πρόοδο της ψηφιοποίησης, που δεν είναι στατική και εξελίσσεται συνεχώς. Δεν δόθηκε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα, αλλά η κατεύθυνση είναι σαφής, περισσότερη διαλειτουργικότητα, λιγότερη γραφειοκρατία και καλύτερη προστασία για τους διακινούμενους εργαζομένους.

Πρότυπο το σκανδιναβικό μοντέλο στα εργασιακά

-Με ποιους τρόπους μπορούν οι κοινωνικοί εταίροι και οι εμπλεκόμενοι να διαμορφώσουν μια δικαιότερη αγορά εργασίας στην Κύπρο;

Είναι πιο σημαντικό από ποτέ να έχουμε ισχυρούς κοινωνικούς εταίρους, αξιόπιστο κοινωνικό διάλογο και ευρεία κάλυψη συλλογικών διαπραγματεύσεων. Όπου υπάρχει ισχυρός κοινωνικός διάλογος και εμπιστοσύνη ανάμεσα στα συνδικάτα και τους εργοδότες, η καινοτομία και η τεχνολογική πρόοδος μπορούν να προχωρήσουν ομαλότερα και με αμοιβαίο όφελος. Αυτό ισχύει για τα ζητήματα της πράσινης μετάβασης, της ψηφιακής μετάβασης και

τις παγκόσμιες εμπορικές πιέσεις (π.χ. δασμοί). Οι εργαζόμενοι ανησυχούν για τις δουλειές τους, για το μέλλον τους. Ακόμα και με κανόνες, η εμπιστοσύνη χτίζεται μέσα στον χώρο εργασίας, στον τομέα, όχι μόνο από πάνω προς τα κάτω.

Το σκανδιναβικό μοντέλο αποτελεί πρότυπο γι' αυτά τα ζητήματα. Εκεί, οι κοινωνικοί εταίροι αποφασίζουν από κοινού για βασικά ζητήματα όπως το ωράριο εργασίας, τους όρους απασχόλησης και τα εργασιακά δικαιώματα.

Αυτό είναι το πρότυπο που θα πρέπει να ακολουθήσουμε και στην υπόλοιπη Ευρώπη.

Πρόσφατα υπογράψαμε ένα Ευ-

Ακόμα και με κανόνες, η εμπιστοσύνη χτίζεται μέσα στον χώρο εργασίας.

ρωπαϊκό Σύμφωνο με τους Κοινωνικούς Εταίρους. Η πρόεδρος της Επιτροπής, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, υπέγραψε εκ μέρους της Επιτροπής. Το μήνυμα είναι ξεκάθαρο, εμπιστευόμαστε και χρειαζόμαστε τους κοινωνικούς εταίρους για να διαμορφώσουμε τις καλύτερες πολιτικές και μέτρα.

Μέσω του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου που συντονίζω, χρηματοδοτείται η ενίσχυση της ικανότητας των κοινωνικών εταίρων.

- Τι περιλαμβάνει η δεξαμενή ταλέντων και πώς ανταποκρίνεται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας της Ευρώπης αλλά και της Κύπρου συγκεκριμένα;

Η δημιουργία δεξαμενής ταλέντων στοχεύει στην προσέλκυση ταλέντων προκειμένου να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς εργασίας της Ε.Ε. Αποτελεί μια πανευρωπαϊκή στρατηγική που στοχεύει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων σε όλες τις ηλικίες, από μαθητές μέχρι εργαζομένους άνω των 55. Η δεξαμενή ταλέντων έχει τη μορφή δικτυακής πλατφόρμας ενωσιακής εμβέλειας που θα αντιστοιχίζει τα προφίλ των ατόμων από χώρες εκτός Ε.Ε. που αναζητούν εργασία με τις κενές θέσεις εργασίας που αναρτούν εργοδότες της Ε.Ε. για επαγγέλματα στα οποία παρουσιάζονται ελλείψεις. Σκοπός της είναι να διευκολύνει την πρόσληψη ταλέντων από τρίτες χώρες που ζουν εκτός της Ε.Ε., να κάνει την αγορά εργασίας της Ε.Ε. πιο ανταγωνιστική και να αντιμετωπίσει τις ελλείψεις στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας. Η θέση του Συμβουλίου έχει ως στόχο να συμβιβάσει τις αρχές της δίκαιης πρόσληψης με ένα ασφαλές και ολοκληρωμένο σύστημα μετανάστευσης, ενισχύοντας παράλληλα τη θέση της Ε.Ε. στον παγκόσμιο αγώνα δρόμου για την προσέλκυση ταλέντων.

Τα άτομα από τρίτες χώρες που αναζητούν εργασία θα μπορούν να καταχωρίζουν τα προφίλ τους στην πλατφόρμα της δεξαμενής ταλέντων και να παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις δεξιότητες, τα προσόντα, την επαγγελματική πείρα και τις γλωσσικές γνώσεις τους. Η πλατφόρμα θα περιέχει επίσης κενές θέσεις εργασίας από εργοδότες στην Ε.Ε.

Η δεξαμενή ταλέντων της Ε.Ε. θα συμβάλει στην αντιμετώπιση ορισμένων από τις προκλήσεις που υφίστανται τόσο οι Ευρωπαίοι εργοδότες που επιθυμούν να προβούν σε διεθνείς προσλήψεις όσο και τα άτομα από τρίτες χώρες που αναζητούν εργασία. Στις προκλήσεις αυτές περιλαμβάνονται η αβεβαιότητα σχετικά με την ακρίβεια, την ποιότητα και τη συγκρισιμότητα των προσόντων και των δεξιοτήτων που έχουν αποκτηθεί στο εξωτερικό, δυσκολίες αναφορικά με την πρόσβαση και την κατανόηση πληροφοριών σχετικά με τις διαδικασίες πρόσληψης και το υψηλό κόστος που συνδέεται με αυτές τις διαδικασίες. Ταυτόχρονα, εκτιμούμε ότι θα ενισχύσει την αναβάθμιση της τεχνικής και επαγγελματικής εκπαίδευσης. Συγκεκριμένα για την Κύπρο, όπου εντοπίζεται πρόβλημα έλλειψης ανθρώπινου δυναμικού τόσο εξειδικευμένου όσο και ανειδίκευτου, η δεξαμενή αυτή αναμένεται ότι θα επιλύσει ζητήματα τα οποία αφορούν μαθησιακά κενά στα βασικά μαθήματα, αλλά και εργασιακές ελλείψεις σε τομείς όπως ο τουρισμός, η ναυτιλία, και τα τεχνικά επαγγέλματα.

-Με ποιους τρόπους η Ευρώπη ενισχύει την ανάπτυξη των δεξιοτήτων;

Τον Μάρτιο εγκαινιάσαμε μια στρατηγική για τις δεξιότητες, που ξεκινά από το παιδί στο σχολείο και φτάνει έως τον ενήλικα στην ώριμη φάση της επαγγελματικής του πορείας.

Και όταν λέμε «ώριμη ηλικία», δεν εννοούμε απαραίτητα «ηλικιωμένος», αλλά και άτομα 50, 55 ή 60 ετών – γιατί ακόμη και στο τέλος της επαγγελματικής σταδιοδρομίας, είναι

απαραίτητο να διαθέτει κανείς τις κατάλληλες δεξιότητες για να παραμείνει στην αγορά εργασίας.

Πρώτα απ' όλα, θέλουμε να βελτιώσουμε τις βασικές δεξιότητες όχι μόνο με γνώμονα την ένταξη στην αγορά εργασίας. Όπως συζητήσα με τον υπουργό Παιδείας της Κύπρου, και η Κύπρος αντιμετωπίζει σημαντικές προκλήσεις στο πεδίο αυτό. Οι ευρωπαϊκές λύσεις που σχεδιάζουμε είναι ιδιαίτερα σχετικές και σημαντικές για την Κύπρο. Γι' αυτό τον λόγο, έχουμε ήδη ξεκινήσει σε ευρωπαϊκό επίπεδο ένα σχέδιο για τη βελτίωση των βασικών δεξιοτήτων.

Ειδικότερα προχωρήσαμε σε ένα πιλοτικό πρόγραμμα υποστήριξης βασικών δεξιοτήτων για σχολεία με χαμηλές επιδόσεις. Σε αυτή την προσπάθεια δρουν ενισχυτικά τα χρηματοδοτικά εργαλεία όπως το Erasmus και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Βρισκόμαστε σε συζητήσεις με την κυπριακή κυβέρνηση για το πώς μπορούμε να συνεργαστούμε ώστε να ενισχύσουμε τις δεξιότητες των παιδιών και της νέας γενιάς αλλά και τις δεξιότητες των ενήλικων. Ένα ακόμη σημαντικό θέμα είναι η πρόταση για τη δεξιότητα της ιδιότητας του πολίτη (citizenship skill). Πέρα από τις δεξιότητες της αγοράς εργασίας, αντιμετωπίζουμε προβλήματα παραπληροφόρησης και παραποίησης. Ζούμε σε έναν ψηφιακό κόσμο, όπου η πληροφόρηση κυριαρχείται από τα κοινωνικά δίκτυα, αλλά και από τα παραδοσιακά μέσα. Πολλοί πολίτες δυσκολεύονται να διακρίνουν τι είναι αληθινό και τι παραπληροφόρηση, τι αποτελεί προϊόν τεχνητής νοημοσύνης AI-generated ή deep fake.

Η νέα γενιά μεγαλώνει σε έναν τέτοιο κόσμο, και πρέπει να είναι κατάλληλα εξοπλισμένη για να τον αντιμετωπίσει με κριτική σκέψη και δεξιότητες ανάλυσης πληροφορίας.

Οφείλω να αναφέρω ότι μετά από επίσκεψή μας στο Παγκύπριο Γυμνάσιο μείναμε έκπληκτοι από το πώς εφαρμόζεται ένα πρωτοποριακό μοντέλο STEM, που συνδυάζει τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες με το θέατρο, τον κινηματογράφο, την ιστορία και τη λογοτεχνία.

Οι μαθητές διδάσκονται με δημιουργικές μεθόδους, αναπτύσσουν αυτοπεποίθηση, δημόσιο λόγο και ικανότητες επίλυσης προβλημάτων. Η προσέγγιση αυτή έχει αναγνωριστεί με Ευρωπαϊκά Βραβεία Καινοτομίας στη διδασκαλία.

Μερικές από τις μεγαλύτερες ελλείψεις που αντιμετωπίζετε και στην Κύπρο αφορούν τεχνικά επαγγέλματα όπως οι υδραυλικοί, οι ηλεκτρολόγοι και οι τεχνικές διαφορών ειδικοτήτων.

Οι περισσότεροι γονείς θέλουν τα παιδιά τους να πάνε στο πανεπιστήμιο και να αποκτήσουν ανώτερη εκπαίδευση. Ωστόσο, πολλά από αυτά τα τεχνικά επαγγέλματα είναι καλά αμειβόμενα καθώς προσφέρουν ισχυρή και σταθερή επαγγελματική προοπτική και αποτελούν κρίσιμους τομείς για την ανταγωνιστικότητα διαφόρων κλάδων.

Ως εκ τούτου, η Ευρώπη προχωρά με νέα δράση το 2026 για πρακτική άσκηση για τους απόφοιτους επαγγελματικής εκπαίδευσης. Την ίδια ώρα εργαζόμαστε για τη δημιουργία Ευρωπαϊκού Πτυχίου σε τομείς όπως υδραυλικοί, ηλεκτρολόγοι, στεγανοποιοί κ.λπ. Το επόμενο έτος θα παρουσιάσω την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση. Πρόκειται για πολιτική προτεραιότητα. Όλα αυτά αποτελούν μέρος της Πρωτοβουλίας για την Ένωση των Δεξιοτήτων (Union of Skills).

αποτελεί αποκλειστική αρμοδιότητα της Ε.Ε., το σχέδιο παρέχει κατευθύνσεις, χρηματοδότηση και πολιτική πίεση για δράση σε εθνικό επίπεδο.

-Ποια θέματα ψυχικής υγείας εντάσσονται στον οδικό χάρτη για ποιτικές θέσεις εργασίας;

Η εργασιακή πίεση, το στρες και οι ψυχολογικοί κίνδυνοι, ειδικά λόγω της ψηφιοποίησης και της Τεχνητής Νοημοσύνης, θα αντιμετωπιστούν στο πλαίσιο του οδικού χάρτη για ποιτικές θέσεις εργασίας, που θα παρουσιαστεί στις 25 Νοεμβρίου και θα περιλαμβάνει δράσεις για την προστασία της ψυχικής υγείας των εργαζομένων.

Στις αγορές από το 2026 ξανά η Κύπρος

Μάκης Κεραυνός: Η ρευστότητα του κράτους είναι ισχυρή – Δεν δικαιολογείται νέος δανεισμός το 2025

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το 2025 η Κύπρος θα «προσπεράσει» την έξοδο στις αγορές, καθώς αποφάσισε να μην προχωρήσει σε έκδοση χρέους. Από την αρχή της χρονιάς οι πληροφορίες θέλανε να προχωρούσε σε έξοδο στις διεθνείς αγορές στο τέταρτο τρίμηνο του έτους, ωστόσο η απόφαση είναι τελεσίδικη. Δεν θα βγει για δανεισμό το 2025, ενώ παράλληλα δημιουργεί παράθυρο το κράτος για έξοδο το 2026.

Βασικός ρόλος της μη έκδοσης χρέους για το 2025 είναι τα αυξημένα ρευστά διαθέσιμα, αλλά και η προτεραιότητα που έχει δοθεί στη μείωση του δημοσίου χρέους. Χαρακτηριστικά, το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα παραμείνει σε πτωτική πορεία και θα περιοριστεί στο τέλος του 2028 στο 43,6% βάσει εκτιμήσεων του υπουργείου Οικονομικών. Στα τέλη του 2023 το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ ήταν στο 73,6%, το 2024 στο 65,1%, το 2025 εκτιμάται ότι θα πέσει στο 57,9%, το 2026 στο 52,9% και το 2027 στο 48,7%. Η μείωση του δημοσίου χρέους της Κύπρου κάτω από το 60% του ΑΕΠ ενισχύει τη δημοσιονομική και μακροοικονομική ανθεκτικότητα της χώρας.

Παρόλο που το κράτος δεν θα βγει στις αγορές φέτος, θα πρέπει να είναι μία «αδ hoc» απόφαση, διότι, αν κρατήσουμε στο ένα χέρι τη σημαντικότητα του να έχει επαρκή ρευστά διαθέσιμα το κράτος, εξίσου σημαντικό είναι να υπάρχει και επαφή με τις αγορές.

«Η ρευστότητα του κράτους είναι αυξημένη σημαντικά και δεν δικαιολογείται δανεισμός στην παρούσα φάση», δήλωσε χαρακτηριστικά ο υπουργός Οικονομικών, κ. Μάκης Κεραυνός, αναφορικά με τη στρατηγική της Διαχείρισης του Δημοσίου Χρέους, προσθέτοντας πως «θα ήταν σχήμα οξύμωρο να δανειζόμαστε χωρίς πραγματική ανάγκη, τη στιγμή που έχουμε θέσει ως βασικό στόχο τη μείωση του δημόσιου χρέους».

Ο υπουργός σημείωσε στην «Κ», επί της παρουσίας της χώρας στις διεθνείς αγορές, πως το υπουργείο Οικονομικών προχω-

Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα παραμείνει σε πτωτική πορεία και θα περιοριστεί στο τέλος του 2028 στο 43,6% βάσει εκτιμήσεων του υπουργείου Οικονομικών.

ρά σε περιορισμένες κινήσεις μικρής διάρκειας, προκειμένου να διατηρείται ενεργή η παρουσία της χώρας στις διεθνείς χρηματαγορές. Τέλος, ο κ. Κεραυνός δεν απέκλεισε την πιθανότητα νέας έκδοσης ομολόγου μέσα στο 2026.

Τι προβλεπόταν για το 2025

Σύμφωνα με το Στρατηγικό Πλαίσιο Δημοσιονομικής Πολιτικής 2026-2028 όσον αφο-

ΠΗΓΗ: EUROSTAT

Δημόσιο χρέος κρατών ως ποσοστό του ΑΕΠ 1^ο τρίμηνο 2025

ρόταν ότι αφορά λήξη χρέους ενός ευρωπαϊκού μεσοπρόθεσμου ομολόγου και ποσό ύψους 350 εκατ. ευρώ αφορά την αποπληρωμή της πρώτης δόσης του ανεξόφλητου χρέους προς τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας. Η κύρια πηγή χρηματοδότησης για το 2025, με βάση το Ετήσιο Χρηματοδοτικό Πρόγραμμα (ΕΧΠ) 2025, θα προερχόταν από τη διεθνή αγορά μέσω της έκδοσης ενός ομολόγου EMTN μέχρι 1 δισ. ευρώ, ενώ η υπόλοιπη χρηματοδότηση θα προερχόταν κυρίως μέσω εκταμιεύσεων διμερών δανείων από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και την Τράπεζα Αναπτυξίας του Συμβουλίου της

Η μείωση του δημοσίου χρέους της Κύπρου κάτω από το 60% του ΑΕΠ ενισχύει τη δημοσιονομική και μακροοικονομική ανθεκτικότητα της χώρας.

Ευρώπης. Παράλληλα, τονιζόταν πως θα συνεχιζόταν η έκδοση ομολόγων προς φυσικά πρόσωπα και η έκδοση Γραμματίων Δημοσίου σε μηνιαία βάση.

Στην Α κατηγορία

Ξεκίνησε με καλούς καιρούς η Κύπρος στον δεύτερο γύρο αξιολογήσεων της κυπριακής οικονομίας από τους διεθνείς Οίκους Αξιολόγησης. Ο Οίκος DBRS αναβάθμισε την κυπριακή οικονομία την Παρασκευή

19 Σεπτεμβρίου στο Α από Α (low), ενώ και όλοι οι άλλοι σημαντικοί Οίκοι την έχουν στην ανώτατη επενδυτική βαθμίδα. Ο Fitch έχει θέσει το μακροπρόθεσμο χρέος της Κύπρου στο Α-, οι Moody's έχουν θέσει το μακροπρόθεσμο χρέος στο Α3 και ο Standard & Poor's έχει θέσει το μακροπρόθεσμο χρέος της Κύπρου στο Α-. Αναμένουμε εντός Νοεμβρίου τις αξιολογήσεις των υπολοίπων Οίκων και ο κύκλος για το 2025 θα ολοκληρωθεί στις 21 Νοεμβρίου.

Η Κύπρος αφού βρίσκεται στην ανώτατη επενδυτική βαθμίδα μπορεί να δανειστεί με χαμηλότερο κόστος, να έχει θεσμικούς επενδυτές έτοιμους να της δανείσουν, αλλά και αν θελήσει, να πετύχει επιμκυμένη διάρκεια εκδόσεων. Μπορεί μελλοντικά τα επιτόκια των κρατικών ομολόγων να συνεχίσουν να καταγράφουν αυξητικές τάσεις, αλλά η βαθμίδα Α σίγουρα θα λειτουργήσει υπέρ της σε μελλοντικές εκδόσεις χρέους.

Υπάρχει απόθεμα

Για σκοπούς περιορισμού του κινδύνου ρευστότητας, το Γραφείο Διαχείρισης Δημοσίου Χρέους διατηρεί απόθεμα ρευστότητας σε ύψος ικανό να καλύπτονται οι ανάγκες των επόμενων 9 με 12 μηνών σε κυλιόμενη βάση. Στο τέλος του 2024 το συνολικό απόθεμα ρευστών διαθέσιμων υπερκάλυπτε τις χρηματοδοτικές ανάγκες του 2025, γεγονός που εν μέρει αποδίδεται και στην καλύτερη από την αναμενόμενη εικόνα των δημοσίων οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας.

ECONOMIST
IMPACT

21st Annual Cyprus Summit

Bridging continents for security, business and energy

November 3rd and 4th 2025 | Hilton Nicosia

In collaboration with

European Parliament
Office in Cyprus

hazlis & rivas
Economist Impact Events
for south-east Europe

The prospects for capital markets in the eastern Mediterranean

George Theocharides
Chairman
Cyprus Securities
and Exchange Commission
(CySEC)

Vassiliki Lazarakou
Chair
Hellenic Capital Market
Commission

Yosef Zinger
Chairman
Israel Securities Authority

www.hazliseconomist.com | www.21stcyprussummit.economist.com

Platinum sponsors

Gold sponsor

Silver sponsor

Bronze sponsor

Communication sponsor

Official airline carrier

Telecommunications provider

Logistics supplier

Contributor

Supported by

Supporters

Web development

Digital agency

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Τρία χρόνια μετά την εσπευσμένη εισαγωγή του νομοσχεδίου για τη θέσπιση πλαισίου για τον έλεγχο άμεσων ξένων επενδύσεων που τελικά μπήκε στην άκρη, βγήκε από το συρτάρι και οδηγείται στη Βουλή για ψήφιση. Καλώς εκό- ντων των πραγμάτων, το νομο- σχέδιο για το «μπλοκάρισμα» ξέ- νων επενδύσεων σε ευαίσθητους οργανισμούς που είναι κρίσιμοι για τη χώρα θα πάει σε Ολομέλεια για ψήφιση εντός Οκτωβρίου. Το νομοσχέδιο, γνωστό και ως νομο- σχέδιο «Lonestar» στα κυπριακά δεδομένα, οδηγείται προς ολο- κλήρωση της κατ' άρθρο συζήτη- σης στην Επιτροπή Οικονομικών και πρακτικά θα έχει χαρακτήρα ελέγχου προς επενδύσεις πάνω από τα 2 εκατομμύρια ευρώ.

Επικεφαλής του ελέγχου που θα γίνεται εάν κρίνεται σκόπι- μο θα είναι το υπουργείο Οικο- νομικών, αλλά θα μπορούν να έχουν λόγο και υπεύθυνοι από άλλα υπουργεία. Αναλόγως πά- ντα της μορφής της επένδυσης που θα εξετάζεται. Μπορεί να γί- νεται και αναδρομικός έλεγχος σε επενδύσεις έως και 15 μηνών πί- σω, σε τράπεζες, υγεία, ακίνητα, τουρισμό και άλλα.

Το «τάιμινγκ» σίγουρα δεν εί- ναι τυχαίο, καθώς, για τον έλεγ- χο των κυπριακών τραπεζών από τις ελληνικές τράπεζες, τη συγké- ντρωση και το ρίσκο που δημι- ουργείται, αλλά και την πολιτι- κή ευθύνη πάνω σε αποφάσεις χρηματοπιστωτικού χαρακτήρα, αρθρογράφησε προσφάτως στην «Κ» ο τέως πρόεδρος του Δημο- κρατικού Συναγερμού, κ. Αβέρωφ Νεοφύτου. Έκανε λόγο στην αρ- θρογραφία του –μεταξύ άλλων– ότι μεγάλη πρόκληση είναι αυτή του ελέγχου των κυπριακών τρα- πεζών από τράπεζες άλλων χωρών και της δημιουργίας του λεγόμε- νου «country risk». Συνάμα, υπο- γράμμισε πως, εξίσου σημαντικό είναι να θεωρακιστούν οι μικρότε- ρες τράπεζες, αφού το περιορι- σμένο τους μέγεθος και τα μικρά μερίδια αγοράς τις καθιστούν ευ-άλωτες σε εξαγορές από εταιρείες εκτός του παραδοσιακού τραπε- ζικού χώρου, που δραστηριοποι- ούνται σε τομείς υψηλού ρίσκου. «Η Κεντρική Τράπεζα πρέπει να

Μπαίνει στη ζυγαριά το μπλοκάρισμα ξένων επενδύσεων

Το νομοσχέδιο, γνωστό και ως νομοσχέδιο «Lonestar», οδηγείται στη Βουλή προς ψήφιση εντός Οκτωβρίου

Επικεφαλής του ελέγχου που θα γίνεται εάν κρίνεται σκόπιμο θα είναι το υπουργείο Οικονομικών, αλλά θα μπορούν να έχουν λόγο και υπεύθυνοι από άλλα υπουργεία.

θέσει σαφείς ασφαλιστικές δικλī- δες, ώστε κάθε εξαγορά να ενισχύ- ει το χρηματοπιστωτικό σύστημα συνολικά και να μην επιβαρύνει τους καταθέτες με δυσανάλογους κινδύνους», σημείωνε χαρακτηρι- στικά στο άρθρο του.

Εχουν γίνει μαγνήτης

Παρόλο που το νομοσχέδιο για τον έλεγχο ξένων επενδύσεων άνω των 2 εκατ. ευρώ δεν αφορά μόνο τράπεζες –αλλά όπως προ- ναφέρθηκε, όλους τους μεγάλους τομείς της οικονομίας– δεν παύει να έχει ρίζες «τραπεζικές». Η έλευ- σή του στην Κύπρο το καλοκαίρι του 2022 ήταν αποτέλεσμα των δύο επίσημων κρούσεων του με- γάλου αμερικανικού επενδυτικού ταμείου «Lonestar» για την πλήρη εξαγορά της Τράπεζας Κύπρου, όπου αν και η διοικητική ομάδα είχε δώσει αρνητική απάντηση σε όλες του τις προσφορές, θα μπο- ρούσε εάν ήθελε να προχωρήσει σε εξαγορά μεριδίου κάποιου με- μονωμένου μετόχου. Πλήρη έλεγ- χο δεν θα αποκτούσε μεν, αλλά θα

Παρόλο που το νομο- σχέδιο για τον έλεγ- χο ξένων επενδύσεων άνω των 2 εκατ. ευρώ δεν αφορά μόνο τράπε- ζες, δεν παύει να έχει ρίζες «τραπεζικές».

έμπαινε στην τράπεζα –που όπως αποδείχθηκε 3 χρόνια αργότερα– πολύ φθηνά. Υπενθυμίζεται πως, τότε που συζητούσε για την Τρά- πεζα Κύπρου οι προσφορές του κολοσσού «Lonestar» ήταν αρκετά κάτω από 2 ευρώ, ενώ τώρα η τι- μή της μετοχής της τράπεζας δια-πραγματεύεται πάνω από 8 ευρώ.

Αποδείχθηκαν βασικά δύο πράγματα. Πρώτον ότι η «Lonestar» είχε «καλό μάτι» και έβλεπε ότι η μετοχή της Τράπε- ζας Κύπρου είχε μεγάλη προο- πτική. Δεύτερον, ότι οι ανακoi- νώσεις της διοικητικής ομάδας της Τράπεζας Κύπρου προς τους μετόχους να μην πωλήσουν στον κολοσσό, αλλά να αναμένουν ότι θα ανέβει κατά πολύ η αξία της

μετοχής τους, επιβεβαιώθηκαν.

Πλέον, οι κυπριακές τράπεζες έχουν αξία πολλαπλάσια από αυ- τή που είχαν πριν 2 - 4 χρόνια. Παράγουν λόγω επιτοκίων και τομίων που έχουν κάνει μεγάλα κέρδη, έχουν μεγάλη προοπτι- κή και η χρηματιστηριακή τους αξία έχει αυξηθεί κατά πολύ. Από τους υποψήφιους που χρειάζο- νται «προστασία» μέσω του εν λό- γω νομοσχεδίου μπορεί να μείνει στην άκρη η Eurobank Limited, διότι θεωρείται απίθανο έχοντας το 100% η μπτρική Eurobank να πωλήσει μερίδιο μετοχών σε άλ- λον επενδυτή. Εξάλλου, έκανε αρκετό κόπο για να το αποκτή- σει. Κατ' αντιστοιχία και η Alpha Bank Κύπρου βρίσκεται σε αυτό το «στάτους», άρα δεν χρειάζεται το εν λόγω νομοσχέδιο.

Η Τράπεζα Κύπρου με το πο- λύ καλό 2023 προφίλ και τα 8 ευρώ ανά μετοχή σίγουρα έχει στρέψει τα μάτια των διεθνών επενδυτών επάνω της. Το νομοσχέδιο αυτό θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως ασπίδα εάν χρειαστεί μελλο- ντικά, καθώς έχει και το απαι- τούμενο μέγεθος που θα μπο- ρούσε να μαγνητίσει μεγάλους κολοσσούς, όπως τότε είχε ενδι- αφερθεί το Ταμείο «Lonestar». Πιθανώς ωστόσο να μπορούσε να έχει εφαρμογή σε μικρότε- ρες τράπεζες, οι οποίες πολλά- κις έχουν γίνει στόχος από εται- ρείες που είναι εκτός τραπεζικού «σπέκτρου».

Το νομοσχέδιο

Σημειώνεται ότι, σκοπός του προτεινόμενου νομοσχεδίου είναι η εφαρμογή του Κανονισμού (ΕΕ) 2019/452 του Ευρωπαϊκού Κοινο- βουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Μαρτίου 2019, για τη θέσπι- ση πλαισίου για τον έλεγχο των άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ένωση, για λόγους εθνικής ασφα- λειας ή δημόσιας τάξης. Σύμφωνα με στοιχεία που είχαν παρουσια- στεί στην Επιτροπή Οικονομικών κατά τη συζήτηση του νομοσχε- δίου, σε χώρες που έχουν αυτό τον νόμο είχαν γίνει 414 αναφο- ρές το 2021. Το 86% αυτών των αναφορών τερματίστηκε άμεσα, ένα 11% τερματίστηκε σε δεύτε- ρο στάδιο και 3% των περιπτώ- σεων αυτών είχε αποφασίσει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Μεταρρυθμίσεις για το επιχειρείν με εφαρμογή το 2027

Εκκρεμεί η ενεργοποίηση του νέου πληροφοριακού συστήματος του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών και Διανοπτικής Ιδιοκτησίας

Της ΔΩΡΙΤΑΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ

Μεταρρύθμιση με τέσσερα οφέλη για το επιχειρείν ανακοίνωσε το υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου και Βιομηχανίας. Στα πλαίσια του εκσυγχρονισμού και της αναδι- οργάνωσης του τμήματος εφόρου εταιρειών προωθείται πακέτο νο- μοθετικών μεταρρυθμίσεων με γνώμονα τη διευκόλυνση της επι- χειρηματικής δραστηριότητας. Ωστόσο, το νέο πλαίσιο μεταρ- ρυθμίσεων για την απλοποίηση των διαδικασιών και τη διευκό- λυνση του επιχειρείν δεν είναι άμεσα εφαρμόσιμο καθώς σε εκ- κρεμότητα βρίσκεται η ενεργο- ποίηση του νέου πληροφοριακού συστήματος του Τμήματος Εφό- ρου Εταιρειών και Διανοπτικής Ιδιοκτησίας (ΤΕΕΔΙ).

Όπως αναφέρουν αρμόδιες πηγές, περί τα τέλη του 2026, αρχές 2027 υπολογίζεται να τε- θεί σε λειτουργία το νέο πληρο- φορικό σύστημα του τμήματος εφόρου εταιρειών.

Τα πιστοποιητικά

Σύμφωνα με το αρμόδιο υπουργείο, εισάγονται 64 νέοι και ανασχεδιασμένοι τύποι πι- στοποιητικών και πιστοποιητι- κών καταχωρίσεων (24 πιστο- ποιητικά και 40 πιστοποιητικά καταχωρίσεων) που θα εκδίδει ο Κλάδος Εταιρειών του Τμήμα- τος. Ουσιαστικά καλύπτεται το πλήρες φάσμα των εγγεγραμ- μένων οντοτήτων στο μπτρώ του Εφόρου Εταιρειών, συμπε- ριλαμβανομένων των εταιρειών, των αλλοδαπών εταιρειών, των ευρωπαϊκών εταιρειών, του Ευ-ρωπαϊκού Ομίλου Οικονομικού Σκοπού Εταιρειών (ΕΟΟΣ) και

των εμπορικών επωνυμιών και των συνεταιρισμών.

Όπως αναφέρεται, το νέο πλαί- σιο, μεταξύ άλλων, προβλέπει την πλήρη ηλεκτρονική έκδοση, απο- στολή και πιστοποίηση όλων των πιστοποιητικών και πιστοποιητι- κών καταχωρίσεων, ελαχιστοποι- ώντας την ανάγκη για προσωπική συναλλαγή, τη διγλωσση πιστο- ποίηση (ελληνικά/αγγλικά) των πιστοποιητικών και πιστοποιη- τικών καταχωρίσεων, ενισχύο- ντας την προσβασιμότητα και τη διασυννοριακή συνεργασία, την εισαγωγή νέων τύπων για την κάλυψη σύγχρονων επιχει- ρηματικών απαιτήσεων και την υιοθέτηση ηλεκτρονικής σφρα- γίδας του Τμήματος για σκοπούς διασφάλισης της αυθεντικότητας του εγγράφου και της πληροφο- ρησης που υπάρχει σε αυτό.

Προς κάλυψη των σύγχρονων επιχειρηματικών απαιτήσεων ει- σάγονται τρία νέου τύπου Πιστο- ποιητικών και Πιστοποιητικών Καταχωρίσεων. Πιο συγκεκρι- μένα πρόκειται για το πιστοποιη- τικό Καταχώρισης Βεβαίωσης Στοιχείων το οποίο περιλαμβάνει συγκεντρωτικά τα στοιχεία του εγγεγραμμένου οργανισμού κατά την ημερομηνία έκδοσης του Πι- στοποιητικού Καταχώρισης. Επί- σης εισάγεται το πιστοποιητικό Καταχώρισης Βεβαίωσης Διαγρα- φής Εταιρείας λόγω μη ολοκλή- ρωσης Μεταφοράς Έδρας εντός του προβλεπόμενου χρονικού περιθωρίου και το πιστοποιητι- κό Καταχώρισης Αλλαγής Χώρας Εγγραφής Αλλοδαπής Εταιρείας, σε περίπτωση αλλαγής της χώ- ρας εγγραφής μετά την εγκαθί- δρυση του τόπου εργασίας της Αλλοδαπής.

Ανασχεδιάζονται όλοι οι τύποι πιστοποιητικών που εκδίδει ο Κλάδος Εται- ρειών με γνώμονα τη διευκόλυνση της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Ο ανασχεδιασμός των πιστο- ποιητικών και πιστοποιητικών καταχωρίσεων που θα εκδίδει ο Κλάδος Εταιρειών μέσω του νέ- ου πληροφορικού συστήματος, εντάσσεται στο γενικότερο σχέ- διο δράσης για τον εκσυγχρο- σμό του Τμήματος που εγκρίθη- κε από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 30 Απριλίου του 2014. Το εν λόγω σχέδιο δράσης, υλοποιείται από ομάδα έργου που συστάθηκε προς τον σκοπό αυτό στο υπουρ- γείο, με στόχο τη δημιουργία μίας αποτελεσματικής, γρήγορης και σύγχρονης υπηρεσίας, βασίζομε- νη σε απλοποιημένες διαδικασί- es, εκσυγχρονισμένο νομοθετικό και ρυθμιστικό πλαίσιο και σύγ- χρονα πληροφορικά συστήματα.

Τι αλλάζει

Το νέο πλαίσιο που έχει ανα- κοινωθεί τροποποιεί πρόνοιες για την εισαγωγή ή ορθή νομοθε- τική θεμελίωση πιστοποιητικών,

Το νέο πλαίσιο, προ- βλέπει την πλήρη ηλε- κτρονική έκδοση, απο- στολή και πιστοποίηση όλων των πιστοποιη- τικών και πιστοποιη- τικών καταχωρίσεων, ελαχιστοποιώντας την ανάγκη για προσωπική συναλλαγή.

εισάγοντας πρόνοιες για την υι- οθέτηση τύπων πιστοποιητικών και πιστοποιητικών καταχωρί- σεων στο μπτρώ του εφόρου εταιρειών. Την ίδια ώρα εισάγει πρόνοιες για την έκδοση από τον έφορο εταιρειών πιστοποιημέ- νων μεταφράσεων των πιστο-

ποιητικών που έχει δικαίωμα να εκδίδει καθώς και των πιστοποιη- τικών καταχωρίσεων σε γλώσ- σα και τύπο που υιοθετούνται από καιρό σε καιρό με σχετικό διάταγμα του υπουργού. Επιπλέ- ον, θεσμοθετείται η δυνατότητα χορήγησης πιστοποιητικού που σημειώνει την τροποποίηση/εκ- κώρση αλλά και τυχόν έκδοση/ επανέκδοση πιστοποιητικού επι- βάρυνσης, κατόπιν εξασφάλισης διατάγματος Δικαστηρίου για δι- όρθωση του μπτρώ του εφό- ρου. Παράλληλα, ενσωματώνεται στο Πιστοποιητικό συνέχειας εταιρείας η οποία εγγράφεται ως συνεχίζουσα στη Δημοκρα- τία η αλλαγή ονόματος, ενσω- ματώνονται στο πιστοποιητικό σύστασης εταιρείας (ΗΕ Π-1), συνέχειας εταιρείας (ΗΕ Π-10), εγγραφής ΕΟΟΣ (ΕΟΟΣ Π-1) και μετατροπής SE σε δημόσια εται- ρεία περιορισμένης ευθύνης (ΕΔ Π-3), όλες οι αλλαγές ονόματος της εταιρείας. Καταργείται, τέ-λος, το πιστοποιητικό διοικητι- κής επαναφοράς εταιρείας, πρό- νοια η οποία τυγχάνει άμεσπς εφαρμογής.

Ο ανασχεδιασμός

Με βάση το σχέδιο δράσης του τμήματος, ανασχεδιάζο- νται όλοι οι υφιστάμενοι τύποι πιστοποιητικών που εκδίδει ο Κλάδος Εταιρειών με γνώμονα τον εκσυγχρονισμό και τη σα- φήνεια της πληροφόρησης που εμπεριέχεται σε αυτούς. Ταυ- τόχρονα, καθίσταται δυνατή η εξ ολοκλήρου επηγραμμική έκ-δοση, αποστολή και πιστοποί-ηση των Πιστοποιητικών και Πι- στοποιητικών Καταχωρίσεων, χωρίς να υποχρεώνεται ο αιτη-

τής να προσέλθει στα γραφεία του Τμήματος και διατηρείται η δυνατότητα έκδοσης πιστο- ποιημένων αντιγράφων σε έντυ-πη μορφή. Το νέο πλαίσιο που βρίσκεται στα σκαριά, εισάγει την ηλεκτρονική σφραγίδα του Τμήματος Εφόρου Εταιρειών για σκοπούς διασφάλισης της αυθε- ντικότητας του εγγράφου και της πληροφόρησης που υπάρχει σε αυτό. Εισάγεται ακόμα κώδι- κας γρήγορης απόκρισης (QR code) σε όλα τα Πιστοποιητικά και Πιστοποιητικά Καταχωρίσε- ων για άμεση ανακατεύθυνση του χρήστη διαμέσου της κινη- τής του συσκευής, στο μπτρώ του εφόρου εταιρειών για επι- βεβαίωση της αναγραφόμενης πληροφόρησης.

Τα οφέλη

Με κυριότερο όφελος τη μείω- ση της γραφειοκρατίας τα αναμε- νόμενα οφέλη για το επιχειρείν μετά την ενεργοποίηση της συ- γκεκριμένης μεταρρύθμισης εί- ναι πολλαπλά. Ειδικότερα, μέσω του νέου πλαισίου μειώνεται ο χρόνος έκδοσης πιστοποιητι- κών/ πιστοποιητικών καταχω-ρίσεων μέσω εκσυγχρονισμένων ηλεκτρονικών διαδικασιών. Την ίδια ώρα ενισχύεται η ασφάλεια των εγγράφων και η διασυννο- ρική χρησιμότητα και διευκολύ- νονται οι διεθνείς συναλλαγές μέσω της έκδοσης διγλωσσων πιστοποιητικών. Επιπλέον, δι- ευκολύνεται το επιχειρείν μέσω της εξ ολοκλήρου επιγραμμικής έκδοσης, αποστολής και πιστο- ποίησης των Πιστοποιητικών και Πιστοποιητικών Καταχωρίσεων, ελαχιστοποιώντας την ανάγκη για προσωπική συναλλαγή.

Ελληνικά e-shops κλείνουν εξαιτίας Temu, Shein

Λουκέτο σε 15 εταιρείες ηλεκτρονικού εμπορίου το 2025 και έπονται και άλλες – Άνω του 20% το μερίδιο αγοράς των Κινέζων

Της **ΑΝΝΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Τα πρώτα «λουκέτα» τα οποία αποδίδονται στην «κινεζική πανδημία» των πλατφορμών ηλεκτρονικού εμπορίου (marketplaces) μετράει η ελληνική αγορά ηλεκτρονικού εμπορίου. Ήδη μέσα στο 2025 έχουν κλείσει 15 ελληνικά e-shops, ενώ σύμφωνα με παράγοντες της αγοράς έπονται και άλλα, ακόμη και στην κατηγορία των ανταλλακτικών και ειδών αυτοκινήτου, καθώς αδυνατούν να ανταπεξέλθουν στον ολοένα και εντεινόμενο ανταγωνισμό από πλατφόρμες όπως η Temu, η Shein, η Aliexpress και άλλες, πλατφόρμες οι οποίες πλέον αποσπούν μερίδια αγοράς άνω του 20% στο εγχώριο ηλεκτρονικό εμπόριο.

Υπό το βάρος αυτών των εξελίξεων και της ανησυχίας για ακόμη πιο βαριές συνέπειες στο ελληνικό λιανεμπόριο –και όχι μόνο–, ο Ελληνικός Σύνδεσμος Ηλεκτρονικού Εμπορίου (GRECA), σε συνεργασία με τους μεγαλύτερους εμπορικούς συλλόγους της χώρας (Αθήνας, Θεσσαλονίκης και Πειραιά) και με το Επαγγελματικό Επιμελητήριο Αθηνών, έχει προτείνει στην ελληνική κυβέρνηση την επιβολή τέλους 7 ευρώ ανά δέμα χαμηλής αξίας (κάτω των 150 ευρώ) που εισάγεται από τρίτες χώρες. Εάν, μάλιστα, εφαρμοσθεί και η πρόταση που συζητείται σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης για την επιβολή τέλους 2 ευρώ σε κάθε δέμα χαμηλής αξίας, τότε αυτά θα επιβαρύνονται με ένα συνολικό τέλος 9 ευρώ, το οποίο εκτιμάται ότι μπορεί να ανακόψει έως ένα βαθμό το κύμα των παραγγελιών από

τα κινεζικά marketplaces. Σύμφωνα με την πρόταση, τα έσοδα από το εθνικό τέλος πρέπει να κατευθυνθούν αποκλειστικά στον ψηφιακό μετασχηματισμό των ελληνικών επιχειρήσεων και στην ενίσχυση της ψηφιακής εξωστρέφειας, ώστε οι ελληνικές εταιρείες να αποκτήσουν τα σύγχρονα εργαλεία και την τεχνογνωσία που απαιτείται για να σταθούν ισότιμα σε ένα παγκοσμιοποιημένο και ιδιαίτερα απαιτητικό περιβάλλον. Ήδη έχουν γίνει συναντήσεις με στελέχη των υπουργείων Ανάπτυξης και Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, χωρίς πάντως μέχρι τώρα να έχει υπάρξει κά-

Εμπορικοί σύλλογοι ζητούν την επιβολή τέλους 7 ευρώ ανά δέμα χαμηλής αξίας (κάτω των 150 ευρώ) που εισάγεται από τρίτες χώρες.

ποιο αποτέλεσμα. Φορείς μάλιστα του κλάδου που μίλησαν στην «Καθημερινή» εμφανίζονται απαισιόδοχοι για την τύχη της εν λόγω πρότασης, υποστηρίζοντας ότι η κυβέρνηση δεν θέλει να διαταράξει τις σχέσεις της με την Κίνα, ειδικά λόγω των μεγάλων συμφερόντων που υπάρχουν στο μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας. «Ήδη από τον Φεβρουάριο έχουμε στείλει επιστολές σε όλους τους βουλευτές και στους Έλληνες ευρωβουλευτές σχετικά με το πρόβλημα, χωρίς

όμως να έχει υπάρξει καμία ουσιαστική ανταπόκριση», τόνισε στην «Κ» ο κ. Μάκης Σαββίδης, αντιπρόεδρος του GRECA και εκπρόσωπος για την Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ομοσπονδία Ηλεκτρονικού Εμπορίου (Ecommerce Europe).

Στην Ελλάδα υπολογίζεται ότι σε σύνολο 500.000 πακέτων που διακινούνται κατά μέσον όρο ημερησίως, τα 80.000 προέρχονται από τρίτες χώρες και κυρίως από την Κίνα, με μέσο αξία δέματος τα 30 ευρώ. Σύμφωνα

με έρευνα που παρουσίασε τον Ιούνιο η Ελληνική Συνομοσπονδία Εμπορίου και Επιχειρηματικότητας (ΕΣΕΕ), ο ετήσιος τζίρος των Temu και Shein στην Ελλάδα υπολογίζεται ότι κυμαίνεται από 528 εκατ. έως 627 εκατ. ευρώ. Ακόμη και εάν όλες οι επιπτώσεις στις πλατφόρμες δεν καταλήγουν σε αγοράς, η ραγδαία αύξηση των χρηστών τους δείχνει τη μεγάλη διείσδυση στα ελληνικά νοικοκυριά. Όπως προκύπτει από τις πλέον πρόσφατες εκθέσεις διαφάνειας που υποχρε-

ούνται να δημοσιεύουν οι μεγάλες ηλεκτρονικές πλατφόρμες, ο μέσος όρος μηνιαίων χρηστών στην Ελλάδα ήταν 2,7 εκατ. για την Temu, όπως και για τη Shein, και 1,64 εκατ. για την Aliexpress.

Ο ανταγωνισμός με τα ελληνικά e-shops θεωρείται κάτι παραπάνω από άνισος, δεδομένου ότι πέρα από το γεγονός της μεγάλης διαφοράς στην τιμή, που προκαλείται από τον υψηλό ΦΠΑ και τις ασφαλιστικές εισφορές, αλλά και την τήρηση των προδιαγραφών ασφαλείας, οι κινε-

ζικές πλατφόρμες ακολουθούν το τελευταίο διάστημα και σειρά άλλων πρακτικών. Στις συμβάσεις που έχουν με τις εταιρείες ταχυμεταφορών επιβάλλουν υψηλές ρίτρες μη έγκαιρης παράδοσης, γεγονός που οδηγεί τις τελευταίες να παραδίδουν κατά προτεραιότητα τα πακέτα των κινεζικών marketplaces. Επιπλέον, λόγω της υψηλής διαφημιστικής δαπάνης που έχουν οι πλατφόρμες αυτές, το κόστος διαφήμισης έχει αυξηθεί κατά 15% το τελευταίο διάστημα, αύξηση στην οποία δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν οι εγχώριες επιχειρήσεις. Σύμφωνα με εκτιμήσεις, η παγκόσμια διαφημιστική δαπάνη των Temu και Shein άγγιξε πέρυσι τα 3,5 δισ. δολάρια και μετατοπίζεται πλέον από την αμερικανική προς την ευρωπαϊκή αγορά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ήδη μερικές χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση έχουν αποφασίσει την επιβολή εθνικού τέλους στα δέματα χαμηλής αξίας από τρίτες χώρες, όπως η Ρουμανία (5 ευρώ), η Γαλλία, ενώ σύμφωνα με πληροφορίες θα ακολουθήσει η Πορτογαλία, καθώς και άλλες χώρες, κυρίως στη Νότια και Ανατολική Ευρώπη. Πρόκειται για χώρες όπου οι κινεζικές πλατφόρμες αποσπούν πλέον υψηλά μερίδια, άνω του 30%. «Υπάρχει η συζήτηση σε επίπεδο Ε.Ε., αλλά οι αποφάσεις δεν λαμβάνονται με την ταχύτητα που απαιτείται. Μία από τις αιτίες είναι ότι τα μερίδια των κινεζικών πλατφορμών είναι χαμηλά στις βορειοευρωπαϊκές χώρες και στην ουσία δεν τους αγγίζει το πρόβλημα», υποστήριξε ο κ. Σαββίδης.

Η Εκπαίδευση Εξελίσσεται με το CARDET: 20 Χρόνια Καινοτομίας

Συνέντευξη με τη Δρ. Έρια Μακρίδου, Director of Program Development, για την πορεία και τα επιτεύγματα του CARDET

Το **CARDET**, ένα από τα κορυφαία μη κερδοσκοπικά κέντρα έρευνας και καινοτομίας στην Ευρώπη, γιορτάζει φέτος 20 χρόνια λειτουργίας, προσφέροντας εκπαιδευτική καινοτομία και κοινωνική ενδυνάμωση. Στη συνέντευξη της στην «Καθημερινή», η Δρ. Έρια Μακρίδου, Director of Program Development, μοιράζεται την πορεία του οργανισμού, πώς οι προκλήσεις γίνονται ευκαιρίες και γιατί ο άνθρωπος παραμένει πάντα στο επίκεντρο του εκπαιδευτικού μέλλοντος.

Η 20ετής Διαδρομή και οι Πυλώνες της Επιτυχίας

- Μπορείς να μοιραστείς μαζί μας μια καθοριστική στιγμή “σταθμό” στην 20ετή πορεία του CARDET και πώς αυτή διαμόρφωσε τη φιλοσοφία σας;

Η πορεία μας όλα αυτά τα χρόνια βασίστηκε σε τρεις σταθερούς πυλώνες: τις αξίες μας-εκπαίδευση, καινοτομία και κοινωνική δικαιοσύνη-τη δύναμη της ομάδας μας και τις συνεργασίες μας, αλλά και την ικανότητά μας να μετατρέπουμε κάθε πρόκληση σε ευκαιρία για πρόοδο και εξέλιξη. Αν έπρεπε να ξεχωρίσω μια στιγμή, θα έλεγα ήταν η περίοδος που βρεθήκαμε αντιμέτωποι με τις ραγδαίες τεχνολογικές εξελίξεις και τις αυξανόμενες κοινωνικές ανισότητες. Ως ομάδα, αντιμετωπίσαμε αυτό το γεγονός ως μια ευκαιρία να επαναπροσδιορίσουμε την αποστολή μας. Θυμάμαι χαρακτηριστικά ένα πρόγραμμα ψηφιακής ενδυνάμωσης για ευάλωτες ομάδες που σχεδιάσαμε και υλοποιήσαμε. Βλέποντας το αντίκτυπο, εκεί συνειδητοποιήσαμε για άλλη μια φορά πώς η ανθεκτικότητα, η δημιουργικότητα και η ικανότητα να καινοτομείς και να προσφέρεις μπορεί πραγματικά να αλλάξει την καθημερινότητα και τις ζωές των ανθρώπων που επωφελοούνται. Το ίδιο συνέβη και σε άλλες κρίσιμες καμπές, όπως οι περιοδοί έντονων κοινωνικών και μεταναστευτικών προκλήσεων, που μας ώθησαν να σταθούμε δίπλα στις κοινότητες με ακόμα μεγαλύτερη αποφασιστικότητα και ζήλο. Αυτές οι εμπειρίες μας έμαθαν ότι κάθε “δυσκολία” μπορεί να γίνει αφετηρία για νέα δυναμική και

εξέλιξη. Με αυτή την προσέγγιση, καταφέραμε να ωφελήσουμε πάνω από 3 εκατομμύρια ανθρώπους σε όλο τον κόσμο, μετατρέποντας το αρχικό μας όραμα σε πράξεις με μετρήσιμο και διαρκή αντίκτυπο. Η φιλοσοφία μας, ουσιαστικά, διαμορφώθηκε μέσα από πράξεις: Στο CARDET δεν περιμένουμε το μέλλον να συμβεί, αλλά το σχεδιάζουμε και το δημιουργούμε, με επίκεντρο πάντα τον άνθρωπο.

Η Κουλτούρα του CARDET και οι Συνεργασίες

- Μιλήσατε για τη δυναμική σας ομάδα και τις συνεργασίες. Πώς διασφαλίζει η κουλτούρα του CARDET την καινοτομία και τον ανθρώπινο προσανατολισμό της ομάδας σας, ειδικά όταν απευθύνεστε σε τόσο μεγάλο κοινό;

- Η κουλτούρα του CARDET σπρίζεται στην ενσυναίσθηση, την καινοτομία και την συνεχή προώθηση στον κοινωνικό αντίκτυπο. Είμαστε ένας ερευνητικός οργανισμός που αποτελείται από μια πολύ ικανή ομάδα επαγγελματιών και

οραματιστών που πιστεύουν στη δύναμη της εκπαίδευσης να μεταμορφώνει ζωές προς το καλύτερο. Ως οργανισμός με έδρα στην Κύπρο, αισθανόμαστε μια ιδιαίτερη ευθύνη να λειτουργούμε ως γέφυρα γνώσης και καινοτομίας στην Ευρώπη και διεθνώς. Αυτή η κουλτούρα τροφοδοτεί και τις συνεργασίες μας. Επιδιώκουμε σχέσεις με φορείς που μοιράζονται το ίδιο όραμα και αξίες, όπως είναι το Yale Center for Analytical Sciences, το Συμβούλιο της Ευρώπης, η UNICEF, η Microsoft και δεκάδες άλλοι στρατηγικοί εταίροι.

Προκλήσεις και Ευκαιρίες στον Τομέα της Εκπαίδευσης

- Κοιτώντας μπροστά, ποιες είναι οι επόμενες μεγάλες προκλήσεις και οι ευκαιρίες που

βλέπετε στον τομέα της εκπαίδευσης και της κοινωνικής ενδυνάμωσης, ειδικά με την ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας;

- Το μέλλον της εκπαίδευσης είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την τεχνολογία, την εξατομίκευση της μάθησης και την ανάπτυξη δεξιοτήτων για την μεταβαλλόμενη αγορά εργασίας. Η Τεχνητή Νοημοσύνη, για παράδειγμα, παρουσιάζει τεράστιες ευκαιρίες για εξατομικευμένη μάθηση, αλλά και προκλήσεις όσον αφορά την ηθική χρήση και την ισότιμη πρόσβαση. Οι προκλήσεις βρίσκονται στο να διασφαλίσουμε ότι κανείς δεν μένει πίσω. Να γεφυρώσουμε, δηλαδή, το ψηφιακό χάσμα, να καλλιεργήσουμε κριτική σκέψη και να προετοιμάσουμε τους πολίτες για επαγγέλματα που ακόμη δεν έχουν δημιουργηθεί.

Ωστόσο, αυτές οι προκλήσεις είναι ταυτόχρονα και τεράστιες ευκαιρίες. Η τεχνολογία μας επιτρέπει να φτάσουμε σε κοινότητες που πριν ήταν δύσκολα προσβάσιμες και να προσφέρουμε μάθηση προσαρμοσμένη στις ανάγκες του κάθε ανθρώπου ξεχωριστά.

Σχέδια και Στρατηγικές του CARDET για το Μέλλον

- Με βάση αυτές τις διαπιστώσεις, ποια είναι τα βασικά σχέδια και οι στρατηγικές του CARDET για τα επόμενα χρόνια, ώστε να παραμείνει στην πρώτη γραμμή της καινοτομίας και να συνεχίσει να δημιουργεί θετικό αντίκτυπο;

- Ένα από τα πιο σημαντικά βήματα στη στρατηγική μας είναι η ίδρυση της Learning Edge, που αξιοποιεί ουσιαστικά την 20ετή εμπειρία του CARDET σε συνάρτηση με διεθνώς δοκιμασμένες μεθοδολογίες. Η Learning Edge δημιουργήθηκε για να καλύψει την αυξανόμενη ανάγκη για επανεκπαίδευση και αναβάθμιση δεξιοτήτων σε επικερδείς και επαγγελματίες, προσφέροντας λύσεις ψηφιακού μετασχηματισμού, βελτιστοποίηση επιχειρησιακών διαδικασιών, συμβουλευτική ανθρώπινο δυναμικό, εκπαιδευτικά προγράμματα και εργαλεία Τεχνητής Νοημοσύνης. Στόχος μας, δηλαδή, είναι να ενισχύσουμε οργανισμούς και ανθρώπους ώστε να ανταποκρίνονται με επιτυχία στις συνεχείς αλλαγές του επιχειρηματικού κόσμου και να παραμένουν ανθεκτικοί και ανταγωνιστικοί.

Παράλληλα, θα συνεχίσουμε να επενδύουμε στην έρευνα και στην ανάπτυξη καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων και να δημιουργούμε προγράμματα που επικεντρώνονται σε κρίσιμες δεξιότητες του 21ου αιώνα. Θέλουμε, επίσης, να προσεγγίσουμε ακόμα περισσότερες ευάλωτες ομάδες, ενισχύοντας την κοινωνική δικαιοσύνη. Ο στόχος μας είναι δεν είναι να παρακολουθούμε απλά τις αλλαγές, αλλά να τις διαμόρφωνουμε ενεργά. Η δέσμευσή μας για καινοτομία με ανθρώπινο πρόσωπο παραμένει ο οδηγός μας, καθώς συνεχίζουμε να χτίζουμε πάνω στην κληρονομιά των 20 ετών, έτοιμοι για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες του αύριο.

Το μέλλον της εκπαίδευσης δεν είναι μόνο ψηφιακό ή τεχνολογικό. Είναι πάνω από όλα ανθρώπινο. Αυτήν την ανθρώπινη διάσταση θέλουμε να συνεχίσουμε να υπηρετούμε με αφοσίωση και τα επόμενα χρόνια.

Μάθετε περισσότερα για το CARDET, εδώ: www.cardet.org

«Ένας απεργός πείνας θα ρίξει την κυβέρνηση;»

Του **ΑΝΔΡΕΑ Γ. ΔΡΥΜΙΩΤΗ**

Σαν εισαγωγή στο σημερινό θέμα, θέλω να αντιγράψω ένα απόσπασμα από τη στήλη «Στίγμα» του καλού φίλου Γιώργου Χρ. Παπακρήστου (ΤΑ ΝΕΑ 22/9/2025):

«**ΕΔΩ ΚΑΙ ΗΜΕΡΕΣ** ένας πατέρας θύμα στο δυστύχημα των Τεμπών πραγματοποιεί απεργία πείνας μπροστά στον Αγνώστο Στρατιώτη. Τι ζητάει ο άνθρωπος αυτός; Την εκταφή των οστών του παιδιού του. Ισχυρίζεται ότι η εκταφή θα δώσει απαντήσεις για την αιτία του θανάτου του παιδιού. Δεν ξέρω αν επιστημονικά μπορεί να συμβεί, δηλαδή να υπάρχουν αυτά τα στοιχεία, ξέρω όμως ότι όταν επί δύομιση χρόνια δεν έχει υποβάλει κάποιο αίτημα, το να το ζητάει τώρα που η ανάκριση έχει ολοκληρωθεί γεννάει ερωτηματικά. Οι δικηγόροι γνωρίζουν ότι ο φάκελος έχει πάρει τον δρόμο του και έχουν ασπασθεί διώξεις για το δυστύχημα, άρα δεν υπάρχει διαδικασία που να προβλέπει κάτι σχετικό. Δηλαδή, ακόμα και αν πει ένας εισαγγελέας “μάλιστα, κύριε, έχετε δικαίο που το ζητάτε, αποδέχομαι το αίτημά σας και δίνω την άδεια εκταφής”, όλο αυτό (θα) είναι εκτός ανακριτικής διαδικασίας.

Εκείνοι επίσης που γνωρίζουν ως εκ της θέσεώς τους τα διαδικαστικά της υπόθεσης αποτιμούν το όλο σκηνικό που διαμορφώνεται με τη συνεχιζόμενη απεργία πείνας ως “μια—ακόμη!—προσπάθεια να καθυστερήσει η προδικαστική διαδικασία (η οποία έκλεισε στα τέλη Αυγούστου) και κατ’ επέκταση, ως παρεπόμενο, να καθυστερήσει και η δική για το δυστύχημα”.

Πάμε τώρα στην ανάλυση.

Ο σημερινός τίτλος δεν είναι δικός μου. Ακριβώς για τον λόγο αυτό είναι σε εισαγωγικά. Τον «δανείστηκα» από ένα site αριστερών φρονημάτων. Το σχετικό κείμενο αρχίζει με: **«Η απεργία πείνας και δίψας του Πάνου Ρούτσι, πατέρα του 22χρονου Ντένις, ενός από τα 57 θύματα της τραγωδίας στα Τέμπη, δεν είναι απλώς μια πράξη απόγνωσης. Είναι μια κραυγή που κάθε μέρα θα δυναμώνει. Ενα ζήτημα συνειδησίας και υπενθύμιση ότι ακόμη κι ένας μόνο άνθρωπος, μέσα από την προσωπική του θυσία, μπορεί να γίνει η σπίθα που θα ανάψει τη φλόγα της αλλαγής[...].»** Και καταλήγει:

«[...] Οι στιγμές μπορεί να

αποδεικθούν ιστορικές. Κι ένας απεργός πείνας να πετύχει, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, αυτό που δεν είναι σε θέση να κάνουν τα κόμματα. Οχι απλώς να φέρει στο φως όσα κρατιούνται στο σκοτάδι αλλά και να “ρίξει” εντέλει μια κυβέρνηση όπως η σημερινή. Θα συμβεί κάτι τέτοιο; Η απάντηση ίσως κρύβεται ήδη σε μια κουβέρτα απλωμένη έξω από τη Βουλή».

Το κείμενό μου θα μπορούσε να τελειώνει εδώ. Στην πρώτη παράγραφο έχουμε την απελπισμένη, αλλά δικαιολογημένη, πράξη ενός πατέρα που έχασε άδικα το παιδί του και προσπαθεί με κάθε μέσο και τρόπο να μάθει την αλήθεια. Στη δεύτερη

Η αντιπολίτευση φαίνεται ότι είναι τόσο απελπισμένη ώστε να καταλήγει στην τυμβωρυχία.

παράγραφο, όμως, έχουμε την κυνική παραδοχή των ηθικών αυτουργιών για τα ταπεινά κίνητρά τους: την εκμετάλλευση του πονεμένου πατέρα για να πέσει η κυβέρνηση. Αλήθεια, πόση υποκρισία υπάρχει στον κόσμο αυτό; Δηλαδή, με τη θυσία του να γίνει **«αυτό που δεν είναι σε θέση να κάνουν τα κόμματα»**. Μπορεί να κάνω λάθος, αλλά στις δημοκρατίες οι κυβερνήσεις πέφτουν με εκλογές και όχι με απεργίες πείνας. Ψιλά γράμματα για την αντιπολίτευση. Που φαίνεται ότι είναι τόσο απελπισμένη ώστε να καταλήγει στην τυμβωρυχία.

Η ιστορία αυτή όμως έχει πολύ βάθος. Ελάτε να την ξετυλίξουμε με νηφαλιότητα, γιατί πιστεύω ότι είναι άκρως αποκαλυπτική. Είναι αυτονόητο ότι όλοι μας νιώθουμε συμπάθεια και συμπόνια για όλους αυτούς που έχασαν τα αγαπημένα τους πρόσωπα στο τραγικό δυστύχημα. Δεν μπορούμε όμως να πούμε το ίδιο για αυτούς που εκμεταλλεύονται τον πόνο αυτών των ανθρώπων για να προωθήσουν τη δική τους agenda.

Ο τραγικός πατέρας ξεκίνησε την απεργία πείνας ύστερα

Κανένas δεν αμφιβάλλει για τη φωτιά που ακολούθησε μετά τη σύγκρουση των δύο τρένων στο τραγικό δυστύχημα των Τεμπών. Το ερώτημα ήταν πάντοτε από πού ξεκίνησε η φωτιά.

από ένα εξώδικο που έστειλε στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου. Σύμφωνα με έγκυρους νομικούς, αυτό το εξώδικο δεν αποτελεί αίτηση για εκταφή. Είναι ολοφάνερη η μεθόδευσή της δικηγόρου του, Ζωής Κωνσταντοπούλου, να δημιουργήσει σκόπημα σύγχυση για το θέμα των Τεμπών, ώστε να αρχίσει ξανά η διαμαρτυρία που ουσιαστικά καταλάγιασε μετά τα επίσημα πορίσματα, τα οποία τεκμηρίωσαν ότι η εμπορική αμαξοστοιχία δεν κουβαλούσε απολύτως κανένα εύφλεκτο λαθραίο φορτίο. Και το πέτυχε!

Ο πολύς κόσμος, ο οποίος ενημερώνεται επιφανειακά, πήρε το μέρος του απεργού και έτσι αναζωπυρώθηκε το ενδιαφέρον για τα Τέμπη. Παράλληλα, πολιτικοί, δημοσιογράφοι και άσχετοι ζητούσαν την παρέμβαση της κυβέρνησης για να ικανοποιηθεί το αίτημα του απεργού, το οποίο όμως δεν είχε καν υποβληθεί. Παρακαλώ την προσοχή σας για να διαπιστώσετε πόσο αριστοτεχνικά στήθηκε η παγίδα. Αν η κυβέρνηση παρέμβει, αμέσως θα αρχίσουν οι διαμαρτυρίες, ότι η Δικαιοσύνη δεν είναι ανεξάρτητη, αλλά πο-

δηγείται από την κυβέρνηση. Αν η κυβέρνηση νικήσει τις χειράς της, τότε έχουμε μια ανάληψη και απάνθρωπη κούντα που δεν σέβεται τον πόνο του τραγικού πατέρα.

Για του λόγου το αληθές, όταν δόθηκε η έγκριση για την εκταφή (26/9/2025), η χαροκαμένη μάνα των Τεμπών αμέσως ανάρτησε στο FB ένα μακροσκελές κείμενο από όπου σας μεταφέρω ένα απόσπασμα: **«Τι μεγάλη πρωτοτυπία! Η “δικαιοσύνη” (σημ. σε εισαγωγικά) ακολούθησε και συμπορεύτηκε με την προαναγγελία του υπουργού Δικαιοσύνης. Απόλυτα αναμενόμενο, αφού είναι στενότερη η σχέση τους από την αρχή της υπόθεσής μας [...].»** Θα επανέλθω στη χαροκαμένη μάνα, αλλά κάνω μια παρένθεση για να δείτε ότι για άλλη μια φορά βρισκόμαστε μπροστά στην παραπλάνηση του κόσμου.

Τι ζητάει ο απεργός; Την εκταφή, για να γίνει ταυτοποίηση και τοξικολογικές εξετάσεις για να βρεθεί το υλικό με το οποίο κάνκε το παιδί. Αναφορικά με την ταυτοποίηση δεν υπάρχει αμφιβολία ότι μπορεί να γίνει με την εκταφή. Κανένas

όμως δεν μας λέει τι περιμένουν να βρουν από τις τοξικολογικές εξετάσεις, ύστερα από 30 μήνες. Για άλλη μια φορά επιχειρείται η παραπλάνηση του κόσμου με ένα προσχηματικό αίτημα το οποίο φαίνεται λογικό. Όπως στην αρχή κανένas δεν διευρύνθηκε αν αξίζει τον κόπο να γίνει κάποιος λαθρέμπορος, με την κάλυψη του Μαξίμου, για 25 τόνους ξυλόλιου, μυθικής αξίας 5.000 ευρώ, έτσι και τώρα τίθεται ξανά η αμφισβήτηση για τα αίτια του θανάτου. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι από τους 57, ορισμένοι (5-7 κατά την εκτίμηση του ΕΟΔΑΣΑΑΜ) κήκαν ζωντανό από τη φωτιά. Κανένas δεν αμφιβάλλει για τη φωτιά. Το ερώτημα ήταν πάντοτε από πού ξεκίνησε η φωτιά. Σύμφωνα με όλα τα πορίσματα που έχουν κατατεθεί στον ανακριτή, η εμπορική αμαξοστοιχία ΔΕΝ κουβαλούσε κανένα λαθραίο καύσιμο και συνεπώς δεν υπάρχει κάτι επιληψίμο στο μπάζωμα. Βλέπετε, λοιπόν, πώς ξεκινά η παραπλάνηση; Δεν θέλουν να γίνει η εκταφή γιατί έχουν κάτι να κρύβουν. Τι να κρύβουν; Όταν σε ένα θέμα ξεκινάς με λάθος υπόθεση, είναι

βέβαιο ότι θα καταλήξεις σε λάθος συμπεράσματα. Δυστυχώς, στην εποχή μας αυτά είναι ψιλά γράμματα.

Επειδή στη ζωή μου έχω διαπιστώσει ότι «δεν υπάρχουν επαναστάτες χωρίς αιτία», πιστεύω ότι η νέα αναζωπύρωση έχει συγκεκριμένο στόχο. Όταν το «Κίνημα των Τεμπών», δηλαδή ορισμένοι συγγενείς, πολιτικοί, δικηγόροι, δημοσιογράφοι κ.ά., διαπίστωσαν ότι για 30 μήνες παραπλανούσαν (εκούσια ή ακούσια) τον κόσμο με θεωρίες που κατέρρευσαν από τα επίσημα πορίσματα, τότε άρχισαν να προετοιμάζουν το έδαφος για να αμφισβητήσουν τη δικαιοσύνη ή ακόμα να καθυστερήσουν την έναρξη της δίκης.

Δεν υπερβάλλω ούτε προβλέπω. Ίδού η συνέχεια στην ανάρτηση της χαροκαμένης μάνας: **«Με τη στήριξη ευρωβουλευτών από όλη την Ευρώπη, και την εισήγηση του ευρωβουλευτή ΣΥΡΙΖΑ Παππά, ο πρώτος καρπός των ενεργειών μας στην Ευρώπη ήρθε. Έρχεται κλιμάκιο Ευρωπαίων για τον έλεγχο της απονομής δικαιοσύνης στην υπόθεση των Τεμπών. [...] Θα απευθυνθούμε παντού. Μέχρι τέλους. Μέχρι που μια πλήρως ανεξάρτητη και αληθινή Δικαιοσύνη θα έρξει και στη χώρα μας και θα τιμήσει τον ρόλο και την ευθύνη της. Όλοι μαζί. Μέχρι τέλους!»**.

Τα πράγματα είναι ξεκάθαρα. Έχουμε απορρίψει προκαταβολικά την ελληνική Δικαιοσύνη. Η συνέχεια στο ακροατήριο!

ΥΓ: Οι δηλώσεις δύο πρώην πρωθυπουργών για το θέμα μας, μου προξένυσαν ιδιαίτερη εντύπωση. Είναι δυνατόν δύο πρώην πρωθυπουργοί να μην αντιλαμβάνονται τη διάκριση των εξουσιών;

- Τσίπρας: «Η απαγόρευση εκταφής των παιδιών αποτελεί απόπειρα ταφής της αλήθειας. Η ευθύνη βαρύνει αποκλειστικά τον Μητσοτάκη».

- Σαμαράς: «[...] Δεν υπάρχει ηθικό έρεσμα στην επίμονη απόρριψη του αιτήματος των γονιών των θυμάτων να προχωρήσουν στην εκταφή των οσρών των παιδιών τους[...].»

Ο κ. Ανδρέας Γ. Δρυμιώτης είναι σύμβουλος επικριρήσεων.

Η φορολογία στην Ελλάδα και ο «φόρος Ζουκμάν»

Του **ΝΙΚΟΥ ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΑΚΗ**

Την πρώτη εβδομάδα του Οκτωβρίου ξεκινάει στο Παρίσι η εβδομάδα μόδας και αμέσως μετά οι άλλες χώρες αρχίζουν να αντιγράφουν τις εμπνεύσεις τους στην τοπική αγορά μοντέλων της κάθε περιφέρειας. Φέτος όμως τις εντυπώσεις φαίνεται να τις κερδίζει ένα μοντέλο φορολογίας του μεγάλου πλούτου, τα έσοδα από την οποία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να μειώσουν το δημοσιονομικό έλλειμμα και να ελαφρύνουν τα μέτρα λιτότητας που επιμένει να περάσει ο Μακρόν.

Το μέτρο ονομάστηκε «φόρος Ζουκμάν» από τον Γάλλο καθηγητή Γκαμπριέλ Ζουκμάν που τον πρότεινε και αφορά την επιβολή ενός 2% ετησίως σε όσους έχουν περιουσία άνω των 100 εκατ. ευρώ. Ο Ζουκμάν έχει μάλιστα εντοπίσει δύο πολύ ενδιαφέροντα στοιχεία για τη γαλλική κοινωνία: αφενός ο αριθμός των υπερπλούσιων αυξάνεται ανελλιπώς κάθε χρόνο και αφετέρου ο συνολικός πλούτος τους εκπερσομεί ένα όλο και μεγαλύτερο μερίδιο του ΑΕΠ. Με λίγα λόγια, η ανισότητα στη Γαλλία καλπάζει τα τελευταία χρόνια και κάτι θα πρέπει να γίνει για να την καταπραΰνει.

Στην Ελλάδα, μας αρέσει να συζητάμε —και ενίοτε να αντιγράφουμε— όσα συμβαίνουν στο Παρίσι, αλλά μέχρι στιγμής καμία απόπειρα δεν έχει γίνει για

το τι θα σήμαινε να εφαρμόσουμε στη χώρα μας ένα μοντέλο Ζουκμάν. Στοιχεία αναλυτικά δεν υπάρχουν όπως στη Γαλλία, αλλά χρησιμοποιώντας πηγές από το περιοδικό Forbes και μεγάλα δικηγορικά γραφεία μπορούμε να αντλήσουμε μερικά ενδιαφέροντα στοιχεία. Έχουμε και λέμε λοιπόν: Σύμφωνα με στοιχεία του 2024, στην Ελλάδα εί-

Ο Γάλλος καθηγητής Γκαμπριέλ Ζουκμάν πρότεινε την επιβολή φόρου 2% ετησίως σε όσους έχουν περιουσία άνω των 100 εκατ. ευρώ.

να εγκατεστημένα 105 άτομα με πλούτο άνω των 100 εκατομμυρίων δολαρίων, τα οποία έχουν έδρα ή και κατοικία κυρίως σε Αττική, Μύκονο και Κρήτη (πηγές: LAW Machas, Αυγ. 2024).

Υπάρχουν όμως και δισεκατομμύριοι, οι οποίοι μάλιστα πληθύνονται. Πρόσφατα στοιχεία από το Forbes δείχνουν πως οι Έλληνες δισεκατομμυριοίχοι το 2025 είναι συνολικά 16 άτομα, ενώ το 2024 είχαμε οκτώ. Δηλαδή, φέτος διπλασι-

Η ανισότητα στη Γαλλία καλπάζει τα τελευταία χρόνια και κάτι θα πρέπει να γίνει για να την καταπραΰνει.

άστηκε ο αριθμός των δισεκατομμυριούχων και αρκετοί λόγοι υπάρχουν που θα μπορούσαν να το εξηγήσουν: μεγάλα κέρδη στις ναυτιλιακές, υπερκέρδη σε ενεργειακές εταιρείες, σε επιχειρήσεις τουρισμού και ακινήτων και φυσικά σε όσες υπερτιμολο-

γούν και στραγγίζουν τους κατανάλωτές.

Έχει πολύ ενδιαφέρον να δει κανείς και το πλήθος των ενδιάμεσων εκατομμυριούχων με περιουσία από ένα έως 99 εκατ. ευρώ. Πάλι σύμφωνα με στοιχεία του Forbes (Φεβρουάριος 2025),

στη χώρα είναι εγκατεστημένοι 64.700 εκατομμυριοίχοι με περιουσία άνω του ενός εκατ. ευρώ. Την τελευταία δεκαετία ο αριθμός των εκατομμυριούχων στην Ελλάδα έχει αυξηθεί κατά 14%, ενώ παράλληλα αυξάνεται και ο αριθμός των ξένων που έρχονται στην Ελλάδα για να εκμεταλλευτούν τα φορολογικά προνόμια που τους παρέχει η κυβέρνηση. Στο πλαίσιο αυτό, 1.100 ξένοι εκατομμυριοίχοι μετεγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα το 2024, ενώ άλλοι 1.200 αναμένεται να το κάνουν φέτος. Ο συνολικός πλούτος που έχει μεταφερθεί μόνο από τους ξένους στην Ελλάδα υπολογίζεται στα 7,7 δισ. ευρώ, σύμφωνα με πηγές από τους Henley και Scan (αμφότερες Ιούνιος 2025). Συνάθως ο πλούτος αυτός δεν επενδύεται σε καμία παραγωγική δραστηριότητα, αλλά κυκλοφορεί στο χρηματοπιστωτικό σύστημα εκτοξεύοντας τη ρευστότητα και οδηγώντας σε φαινόμενα προκλητικής καταναλώσεως, όπως πολυτελή αυτοκίνητα, ακριβή διασκέδαση, υψηλά ενοίκια κ.λπ.

Η κυβέρνηση στέκει εν πολλοίς αδιάφορη σε αυτά τα φαινόμενα υπερπλουτισμού και υπερκατανάλωσης, διαφημιζοντας μόνο την «εμπιστοσύνη» που τάχα δείχνουν στην ελληνική οικονομία. Δεν αντιλαμβάνεται πως όταν οι κοινωνικές ανισό-

τητες γιγαντωθούν, η γυαλιστερή επιφάνεια θα σπάσει και οι αντιστάσεις θα αναδυθούν. Αλλωστε τα πρώτα δείγματα έχουν ήδη αρχίσει να εμφανίζονται και τον χειμώνα θα εκδηλωθούν και άλλο.

Ίσως λοιπόν ένας τρόπος να μειωθούν οι ανισότητες είναι να σκεφτούμε να υιοθετήσουμε τον «φόρο Ζουκμάν», με κάποιες ελληνικές προσαρμογές. Για τον πλούτο άνω των 100 εκατ. ευρώ φορολογία 2% ετησίως, όπως και στη Γαλλία, ενώ για τον πλούτο από ένα έως 99 εκατ. ευρώ φορολογία 1%. Ακόμη κι αν η φορολογία εφαρμοστεί στο κατώτερο επίπεδο κάθε κλιμακίου, τα έσοδα που θα συλλεγούν υπολογίζονται στα 534 εκατ. ευρώ.

Κατά σύμπτωση, το ποσό αυτό είναι το κόστος από τη χορήγηση του ΕΚΑΣ σε 350.000 χαμηλοσυνταξιούχους, όπως δεσμεύτηκε πρόσφατα το ΠΑΣΟΚ. Φυσικά τα έσοδα θα είναι πολύ περισσότερα, αφού θα εφαρμόζονταν στα πραγματικά επίπεδα πλούτου και όχι μόνο στα ελάχιστα. Τότε θα δούμε ότι με μία φορολογία που δεν είναι ούτε βαριά ούτε άδικη ούτε στρεβλωτική, κάμποσα θέματα θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν πιο αποτελεσματικά.

Ο κ. Νίκος Χριστοδουλάκης είναι ομότιμος καθηγητής στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο, πρώην υπουργός.

Δυνατότητα 13ωρης εργασίας σε τουρισμό, εστίαση, υπηρεσίες

Παραμένει το όριο των 48 ωρών την εβδομάδα, λέει το υπουργείο Εργασίας

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Κλάδοι με έντονες περιόδους αιχμής, όπως είναι ο τουριστικός, της εστίασης αλλά και των υπηρεσιών είναι αυτοί που θα μπορούν να κάνουν χρήση της 13ωρης εργασίας ημερησίως, όπως άλλωστε ισχύει ήδη και για τη 12ωρη εργασία. Πολλώ δε μάλλον, εάν κατά τις περιόδους αυτές υπάρχει έντονη έλλειψη εργατικών χεριών και εξαιρετικά υψηλός αριθμός κενών θέσεων εργασίας. Πρόκειται για τη διάταξη που προκαλεί τα πυρά των συνδικάτων και σύσσωμης της αντιπολίτευσης και περιλαμβάνεται στο νομοσχέδιο που αναμένεται να κατατεθεί το επόμενο διάστημα στη Βουλή, προκειμένου να ψηφιστεί εντός του Οκτωβρίου.

Το υπουργείο Εργασίας υπεραμύνεται της διάταξης και ξεκαθαρίζει ότι ούτε το 8ωρο καταργείται ούτε το 13ωρο θεσμοθετείται ως γενική αρχή. Χαρακτηρίζει «δικαίωμα» του εργαζομένου το να εργαστεί στον ίδιο εργοδότη για τόσες ώρες, όσες μπορεί ήδη να εργάζεται σε δύο εργοδότες και μάλιστα με υψηλότερο μισθό, καθώς οι επιπλέον ώρες στον ίδιο εργοδότη θα πληρωθούν ως υπερωρίες και όχι ως εργασία εντός του θεσμοθετημένου 8ώρου. Και υπογραμμίζει ότι παραμένει το όριο των 48 ωρών την εβδομάδα, το όριο των 150 υπερωριών κατ' έτος και η προσαύξηση 40% για τις υπερωρίες ως απασχόλησης. Αναφέρει πως οι αλλαγές αφορούν περιπτώσεις με έκτακτες ανάγκες, παράλληλα με την τήρηση της 11ωρης ανάπαυσης. Σημειώνει, τέλος, πως ο εργαζόμενος διατηρεί το δικαίωμα άρνησης χωρίς κίνδυνο απόλυσης.

Και οι ειδικοί στα θέματα εργασίας επισημαίνουν ότι το 13ωρο δεν αφορά όλες τις επιχειρήσεις. Δεν μπορεί, για παράδειγμα, να εφαρμοστεί σε κλάδους όπως τα σουπερ μάρκετ ή οι βιομηχανίες με ενδιάμεσα διαλείμματα, διότι τότε δεν θα καλύπτεται η υποχρεωτική 11ωρη ανάπαυση. Αντιθέτως, στοχεύει κυρίως σε τομείς με έντονες περιόδους αιχμής. Μάλιστα, σύμφωνα με μελέτη της Manpower Group, στην Ελλάδα μόλις το 42% των εργοδοτών δηλώνει εμπιστοσύνη στην αποτελεσματικότητα

Στον χώρο του τουρισμού, κατά την περίοδο με έντονη κίνηση δεν είναι παράδοξο να εργάζεται κάποιος 13 ώρες, όπως δεν είναι απίθανο να το επιζητεί κιόλας, κυρίως εάν πρόκειται για νέους που εργάζονται σεζόν σε κάποιο τουριστικό προορισμό και επιθυμούν για δύο με τρεις μήνες να έχουν σημαντικά υψηλότερα εισοδήματα.

Το 13ωρο θα επιτρέπεται μόνο για συνολικά 37 ημέρες τον χρόνο.

της διαδικασίας πρόσληψης, έναντι 67% παγκοσμίως. Ετσι, οι εγχώριες επιχειρήσεις συνεχίζουν να στηρίζονται στο μόνιμο προσωπικό για κρίσιμες λειτουργίες και αξιοποιούν προσωρινούς εργαζομένους για ευελιξία και κάλυψη εποχικών αναγκών.

Για παράδειγμα, στον χώρο του τουρισμού κατά την περίοδο με έντονη κίνηση δεν είναι παράδοξο να εργάζεται κανείς 13 ώρες, όπως δεν είναι απίθανο να το επιζητεί κιόλας, κυρίως εάν πρόκειται για νέους που εργάζονται σεζόν σε κάποιο τουριστικό προορισμό και επιθυμούν για δύο με τρεις μήνες να εργαστούν βγάζοντας σημαντικά υψηλότερα εισοδήματα (δηλωμένα ή αδήλωτα). Αυτή η περίοδος μπορεί να διαρκεί εβδομάδες ή και μήνες. Αυτό όμως που δεν μπορεί να ισχύει, όπως εστιμάται, είναι οι ειδικοί, είναι η ασυδοσία και η εκμετάλλευση της οποίας καλώς πρόθεσμοι από αυτόν που έχει το «πάνω χέρι». Στο υπουργείο Εργασίας εκτιμούν ότι πλέον, με την ανεργία να βρίσκεται περί τα 8% και τους εργοδότες να αδυνατούν να καλύψουν

τις ανάγκες τους για προσωρινούς εργαζομένους, το «πάνω χέρι» έχουν οι μόνιμοι εργαζόμενοι.

Αντιστοίχως, και στον τομέα της εστίασης κατά τις περιόδους αιχμής, που συνδέονται άμεσα με την τουριστική σεζόν αλλά και με τις εορταστικές ημέρες, το 13ωρο θα μπορούσε να καλύψει κάποιες ανάγκες που και σήμερα καλύπτονται, συχνά με διπλοβάρδιες ή εργασία χωρίς ρεπό. Η φύση της αγροτικής εργασίας, επίσης, υπονοεί πολλές φορές, εξογών οι ειδικοί, ακόμη και την εργασία χωρίς διακοπή, καθώς ο χρόνος πιάζει και οι καιρικές συνθήκες δεν περιμένουν. Τέλος, και στον τομέα των υπηρεσιών ο όγκος δουλειάς κατά διαστήματα, ή σε συγκεκριμένες ημέρες του μήνα ή της εβδομάδας, είναι που καθορίζει πότε το προσωπικό χρειάζεται να εργάζεται περισσότερες ώρες από ό,τι προβλέπει το τυπικό ωράριο.

Σε καμία περίπτωση βέβαια, επισημαίνουν οι ειδικοί, η 13ωρη απασχόληση δεν μπορεί να παρέχεται συστηματικά. Επιτρέπεται μόνο για συνολικά 37 ημέρες τον χρόνο, με την εξαίρεση της έγκρισης από το Ανώτατο Συμβούλιο Εργασίας, υπερωριακή απασχόληση που θα ξεπερνάει τις 150 ώρες τον χρόνο.

Επίσης, δεδομένου ότι οι 11

ώρες ημερήσιας συνεχούς απασχόλησης πρέπει απαραίτητα να τηρούνται, οι ειδικοί εξηγούν πως το 13ωρο δεν μπορεί να ισχύσει σε περίπτωση που η εργασία παρουσιάζει διακοπές, όπως το διάλειμμα εκτός ωραρίου, που ισχύει στη βιομηχανία και στο εμπόριο.

Έντονες αντιδράσεις

Η πλέον έντονη κριτική, βεβαίως, από όσους ζητούν την απόσυρση της συγκεκριμένης διάταξης, αλλά και ολόκληρου του νομοσχεδίου, είναι ότι το νέο εργασιακό τοπίο, όπως διαμορφώνεται με την επικείμενη μεταρρύθμιση, μετατρέπεται εύλογες δυνατότητες ευελιξίας που θα έπρεπε να δίνονται στο πλαίσιο των διαπραγματεύσεων μεταξύ εργοδότη και σωματείου εργαζομένων, σε γενικευμένο καθεστώς. Ετσι, «η ατομική διαπραγμάτευση υπερισχύει των συλλογικών συμφωνιών, παρότι η διαπραγματευτική δύναμη του εργαζομένου είναι σαφώς μικρότερη από αυτή του εργοδότη του», υπογραμμίζουν τα συνδικάτα. Και αντιδρούν παράλληλα με διατάξεις, όπως η υπερωριακή απασχόληση στην εκ περιτροπής εργασία (ζητώντας προσλήψεις), η διευθέτηση ακόμη και σε εβδομαδιαία βάση, οι fast track προσλήψεις αλλά και η κατάτμηση της ετήσιας αδειας.

Οι αεροπορικές ψήφισαν τον ΔΑΑ ως το κορυφαίο αεροδρόμιο στον κόσμο

Μια σημαντική διάκριση σε παγκόσμιο επίπεδο απέσπασε ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών καθώς αναδείχθηκε ο κορυφαίος στον κόσμο για πρώτη φορά στην ιστορία του, με τις ψήφους των ιδίων των αεροπορικών εταιρειών. Η βράβευση έγινε στο πλαίσιο του «Routes World 2025», που πραγματοποιήθηκε στο Χονγκ Κονγκ από τις 24 έως τις 26 Σεπτεμβρίου. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη συνάντηση του κλάδου των αερομεταφορών, η οποία παραδοσιακά αναγνωρίζει την αριστεία των αεροδρομίων και τις κορυφαίες επιδόσεις στην ανάπτυξη της παγκόσμιας αεροπορικής διασυνδεσιμότητας. Μάλιστα, το αεροδρόμιο της Αθήνας κατάφερε να κατακτήσει την πρώτη θέση σε όλες τις κατηγορίες ως «Overall Winner», ενώ ταυτόχρονα κυριάρχησε στην ιδιαίτερα ανταγωνιστική κατηγορία των αεροδρομίων με πάνω από 20 εκατομμύρια επιβάτες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το φετινό παγκόσμιο συνέδριο Routes συγκέντρωσε περισσότερους από 2.500 επαγγελματίες από αεροδρόμια και αεροπορικές εταιρείες, με τον Διεθνή Αερολιμένα Αθηνών να αναδεικνύεται κορυφαίος διεθνώς για τη στρατηγική αεροπορικού μάρκετινγκ, καθώς και για τα εντυπωσιακά αποτελέσματα στην κίνηση και στην ανάπτυξη του δικτύου της πόλης. Το 2024 το αεροδρόμιο εξυπηρέτησε 31,9 εκατομμύρια επιβάτες, αριθμό ρεκόρ, 25% υψηλότερο σε σχέση με το προ πανδημίας επίπεδο. Η αναπτυξιακή πορεία συνεχίστηκε και το 2025, με την κίνηση να αυξάνεται κατά 6,8% στο οκτάμηνο σε σύγκριση με το 2024 χάρη στο άνοιγμα πολλών νέων δρομολογίων. Εξχώρισαν η έναρξη των πτήσεων της American Airlines προς Σάρλοτ και της Norse Atlantic Airways προς Λος Άντζελες, ενώ

για το 2026 προετοιμάζονται νέες συνδέσεις με την Ινδία από την Aegean Airlines και την IndiGo.

Οι καλές επιδόσεις του «Ελευθέριος Βενιζέλος» αποτυπώνονται και στα στοιχεία του ACI Europe, του ευρωπαϊκού οργανισμού που εκπροσωπεί τα αεροδρόμια. Συγκεκριμένα, το αεροδρόμιο της Αθήνας αναπτύσσεται με ταχύτερο ρυθμό από κάθε άλλο μεγάλο αεροδρόμιο στην Ευρώπη, καταγράφοντας την ισχυρότερη ανάπτυξη (+34%) σε σύγκριση με το 2019, επίδοση που το κατατάσσει στην κορυφή ανάμεσα σε όλα τα ευρωπαϊκά αεροδρόμια άνω των 25 εκατομμυρίων επιβατών. Σε επίπεδο ανάπτυξης της συνδεσι-

Η βράβευση έγινε στο πλαίσιο του «Routes World 2025», που πραγματοποιήθηκε στο Χονγκ Κονγκ.

μότητας εμφανίζεται και πάλι ανάμεσα στους κορυφαίους της Ευρώπης, με αύξηση 33% σε σχέση με το 2019 και 13% σε σχέση με το 2024. Στην κατηγορία των «mega airports» (25-40 εκατομμύρια επιβάτες) η Αθήνα αναρριχήθηκε στη 2η θέση το 2025 από την 21η το 2019, ξεπερνώντας σημαντικούς ανταγωνιστές, όπως το Δουβλίνο και η Λισσαβόνα. Τέλος, το «Ελευθέριος Βενιζέλος» κατατάσσεται στην 9η θέση μεταξύ των δέκα πιο συνδεδεμένων αεροδρομίων στην περιοχή Ευρώπης, Μέσης Ανατολής και Αφρικής και στην 8η όταν η κατάταξη αφορά μόνο την Ευρώπη, σύμφωνα με την ετήσια έρευνα Megahubs 2025 της ΟΑΕ (Official Airline Guide), εταιρείας ανάλυσης δεδομένων για πτήσεις.

Το 2024 το «Ελευθέριος Βενιζέλος» εξυπηρέτησε 31,9 εκατομμύρια επιβάτες.

Κέρδη 108,65 εκατ. για τη «Σκλαβενίτης» το 2024

Της **ΔΗΜΗΤΡΑΣ ΜΑΝΙΦΑΒΑ**

Με τζίρο που ξεπέρασε τα 5,5 δισ. ευρώ και ρυθμό ανάπτυξης πολλαπλάσιο από αυτόν του συνολικού κλάδου έκλεισε το 2024 για τον μεγαλύτερο όμιλο σουπερ μάρκετ και ταυτόχρονα μεγαλύτερο λιανέμπορο της χώρας. Η βελτίωση των μεγεθών και σε επίπεδο κερδοφορίας, αλλά και γενικότερα η στρατηγική της «Ελληνικές Υπεραγορές Σκλαβενίτης» οδήγησε σε ένα ευρύ επενδυτικό πρόγραμμα συνολικού ύψους 350 εκατ. ευρώ για την επόμενη διετία. Κεντρικό στοιχείο αυτού του προγράμματος είναι η δημιουργία του μεγαλύτερου Food Hall στην Ελλάδα, στο πρώην εργοστάσιο της «Πίτσος» στην περιοχή του Ρέντη.

Σύμφωνα με τα οικονομικά αποτελέσματα που δημοσιοποίησε χτες, ο κύκλος εργασιών σε επίπεδο ομίλου (σ.σ. περιλαμβάνει τη δραστηριότητα σε Ελλάδα και Κύπρο των καταστημάτων «Σκλαβενίτης», «Χαλκιαδάκης», The Mart Cash & Carry στην Ελλάδα, καθώς και

«Σκλαβενίτης» και «Παπαντωνίου» στην Κύπρο) αυξήθηκε το 2024 κατά 7,81% και διαμορφώθηκε σε 5,56 δισ. ευρώ, από 5,16 δισ. ευρώ το 2023. Ο κύκλος εργασιών της μητρικής διαμορφώθηκε σε 4,65 δισ. ευρώ, ενισχυμένος κατά 7,79%, όταν ο ρυθμός ανάπτυξης του κλάδου το 2024 ήταν 2,8%.

Τα ενοποιημένα μεικτά κέρ-

Η επένδυση ύψους 150 εκατ. ευρώ για το Food Hall θα δημιουργήσει 1.200 νέες θέσεις εργασίας.

δη ενισχύθηκαν κατά 6,96% και διαμορφώθηκαν σε 1,43 δισ. ευρώ το 2024, ενώ τα μεικτά κέρδη της μητρικής αυξήθηκαν κατά 7,13% και ανήλθαν σε 1,22 δισ. ευρώ.

Τα ενοποιημένα καθαρά κέρδη μετά από φόρους αυξήθηκαν κατά 12,07% και διαμορφώθηκαν σε 108,65 εκατ. ευρώ, αντι-

Βασικά μεγέθη Ελληνικών Υπεραγορών Σκλαβενίτης 2024				
ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΚΑΤ. ΕΥΡΩ	ΟΜΙΛΟΣ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ	ΕΤΑΙΡΕΙΑ	ΜΕΤΑΒΟΛΗ
Κύκλος εργασιών	5.560	7,81%	4.651	7,79%
Μεικτά κέρδη	1.439	6,96%	1.229	7,13%
Κέρδη προ φόρων	142,26	5,05%	119,26	5,86%
Κέρδη μετά από φόρους	108,65	12,07%	89,75	10,11%
EBITDA	374,62	-3,30%	324,14	-1,88%
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	1.535	2,46%	1.290	0,43%

στοιχώντας στο 1,98% του συνολικού τζίρου. Τα κέρδη μετά από φόρους της μητρικής ανήλ-

θαν σε 89,75 εκατ. ευρώ, αυξημένα κατά 10,11% σε σύγκριση με το 2023, αντιστοιχώντας στο

1,93% του τζίρου της.

Σήμερα ο όμιλος έχει δίκτυο 541 καταστημάτων από 539 στο τέλος του 2024 και 525 στο τέλος του 2023. Τα δύο νέα καταστήματα φέτος άνοιξαν στην Πάτμο και το Κρανίδι, ενώ έως το τέλος του 2025 αναμένεται η ίδρυση ενός ακόμη καταστήματος στα Ιωάννινα και συνολικά η ανακαίνιση 30 υφιστάμενων καταστημάτων. Τον Ιούνιο ξεκίνησε τη λειτουργία του το νέο κέντρο διανομής ξηρού φορτίου συνολικής επιφάνειας 75.000 τ.μ. στη θέση Φούσα στον Ασπρόπυργο, ενώ τον προσεχή Νοέμβριο πρόκειται να λειτουργήσει νέο κέντρο διανομής παραγγελιών eMarket (για το ηλεκτρονικό κατάστημα) στα Σπάτα.

Ιδιαίτερο βάρος στο επενδυτικό πρόγραμμα 2026-2027 θα έχει το Food Hall, επένδυση ύψους 150 εκατ. ευρώ, η οποία αναμένεται να δημιουργήσει 1.200 νέες θέσεις εργασίας και εκτιμάται ότι θα δέχεται 20.000 επισκέπτες ημερησίως. Το Food Hall, με συνολικούς εκθεσιακούς χώρους 50.000 τ.μ.

θα περιλαμβάνει υπερμάρκετ (16.000 τ.μ.), χώρο πολιτιστικών εκδηλώσεων 3.000 τ.μ., αίθουσα εκπαίδευσης 1.000 τ.μ., food court με 25 εστιατόρια και καφέ, παιδότοπο, εσωτερικό και εξωτερικό, ενώ στο πολυώροφο τμήμα θα στεγάσει τρία εστιατόρια, αίθουσες συνεδριάσεων και έναν ακόμη παιδότοπο. Επίσης, ο χώρος σχεδιάζεται να διαθέτει 1.400 θέσεις στάθμευσης.

Εκτός από το Food Hall, το επενδυτικό πρόγραμμα του ομίλου περιλαμβάνει την ανέγερση ενός νέου κέντρου διανομής προϊόντων ελεγχόμενης θερμοκρασίας 45.000 τ.μ., δίπλα από το κέντρο διανομής ξηρού φορτίου στον Ασπρόπυργο. Το νέο κέντρο αναμένεται να λειτουργήσει εντός του 2027. Ο σχεδιασμός προβλέπει επίσης την ίδρυση 15 ακόμη νέων καταστημάτων, την ανακαίνιση 60 υφιστάμενων και την τοποθέτηση ηλεκτρονικών πινακίδων (ταμπελάκια τιμών) στα καταστήματα.

Ο όμιλος απασχολεί σήμερα 41.633 άτομα.

Εγγονή του Τραμπ προωθεί εταιρεία της από τον Λευκό Οίκο

Ποζάρει με τα ρούχα που πουλάει στους κήπους της προεδρικής κατοικίας

Υπάρχουν κάποιοι έφηβοι που κάνουν τα πρώτα τους επιχειρηματικά βήματα νωρίς, σχεδιάζοντας και πουλώντας τα δικά τους ρούχα. Αλλά μόνο ένας χρησιμοποιεί τον Λευκό Οίκο για να προωθήσει το brand του. Η 18χρονη εγγονή του Αμερικανού προέδρου, Κάι Τραμπ, εγκαινίασε την περασμένη εβδομάδα μια ιστοσελίδα όπου πουλάει βαμβακερά φούτερ με τα αρχικά της, αντί 130 δολαρίων.

Σε βίντεο που δημοσίευσε στο Instagram εμφανίζεται η ίδια να φοράει φούτερ της σε μαύρο, άσπρο και σκούρο μπλε χρώμα στον Λευκό Οίκο. Την ίδια ημέρα εθεάθη μαζί με τον Ντόναλντ Τραμπ να πετάει με το Air Force One για το Ryder Cup στο Φάρμινγκντεϊλ της Νέας Υόρκης, φορώντας και πάλι ένα λευκό φούτερ με τα αρχικά της σε μπλε και κόκκινο.

Και λίγο αργότερα ανέβασε ένα νέο βίντεο, όπου έπαιζε γκολφ με ένα από τα φούτερ της στο γκαζόν του Λευκού Οίκου. «Δεν έχουν πολλοί άνθρωποι την ευκαιρία να το κάνουν αυτό, οπότε είμαι αρκετά τυχερή», είπε στο βίντεο.

Η Κάι Τραμπ, κόρη του Ντόναλντ Τραμπ τζούνιορ και της Βανέσα Τραμπ, είναι το μεγαλύτερο από τα εγγόνια του Αμερικανού προέδρου. Τελειώνει το λύκειο φέτος και έχει ήδη συμφωνήσει να φοιτήσει και να παίξει κολεγιακό γκολφ στο Πανεπιστήμιο του Μαϊάμι τον επόμενο χρόνο.

Καθώς δεν κατέχει κάποιο δημόσιο αξίωμα, δεν υπόκειται στους ομοσπονδιακούς κανόνες δεοντολογίας. Όμως η σειρά ρούχων της είναι ένα

Η 18χρονη Κάι Τραμπ εγκαινίασε την περασμένη εβδομάδα μια ιστοσελίδα όπου πουλάει βαμβακερά φούτερ με τα αρχικά της, αντί 130 δολαρίων.

Ποιες περιπτώσεις σύγκρουσης συμφερόντων έχουν παρουσιαστεί και στις δύο προεδρίες Τραμπ.

ακόμα παράδειγμα όπου ένα μέλος της οικογένειας Τραμπ χρησιμοποιεί τον Λευκό Οίκο για να προωθήσει τα επιχειρη-

ματικά του συμφέροντα. Τέτοιες περιπτώσεις συγκρούσεως συμφερόντων έχουν παρουσιαστεί και στις δύο προεδρίες του Τραμπ. Η Ιβάνκα Τραμπ, που διετέλεσε άμισθη σύμβουλος του πατέρα της κατά την πρώτη του θητεία, συνέχισε να βγάζει ρούχων που φορούσε τακτικά κατά τη διάρκεια των εμφανίσεών της στον Λευκό Οίκο. Ο σύζυγός της Τζάρεντ Κούσνερ, πρώην σύμβουλος

του Τραμπ, διαχειρίζεται ένα private equity fund στο οποίο έχουν κάνει σημαντικές επενδύσεις ηγέτες της Σαουδικής Αραβίας, των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και του Κατάρ. Στο παρελθόν συμμετείχε ενεργά σε διπλωματικές προσπάθειες στην περιοχή. Και καθώς η κυβέρνηση Τραμπ κάνει κινήσεις για να περιορίσει τη ρύθμιση της βιομηχανίας κρυπτονομισμάτων, οι γιοι του Αμερικανού προέδρου έβγαλαν δισεκατομμύρια όταν η εταιρεία τους κυκλοφόρησε ένα νέο ψηφιακό νόμισμα τον Σεπτέμβριο.

Εκπρόσωπος του Λευκού Οίκου που ερωτήθηκε από τη Wall Street Journal σχετικά με την επιχειρηματική δραστηριότητα της Κάι Τραμπ απάντησε ότι «δεν υπάρχει απαγόρευση λήψης φωτογραφιών εντός του Λευκού Οίκου, ούτε υπάρχει κυβερνητική έγκριση για το προϊόν της, επομένως δεν υπάρχει κανένα πρόβλημα εδώ».

Η εγγονή του Τραμπ έχει 3,3 εκατ. followers στο TikTok και 2,2 εκατ. followers στο Instagram, όπου δημοσιεύει selfies με τον πρόεδρο και βίντεο «ετοιμαστείτε μαζί μου» (get ready with me) πριν επισκεφθεί τον Λευκό Οίκο. Έχει συνεργαστεί με αρκετά brands, συμπεριλαμβανομένης της μάρκας γκολφ TaylorMade Golf και του ενεργειακού ποτού Accelerator Active Energy.

Έχει επίσης προωθήσει συσκευές παρακολούθησης φυσικής κατάστασης, συσκευές μασάζ σώματος και γυναικεία ρούχα στις σελίδες της στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

Φουντώνει η μάχη στα φάρμακα απώλειας βάρους

Τους τελευταίους μήνες, οι φαρμακευτικές που κατασκευάζουν φάρμακα απώλειας βάρους δέχθηκαν πλήγματα. Στα τέλη Ιουλίου, η δανική εταιρεία Novo Nordisk, η οποία παρασκευάζει το Ozempic, έχασε το ένα τέταρτο της κεφαλαιοποίησής της σε μία ημέρα, αφότου μείωσε τις προβλέψεις για πωλήσεις και κέρδη.

Μία εβδομάδα αργότερα, η μετοχή της Eli Lilly, της βασικής της ανταγωνίστριας, σημείωσε τη μεγαλύτερη ημερήσια πτώση σε 25 χρόνια. Από την κορύφωσή τους, οι δύο εταιρείες έχουν χάσει περίπου 35% της αξίας τους ή περίπου μισό τρις. δολάρια.

Η Novo Nordisk έχασε και τον επικεφαλής της και ο διανομέας της ανέλαβε τα καθήκοντά του τον Αύγουστο.

Για τη δανική εταιρεία, πρόκειται για αποτέλεσμα της πτώσης των πωλήσεων στις ΗΠΑ, τη μεγαλύτερη αγορά διεθνώς για ιατροφαρμακευτικά προϊόντα, όπου οι ενέσεις απώλειας βάρους είναι ιδιαίτερα δημοφιλείς. Το Ozempic συνταγογραφείται για τον διαβήτη από το 2017 και το Wegovy, μια εκδοχή συγκεκριμένα κατά της παχυσαρκίας, διατίθεται από το 2021. Ήταν τα πρώτα δύο δημοφιλή φάρμακα που εγκρίθηκαν από τον Οργανισμό Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA). Ωστόσο έπεσαν στις προτιμήσεις, όταν η αμερικανική Eli Lilly κυκλοφόρησε τα αντίστοιχα Mounjaro και Zepbound το 2022 και το 2023. Στην περίπτωση της, τα πρόσφατα καλά εταιρικά αποτελέσματα επισκίαστηκαν από τις κλινικές δοκιμές για το νέο της φάρμακο, που έδειχναν ότι οδηγεί σε μικρότερη απώλεια βάρους από το προσδοκώμενο.

Οι δύο φαρμακευτικοί κο-

λοσσοί αντιμετωπίζουν πάντως και άλλες προκλήσεις. Οι αρχικές δυσκολίες στην αύξηση της παραγωγής οδήγησαν σε ελλείψεις, ιδίως στο Wegovy. Σε καιρούς ανεπάρκειας, ο FDA επιτρέπει την αντιγραφή επώνυμων φαρμάκων με προσμείξεις.

Η Novo Nordisk υποστηρίζει ότι αυτοί που κάνουν τέτοιες προσμείξεις, συχνά με δραστικά συστατικά από την Κίνα και πολύ υψηλότερες χρεώσεις, αποτελούν το 30% όλων των συνταγογραφήσεων κατά της παχυσαρκίας στις ΗΠΑ.

Παράλληλα, αναδύονται και άλλοι παίκτες στην αγορά. Η αμερικανική Pfizer ανακοίνωσε πρόσφατα ότι θα αποκτήσει έναντι 7,3 δισ. δολαρίων την εταιρεία βιοτεχνολογίας Metsera, η οποία αναπτύσσει

Πτώση πωλήσεων για Novo Nordisk, υποχώρηση κεφαλαιοποίησης για Eli Lilly, νέοι «παίκτες» αναδύονται στην αγορά.

την επόμενη γενιά θεραπειών για απώλεια βάρους. Επίσης, η ελβετική Roche είπε ότι του χρόνου μπαίνει σε προχωρημένη φάση δοκιμών για το δικό της φάρμακο.

Πριν από μερικούς μήνες έκλεισε συμφωνία 5,3 δισ. δολαρίων με τη Zealand Pharma για την ανάπτυξη και κυκλοφορία τέτοιου φαρμάκου. Τον Ιούνιο, η κινεζική Innovent πήρε έγκριση από την τοπική αρχή φαρμάκων για τη δική της ένεση κατά της παχυσαρκίας και πιο πρόσφατα για τη θεραπεία για τον διαβήτη.

Ζουν στη χλιδή και ξόδεψαν 290 δισ. δολ. σε είδη πολυτελείας

Τι αγόρασε πέρυσι το πλουσιότερο 0,006% του παγκόσμιου πληθυσμού

Αποτελούν το 1% όχι του παγκόσμιου πληθυσμού, αλλά των εκατομμυριούχων του κόσμου, και είναι εύλογο να ζουν μέσα στη χλιδή. Ο λόγος για τους βαθύπλουτους, όσους δηλαδή έχουν περιουσιακά στοιχεία άνω των 30 εκατ. δολαρίων, που σύμφωνα με στοιχεία της Altrata στη διάρκεια του περασμένου έτους δαπάνησαν 290 δισ. δολ. σε είδη πολυτελείας. Η εν λόγω εταιρεία σε συνεργασία με την Bain & Company συνέταξαν νέα έκθεση για το 0,006% του παγκόσμιου πληθυσμού που συγκεντρώνει συνολικό πλούτο ύψους σχεδόν 60 τρις. δολ., περίπου το 1/3 του πλούτου όλων των εκατομμυριούχων.

Από την έρευνα των δύο εταιρειών προκύπτει πως οι πλουσιότεροι μεταξύ των πλουσιότερων αντιπροσωπεύουν το 21% των δαπανών σε είδη πολυτελείας. Ειδικότερα, το 2024 δαπάνησαν 129,5 δισ. δολ. σε πολυτελή μέσα μεταφοράς, εκ των οποίων τα 28,6 δισ. δολ. για θαλαμηγούς, γιότ και αεροσκάφη, ενώ περίπου 100,9 δισ. δολ. κατευθύνθηκαν στην αγορά ακριβών αυτοκινήτων.

Αυξάνεται ο πλούτος τους

Εχοντας εξετάσει διεξοδικώς τη βιομηχανία θαλαμηγών και ιδιωτικών αεροσκαφών, του κα-

τεροχρήν τομέα των βαθύπλουτων που ζουν μέσα στη χλιδή, η Bain & Company επισήμανε πως στη διάρκεια του περασμένου έτους οι πωλήσεις σε αυτές τις δύο κατηγορίες αυξήθηκαν κατά 13%. Και όπως τονίζει η εν λόγω εταιρεία, η σημαντική αυτή αύξηση αντανάκλα την αντίστοιχη αύξηση του πλούτου των μεγιστάνων αυτού του κόσμου, οι οποίοι,

Οι πωλήσεις θαλαμηγών και ιδιωτικών αεροσκαφών αυξήθηκαν το 2024 κατά 13%.

όπως συχνά προκύπτει, γίνονται ολοένα και πλουσιότεροι.

Εξίσου ιλιγγιώδη είναι, πάντως, και τα ποσά που έχουν δαπανήσει οι βαθύπλουτοι σε λιγότερο απρόσιτες πολυτέλειες, όπως τα ακριβά ρολόγια και τα πολυτελή κοσμήματα, τα προϊόντα μεγάλων οίκων μόδας, τα παλαιά και συλλεκτικά κρασιά, όπως και τα πολυτελή έπιπλα. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Altrata, οι δαπάνες των μεγιστάνων σε τέτοιου είδους πολυτέλειες έφθασαν πέρυσι στα 115,6 δισ. δολ., με τα 19,6 δισ. δολ. να κατευθύνονται σε πανάκριβα έργα τέχνης.

Οι δύο εταιρείες διαπιστώνουν πως τα τελευταία χρόνια έχουν μειωθεί οι δαπάνες των νεότερων καταναλωτών, με αποτέλεσμα τα είδη πολυτελείας να αποτελούν όλο και περισσότερο προνόμιο μόνο των πλουσίων. Και επιπλέον οι ακριβότερες από τις ακριβές φίρμες ενδυμάτων πολυτελείας καταγράφουν σημαντικές πωλήσεις, ενώ οι ακριβές, αλλά κάπως πιο προσιτές μάρκες αντιμετωπίζουν δυσκολίες επειδή οι οικονομικές κρίσεις έχουν περιορίσει το κοινό τους.

Ενδεικτική περίπτωση είναι η Hermes, ο ακριβότερος από τους οίκους ειδών πολυτελείας που κυριολεκτικά απευθύνεται στους βαθύπλουτους και ο οποίος σημειώνει πολύ ικανοποιητικές πωλήσεις εν μέσω γενικότερης μείωσης των καταναλωτικών δαπανών. Την ίδια στιγμή ο οίκος Gucci, σαφώς πολυτελέστατος, αλλά όχι απαγορευτικός ως προς τις τιμές του, βλέπει τις πωλήσεις του να μειώνονται και αντιμετωπίζει δυσχέρεια.

Μιλώντας για το συγκεκριμένο θέμα στο Business Insider, η Κλόντια Ντ' Αρπίζιο, επικεφαλής του τομέα μόδας και πολυτελείας στην Bain, υπογραμμίζει πως «οι οίκοι πολυτελείας έχουν κατά κάποιον τρόπο αλλάξει τον στόχο τους και έχουν

Σύμφωνα με την έκθεση της Altrata, οι πλουσιότεροι άνθρωποι στον κόσμο, όσοι δηλαδή έχουν περιουσιακά στοιχεία άνω των 30 εκατ. δολ., συγκεντρώνουν συνολικό πλούτο ύψους σχεδόν 60 τρις. Μόνο για θαλαμηγούς, γιότ και αεροσκάφη οι μεγιστάνες δαπάνησαν πέρυσι 28,6 δισ., ενώ 100,9 δισ. διέθεσαν για πολυτελή αυτοκίνητα.

επικεντρωθεί στην κορυφή της πυραμίδας, στην πλουσιότερη και μικρότερη κατηγορία του πληθυσμού που επιδεικνύει μεγάλες αντοχές εν μέσω οικονομικής επιβράδυνσης».

Υπερπολυτελή καταλύματα

Δεδομένου, ότι η τάση για στρόφι στην «οικονομία των εμπειριών» επηρεάζει και τους βαθύπλουτους, η μικρή αυτή

κατηγορία του πληθυσμού δαπάνησε στη διάρκεια του περασμένου έτους 25,3 δισ. δολ. για τη διαμονή της σε υπερπολυτελή καταλύματα.

Την εικόνα επιβεβαιώνουν και τα στοιχεία της Bain που διαπίστωσε πως μεταξύ των μεγιστάνων αυξάνεται διαρκώς η δημοτικότητα του λεγόμενου «τουρισμού της ευημερίας», όπως η διαμονή σε καταλύμα-

τα με προγράμματα γιόγκα ή ειδικές υπηρεσίες spa, μασάζ και αισθητικής, αλλά και των ταξιδιών «με ακριβές εμπειρίες», όπως, για παράδειγμα, οι οργανωμένες εξορμήσεις για σαφάρι.

Τέλος, τα στοιχεία του 2023 φέρουν τις δαπάνες τους για φιλανθρωπικούς σκοπούς να ανέρχονται σχεδόν στα ίδια ποσά που ξόδεψαν για την αγορά θαλαμηγών και ακριβών ρολογιών.

ΑΝΑΛΥΣΗ

Ευκαιρία για περικοπές και απολύσεις το shutdown

Του TONI POM / NEW YORK TIMES

Η κυβέρνηση Τραμπ λαμβάνει μέτρα για να ενισχύσει τα δεινά του shutdown, μπλοκάροντας δισεκατομμύρια δολάρια από δημοκρατικές πολιτείες, ενώ παράλληλα προετοιμάζει σχέδιο για την άμεση απόλυση δημοσίων υπαλλήλων. Οι άνευ προηγουμένου κινήσεις του Λευκού Οίκου φαίνονται τιμωρητικές, υπογραμμίζοντας τους κινδύνους ενός δημοσιονομικού αδιεξόδου. Επίσης, καταδεικνύουν πώς ο πρόεδρος Τραμπ θα προσπαθήσει να αξιοποιήσει το κλείσιμο της κυβέρνησης για να προωθήσει την ατζέντα του, να μειώσει τον προϋπολογισμό και να πάρει εκδίκηση από πολιτικούς εχθρούς. Σε μια σειρά από αναρτήσεις στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ο διευθυντής Προϋπολογισμού του Λευκού Οίκου, Ράσελ Βόουτ, δήλωσε ότι η κυβέρνηση είχε διακόψει προσωρινά ή είχε κινηθεί για να ακυρώσει την παροχή περίπου 26 δισ. δολαρίων σε ήδη εγκεκριμένα κονδύλια για μια σειρά προγραμμάτων. Ο χρόνος δεν είναι απλή συμπτωση, ούτε και οι επιλογές τοποθεσίας. Όπως είπε, η κυβέρνηση τερματίζει μια δόση χρηματοδότησης περίπου 8 δισ. δολαρίων, επειδή επρόκειτο για «χρηματοδότηση σε μια πράσινη απάντη της κλιματικής ατζέντας της Αριστεράς», μια κίνηση που επηρέασε έργα σε 16 πολιτείες, κατά βάση δημοκρατικές. Σε μια δεύτερη περίπτωση, η κυβέρνηση Τραμπ ανέστειλε περίπου 18 δισ. δολάρια σε εγκεκριμένη χρηματοδότηση υποδομών για δύο μεγάλα έργα μεταφορών, κυρίως στη Νέα Υόρκη που εκπροσωπείται από τον γεροϋσιαστή Τσακ Σούμπερ, τον ηγέτη των Δημοκρατικών στη Γερουσία, και τον βουλευτή Χακίμ Τζέφρις, τον ηγέτη της μειοψηφίας της Βουλής. Και οι δύο έχουν γίνει συχνά στόχοι προσωπικών επιθέσεων του Τραμπ. Οι δημοσιονομικοί ελιγμοί του Βόουτ ήταν μια προσπάθεια να επιστημοποιήσει την προηγούμενη απειλή του Τραμπ, όταν περιέγραψε το «λουκέτο» σαν μια «καλή» ευκαιρία για περικοπές που θα έβλαπταν τους Δημοκρατικούς. Ο αντιπρόεδρος Τζέι Ντι Βαυς επανέλαβε αργότερα την ανάγκη για απολύσεις. Συνολικά, οι ενέργειες της κυβέρνησης αποκάλυψαν

τους κινδύνους και τις συνέπειες ενός παρατεταμένου δημοσιονομικού αδιεξόδου υπό τον Τραμπ. Ο πρόεδρος δεν έχασε καμία ευκαιρία στη δεύτερη θητεία του να κλείσει υπερεσίες, να μειώσει το ομοσπονδιακό εργατικό δυναμικό και να αναδιαμορφώσει τον προϋπολογισμό, με επιθετικές τακτικές που έχουν δοκιμάσει τα δικαστήρια και, κατά καιρούς, έχουν αψηφήσει το Κογκρέσο.

Το shutdown ξεκίνησε στην αρχή του νέου οικονομικού έτους, αφού οι Δημοκρατικοί και οι Ρεπουμπλικανοί δεν κατάφεραν να καταλήξουν σε εκεχειρία για τις δαπάνες. Όσο περισσότερο συνεχίζεται η αντιπαράθεση, τόσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες οικονομικής ζημίας για τις αμερικανικές οικογένειες, τις επιχειρήσεις και την ευρύτερη οικονομία. Το υπουργείο Ενέργειας δήλωσε ότι είχε τερματίσει 321 επκορηγήσεις για περισσότερα από 223 έργα, επειδή δεν «προωθούν τις ενεργειακές ανάγκες του έθνους» και δεν είναι «οικονομικά βιώσιμες». Λίγο μετά τη λήξη της κυβερνητικής χρηματοδότησης, η κυβέρνηση Τραμπ ανέστειλε όλες τις ειδικεογραφικές εκπομπές από τη «Φωνή της Αμερικής» και έθεσε σε άδεια άνευ αποδοχών όλους τους δημοσιογράφους της. Δεν είναι σαφές πόσοι υπάλληλοι θα μπορούσαν να απολυθούν από το υπουργείο, το οποίο περιλαμβάνει την Υπηρεσία Εθνικών Πάρκων και το Γραφείο Διαχείρισης Γης. Αλλά ο προτεινόμενος προϋπολογισμός του Τραμπ για το επόμενο οικονομικό έτος προβλέπει μείωση 30% στον προϋπολογισμό του οργανισμού. Συνολικά, η κυβέρνηση αναμένεται ήδη να απασχολήσει 300.000 λιγότερους εργαζομένους έως τον Δεκέμβριο από ό,τι τον Ιανουάριο.

Φοβούμενη εκτεταμένες μειώσεις, μια ομάδα συνδικάτων που εκπροσωπούν τους ομοσπονδιακούς εργαζομένους μήνυσε προληπτικά την κυβέρνηση Τραμπ αυτή την εβδομάδα, ισχυριζόμενη ότι δεν είχε τη νόμιμη εξουσία να προβεί σε μαζικές απολύσεις υπό την κάλυψη ενός lockdown. Η υπόθεση εξετάζεται από ομοσπονδιακό δικαστήριο στην Καλιφόρνια.

Η OpenAI ξεπέρασε τη SpaceX και έγινε η πολυτιμότερη startup

Η αξία της εκτοξεύθηκε στα 500 δισ. δολ. από τα 300 δισ. τον περασμένο Μάρτιο

Η OpenAI, η εταιρεία τεχνητής νοημοσύνης που έγινε διάσημη τα τελευταία τρία χρόνια με την εφαρμογή της ChatGPT, έχει πλέον μεγαλύτερη κεφαλαιοποίηση από τη SpaceX του Ελον Μασκ, την οποία και εκτοπίζει από την πρώτη θέση παγκοσμίως ανάμεσα στις νεοφυείς με κριτήριο τη χρηματιστηριακή τους αξία. Η αξία της OpenAI εκτοξεύθηκε από τα 300 δισ. δολ. στα 500 δισ. δολ. χάρη σε συμφωνία που επέτρεψε στο προσωπικό τους, συμπεριλαμβανομένων και των πρώην υπαλλήλων, να πουλήσουν μετοχές της αξίας περίπου 6,6 δισ. δολ. σε κοινοπραξία αποτελούμενη από τις επενδυτικές Thrive Capital, Soft Bank, Dragoneer Investment Group, MGX του Αμπου Ντάμπι και T Rowe Price. Σε ό,τι αφορά τη SpaceX η χρηματιστηριακή της αξία ανέρχεται σε 400 δισ. δολ. και έρχεται πλέον δεύτερη ανάμεσα στις νεοφυείς.

Τον περασμένο Μάρτιο η χρηματιστηριακή αξία της OpenAI ανερχόταν σε 300 δισ. δολ., χάρη σε επένδυση ύψους 40 δισ. δολ. από πλευράς του ιαπωνικού ομίλου Soft Bank. Όπως αναφέρουν πηγές της εταιρείας που γνώριζαν τα σχέδιά της, έκτοτε στελέχη της εταιρείας άρχισαν να διαπραγματεύονται με τους επενδυτές με στόχο την πώληση αυτών των μετοχών από τους υπαλλήλους της και βέβαια σε υψηλότερη αξία. Σημειωτέον ότι η OpenAI είχε δώσει στους υπαλλήλους της το «πράσινο φως» για να πουλήσουν μετοχές αξίας έως και 10 δισ. δολ., αλλά πολλοί επέλεξαν να διατηρήσουν την έκθεσή τους στην καινοτόμα εταιρεία, σε μια εκδήλωση εμπιστοσύνης στο μέλλον της. Μιλώντας στο Bloomberg, πηγές της εταιρείας τόνισαν πως υπήρξε πολύ μεγαλύτερο ενδιαφέρον από πλευράς των επενδυτών για αγορά μετοχών πολύ πέραν των 10 δισ. δολ. Η συμφωνία και η εκτόξευση της αξίας της OpenAI ανακοινώνονται ενώ η εταιρεία διαπραγματεύεται με τη Microsoft τον μετασχηματισμό της σε μια πιο παραδοσιακή κερδοσκοπική εταιρεία. Υπενθυμίζεται ότι η OpenAI δημιουργήθηκε το 2015 ως μη κερδοσκοπική εταιρεία με στόχο την ανάπτυξη της ψηφιακής νοημοσύνης «κατά τρόπον που

Η OpenAI έχει δώσει ώθηση στην έκρηξη των έργων σε υποδομές τεχνητής νοημοσύνης κλείνοντας τεράστιες συμφωνίες με κολοσσούς όπως οι Nvidia, Oracle Corp και SK Hynix Inc. Η φωτογραφία, από το Mega Data Center που κατασκευάζει η εταιρεία στην έρημο του Τέξας.

Η εταιρεία του ChatGPT προβλέπει πως στα τέλη του 2025 τα ετήσια έσοδά της θα έχουν φτάσει σε 20 δισ. δολ.

να ωφεληθεί την ανθρωπότητα στο σύνολό της», όπως χαρακτηριστικά αναφέρει το καταστατικό της.

Η συμφωνία αντανακλά το διαρκώς αυξανόμενο ενδιαφέρον των επενδυτών για την τεχνητή νοημοσύνη και την προθυμία τους να επενδύσουν σ' αυτήν και ειδικότερα στις εταιρείες που δεσπόζουν στη νέα τεχνολογία και έχουν το δυναμικό να μετασχηματίσουν

πλήρως ολόκληρους κλάδους της βιομηχανίας και ολόκληρες οικονομίες. Όπως τονίζουν αναλυτές του κλάδου, όλο και περισσότεροι επενδυτές τοποθετούνται στις πολλά υποσχόμενες νεοφυείς, ευελπιστώντας πως η κυρίαρχη εταιρεία στον κλάδο θα φτάσει σύντομα να έχει αξία ύψους πολλών τρις. δολ.

Τον περασμένο μήνα ο κολοσσός των μικροεπεξεργαστών τεχνητής νοημοσύνης, η Nvidia, ανακοίνωσε ότι σχεδιάζει να επενδύσει έως και 100 δισ. δολ. στην OpenAI ως ανταλλάγμα. καθώς η τελευταία πρόκειται να αναπτύξει υπολογιστική δυνατότητα 10 γιγαβάτ χρησιμοποιώντας μικροεπεξεργαστές της Nvidia. Από τη στιγμή που παρουσίασε την εφαρμογή τεχνητής

νοημοσύνης ChatGPT πριν από περίπου τρία χρόνια, οι εκτιμήσεις για τα έσοδα της OpenAI έχουν εκτοξευθεί στα 12 δισ. δολ. Η ίδια προβλέπει πως στα τέλη του 2025 τα ετήσια έσοδά της θα έχουν φτάσει σε 20 δισ. δολ. Η OpenAI όπως και η Nvidia ηγούνται αυτού του παγκόσμιου επενδυτικού πυρετού, στο πλαίσιο του οποίου οικοδομούν κέντρα δεδομένων και αναπτύσσουν υπηρεσίες τεχνητής νοημοσύνης που στο σύνολό τους αναμένεται να κοστίσουν πολλά τρις. δολάρια. Κι ενώ δεν έχει ακόμη παρουσιάσει κερδοφορία, η OpenAI δίνει ώθηση σ' αυτή την έκρηξη των έργων σε υποδομές τεχνητής νοημοσύνης, κλείνοντας τεράστιες συμφωνίες με κολοσσούς όπως οι Oracle Corp και SK Hynix Inc.

Νέο deal από τον Οργανισμό Τραμπ για ένα μικρό «Μανχάταν» στην Τζέντα

Στο ακανές και ραγδαία μεταβαλλόμενο επενδυτικό τοπίο της Μέσης Ανατολής, όπου οι ουρανοξύστες αγγίζουν τον ουρανό και οι «μπίζνες» μετριοούνται σε τρισεκατομμύρια δολάρια, η οικογενειακή επιχείρηση του Ντόναλντ Τραμπ εντόπισε ένα νέο Έλντοράντο. Μετά την επίσκεψή του Αμερικανού προέδρου στην περιοχή και εν μέσω ραγδαίων γεωπολιτικών αλλαγών, ο Οργανισμός Τραμπ επεκτείνεται, εκμεταλλεύοντας την άνοδο της αγοράς ακινήτων στην περιοχή του Κόλπου. Η καρδιά αυτής της επέκτασης χτυπά στη Σαουδική Αραβία, με αποκορύφωμα τη συνεργασία της οικογένειας Τραμπ με την εταιρεία ανάπτυξης ακινήτων Dar Global. Η πιο πρόσφατη, φιλόδοξη συμφωνία αφορά ένα αναπτυξιακό έργο αξίας ενός δισ. δολαρίων στη μεγαλύτερη παράκτια πόλη της χώρας, την Τζέντα. Το έργο, που φέρει την ονομασία «Μανχάταν», περιλαμβάνει γραφεία, πολυτελή διαμερίσματα και αρχοντικά, καθώς και ένα πάρκο εμπνευσμένο από το Σέντραλ Παρκ της Νέας Υόρκης. Η οικογενειακή επιχείρηση των Τραμπ δεν περιορίζεται μό-

νο στη Σαουδική Αραβία, καθώς έχει παραχωρήσει το όνομά της στην Dar Global για έργα στο Ντουμπάι, στο Ομάν και στο Κατάρ. Αυτές οι συνεργασίες καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα: από γήπεδα γκολφ και ξενοδοχεία με το λογότυπο του Τραμπ, μέχρι εντυπωσιακούς ουρανοξύστες. Το επιχειρηματικό μοντέλο άλλωστε, όπως σημειώνουν οι Financial Times, είναι εξαιρε-

Η οικογενειακή επιχείρηση του Αμερικανού προέδρου επεκτείνει τις επιχειρηματικές της δραστηριότητες στις χώρες του Κόλπου.

τικά προσοδοφόρο και χαμηλού ρίσκου για την «πρώτη οικογένεια» των ΗΠΑ. Ο Οργανισμός εισπράττει τέλη για τη χρήση της ισχυρής επωνυμίας του και για τη διαχείριση ορισμένων ακινήτων, ενώ το οικονομικό ρίσκο της αγοράς και ανάπτυξης της γης βαρβαίνει αποκλειστικά

Το αναπτυξιακό έργο αξίας ενός δισ. δολαρίων στη μεγαλύτερη παράκτια πόλη της Σαουδικής Αραβίας, την Τζέντα, που φέρει την ονομασία «Μανχάταν», περιλαμβάνει γραφεία, πολυτελή διαμερίσματα και βίλες, καθώς και ένα πάρκο εμπνευσμένο από το Σέντραλ Παρκ της Νέας Υόρκης.

την Dar Global και τη μητρική της, Dar Al Arkan.

Ο Οργανισμός Τραμπ, τον οποίο διαχειρίζεται ο γιος του Αμερικανού προέδρου, Ερικ, έχει επεκτείνει τις δραστηριότητές του στον Κόλπο μετά τις περυσινές προεδρικές εκλογές, γεγονός που αυξάνει τις επικρί-

σεις ότι η οικογένεια χρησιμοποιεί τους δεσμούς της με τους ηγέτες του Κόλπου για να επωφεληθεί οικονομικά όσο ο πατριάρχης της οικογένειας βρίσκεται στον Λευκό Οίκο. Ο Ερικ Τραμπ δήλωσε ότι ήταν «τιμή» του να ξεκινήσει μια νέα ανάπτυξη στη Σαουδική Αραβία.

«Μαζί με την Dar Global δημιουργούμε έναν προορισμό που θα θέσει ένα νέο σημείο αναφοράς», είπε. Το «ντίλ» για το Trump Plaza με την Dar Global άλλωστε επιτεύχθηκε μετά την επίσκεψη του Τραμπ στη Σαουδική Αραβία και τους γείτονές της τον Μάιο, στο πρώτο προγραμματισμένο ταξίδι του στο εξωτερικό στην αρχή της δεύτερης θητείας του. Το ταξίδι αυτό είχε ως αποτέλεσμα τρισεκατομμύρια δολάρια σε επενδύσεις και επιχειρηματικές συμφωνίες για αμερικανικές εταιρείες, από την άμυνα έως την τεχνητή νοημοσύνη.

Η συμφωνία με το Ριάντ ανακοινώθηκε σε μια περίοδο που η κυβέρνηση Τραμπ δίνει μάχη για να πετύχει έναν από τους βασικούς στόχους της εξωτερικής της πολιτικής: την ομαλοποίηση των διπλωματικών σχέσεων της Σαουδικής Αραβίας με το Ισραήλ. Το πετρελαιοπαραγωγό βασίλειο έχει καταδικάσει τον πόλεμο του Ισραήλ στη Γάζα και έχει ξεκαθαρίσει ότι δεν θα προχωρήσει σε ομαλοποίηση χωρίς την ίδρυση ενός παλαιστινιακού κράτους. Η φωτογραφία

του Ντόναλντ Τραμπ και του πρίγκιπα διαδόχου Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν να χαμογελούν στο Παλάτι συνοψίζει ιδανικά αυτή τη λεπτή ισορροπία: ένας συνδυασμός προσοπικών σχέσεων και τεράστιων επιχειρηματικών συμφωνιών που διαμορφώνουν όχι μόνο την αγορά ακινήτων, αλλά και τις διεθνείς σχέσεις.

Το μικρό «Μανχάταν» στην Τζέντα θα κατασκευαστεί σε οικόπεδο 1 εκατομμυρίων τετραγωνικών μέτρων, το οποίο η εισηγμένη στο χρηματιστήριο της Σαουδικής Αραβίας Dar Al Arkan, μητρική εταιρεία της Dar Global, αγόρασε φέτος μαζί με άλλους εταίρους σε μια συμφωνία 1,19 δισ. δολαρίων. Αυτή ήταν μια συναλλαγή γης ρεκόρ για την πόλη. Ο διευθύνων σύμβουλος της Dar Global, Ζιάντ Ελ Τσάαρ, χαρακτήρισε το Trump Plaza στην Τζέντα «μία από τις πιο φιλόδοξες αναπτύξεις» που έχει επιχειρήσει μέχρι σήμερα η εταιρεία. «Πρόκειται πραγματικά για μια ευκαιρία ανάπτυξης που συμβαίνει μια φορά στη ζωή», δήλωσε από την πλευρά του ο πρόεδρος της Dar Al Arkan, Γιούσεφ αλ-Σελάς.

Πρώτη μείωση ξένων επενδύσεων στα ακίνητα από το 2015 στην Ελλάδα

Υποχώρησαν κατά 17,6% το α' εξάμηνο σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΞΑΝΟΓΛΟΥ**

Την πρώτη μείωση από το 2015 καταγράφουν φέτος οι ξένες επενδύσεις σε ακίνητα, καθώς, σύμφωνα με τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), οι εισροές κεφαλαίων κατά το φετινό πρώτο εξάμηνο ανήλθαν σε 938,3 εκατ. ευρώ, ποσό που συνιστά πτώση κατά 17,6% σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα (1,14 δισ. ευρώ).

Το θετικό είναι ότι σε αντίθεση με τους πρώτους τρεις μήνες του έτους, κατά το δεύτερο τρίμηνο το μέγεθος της πτώσης ήταν αισθητά μικρότερο. Ειδικότερα, το πρώτο τρίμηνο τα ξένα κεφάλαια είχαν καταγράψει πτώση κατά 31,6% σε 356,8 εκατ., ενώ το δεύτερο τρίμηνο η πτώση σε ετήσια βάση περιορίστηκε σε μόλις 6,5% και 581,5 εκατ. (από 622 εκατ.).

Διευκρινίζεται ότι πτώση πα-

ρατηρήθηκε και το 2020 λόγω της πανδημικής κρίσης, όπου ήταν επόμενο να σημειωθεί κάμψη της σχετικής δραστηριότητας. Μάλιστα, από το 2010 μέχρι και το 2024 η πορεία των ξένων επενδύσεων στην αγορά ακινήτων είναι σταθερά ανοδική, με εξαίρεση άλλη μια χρονιά, το 2015, που και πάλι υπήρξε η έκτακτη συνθήκη των κεφαλαιακών ελέγχων (capital controls). Κατά τη διάρκεια των ετών αυτών, οι ετήσιες εισροές ξεκίνησαν από τα μόλις 63 εκατ. του 2010, εν μέσω της κρίσης χρέους της χώρας κι έφτασαν πέρυσι στο ιστορικό υψηλό των 2,75 δισ.

Πάντως, παρά την πτώση του πρώτου εξαμήνου, η φετινή επίδοση αξιολογείται θετικά, μια και έχει μπορούσε να είναι πολύ μεγαλύτερη, αν ληφθούν υπόψη οι περιορισμοί που έχουν επιβληθεί στο πρόγραμμα της «χρυσής βίζας» και στις βραχυχρόνιες μι-

σθώσεις, που έχουν εξελιχθεί σε σημαντικούς πόλους έλξης για τους ξένους αγοραστές τα τελευταία χρόνια. Για παράδειγμα, κατά το φετινό επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου οι αιτήσεις χορήγησης αδειών διαμονής μέσω του προγράμματος «χρυσή βίζα»

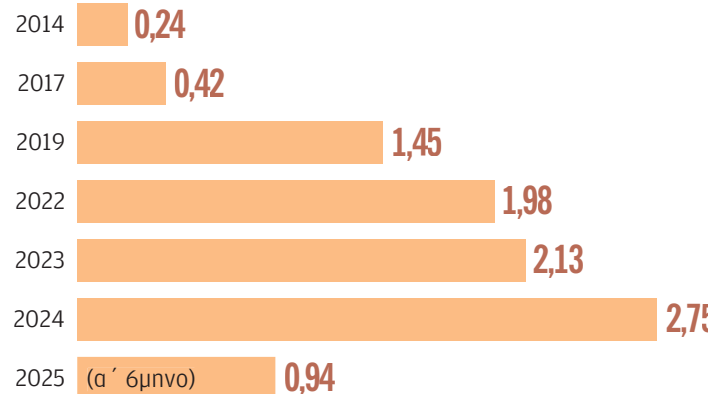
Η κάμψη αποδίδεται στην αύξηση των ορίων για την απόκτηση «χρυσής βίζας».

συνεχίζουν να καταγράφουν αύξηση κατά 5,8% έναντι του αντίστοιχου περυσινού διαστήματος. Ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι αυτό αποδίδεται κυρίως στη μεγάλη αύξηση των πρώτων δύο μηνών του 2025, όταν οι αιτήσεις ενισχύθηκαν κατά 56% σε σχέση με το περυσινό διάστημα, εξαι-

τίας του ότι οι ενδιαφερόμενοι είχαν προθεσμία έως το τέλος Φεβρουαρίου προκειμένου να επισημοποιήσουν την αγοραπωλησία ακινήτου και να αιτηθούν την άδεια με το προγενέστερο καθεστώς. Υπενθυμίζεται ότι πλέον ισχύει ελάχιστο ύψος επένδυσης 800.000 ευρώ στην Αττική, όπου συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο ποσοστό των αγορών που γίνονται από ξένους για το πρόγραμμα «χρυσή βίζα». Αν όμως είχε συναφθεί προσύμφωνο μέχρι την 31η Αυγούστου 2024, οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να εξασφαλίσουν χαμηλότερο επενδυτικό «κατώφλι» για την άδεια διαμονής (500.000 ευρώ για ακίνητο στο κέντρο της Αθήνας, τα βόρεια και τα νότια προάστια και 250.000 ευρώ για τις υπόλοιπες περιοχές της Αττικής).

Σύμφωνα με πηγές της αγοράς ακινήτων, η ζήτηση από το εξωτερικό επικεντρώνεται στην

Ξένες επενδύσεις στην ελληνική αγορά ακινήτων (Δισ. ευρώ)

ΠΗΓΗ: Τράπεζα της Ελλάδος (ΤτΕ)

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

απόκτηση εξοχικής κατοικίας σε περιοχές χαμηλότερης τουριστικής όχλησης και με πιο προσίτιμες τιμές ή σε πολυτελείς κατασκευές στην Αθηναϊκή Ριβιέρα, που ξεπερνούν το ελάχιστο όριο των 800.000 ευρώ κι έτσι είναι κατάλληλες, όχι μόνο για επένδυση, αλλά και για τη λήψη της άδειας διαμονής.

Επίσης, άλλη μια πηγή ζήτησης είναι η απόκτηση εξυπηρετούμενων διαμερισμάτων σε διάφορες περιοχές της Αττικής.

Πρόκειται για ένα νέο επενδυτικό προϊόν στην αγορά κατοικίας, καθώς τα διαμερίσματα αυτά είναι σχεδιασμένα για να προσφέρουν συγκεκριμένη απόδοση στους κατόχους τους από την εκμίσθωσή τους σε μόνιμους κατοίκους ή σε επισκέπτες, όπως ψηφιακοί νομάδες, τουρίστες, φοιτητές ή και στελέχη επιχειρήσεων από το εξωτερικό. Η διαχείριση γίνεται από έναν κεντρικό φορέα, συνήθως ειδικευμένο στον αυτόν τον τομέα.

Λειτουργικές ζημιές 39,3 εκατ. ευρώ για την Grivalia Hospitality το 2024

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Την **εκτίμησή τους** πως τα οικονομικά αποτελέσματα της τρέχουσας χρήσης θα είναι σημαντικά βελτιωμένα σε σχέση με εκείνα του 2024, και ακόμα περισσότερο τα επόμενα έτη, διατυπώνουν στην «Καθημερινή» στελέχη της διοίκησης της Grivalia Hospitality μετά την ανακοίνωση της σημαντικής αύξησης του κύκλου εργασιών κατά την περυσινή χρονιά αλλά και ζημιών σε λειτουργικό επίπεδο. «Καθώς νέα projects έρχονται στην αγορά, ταμειακές ροές και λειτουργικά κέρδη θα ενισχύονται», αναφέρουν. Επισημαίνουν δε ότι η κλίμακα των projects και των κεφαλαιουχικών δαπανών που επενδύονται απαιτούν χρόνο για να ωριμάσουν. Το επενδεδυμένο χαρτοφυλάκιο της Grivalia Hospitality ανήλθε στα τέλη της περυσινής χρονιάς σε 822 εκατ., με δεδηλωμένο στόχο να ξεπεράσει το 1,4 δισ. τα επόμενα χρόνια. Μόνο κατά την επόμενη πενταετία, το επενδυτικό πλάνο προσηγγίζει τα 450 εκατ., αναφέρει η εταιρεία.

Ο κύκλος εργασιών του ομί-

λου, που ως κύρια δραστηριότητα έχει την απόκτηση, ανάπτυξη και διαχείριση ξενοδοχειακών ακινήτων στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, ανήλθε σε 85,2 εκατ. το 2024, έναντι 44 εκατ. το 2023, καταγράφοντας αύξηση 93%, η οποία σύμφωνα με την εταιρεία συνεχίζεται και το 2025. Η άνοδος αυτή αποδίδεται κυρίως στην

Διπλασιάστηκε ο κύκλος εργασιών – Αισιοδοξία της διοίκησης για το 2025, «καθώς νέα projects έρχονται στην αγορά».

πρώτη χρονιά πλήρους λειτουργίας του One & Only Aesthesis στα Αστέρια Γλυφάδας, στην έναρξη λειτουργίας νέων καταστημάτων εστίασης από το δεύτερο μισό του έτους εντός του ξενοδοχείου, στην πρώτη πλήρη χρονιά λειτουργίας του Avant Mar στην Πάρο και στην έναρξη λειτουργίας του 91 Athens Riviera στην

Το επενδεδυμένο χαρτοφυλάκιο της Grivalia Hospitality ανήλθε σε 822 εκατ., με δεδηλωμένο στόχο να ξεπεράσει το 1,4 δισ. τα επόμενα χρόνια.

Βούλα. Η αύξηση εσόδων όμως συνοδεύτηκε από υψηλότερες λειτουργικές δαπάνες λόγω των νέων μονάδων, αν και τα έξοδα διοίκησης μειώθηκαν. Το κόστος πωλήσεων το 2024 ανήλθε σε 83,4 εκατ., έναντι 39,5 εκατ. το 2023, παρουσιάζοντας αύξηση 109%. «Η αύξηση προέρχεται από την αύξηση των αμοιβών των εξό-

δων του προσωπικού, αμοιβών και παροχών τρίτων λόγω της έναρξης λειτουργίας των ξενοδοχείων Avant Mar και One & Only», αναφέρουν οι ελεγχμένες ετήσιες οικονομικές καταστάσεις της Grivalia Hospitality.

Τούτων λεχθέντων, η Grivalia Hospitality εμφάνισε λειτουργικές ζημιές προ φόρων και τόκων

ύψους 39,3 εκατ. πέρυσι, έναντι ζημιών 47,49 εκατ. το 2023. Σύμφωνα με όσα αναγράφονται στις ελεγχμένες ετήσιες οικονομικές καταστάσεις, που δημοσιεύτηκαν αυτή την εβδομάδα, η εύλογη αξία των επενδύσεων σε ακίνητα προκάλεσε ζημία 11 εκατ. Ειδικότερα, η ζημία προέρχεται κυρίως από την αποτίμηση των επενδυτικών ακινήτων εταιρειών του ομίλου στον Παναμά και στη Βούλα (project: Voula).

Η Grivalia Hospitality το 2024 διέθετε έξι ξενοδοχειακές μονάδες σε λειτουργία, συνολικής δυναμικότητας περίπου 500 κλειδίων, και πολυτελείς κατοικίες σε όλη την Ελλάδα. Πέρυσι ξεκίνησε επίσης τη λειτουργία του το 91 Athens Riviera στην Βούλα, ένα επιχειρηματικό μοντέλο που συνδυάζει private club με διαμονή (luxury glamping). Παράλληλα, μέσω της Grivalia Sea Services, η εταιρεία απέκτησε στόλο πέντε σκαφών και ένα παραδοσιακό καϊκι τα οποία είναι διαθέσιμα για τους πελάτες των ξενοδοχείων της και τα μέλη του 91. Επιπλέον, σε εξέλιξη βρίσκονται δύο νέα projects: το

Six Senses στη Μεγαλόνησο Πεταλιών και το νέο πολυτελές θέρετρο στο Καλό Λιβάδι Μυκόνου. Σημειώνεται επίσης πως ο όμιλος έχει στο χαρτοφυλάκιό του και το ξενοδοχείο On Residence στη Θεσσαλονίκη, κοινοπρακτικά με την TOR Hotels, που άνοιξε το 2022.

Σύμφωνα με τις εγγραφές των οικονομικών καταστάσεων, η θυγατρική της Grivalia, Ναυσικιά Α.Ε., μητρική του project One & Only στα Αστέρια, έχει επενδύσει κεφάλαια ύψους 203,09 εκατ., με ίδια κεφάλαια και τραπεζικό δανεισμό 148 εκατ. Στο project της Βούλας έχουν επενδυθεί 45 εκατ. με ίδια κεφάλαια και με δανεισμό 24,332 εκατ. Για το Amanzoe έχουν αντιστοίχως γίνει επενδύσεις ύψους 70,5 εκατ., που αναμένεται να αυξηθούν καθώς η εταιρεία επιδιώκει την κατασκευή και πώληση επιπλέον 10 με 15 Aman branded κατοικιών. Επίσης, για το project Pearl Island στον Παναμά, που αφορούσε την ανάπτυξη και κατασκευή ξενοδοχειακού συγκροτήματος έως τα τέλη του 2024, είχαν επενδυθεί 37,671 εκατ.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ ΑΝΔΡΕΟΥ**

Ανακαινίστε έξυπνα, αυξήστε την τιμή

Η αγορά ακινήτων είναι απαιτητική. Οι αγοραστές σήμερα δεν ψάχνουν απλώς για ένα διαμέρισμα-ψάχνουν για ένα σπίτι έτοιμο να το αγαπήσουν από την πρώτη επίσκεψη. Και η πρώτη εντύπωση μετράει περισσότερο απ' όσο νομίζουμε. Μικρές, στοχευμένες ανακαινίσεις μπορούν να κάνουν τη διαφορά μεταξύ μιας γρήγορης πώλησης και μιας αγγελίας που μένει μήνες στα αζήτητα.

Πάμε να δούμε μερικές έξυπνες ιδέες ανακαινίσεων που όχι μόνο βελτιώνουν την εικόνα του διαμερίσματος, αλλά αυξάνουν και την πιθανότητα να πωληθεί σε καλύτερη τιμή.

Κορωνίδα είναι η δύναμη της πρώτης εντύπωσης: Είσοδος και πόρτα. Η είσοδος του σπιτιού είναι το πρώτο που αντικρίζει ο υποψήφιος αγοραστής. Μια καινούργια πόρτα ασφαλείας ή ένα απλό βάψιμο με σύγχρονο χρώμα μπορούν να δώσουν αίσθηση φρεσκάδας και σιγουριάς. Αν

προσθέσουμε μοντέρνα φωτιστικά στον διάδρομο και ένα κομψό χαλάκι, βάζουμε μικρές λεπτομέρειες που δημιουργούν αμέσως θετικό κλίμα. Ιδιαίτερα με τα σύγχρονα φωτιστικά σώματα που είτε εκπέμπουν το φως υπό γωνία ή μέσω πρισματικού φακού, μπορούμε να κάνουμε τον πιο ανιαρό τόιχο να φαντάζει έργο τέχνης!

Μπορεί τα τρία σημαντικότερα πράγματα ενός ακινήτου να είναι η τοποθεσία, η τοποθεσία και η τοποθεσία, αλλά τα τρία ίσως σημαντικότερα πράγματα μέσα στο διαμέρισμα είναι το φως, το φως, και το φως. Κανείς δεν θέλει σκοτεινά δωμάτια. Το φυσικό φως είναι «χρυσός» για κάθε διαμέρισμα.

Απλές κινήσεις, όπως ανοιχτόχρωμο βάψιμο στους τοίχους, καθρέφτες σε στρατηγικά σημεία και νέες κουρτίνες σε ουδέτερα χρώματα, μεταμορφώνουν τον χώρο. Αν ο φωτισμός είναι παλιός, μια αναβάθμιση

σε LED σποτ με θερμό χρώμα κάνει θαύματα.

Μικρές αλλαγές στην κουζίνα ισούνται με μεγάλο αντίκτυπο στο αποτέλεσμα. Η κουζίνα είναι η «καρδιά του σπιτιού». Δεν χρειάζεται ολική ανακαίνιση για να δείχνει ελκυστική. Νέα πόμολα στα ντουλάπια, αλλαγή πάγκου με οικονομικό υλικό ή βάψιμο των ντουλαπιών σε σύγχρονο χρώμα μπορούν να μεταμορφώσουν τον χώρο με περιορισμένο budget.

Το μπάνιο πουλάει σπίτι! Ένα παλιό μπάνιο αποθαρρύνει τον αγοραστή. Μικρές παρεμβάσεις, όπως νέα βρύση, αλλαγή ντους με μοντέρνα καμπίνα, καινούργια πλακάκια μόνο σε σημεία κλειδιά ή ακόμα και βάψιμο πλακιδίων με ειδικά χρώματα, μπορούν να αναβιώσουν θεαματικά την εικόνα του. Μην ξεχνάτε τα φωτιστικά: το σωστό φως κάνει τον χώρο να δείχνει μεγαλύτερος και καθαρότερος. Και για όνομα του Θεού,

εξαλείψτε κάθε εστία μούχλας αν υπάρχει!

Αποθήκευση ίσον άνεση! Ο κάθε ένοικος και άρα και ο κάθε υποψήφιος αγοραστής αγαπά τους λειτουργικούς χώρους. Σκεφτείτε έξυπνες λύσεις αποθήκευσης: εντοιχιζόμενες ντουλάπες, ράφια σε γωνίες που συνήθως μένουν ανεκμετάλλευτες, ακόμα και κρυφά ντουλάπια πίσω από καθρέφτες. Όσο πιο «τακτοποιημένο» δείχνει ένα σπίτι, τόσο πιο εύκολο είναι ο αγοραστής να φανταστεί τη ζωή του μέσα σε αυτό.

Η ενεργειακή αναβάθμιση είναι επένδυση που αποδίδει. Οι αγοραστές δίνουν πλέον μεγάλη σημασία στο ενεργειακό κόστος. Μια αναβάθμιση κουφωμάτων με διπλά τζάμια, νέος πλιακός θερμοσίφωνας ή κλιματιστικά ενεργειακής κλάσης A+++, ανεβάζουν αυτόματα την αξία του διαμερίσματος. Μπορεί να κοστίζουν περισσότερο, αλλά συχνά είναι το «χαρτί» που κλείνει τη συμφωνία.

Μικρά τελειώματα – μεγάλη αξία! Μην υποτιμάτε τις λεπτομέρειες: καινούργιοι διακόπτες, σύγχρονα πόμολα στις πόρτες, φρέσκο σοβατεπί (τσεκουλαδούρες). Είναι αλλαγές που ο αγοραστής μπορεί να μην προσέξει συνειδητά, αλλά θα «αισθανθεί» την ποιότητα στο σύνολο. Αυτές οι λεπτομέρειες δημιουργούν την αίσθηση φροντισμένου σπιτιού.

Μπαλκόνι και εξωτερικός χώρος. Αν το διαμέρισμα διαθέτει μπαλκόνι ή βεράντα, εκμεταλλευτείτε το. Είναι ένας χώρος που μπορεί απλώς να τον έχετε σπυμένο ειδικά για τα viewings χωρίς να σημαίνει ότι θα περιλαμβάνεται στην τιμή: ένα σετ μοντέρνας τραπεζαρίας εξωτερικού χώρου, φυτά σε γλάστρες και καλός φωτισμός μπορούν να μετατρέψουν το μπαλκόνι σε όαση. Και μην ξεχνάτε: για πολλούς, ο εξωτερικός χώρος είναι «το κερασάκι στην τούρτα» που κλείνει τη συμφωνία.

Ουδέτερη διακόσμηση. Η ουδέτερη διακόσμηση βοηθά τον αγοραστή να φανταστεί τον εαυτό του στο σπίτι. Αφαιρέστε έντονα προσωπικά στοιχεία, οικογενειακές φωτογραφίες ή βαριά έπιπλα. Ένα μινιμάλ και κομψό στήσιμο κάνει το σπίτι να φαίνεται πιο μεγάλο και πιο «έτοιμο προς χρήση».

Δεν χρειάζεστε τεράστιο budget για να κάνετε το διαμέρισμά σας πιο ελκυστικό. Μερικές έξυπνες παρεμβάσεις και προσεγμένες λεπτομέρειες μπορούν να αυξήσουν σημαντικά τις πιθανότητες πώλησης και μάλιστα σε καλύτερη τιμή. Θυμηθείτε: ο στόχος δεν είναι να ξεδέψετε μια περιουσία, αλλά να δείξετε στον αγοραστή ότι το σπίτι είναι καλοφροντισμένο, λειτουργικό και έτοιμο να φιλοξενήσει νέες ιστορίες... τις δικές του!

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Ο Κέιλεμπ Λάντρι Τζόουνς, μεταμορφωμένος σε έναν πρίγκιπα τόσο τρελά ερωτευμένο με τη σύζυγό του, ώστε όταν εκείνη πεθαίνει αιφνιδίως, αυτός θα αποκηρύξει τον Θεό και θα καταδικαστεί στην αιώνια αναζήτηση της αγαπημένης του.

Λικ Μπεσόν, σκηνοθέτης

Ερωτευμένος Δράκουλας

Η νέα συνεργασία με τον Κέιλεμπ Λάντρι Τζόουνς και η διαφορετική προσέγγιση του πρίγκιπα-βαμπίρ

Συνέντευξη στον **ΑΙΜΙΛΙΟ ΧΑΡΜΠΗ**

Εχοντας πια υπογράψει σκηνοθετικά πάνω από 25 ταινίες σε μια καριέρα άνω των τεσσάρων δεκαετιών, ο Λικ Μπεσόν έχει κάνει περίπου τα πάντα: φιλμ υψηλής καλλιτεχνικής αξίας με σπουδαίους πρωταγωνιστές σαν τα «Leon: The Professional» και «To πέμπτο στοιχείο», χολιγουντιανά μπλοκμπάστερ όπως τα «Lucy» και «Ο Βαλέριαν και η πόλη με τους χίλιους πλανήτες», αλλά και μικρότερους παραγωγές που έχει χρηματοδοτήσει ο ίδιος. Αυτή τη φορά κάνει μια ταινία επειδή είναι... ερωτευμένος. Δεν πρόκειται πάντως για κάποιο καινούργιο ρομάντζο του Γάλλου κινηματογραφιστή, αλλά για καλλιτεχνικό «έρωτα» με τον πρωταγωνιστή του νέου, δικού του «Δράκουλα», Κέιλεμπ Λάντρι Τζόουνς.

«Μετά το “Dogman” (σ.σ. η αμέσως προηγούμενη ταινία του) ήξερα ότι ήθελα να δουλέψω ξανά το βιβλίο του Μπραμ Στόκερ και συνειδητοποίησα ότι αυτός ο χαρακτήρας αλλάζει συνεχώς. Ξεκινά στα 25 του χρόνια και καταλήγει στα 400, μιλάμε για τέσσερις αιώνες. Ήταν τέλειο για τον Κέιλεμπ. Όταν έχεις Φεράρι, χρειάζεσαι και

τον κατάλληλο δρόμο για να την τρέξεις», μας λέει γελώντας ο Λικ Μπεσόν, τον οποίο συναντήσαμε διαδικτυακά.

Εκτός από τον πρωταγωνιστή του, ωστόσο, ο ίδιος βρήκε ενδιαφέρον σε μια ελαφρώς τροποποιημένη ερμηνεία της ιστορίας του Δράκουλα, η οποία τονίζει τη ρομαντική-ερωτική πλευρά του διόλου βαμπίρ. «Διαβάζοντας το βιβλίο, εκείνο που μου έκανε περισσότερο εντύπωση ήταν η αγάπη. Μιλάμε για έναν άνδρα ικανό να περιμένει 400 χρόνια προκειμένου να αποχαιρετίσει τη γυναίκα του. Το βρίσκω φοβερά ρομαντικό». Πράγματι η ταινία, η οποία ξεκινά τη δράση της στον 15ο αιώνα, μας συστήνει τον Βλαντ, έναν πρίγκιπα τόσο τρελά ερωτευμένο με τη σύζυγό του, ώστε όταν εκείνη πεθαίνει αιφνιδία, αυτός θα αποκηρύξει τον Θεό και θα καταδικαστεί στην αιώνια αναζήτηση της αγαπημένης του. Αιώνες αργότερα, επί βικτωριανής Αγγλίας, θα τη βρει στο πρόσωπο της αρραβωνιαστικιάς ενός νεαρού δικηγόρου. Πόσο επίκαιρος είναι όμως σήμερα αυτός ο μεγάλος, μελοδραματικός έρωτας;

«Θα έλεγα καθόλου και αυτό είναι πολύ άσχημο. Η τέχνη βέβαια μπορεί να είναι το γιατρικό, ένα κανονικό γιατρικό ή έστω μια ασπιρίνη. Ας πούμε ότι το “Dracula” είναι μια μικρή ασπιρίνη. Η κοινωνία σήμερα είναι πνιγμένη στον κυνισμό, στην εξου-

«Νομίζω ότι ήταν πολύ πιο ενδιαφέρον να τον περιγράψουμε σαν δανδή, παρά σαν κάποιο τέρας», λέει ο Λικ Μπεσόν για τον «Δράκουλα».

σία, στο χρήμα και έπειτα ξαφνικά παίρνεις τους ανθρώπους από το χέρι και τους φέρνεις στον 15ο αιώνα, μιλώντας για αγνό έρωτα επί δύο ώρες. Οπότε δεν μπορώ να γιατρέψω τον κόσμο, μπορώ όμως να σας κάνω να τον ξεχάσετε για δύο ώρες», απαντά ο Μπεσόν με το χαρακτηριστικό πνεύμα του.

Ενας «δανδής»

Η αλήθεια είναι ότι τα τελευταία χρόνια έχουμε δει τον μύθο του Δράκουλα να επιστρέφει, ακόμη και στη διασκευή του «Nosferatu», ο οποίος αναβίωσε πρόσφατα διά χειρός Ρόμπερτ Εγκερς. Ο «Dracula» του Μπεσόν, βέβαια, ο οποίος μεταξύ άλλων ομολογεί ότι «δεν μου αρέσει πραγματικά το

αίμα», είναι πολύ πιο εκλεπτυσμένος σε σχέση με τους περισσότερους του παρελθόντος: «Είναι ένας δανδής. Περιμένει τη σύζυγό του. Αγαπά τα κοσμήματα, το μετάξι, τη μουσική. Είναι καλλιτέχνης. Νομίζω ότι ήταν πολύ πιο ενδιαφέρον να τον περιγράψουμε σαν δανδή, παρά σαν κάποιο τέρας που έρχεται από τον Βορρά. Το “Nosferatu” δεν έχει καμία σχέση με τον Δράκουλα, κυρίως επειδή ο Δράκουλας είναι αληθινό πρόσωπο, ενώ ο Νοσφεράτου είναι πνεύμα, δημιουργήμα της φαντασίας της κοπέλας. Μόνη της πλάθει το τέρας. Επίσης εκεί δεν υπάρχει αγάπη ή έρωτας – υπάρχει μόνο σεξουαλική έλξη και επιθυμία».

Ενα βασικό χαρακτηριστικό του καινούργιου φιλμ είναι η προσοχή στη λεπτομέρεια, ιδίως όσον αφορά τα σκηνικά, τα κοστούμια, την υπόλοιπη σκευή του Βλαντ-Δράκουλα. Ειδικά οι επιβλητικές πανοπλίες που φοράει εκείνος και οι ακόλουθοί του στην αρχή του φιλμ, μοιάζουν βγαλμένες από έναν πιο τρομακτικό «Αρχοντα των Δακτυλιδιών». «Πάντα υπάρχει η ομάδα, σαν ομάδα ποδοσφαιρικού. Χρειάζεται έναν καλό τερματοφύλακα, καλή άμυνα, άνθρωπος δεξιά και αριστερά. Οπότε κάθε εβδομάδα στην προετοιμασία του φιλμ, κοιτάμε για παράδειγμα τα σχέδια των κοστούμιών. Ο Κέιλεμπ, εγώ, οι άνθρωποι των ειδικών εφέ. Προσπαθούμε να αποφασίσουμε για ένα χρώμα και καταλήγουμε στο

μοβ. Οπότε ξεκινάμε με το μοβ. Έπειτα προχωράμε με τον Δράκουλα και όλα τα πράγματα που του αρέσουν, το χτένισμά του, πώς αυτά μπορούν να συνδυαστούν με το μοβ. Ο Κέιλεμπ τα φοράει και κάνουμε δοκιμές, παίζουμε. Πάντα ομαδικά. Καθένας βάζει τις ιδέες του και γι' αυτό νομίζω ότι το αποτέλεσμα είναι τόσο εντυπωσιακό οπτικά».

Όπως ο Γκάρι Ολντμαν

Βλέποντας τον μεγάλο θαυμασμό του Μπεσόν για τον πρωταγωνιστή του, δεν μπορούμε παρά να τον ρωτήσουμε τι κάνει αυτόν τον μικρόσωμο κοκκινομάλλη ηθοποιό τόσο ξεχωριστό. «Κάνω ταινίες εδώ και 40 χρόνια κι έχω δουλέψει με τον Γκάρι Ολντμαν. Ήταν ιδιοφυΐα. Ο Κέιλεμπ είναι το ίδιο. Αυτοί οι δύο, ιδιοφυΐες», απαντά αμέσως εκείνος και συνεχίζει: «Μην παρεξηγηθώ, είχα την ευχαρίστηση να δουλέψω με τρομερά ταλαντούχους ηθοποιούς. Όμως ο Κέιλεμπ είναι ιδιοφυΐα. Ο τρόπος που προετοιμάζεται, παίρνει στα χέρια του π.χ. το φαγητό και το μεταμορφώνει. Ερχεται στο σετ και χρησιμοποιεί την κάθε στιγμή, κάτι που λέει κάποιος άλλος ή κάτι που προτείνει ο ίδιος και έπειτα το αλλάζει. Βασικά μοιάζει με σεφ. Και αυτό για έναν σκηνοθέτη είναι υπέροχο. Αν μέχρι το τέλος της καριέρας μου μπορώ να κάνω 3-4 ακόμη ταινίες μαζί του, θα είμαι χαρούμενος».

Ασπιρίνη

Η κοινωνία είναι πνιγμένη στον κυνισμό, στην εξουσία, στο χρήμα και ξαφνικά παίρνεις τους ανθρώπους και τους φέρνεις στον 15ο αιώνα, μιλώντας για αγνό έρωτα. Δεν μπορώ να γιατρέψω τον κόσμο, μπορώ όμως να σας κάνω να τον ξεχάσετε για δύο ώρες.

Αιζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

5.10-10.10.25

Επιμέλεια: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ
kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΒΙΒΛΙΟ

«ΕΙΣΒΟΛΗ 1570»

Οι εκδόσεις ΕΝ ΤΥΠΟΙΣ παρουσιάζουν το βιβλίο «ΕΙΣΒΟΛΗ 1570» του Πέτρου Παπαδόπουλου. Το βιβλίο θα παρουσιάσει ο κ. Χάρης Γεωργιάδης πρόεδρος Ινστιτούτου «Γλαύκος Κληρίδης», πρώην υπουργός Οικονομικών. Χαιρετισμό θα απευθύνουν η Βούλα Κοκκίνου, διευθύντρια των Εκδόσεων Εν Τύποις, ο δρ Γιάννης Τουμαζής, διευθυντής Πολιτιστικού Ιδρύματος Τραπεζής Κύπρου και η δρ Νάσα Παταπίου, ποιήτρια, ιστορικός-ερευνήτρια. Αντιφώνηση από τον συγγραφέα κ. Πέτρο Παπαδόπουλο. Τετάρτη, 8 Οκτωβρίου, 7:00μ.μ. **Αίθουσα «Ανδρέας Παπαλιδής» του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τραπεζής Κύπρου (Φανερωμένης 86-90, Παλιά Λευκωσία)**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

Διαπλεκόμενες Συνδέσεις

Η έκθεση παρουσιάζεται παράλληλα σε δύο διαφορετικούς χώρους, στο Diatorpos Art Centre και στο ARTos Cultural and Research House, σε επιμέλεια Δάφνης Νικήτα, δημιουργώντας μια «γέφυρα» μεταξύ τους και καλώντας το κοινό να επισκεφθεί και τους δύο χώρους, καθώς η διασύνδεσή τους αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του έργου. Συγκεκριμένα, στον χώρο του ARTos παρουσιάζεται η δουλειά του Mathieu Devanvy μαζί με έργα video art και βιντεοποίησης από μια μικρή ομάδα καλλιτεχνών, ενώ στο Diatorpos Art Centre εκτίθενται τα έργα της Μαρίας Τριλίδου και του Μιχάλη Παπαμιχαήλ. Η εικαστική δημιουργία μετατρέπεται σε χώρο συνάντησης,

διαλόγου και αντίληψης, όπου τα έργα επικοινωνούν μεταξύ τους, συνθέτοντας ένα ενιαίο δίκτυο αισθητικής και έννοιας, χωρίς να χάνουν την αυτονομία τους. Τα έργα καλούν το κοινό να ανακαλύψει τα κρυμμένα νήματα που συνδέουν τον άνθρωπο με το περιβάλλον, αποκαλύπτοντας την εύθραυστη αλληλεξάρτηση και τη σύνθετη σχέση με τον φυσικό κόσμο, τη ρευστότητα της μορφής και της ταυτότητας. Συμμετέχουν οι Mathieu Devanvy, Μαρία Τριλίδου, Μιχάλης Παπαμιχαήλ και η Δάφνη Νικήτα. Διάρκεια έως 19 Οκτωβρίου. **Diatorpos Art Centre: Κρήτης 11, Λευκωσία και ARTos Cultural and Research House: Λεωφόρος Αγίου Ομολογητών 64, Λευκωσία.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Μια Ιλιάδα» σε σκηνοθεσία Ανδρέα Αραούζου

Το **Σατιρικό** θέατρο παρουσιάζει, μόνο για 6 παραστάσεις, το βραβευμένο με Βραβείο Obie έργο «Μια Ιλιάδα», σε μετάφραση από σκηνοθεσία Ανδρέα Αραούζου. Η Δέσποινα Μπεμπεδέλη αναμετρείται με την πιο αρχέγονη εξιστόρηση, αναλαμβάνοντας το ρόλο του πρώτου μεγάλου δημιουργού της Ευρωπαϊκής και Δυτικής λογοτεχνίας. Ο Όμηρος, η απαρχή της ποίησης, βρίσκει φέτος την οικουμενική του φωνή μέσα από την ερμηνεία της κορυφαίας μας ηθοποιού. Το έργο «Μια Ιλιάδα» των Αμερικανών Lisa Peterson και Denis O' Hare, βασισμένο στην Ιλιάδα του Ομήρου όπως μεταφράστηκε στην αγγλική από τον Robert Fagles, είναι μια σύγχρονη και συναρπαστική εκδοχή του Ομηρι-

κού έπους, η οποία φωτίζει τις ολέθριες - διαχρονικά - συνέπειες που υφίσταται η ανθρωπότητα από τις πολεμικές συγκρούσεις. Πρόκειται για μια συναρπαστική θεατρική εμπειρία όπου ο Ποιητής ιστορεί το παραμύθι του πολέμου, της αρχομανίας, της αλαζονείας, της οίησης και της ύβρεως, που διά μέσου των αιώνων επαναλαμβάνεται συντρίβοντας τον άνθρωπο. Η σύγχρονη πραγματικότητα επιβεβαιώνει την οραματική δύναμη του σπουδαίου ραψωδού. Πρεμιέρα: Σάββατο, 11 Οκτωβρίου, 8:30 μ.μ., Κεντρική Σκηνή Σατιρικού Θεάτρου, Δεύτερη παράσταση Κυριακή, 12 Οκτωβρίου, 6:30 μ.μ. Τακτικές παραστάσεις: Τετάρτη και Πέμπτη, στις 8:30 μ.μ. **Πληροφορίες, κρατήσεις: 22312940, 22421609.**

ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ

Βασίλης Μιχαηλίδης - Κρυφοί Ανέμοι

Η **ταινία**-ντοκιμαντέρ «Βασίλης Μιχαηλίδης - Κρυφοί Ανέμοι», σε σκηνοθεσία Θωμά Καλλή, κάνει πρεμιέρα την Παρασκευή 10 Οκτωβρίου, στις 7:45 μ.μ., στον κινηματογράφο ΠΑΝΘΕΟΝ στη Λευκωσία. Η ταινία είναι μια συμπαραγωγή της «Ίριδα Παραγωγές» και του Υφυπουργείου Πολιτισμού - Τμήμα Σύγχρονης Πολιτισμού. Το ντοκιμαντέρ φωτίζει τη ζωή και το έργο του σημαντικότερου ποιητή της Κύπρου, μέσα από ένα κινηματογραφικό ταξίδι που ξεκίνησε πριν από περισσότερες από τρεις δεκαετίες. Η ταινία γυρίστηκε στη Λευκωσία, τη Λάρνακα, τη Λεμεσό, το Λευκόνειο -τόπο καταγωγής του- αλλά και στη Ρώμη, όπου βρέθηκε ο Μιχαηλίδης για σπουδές στη ζωγραφική. Η δημιουργική ομάδα αποτελείται από τον Νίκο Αβραμίδη στη διεύθυνση φωτογραφίας, τον Πασχάλη Παπαπέτρου ως εκτελεστικό παραγωγό και τον επιστημονικό σύμβουλο δρ Κυριάκο Ιωάννου. Σκηνογράφος - ενδυματολόγος είναι ο Γιώργος Γιάννου. Τη μουσική έγραψε ο Κώστας Κακογιάννης. Η ταινία είναι στα ελληνικά. **Η είσοδος στην προβολή είναι ελεύθερη.**

ΕΚΘΕΣΗ

«Καλειδοσκόπιο»

Με την **έκθεση** «Καλειδοσκόπιο» στη Marginalia Gallery η Μαρία Διακοδημητρίου ανοίγει έναν κόσμο όπου η πραγματικότητα και η μνήμη διαθλώνται σε πολυδιάστατα μοτίβα. Κάθε έργο της λειτουργεί σαν φακός που ανασυνθέτει εμπειρίες, εικόνες και συναισθήματα σε συνεχώς μεταβαλλόμενες μορφές, όπως τα χρώματα ενός καλειδοσκόπιου. Ο θεατής καλείται να περιπλανηθεί ανάμεσα σε ευαίσθητα και ευέλικτα υλικά που κυμαίνονται από χαρτί και ακρυλικά χρώματα έως πολυμέσα και εγκαταστάσεις, βιώνοντας την τέχνη σαν μια διαδικασία προσωπικής και συλλογικής ανακάλυψης. Η έκθεση διερευνά πως η αντίληψη και η μνήμη επανοδιαμορφώνουν την πραγματικότητα προσφέροντας μια εμπειρία που αλλάζει

διαρκώς όπως οι επαναλαμβανόμενες αλλά μοναδικές παραλλαγές σε ένα καλειδοσκόπιο. Εγκαίνια Παρασκευή 10 Οκτωβρίου. Διάρκεια έως 1 Νοεμβρίου. Γκαλερί Marginalia, αρχιεπισκόπου Κυπριανού 15Α, Στρόβολος.

Πληροφορίες www.marginaliagallery.com

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πού πάτε χωρίς φουκούδες;

Μία ακόμη επιτυχία της Αστυνομίας Κύπρου είδαμε την περασμένη Πέμπτη. Μία εκδήλωση διαμαρτυρίας για τη Γάζα και τον τερματισμό της γενοκτονίας, όπως την ονόμασε και ο γενικός γραμματέας των Ηνωμένων Εθνών, κατέληξε να διαλύεται με τη χρήση βίας από τα μέλη της ΜΜΑΔ, με την αστυνομία να κάνει λόγο για χρήση αναλογικής βίας και δρώντας κατ' αυτόν τον τρόπο γιατί δεν εισακούστηκαν οι εντολές για απομάκρυνση των διαδηλωτών από το οδόστρωμα, αλλά και γιατί κάποιοι εκ των διαδηλωτών επιτέθηκαν στους αστυνομικούς... Δεν θέλω να πιστέψω πως είμαστε τόσο υποτελείς που εφαρμόσαμε εντολή από το Ισραήλ, όπως κάναμε με το θέμα των γκράφιτι, όταν το υπουργείο Εσωτερικών έοπευσε να ενημερώσει δήμους και κοινότητες να καθαρίσουν τις πόλεις και τα χωριά από επιγραφές που «προπαγάνδιζαν» τον «αντισιμιτισμό».

Εδώ θέλω να πιστεύω πως απλώς λειτούργησε ο υπέρμετρος ζήλος των αρχών και να μη δυσαρεστήσουμε τη φίλη χώρα, αλλά και να μην πουν πάλι οι πολίτες πως η Αστυνομία δεν έκανε τίποτε με τους κλειστούς δρόμους. Με λίγα λόγια και ο δρόμος έπρεπε να ελευθερωθεί, και να

μη «λερώνεται» ο αέρας με αντισιμιτικές μυνύματα και έρθει πάλι κανένα υπερασιακό σημείωμα, οπότε, είναι γνωστό ότι όπου δεν πιπτει λόγος, πιπτει ράβδος. Αλλά εμένα η απορία μου είναι άλλη, γιατί οι διαδηλωτές δεν πήραν μαζί τους μερικές φουκούδες, μερικές σμίλες, και κρέας ώστε και η διαμαρτυρία να γίνει σαν η Αστυνομία να μην έχει λόγο επέμβασης, λόγω «δεδικασμένου»; Επίσης, τι τους κόστιζε να επικοινωνήσουμε με το Προεδρικό, που βρίσκεται λίγο πιο κάτω από τον χώρο της διαδήλωσης και να ζητήσουν δέσμευση του προέδρου της Δημοκρατίας για συνάντηση; Είναι πιο έξυπνοι δηλαδή οι Κυπνιοί, που και τη διαμαρτυρία τους έκαναν, και σουβλάκια έψησαν και με τον πρόεδρο της Δημοκρατίας μίλησαν και ξύλο δεν έφαγαν; Αυτό δεν είναι ισονομία και ισοπολιτεία, αυτό συνιστά διάκριση...

Αλλά για να σοβαρευτούμε, πώς είναι δυνατόν να λέγεται δημοσίως πως στον χώρο της διαδήλωσης βρισκό-

ντουσαν μερικοί μόνο αστυνομικοί, οι οποίοι κάλεσαν ενισχύσεις όταν κατάλαβαν πως δεν μπορούν να ελέγξουν την κατάσταση; Δεν φανταζόντουσαν στο Αρχηγείο πως αυτή την περίοδο γίνονται σε όλον τον κόσμο διαμαρτυρίες, πορείες και άλλες εκδηλώσεις για τη Γάζα; Απ' ό,τι καταλαβαίνω στο Αρχηγείο, ο Κλάδος Επιχειρήσεων και ο επικεφαλής του σκέφτηκε, «πού να σχεδιάζουμε τώρα επιχείρηση, συνάντηση υψηλού κινδύνου δεν είναι, ποδοσφαιρικός αγώνας δεν είναι, απλώς μία διαμαρτυρία για τη Γάζα, που εντάξει βράζει ο κόσμος όλος, αλλά εδώ είμαστε ήσυχοι, να στείλουμε μία ομάδα και... βλέποντας και κάνοντας». Και ξαφνικά το συμπίμπρπιουλο.

Σιχαίνομαι τις υποθέσεις, ωστόσο, σκέφτομαι, αν αυτή η διαδήλωση είχε γίνει από ένα άλλης πολιτικής τοποθέτησης σύνολο, θα είχαμε τα ίδια; Δεν νομίζω, μιας και έκτροπα συμβαίνουν μόνο όταν στους δρόμους κατεβαίνουν αριστερού πρόσημου σύνολα, που

κατά γενική ομολογία διαμαρτύρονται σούχως.Με λίγα λόγια, μία ακόμη επιτυχία και του Αρχηγείου Αστυνομίας και του πολιτικού προϊστάμενου, του υπουργού Δικαιοσύνης. Και ακόμη μία φορά όλα έγιναν στο πόδι. Αισθάνομαι πια πως αυτή είναι η νόρμα σε όλα σε αυτή τη χώρα, ό,τι βρέξει as κατεβάσει, είτε πρόκειται για το Κυπριακό, είτε πρόκειται για σημαντικές μεταρρυθμίσεις, βλ. π.χ. Τοπική Αυτοδιοίκηση, Νομική Υπηρεσία, είτε πρόκειται για δημόσια έργα μεγάλης σπουδαιότητας, βλ. Βασίλειο, Φυσικό Αέριο, άρση ηλεκτρικής απομόνωσης, είτε πρόκειται για πολιτιστικά έργα, βλ. Φυλακές, η έγνοια της Πολιτείας για την Τρίτη Ηλικία, για τα άτομα με αναπηρία. Όλα, μα όλα συμβαίνουν στο κατά τύχη και με το «κρύψε να περάσουμε». Αν όμως έχεις μία φουκού, τον σωστό αριθμό και περισσό θράσος, τότε με αυτά τη χώρα την ξαναχτίζεις και την ορίζεις.

kouroupakisa@kathimerini.com.cy

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Ο,τι μπορούσε ο καθένας

Ανήκει στην κατηγορία των ανθρώπων που φεύγουν από τη ζωή στην «ώρα τους». Γιατί άμα έχεις γεννηθεί το 1931 έχεις συμπληρώσει, κοντά, έναν αιώνα στη Γη. Αρα οι αποχαιρετισμοί είναι σύντομοι, γεμάτοι από τρυφερή κατανόηση αλλά χωρίς την αβάσταχτη θλίψη που συνοδεύει αδόκτους θανάτους νέων ανθρώπων.

Σε έναν «άγνωστο» θα αναφερθώ, εκπρόσωπο μιας γενιάς που, στο μεγαλύτερο μέρος της, έχει ήδη απέλθει. Ζούσαμε στην ίδια πολυκατοικία, για πάνω από 30 χρόνια, ήταν ένας ευγενής και καλλιεργημένος κύριος, όπως και η σύζυγός του, που απευθύνονταν στον άλλον για μια «καλημέρα» χωρίς δεύτερη σκέψη (οπάνιο πια). Ήταν και σταθερός αναγνώστης της «Καθημερινής», την κρατούσε, όποτε διασταυρωνόμαστε, την διάβαζε εξαντλητικά, ήταν, σπάνια, και επιστολογράφος της. Πριν χάσει την, επί 60 χρόνια, σύζυγό του ακολουθούσε τη ρουτίνα του, έστω και με όλο μικρότερα βήματα, πιο ασταθώς και διστακτικά. Τον τελευταίο καιρό είχε καταπέσει, τον στήριζε μια κυρία από τη Γεωργιά(ς), υπό το άγρυπνο βλέμμα της κόρης και του γιου του. Τον έβλεπα όμως πού και πού σε κάποιο καφέ της περιοχής, σκυμμένο με αφοσίωση πάνω από την «Κ», έστω κι αν η όρασή του, νομίζω, τον πρόδιδε πια.

Μετά τον, πολύ πρόσφατο, θάνατό του, η πολυκατοικία έχασε μια από τις «σταθερές» της. Μια ήπια, συναινετική, φωνή στις συχνά εκτροχιασμένες συνελεύσεις, έναν άνθρωπο δεσμευμένο στο μέτρο και στην καλή γειτνίαση. Μου είχε αφιερώσει, με θερμά λόγια και υποδειγματικό γραφικό χαρακτήρα, ένα βιβλίο του αποκαλώντας με, στην κατακλείδα, «συνδιοκτίτρια-συγκάτοικο στην πολυκατοικία μας».

Ο θάνατος του Γεωργίου Παπασταματίου με έκανε να ανατρέξω στο βιβλίο του «Η Γορτυνία του Λάδωνα και η Τριποταμία της (Μπέλεσι)» που κυκλοφόρησε το 2012 (εκδ. Κοράλι), που είχα αποθηκευμένο και αδιάβαστο. Διαπιστώσα, 22 χρόνια μετά(!), ότι είχε αποσπάσει την εύφημο μνεία της Ακαδημίας ως «εξαιρετη συλλογή ιστορικών στοιχείων (...) που μπορεί να χρησιμεύσει ως υπόδειγμα πρωτογενούς εργασίας για ζητήματα αυστηρώς τοπικής ιστορίας και τοπογραφίας». Νόμιζα ότι ήταν φιλόλογος ο ίδιος, από το βιογραφικό διαπιστώσα ότι είχε τελειώσει τη Νομική, γιος δασκάλου, γεννημένος στην Τριποταμία, εργάστηκε με συνέπεια για χρόνια στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

Παρανοήσεις που οφείλονται στον βιαστικό, αφηρημένο, τρόπο που συναντάμε στη ζωή μας ανθρώπους, γιατί πάντα μάς λείπει και (θα λείπει) ο χρόνος. Ξεφύλλισα το 700 σελίδων βιβλίο, η ιστορική έρευνα (από τα προϊστορικά χρόνια έως σήμερα) είναι αξιοθαύμαστη, εξαντλητική, με πλήθος λεπτομερειών και στοιχείων για την περιοχή (αρχαιότητες, υπηρεσίες, σχολεία, οργανωτικά δήμων και κοινοτήτων κ.ο.κ.)· έως και παράρτημα για τα δημοτικά σχολεία και, ονομαστικά, τους μαθητές τους, από τις αρχές του 20ού αιώνα, έχει συμπεριλάβει(!).

Ο Γ. Παπασταματίου δεν ήταν ο μόνος. Υπάρχουν και άλλοι που, χωρίς να έχουν ακαδημαϊκούς τίτλους, από επιτακτική «εσωτερική ανάγκη και χρέος προς τη γη που μας έθρεψε και μας μεγάλωσε» αλλά και πιο πολύ «προς όλους τους προγόνους μας, που πρόσφεραν ό,τι μπορούσε ο καθένας στο γενικό καλό και στην πρόοδο του τόπου», αφιέρωσαν άπειρες, «χειροποίητες», ώρες. Σε εποχές χωρίς υπολογιστές και μηχανές αναήτησης. Τύπωναν έτσι «ένα παντοτινό μνημόσυνο» όσο το δυνατόν «περισσότερων και παλαιότερων προγόνων, αυτών και των έργων τους, ορατών και αοράτων». Όπως, ακριβώς, γράφει ο ίδιος στον πρόλογο της έκδοσης.

Αυτή η Ελλάδα, της ανιδιοτελούς προσφοράς «στο γενικό καλό και στην πρόοδο του τόπου», χάνεται. Αυτή, που εργαζόταν σιωπηλά, μεθοδικά, παράγοντας έργο, όχι θόρυβο.

Η Μελ Ρόμπινς δίνει στο βιβλίο της την πιο απλή συμβουλή για τις σχέσεις με «δύσκολους» ανθρώπους: «Αφήστε τους», λέει, «να είναι όπως θέλουν». Οι άνθρωποι δεν αλλάζουν, άλλωστε...

Η Ρόμπινς μάς καλεί να εφαρμόσουμε μια παλιά και δοκιμασμένη στωική συνταγή: να γράψουμε όσους μας κάνουν τη ζωή δύσκολη στα παλιά μας τα παπούτσια και να εστιάσουμε στις δικές μας ζωές.

MEL ROBBINS
Η μέθοδος αφήστε τους
μτφρ.: Χριστίνα Παναγιώτου
εκδ. Διόπτρα, 2025, σελ. 395

Του ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

Όλοι αντιμετωπίζουμε προκλήσεις στις σχέσεις μας με τους άλλους. Μπορεί να είναι ο εργοδότης μας, ο σύντροφός μας, ένας γείτονας ή κάποιος συγγενής μας. Η Μελ Ρόμπινς δίνει στο βιβλίο της την πιο απλή συμβουλή που θα μπορούσατε να φανταστείτε: «Αφήστε τους», λέει, «να είναι όπως θέλουν». Οι άνθρωποι δεν αλλάζουν. Μην ματαιοπονείτε, μην περιμένετε να αλλάξετε κάτι που δεν είναι στον έλεγχό σας, θα χάσετε τον χρόνο σας. Και αφού τους αφήσετε στην ησυχία τους, πείτε: «Αφήστε με να είμαι όπως θέλω». Κάντε το, και η ζωή σας θα αλλάξει δραστικά – όπως άλλαξε και η ζωή της Ρόμπινς.

Αν δεν ζούσαμε σε τόσο παράξενους καιρούς, δεν θα απορούσε κανείς γιατί ένα βιβλίο με τόσο απλοϊκό περιεχόμενο βρίσκεται στις υψηλότερες θέσεις των μπεστ σέλερ βιβλίων στις ΗΠΑ, στο Ηνωμένο Βασίλειο, αλλά και στην Ελλάδα.

Η Ρόμπινς ουσιαστικά μάς καλεί να εφαρμόσουμε μια παλιά και δοκιμασμένη στωική συνταγή: να γράψουμε όσους μας κάνουν τη ζωή δύσκολη στα παλιά μας τα παπούτσια και να εστιάσουμε στις δικές μας ζωές. Γιατί όμως αυτό το παρωχημένο σχήμα βρι-

σκει τόσο μεγάλη απήχηση στον δυτικό κόσμο; Δεν εκδίδονται καθημερινά βιβλία αυτοβελτίωσης με πιο πλούσια επιχειρηματολογία; Είναι τόσο ζαλισμένοι, τόσο απαυδισμένοι, τόσο ανυπόμονοι οι άνθρωποι, που περιμένουν έναν σύμβουλο αυτοβοήθειας να τους πει κάτι τόσο ρηκό και τετριμμένο;

Μια προφανής εξήγηση θα πρέπει να αναζητηθεί στις τσέπες μας. Το μπεστ σέλερ είναι

κοιμμένο και ραμμένο για την εποχή των κινητών τηλεφώνων και των σόσιαλ μίντια, για τον κόσμο του TikTok και του Instagram. Οι άνθρωποι πλέον δεν έχουν την υπομονή να διαβάσουν μεγάλες και περιπλοκές αναλύσεις με πολλά στοιχεία. Φαίνεται ότι δεν τους αρέσουν οι αποχρώσεις, οι αντιφάσεις, οι αμφισβησίες, οι πολλές πληροφορίες. Τους κουράζουν, τους δυσκολεύουν και τους μπερδεύουν.

Στον κόσμο των σόσιαλ μίντια έχεις τρία δευτερόλεπτα για ν' αρπάξεις το ενδιαφέρον του κοινού. Πρέπει διαρκώς να απλοποιείς, να έχεις καθαρές προθέσεις και να φτάνεις στην ουσία του θέματός σου χωρίς περιστροφές. Αν δεν ακολουθήσεις αυτόν τον δρόμο, οι χρήστες θα κάνουν swiρe για το επόμενο βίντεο, την επόμενη φωτογραφία, το επόμενο κείμενο, και θα χάσεις την ευκαιρία να γίνεις viral. Έτσι, οι σύγχρο-

Η «Μέθοδος αφήστε τους» είναι ένα βιβλίο-εργαλείο για χρήστες των σόσιαλ μίντια. Η Μελ Ρόμπινς και όλοι σχεδόν οι σύγχρονοι στοχαστές αναγκάζονται να χωρέσουν όλη τους τη φιλοσοφία σ' ένα σύνθημα, σε μια φράση που θα σε πιάνει απ' τα μαλλιά.

νοι στοχαστές αναγκάζονται να χωρέσουν όλη τους τη φιλοσοφία σ' ένα σύνθημα, σε μια φράση που θα σε πιάνει απ' τα μαλλιά. Συνήθως, σ' αυτή τη φράση δεν συμπυκνώνεται απλώς το νόημα της θεωρίας τους, αλλά εκεί αρχίζει και τελειώνει συνολικά το σκεπτικό τους.

Η «Μέθοδος αφήστε τους» είναι ένα βιβλίο για χρήστες. Δεν είναι τυχαίο που διαφημίζεται ως «εργαλείο». Αποκαμωμένοι απ' τον καθημερινό βίο, και τις ώρες στην οθόνη του κινητού, αναζητούν σ' ένα βιβλίο αυτοβοήθειας μια γρήγορη επιδιόρθωση. Βέβαια, όταν η ανάγνωση βιβλίων υποχωρεί παγκοσμίως, δεν μπορεί κανείς να γκρινιάζει γι' αυτή την εξέλιξη.

Το ερώτημα είναι αν ο αναγνώστης αυτός θα αναζητήσει ένα πιο σύνθετο βιβλίο στη συνέχεια ή αν θα διαμορφώσει μια νέα τάση όλο και πιο απλοϊκών αναγνώσμάτων.

Την απάντηση θα τη δώσει η αγορά. Απ' την άλλη, σ' έναν κόσμο που οι άνθρωποι καταναλώνουν με περισσή όρεξη ευκολόπεπτες συμβουλές, η πραγματική αλλαγή ίσως να βρίσκεται στην ακριβώς αντίθετη μεριά, στο να σκέφτεσαι τα «γιατί» και τα «πώς», τις αποχρώσεις, τις αιτίες, τις περιπλοκές, προκειμένου να εμπλουτίσεις τη ματιά σου και τον ψυχισμό σου. Προβλέπω πως του χρόνου το νέο μπεστ σέλερ θα είναι η «Μέθοδος: πάρ' το προσωπικά».

NICOSIA
BOOK
FEST 2025

11-12 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ

Πάρκο Ακρόπολης

10:00-22:00

10

YEARS
JOURNEY

Είσοδος
Ελεύθερη

IN THE MAGICAL WORLD OF BOOKS

Χορηγός
Επικοινωνίας

Read

LIBRARY

Δείτε το αναλυτικό
πρόγραμμα εδώ

SCAN ME

www.nicosiabookfest.com

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Μια πλούσια συλλογή από εκπαιδευτικά βιβλία, διαθέσιμα στην παλάμη του χεριού σου

Read

ΨΗΦΙΑΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ME TH ΣΤΗΡΙΞΗ

ΚΟΙΝΟ ΚΥΠΡΙΩΝ

Deloitte

Ο μεταιχμιακός κόσμος των τελετουργιών

Ο σκηνοθέτης Κωνσταντίνος Ντέλλας μιλάει στην «Κ» για την παράστασή του «Οι γυναίκες που μαζευαν την τσουκνίδα»

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Η παράσταση «Γριές που μαζεύουν την τσουκνίδα», σε σκηνοθεσία Κωνσταντίνου Ντέλλα, φιλοξενείται στο Διεθνές Φεστιβάλ Λευκωσίας για μία μόνο παράσταση και στην «Κ» μιλάει ο σκηνοθέτης της. Το έργο εμπνέεται από τη θεσσαλική λαογραφία και η παράσταση αποτελεί σκηνική προσέγγιση του γυναικείου σώματος της τρίτης ηλικίας και της σύνδεσής του με τη λαϊκή μαγεία, τη μαγειρική και τις τελετουργικές πρακτικές. Σύμφωνα με την παράδοση της Θεσσαλίας οι «μάγισσες» απέκτησαν μυστικές δεξιότητες από τη Μήδεια, η οποία έριξε τη σακούλα με τα μαγικά πάνω από την περιοχή και τις εξειδίκευσε

«*Η ηλικιωμένη γυναίκα απέχει πολύ από το να αντιμετωπιστεί ως ένα άτομο που έχει επιθυμίες, ανάγκες, επικινδυνότητα, επιλογές, που έχει λόγο.*»

στο κατέβασμα του φεγγαριού, γνωστό ως «άρμεγμα του φεγγαριού». Ρωτώ τον Κωνσταντίνο Ντέλλα για το αν είναι σωστό ένας άντρας να αφηγείται γυναικεία πράγματα... «Το να δημιουργείται διάλογος με αφορμή μια παράσταση είναι ζητούμενο, το να γεννιούνται ερωτήματα, διαφορετικές απόψεις, προβληματισμοί, είναι δείγμα επικοινωνίας του σκηνικού κόσμου με την κοινότητα, μια επιβεβαίωση ότι ένα ή περισσότερα στοιχεία αυτού που πραγματεύεται το εκάστοτε γένημα βρίσκει σημεία επαφής με το κοινό» και συνεχίζει λέγοντας πως σε όλη τη διάρκεια των παραστάσεων τέθηκαν αρκετές φορές ερωτήματα, όπως γιατί να είναι άνδρες ηθοποιοί αυτοί που φέρουν σκηνικά τρία γυναικεία σώματα ή είναι σωστό ένας άνδρας δημιουργός να μιλάει για ζητήματα που αφορούν τη γυναικεία κοινότητα... «Η απάντηση που συνήθως δίνω είναι ότι χρειάζεται τη λέξη “σωστό” να την αλλάζουμε με το “ειλικρινές”, με το “συνεπές”. Ίσως τότε θα μπορούσα να απαντήσω με τη διπλή ιδιότητα του ερευνητή και δημιουργού, ότι ναι, υπάρχει συνέπεια ως προς τη διαδικασία παραγωγής αυτού του

έργου, ναι, υπάρχει ειλικρίνεια σε σχέση με τις προσωπικές ανάγκες και ερωτήματα που ήθελα να επικοινωνήσω με τους ηθοποιούς και κατόπιν με το κοινό» και συνεχίζει λέγοντάς μου πως έχει ενδιαφέρον να σκεφτούμε μέσα στο πλαίσιο της ψυχραιμίας μιας παρατήρησης και όχι στον βρασμό μιας δαιμονοποίησης ή ενός μονόπλευρου διαχωρισμού «καλού-κακού» ότι πολλές φορές χρειάζεται να διαχωρίζουμε το αρσενικό – θηλυκό ως συμπεριφορικό στοιχείο από το άνδρας – γυναίκα ως κοινωνικό φύλο. Όπως μου τονίζει ο κ. Ντέλλας «πολλές φορές οι γυναίκες –και για να μιλήσουμε πιο συγκεκριμένα σε σχέση με την παράσταση, οι γυναίκες της περιφέρειας προηγούμενων δεκαετιών– χρειάστηκε να “αρσενικοποιηθούν” για να συντηρήσουν έναν κοινωνικό ρόλο μέσα στις ανδροκρατούμενες κοινωνίες, με αποτέλεσμα να καταδυναστεύουν η μία την άλλη ή τον ίδιο τους τον εαυτό» και φέρνει ως κλασικό παράδειγμα τη σχέση πεθεράς – νύμφης ή το γεγονός της χρείας... «ακόμα και αν μια γυναίκα ήταν σε νεαρή ηλικία, όπου οι συμπεριφορές πολλές φορές έχουν στοιχεία μισογυνισμού. Έτσι, λοι-

«Στη συγκεκριμένη παράσταση επεδίωξα το σκηνικό σώμα να φέρει το αφήγημα της ηρωίδας μέσα από τις αναζητήσεις και τα ερωτήματα του ίδιου του ηθοποιού, ο οποίος λειτουργεί παράλληλα ως καλλιτέχνης αλλά και ως εγγονός μιας από αυτές τις γυναίκες» λέει ο σκηνοθέτης Κωνσταντίνος Ντέλλας.

πόν, στη συγκεκριμένη παράσταση επεδίωξα το σκηνικό σώμα να φέρει το αφήγημα της ηρωίδας μέσα από τις αναζητήσεις και τα ερωτήματα του ίδιου του ηθοποιού, ο οποίος λειτουργεί παράλληλα ως καλλιτέχνης αλλά και ως εγγονός μιας από

αυτές τις γυναίκες, ενώνοντας το δικό του βίωμα με το συλλογικό».

Ενας μυστικός κώδικας

Για το πόσο και πώς συμπλέκεται η μυθοπλασία με την πραγματικότητα του θεσσαλικού κάμπου και όχι μόνο ο Κωνσταντίνος Ντέλλας μου λέει πως οι τρεις γυναικείες μορφές που συνυπάρχουν σκηνικά αποτυπώνουν ένα μοντέλο γυναικείο, το οποίο έχει πλέον εκλείψει, ίσως μόνο σε κάποια χωριά μπορείς ακόμα να συναντήσεις γυναίκες με μακριά μαλλιά, μαύρα ρούχα και μαντίλι. «Το ζητούμενο ήταν αυτές οι τρεις γυναικείες μορφές να ακροβατούν σε όλη την παράσταση μεταξύ τριών αρχετυπικών μορφών και οικείων προσώπων. Έτσι, τα ατομικά αφηγήματα της κάθε ηρωίδας συνδιαλέγονται με συλλογικά έμμετρα μέρη, σαν χορικά, που μιλούν για ξόρκια και συνταγές μαγειρικής, θεραπευτικές πρακτικές και προφορικές παραδόσεις για τον Ασκληπιό, οι συγκεκριμένες ιστορικά περίοδοι συνομιλούν με συνήθειες και δοξασίες που περνούν στη διαχρονία. Οι τρεις γυναίκες είναι τότε η Βαΐτσα, η Αγόρω και η Κατερίνα, τότε οι συνεχίστριες των μαγικών πρα-

κτικών που δίδαξε η Μήδεια και οι τρεις εκδοχές της θεάς Εκάτης» και συμπληρώνει πως ο μεταιχμιακός κόσμος των τελετουργιών, όπου το άτομο –ο τελεστής ή η τελέστρια– βιώνει μια κατάσταση ανάμεσα στη συνειδητή ύπαρξη και την υπερβατική της διάσταση, αποτυπώνεται σκηνικά για να μπορέσει να χωρέσει τη σκληρή πραγματικότητα αυτών των γυναικών που έζησαν για χρόνια στη σιωπή και ανέπτυξαν τον δικό τους μυστικό μεταφυσικό κώδικα.

Ρωτώ τον Κωνσταντίνο Ντέλλα ποια ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετώπισε, όταν συνομιλήσε με τις τρεις γριές... «Από την αρχή της διαδικασίας της έρευνας και των προβών οι προκλήσεις ήταν πολλές. Πώς θα μπορέσει μια λαογραφική μελέτη ή ένα δοκίμιο να γίνει θεατρικό έργο; Θα καταφέρουν τρία νεαρά σώματα να “αναπνεύσουν” επί σκηνής τα γηρατειά; Θα λειτουργήσουν τελικά οι μάσκες λυτρωτικά και όχι δεσμευτικά ως προς τον διάλογο μεταξύ συγκεκριμένων ιστορικά πεπερασμένων ρόλων και αρχαϊκών θηλυκών μορφών; Θα επικοινωνήσει το κοινό με αυτές τις ιστορίες; Και σε ποιες ηλικίες θα έχει ανταπόκριση το έργο;» και συνεχίζει λέγοντάς μου πως στην πορεία των παραστάσεων– έχουν γίνει διακόσιες περίπου έως σήμερα– «με την εμπειρία μιας μεγάλης ποικιλίας ανθρώπων που τις έχουν παρακολουθήσει, μπορώ να πω ότι αυτή τη στιγμή η πιο μεγάλη πρόκληση είναι να μη βαλτώσουμε εμείς οι καλλιτέχνες και να επαναπροσδιορίζουμε διαρκώς τον ρόλο μας με το έργο. Το ότι δεν έχει προκύψει μια “ρομαντική” και εξωραϊσμένη εικόνα για τις ζωές των γυναικών αυτών στην παράσταση είναι αποτέλεσμα αγώνα με τα δικά μας στερεότυπα, ο οποίος έχει πατήσει σε μια συνεχή ανατροφοδότηση και υπενθύμιση μεταξύ μας για το τι κάνουμε και τι επιδιώκουμε να επικοινωνήσουμε.

Πληροφορίες: «Οι γριές που μαζεύουν την τσουκνίδα», έρευνα, δραματολογική επεξεργασία, σκηνοθεσία, Κωνσταντίνος Ντέλλας, παίζουν: Μιχάλης Αναγνώστου, Μανούσος Γεωργόπουλος, Πλάτωνας Γιώργος Περέλρος, Πέμπτη 23 Οκτωβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Δημοτικό Θέατρο Λευκωσίας, Μουσείου 6, Λευκωσία.

Πόση ενδυνάμωση χρειαζόμαστε καλλιτέχνες και μη;

Τον ρωτώ αν στην παράσταση μιλάει για βουβά αντικείμενα, όπως οι γυναίκες της επαρχίας, αλλά και τα άτομα της τρίτης ηλικίας. Ο Κωνσταντίνος Ντέλλας μου εξηγεί πως η σχέση του με την ανθρωπολογική προσέγγιση της λαογραφίας και το πώς μπορεί να αποτυπωθεί σκηνικά είναι εμφανής στις δουλειές του: «Αυτό που με συγκινεί όμως περισσότερο είναι η αναζήτηση του περιθωρίου μέσα σε αυτό που ονομάζουμε γενικά “παράδοση”. Είναι γνωστό ότι ένα μεγάλο μέρος αυτού που λέμε λαϊκός πολιτισμός εργαλειοποιήθηκε από το εκάστοτε καθεστώς κατά τη διάρκεια των χρόνων για τη δημιουργία μιας συλλογικής εθνικής ταυτότητας. Έτσι, ολόκληρες πτυχές της προφορικής και γραπτής παράδοσης, του υλικού πολιτισμού και της άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς, αποσιωπήθηκαν ή “μεταποιηθηκαν” για να μπορέσει να προαχθεί αυτό που θεωρούνταν εθνικά “σωστό”. Συγκεκριμένες μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης, διάλεκτοι, κοινωνικές ομάδες που δεν εξυπηρετούσαν το αφήγημα της ελληνοχριστιανικής ανδρείας και του κάλλους και της συνέχισης του αρχαιοελληνικού dna έμειναν στην αφάνεια για χρόνια. Αλλά και από την πλευρά της λαογραφικής έρευνας, στο πλαίσιο της καταγραφής των εθίμων και των

κοινωνικών δομών ενός τόπου η προσοχή για την άντληση των πληροφοριών επικεντρωνόταν για πάρα πολλά χρόνια στον ανδρικό πληθυσμό του τόπου» και μου τονίζει πως η γυναικεία κοινότητα ήταν απύσχα, ως πλέον ακατάλληλη να μιλήσει για τα δημόσια, εφόσον ο ρόλος της ήταν

«*Δεν ξέρω αν φτάνει σε κάποιο καταγγελτικό χαρακτήρα η παράσταση, ξέρω ότι προσπάθησα να μη γίνει κάτι με ανειλικρινή και αντιαισθητικό τρόπο.*»

μέσα στους τέσσερις τοίχους του σπιτιού. «Ενα μεγάλο κομμάτι προφορικής ιστορίας έμεινε για χρόνια άγνωστο, ίσως ένα μέρος χάθηκε, λόγω του ότι οι γυναίκες δεν θεωρούνταν από τους λαογράφους επαρκείς ως υποκείμενα έρευνας. Το γεγονός αυτό αντικατοπτρίζει το γενικότερο ζήτημα της έμφυλης διάστασης των κοινωνικών δομών των κοινωνιών στην εξέλιξη τους από τις παραδοσιακές έως τις σύγχρονες. Και αν συμπεριλάβουμε και τον ηλικιακό παράγοντα, θα διαπιστώσουμε ότι οι γυναίκες της τρίτης

Είναι γνωστό ότι ένα μεγάλο μέρος αυτού που λέμε λαϊκός πολιτισμός εργαλειοποιήθηκε από το εκάστοτε καθεστώς κατά τη διάρκεια των χρόνων για τη δημιουργία μιας συλλογικής εθνικής ταυτότητας.

ηλικίας αποτελούν μια κοινωνική ομάδα, περιθωριακή στη βάση της. Έχοντας απομακρυνθεί βιολογικά από αυτό που θεωρούνταν ο μοναδικός ρόλος της γυναίκας, δηλαδή τη μητρότητα, παραμένουν εγκλωβισμένες μέσα στην ιδιότητα της γιαγιάς, της πεθεράς, με συγκεκριμένες αρμοδιότητες που πάλι έχουν να κάνουν με την οικογενειακή σφαίρα».

Και για την εικόνα της ηλικιωμένης γυναίκας ο κ. Ντέλλας λέει: «Στις παραδοσιακές κοινωνίες οι ηλικιωμένες γυναίκες συχνά απαντώνται είτε ως σεβά-

σμιες φιγούρες που αποτελούν πρότυπο υπομονής και σιωπής, είτε ως γκροτέσκες μορφές στις αποκριάτικες βωμολοχικές ιστορίες όπου σαν ξεμωραμένες γριές επιζητούν να συνάψουν σεξουαλικές σχέσεις με νεότερους τους. Αυτή την πρόσληψη της ηλικιωμένης γυναίκας ως τωτέμ πέρασε και στα επόμενα χρόνια έως τις μέρες μας. Από τη χαριτωμένη γιαγιά που κάθεται ήσυχη στο κυριακάτικο τραπέζι της πυρηνικής οικογένειας στα αναγνωστικά του Δημοτικού έως τη γραφική

φιγούρα στο videoclip της Σάττι που πλέκει βελονάκι και χορεύει συρτάκι, η ηλικιωμένη γυναίκα απέχει πολύ από το να αντιμετωπιστεί ως ένα άτομο που έχει επιθυμίες, ανάγκες, επικινδυνότητα, επιλογές, που έχει λόγο».

Είναι μία παράσταση καταγγελτική ή ο μύθος κρύπτει νουν αληθείας και ο νούν νοεϊτώ, ρωτώ τον κ. Ντέλλα: «Προσπαθώντας να ανακαλέσω τις δικές μου οικείες γυναικείες φιγούρες, τις γιαγιάδες μου, την Ευγενία και την Όλγα, συνειδητοποιήσα πόσο αυτονόητα θεωρούνταν κάποια πράγματα, όπως ο τρόπος να καταφέρνουν πράγματα με πιο διακριτικούς, πλάγιους μηχανισμούς, όπως η ενδοεπικοινωνία με τις συνομήλικες γυναίκες της κοινότητάς τους μέσα από την οποία μπορούσε κάθε πληροφορία να διαχυθεί ταχύτητα, όπως τη διαχείριση των σχέσεων με το ανδρικό φύλο που πολλές φορές στηριζόταν στη σιωπή, όχι πάντα παθητική αλλά και πολλές φορές φορτισμένη με επικριτική χροιά, όπως η στήριξη οποιουδήποτε μέλους της οικογένειας ή του φιλικού περιβάλλοντος, η ετοιμοπόλεμη υποστήριξη απέναντι σε οποιοδήποτε άτομο είχε κακόβουλη συμπεριφορά απέναντι στους οικείους» και προσθέτει: «Αναλογίστηκα πόσο συνηθισμένες στα αφτιά μου ήταν οι

φράσεις “Άστα αυτά τώρα”, “Τέλος πάντων”, “Άστα να πάνε”, “Άλλες εποχές τότε, δύσκολες”, “Τι τα θες, πέρασαν αυτά. Πάνε” κάθε φορά που τις ρωτούσαν για τη ζωή τους. Ένα manual επιβίωσης που φάνηκαν όλα αυτά, ένας αγώνας να δικαιολογούν διαρκώς την ύπαρξη τους απέναντι στην απογοήτευση του ότι έτυχε να γεννηθούν γυναίκες και θέλησα να τα ξανασυναντήσω από την πλευρά μου αυτή τη φορά, από τη δική μου ιδιότητα και μέσα από τη δική μου γλώσσα. Δεν ξέρω αν φτάνει σε κάποιο καταγγελτικό χαρακτήρα η παράσταση, ξέρω ότι προσπάθησα να μη γίνει κάτι με ανειλικρινή και αντιαισθητικό τρόπο.

Όσο για τη σκέφτεται μετά από όλη αυτή τη διαδρομή του έργου, ο σκηνοθέτης λέει: «Αυτό που αναλογίζομαι μέσα από αυτήν την αρκετά μεγάλη έως τώρα διαδρομή του project σε διαφορετικές σκηνές και πλαίσια, από το Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου και το Εθνικό θέατρο του Σαράγεβο έως την πλατεία του χωριού Ηλιάς στην Καρδίτσα, όπου η παράσταση φωτίστηκε με πορτατίφ που μαζεύτηκαν από τα σπίτια των κατοίκων, είναι πόση ενδυνάμωση χρειαζόμαστε εμείς οι ίδιοι οι καλλιτέχνες μεταξύ μας, αλλά και ο καθένας προς τον εαυτό του.

Ελεγεία για τη φιλία

Μια στενή παρέα φοιτητών στο Μπέρκλεϊ έρχεται αντιμέτωπη με την απώλεια

Το βιβλίο «Μείνε αληθινός», στο οποίο ο Χουά Σου αναμετρείται με τις αναμνήσεις του από τα ανέμελα φοιτητικά χρόνια, τιμήθηκε με το βραβείο Πούλτζερ το 2023 στην κατηγορία της αυτοβιογραφίας.

Ο Χουά Σου κάνει μια βουτιά στην ανεξάρτητη σκηνή των '90s, σημαντική τομή στην ποπ κουλτούρα, που παραμένει υποφωτισμένη.

HUA HSU
Μείνε αληθινός. Ένα χρονικό ενηλικίωσης
εκδ. Οκτώ μπφρ.: Μιχάλης Μακρόπουλος, σελ. 255

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΠΟΥΓΓΑ

«Η πρώτη γενιά σκέφτεται την επιβίωση. Αυτές που ακολουθούν λένε τις ιστορίες», γράφει ο Χουά Σου αναφερόμενος στους γονείς του, οι οποίοι έφθασαν στις ΗΠΑ από την Ταϊβάν στις αρχές της δεκαετίας του 1970. Το αυτοβιογραφικό βιβλίο του Σου ξεκινάει με στιγμιότυπα από τις οικογενειακές μετακομίσεις ανά τις ΗΠΑ στην αναζήτηση καλύτερου εργασιακού περιβάλλοντος. Η μανία του πατέρα του να συλλέγει δίσκους οδήγησε και τον Χουά να τον ακολουθεί στις ιεροτελεστικές εξορμήσεις του στα δισκάδικα και σταδιακά να αποκτήσει το δικό του μουσικό γούστο. Με επίκεντρο την αγάπη του για τη μουσική, διαμορφώνει την προσωπικότητά του. Φτιάχνει ένα φανζίν γιατί πίστευε ότι έτσι θα έπαιρνε δωρεάν cd, αλλά στην πραγματικότητα το έκανε «για να βρει ομοϊδεάτες». Ταυτόχρονα, διενεργεί υποδόρια και μια «γονεοκτονία» μέσω της γλώσσας, ιδιον κάθε μετανάστη δεύτερης γενιάς: «Θα αποκτούσαμε μια δεξιοτέχνη που θα μπορούσαμε να τη χρησιμοποιήσουμε εναντίον τους. Το να κατέχουμε τη γλώσσα έμοιαζε να είναι ο μόνος

τρόπος να τους ξεπεράσουμε». Ολοκληρώνοντας τη μαθητική του ζωή ήταν πλέον ένα «αμερικανάκι» που «βαριόταν και αναζητούσε τους ανθρώπους του», τους οποίους θα επιχειρούσε να βρει στο κολέγιο. Η εγκατάστασή του στο Μπέρκλεϊ, το ιστορικό πανεπιστήμιο της δυτικής ακτής, μετέφερε τον Χουά σε έναν «κόσμο αφθονίας», με δισκάδικα, βιβλιοπωλεία και μαγαζιά με βίντατζ ρούχα. Κυρίως όμως του έδωσε τη βεβαιότητα ότι θα συναντούσε εκεί τους ομοίους του, εκείνους που ντύνονταν όπως αυτός, άκουγαν την ίδια μουσική

και είχαν τα ίδια ενδιαφέροντα. Όμως, ο καλύτερος φίλος του, ο Κεν, ήταν τελείως διαφορετικός. Του άρεσαν συγκροτήματα που ήταν στη μόδα, ντυνόταν με την καθωσπρέπει «στολή» της εποχής και ήταν δημοφιλές μέλος μιας αδελφότητας. «Την πρώτη φορά που συνάντησα τον Κεν τον αντιπάθησα», εξομολογείται. Παρ' όλα αυτά, οι δύο νέοι χτίζουν έναν ισχυρό δεσμό, υιοθετούν τις δικές τους συνήθειες και με τον καιρό αποκτούν μια βαθιά συνηγορία. Με επίκεντρο τη φιλία τους, δημιουργείται μια στενή, αξιοζήλευτη παρέα. Ξενυχτούν σε φοιτητικά πάρτι, οδηγούν για ώρες στους ακανείς αμερικανικούς δρόμους ακούγοντας μουσική –κυρίως τις επιλογές του Χουά– και βλέπουν πειραματικές ταινίες στη φοιτητική λέσχη. Μέσα από την ιστορία της παρέας, ο Σου κάνει μια βουτιά στην ανεξάρτητη σκηνή των '90s, σημαντική τομή στην ποπ κουλτούρα, η οποία παραμένει υποφωτισμένη.

Τη στιγμή που τα ανέμελα χρόνια του κολεγίου φτάνουν στο τέλος τους, και ενώ σχεδιάζουν τα επόμενα βήματά τους, συμβαίνει το γεγονός που θα αλλάξει για πάντα τη ζωή τους. Το βράδυ που ο Κεν γιορτάζει τη

Το κατάστημα πώλησης δίσκων αποτελεί για τον Χουά Σου έναν τόπο πρώιμης ενηλικίωσης και μαθητείας, όπου μενείται στα διάφορα μουσικά είδη και σφυρηλατεί το προσωπικό του γούστο.

μετακόμισή του σε νέο σπίτι, ο Χουά φεύγει νωρίς για να πάει σε ένα ρέιβ πάρτι. Υπόσχεται ότι θα επιστρέψει αλλά δεν τα καταφέρνει. Στο τέλος της βραδιάς, τρία άτομα ληστεύουν τον Κεν, την ώρα που κατεβάζει τα σκουπίδια, και τον δολοφονούν.

Το πένθος

Παράλληλα με τη διαχείριση του πένθους ο Χουά έχει να αντιμετωπίσει και τις τύψεις του. Γράφει συνεχώς – φτιάχνει ένα περίγραμμα επικήδειου, σημειώνει στιγμές που δεν θέλει να ξεχάσει και απευθύνει σκέψεις στον φίλο του που δεν πρόλαβε να τις μοιραστεί μαζί του. Ο Σου, ακόμα και στην περιγραφή του πένθους και των δύσκολων στιγμών, κρατάει τον ανάλαφρο χαρακτήρα της αφήγησης. Το βιβλίο γίνεται βαθιά συναισθηματικό, αλλά όχι μελό. Εκμεταλλευόμενος το δωρεάν εξάμηνο ψυχοθεραπείας που προσφέρεται στους μεταπτυχιακούς φοιτητές, ο Χουά αφηγείται τα γεγονότα σε μια ειδικό. Στην τελευταία τους συνεδρία την ευχαριστεί γιατί βάζοντάς τον να εξιστορήσει τη ζωή του σε ένα άχρωμο δωμάτιο τον έκανε να αισθάνεται «ολότετα γελοίος». Ηξερε τι είχε ανάγκη. «Μια μέρα θα γράψω για όλα αυτά», της είπε. Και το έκανε. «Μείνε αληθινός», ήταν η φράση που έλεγαν με τον Κεν όταν αποχωριζόταν ο ένας τον άλλον.

WINNER
BEST ACTRESS
2024

NICOLE KIDMAN

Babygirl

WRITTEN AND DIRECTED BY
HALINA REIJN

ΚΥΡΙΑΚΗ 5 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 21:00

BABYGIRL

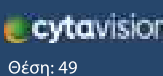
ΘΡΙΛΕΡ

Μια ισχυρή διευθύνουσα σύμβουλος βάζει σε κίνδυνο την καριέρα και την οικογένειά της όταν ξεκινά μια θεαλλώδη σχέση με τον κατά πολύ νεότερο ασκούμενό της.

Το Κανάλι Διατίθεται:

Θέση: 101

Θέση: 49

www.mesimvria.com

ΤΟ ΠΡΩΙΝΟ ΠΟΥ ΑΚΟΥΕΙ ΟΛΗ Η ΚΥΠΡΟΣ!

LOVE 100.7 FM
98.1 & 105.7

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ
06:00 – 10:00

ένα με σένα

Τάσος Τρύφωνος – Χριστίανα Αρτεμίου
Σύλια Ιωαννίδου – Γρηγόρης Αυγουστή

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΣΤΑΥΡΟΥ ΖΟΥΜΠΟΥΛΑΚΗ

Η Σίλβια Πινάλ (πρωταγωνίστρια του Μπουνιουέλ στη «Βιριδιάνα» και στον «Εξολοθρευτή Αγγελο») ενσαρκώνει τον «Διάβολο» και υποβάλλει σε πειρασμούς τον Κλαούντιο Μπρουκ στο φιλμ «Ο Σίμων της ερήμου» (1965).

Ο Συμεών Στυλίτης του Μπουνιουέλ

Η πρώτη φορά που έμαθα ότι ο Μπουνιουέλ (1900-1983) είχε γυρίσει ταινία με τίτλο «Ο Σίμων της ερήμου» ήταν από το εξώφυλλο του πρώτου τεύχους του «Σύγχρονου Κινηματογράφου» (Σεπτέμβριος 1969), του περιοδικού που μας έμαθε σινεμά στα εφηβικά και πρώτα νεανικά μας χρόνια. Όλο το εξώφυλλο το κάλυπτε μια εικόνα της ταινίας, για την οποία ωστόσο δεν γινόταν λόγος στο τεύχος. Την ίδια την ταινία την είδα μία δεκαετία αργότερα στο Παρίσι. Την ξαναείδα φρέτος το καλοκαίρι, που παίχτηκε για πολύ λίγο.

Ο «Σίμων της ερήμου» (1965), η τελευταία ταινία που γύρισε ο Μπουνιουέλ στο Μεξικό, είναι μικρής διάρκειας (42'), γιατί, σύμφωνα με τη δική του εκδοχή, αναγκάστηκε από τον παραγωγό, λόγω οικονομικών προβλημάτων, να παραλείψει το μισό σενάριο. Το έργο του Μπουνιουέλ που δühlωνε, χωρίς να θεωρεί ότι αντιφάσκει, «Δόξα τω Θεώ, είμαι άθεος» («Η τελευταία μου πνοή», μτφρ. Θάνατος Σαμαρτζής, Δώμα, 2024, σ. 247, όπου και θα παραπέμω εφεξής), είναι γεμάτο χριστιανισμό. Μια ταινία όμως για τον Άγιο Συμεών τον Στυλίτη (η μνήμη του άγεται την 1η Σεπτεμβρίου) δεν είναι και κάτι τόσο αναμενόμενο, ακόμη και από τον Μπουνιουέλ (ένα ποίημα από τον Καβάφη είναι μάλλον περισσότερο). Στην ταυτότητα της ταινίας, όπως παρουσιάζεται στη φιλμογραφία του (σ. 374), διαβάζουμε ότι βασίστηκε σε ένα θέμα του Λόρκα, αφού προηγούμενος μας έχει διηγηθεί ο ίδιος (σ. 340) ότι ο Λόρκα του είχε δώσει να διαβάσει τα «Χρυσά αναγνώσματα», γελώντας με τα περιττώματα του Συμεών πάνω στον στύλο. Στο περί ου ο λόγος βιβλίο όμως, τα «Legenda aurea» (1264) του Δομινικανού Ιακώβου του Βοραγινού, δεν γίνεται αναφορά για τον Συμεών. Ο Μπουνιουέλ δεν θυμάται καλά, αλλά όπως και να 'χει αρκούσε τόκα για αυτή του την απόφαση μια συζήτηση με τον Λόρκα, τριάντα τόσα χρόνια νωρίτερα;

Το σενάριο

Είχα πάντα την απορία σε ποιες πηγές άραγε βασίστηκε ο Μπουνιουέλ για το σενάριο; Στην ημιαυτοβιογραφία του βρίσκεται η άκρη του νήματος για την απάντηση στην απορία: στην Public Library of New York (αυτή είναι η βιβλιοθήκη της 42ης Οδού) αναζητήσε, μας λέει, ένα βιβλίο του Φεστιζιέρ, αλλά το είχε προσώρως ζητήσει άλλος αναγνώστης (σ. 340). Το βιβλίο του Α. J. Festugiére

που έψαχνε και χωρίς αμφιβολία διάβασε είναι το «Antioche païenne et chrétienne. Libanius, Chrysostome et les moines de Syrie» (Bibliothèque des Écoles Françaises d' Athènes et de Rome, De Boccard, Παρίσι 1959). Δεν ξέρω αν διάβασε και κάτι άλλο, το βιβλίο πάντως του π. Φεστιζιέρ περιείχε ό,τι του χρειαζόταν: αναλυτική παρουσίαση των τριών αρχαίων Βίων (ελληνικών και συριακού) και κυρίως μετάφραση στα γαλλικά των δύο ελληνικών, του Βίου του αυτόπτου Θεοδωρήτου Κύρου (σ. 388- 401) και του μαθητή του Αντωνίου (σ. 493-506).

Ο Μπουνιουέλ θαυμάζει τον Συμεών («την εκπληκτική προσωπικότητα του Οσίου Συμεών του Στυλίτη», σ. 340) και μένει κατά βάση πιστός στους αρχαίους Βίους, όπως τους διάβασε στον Φεστιζιέρ, ενίοτε όμως τροποποιεί ορισμένα περιστατικά τους ή προσθέτει άλλα που δεν υπάρχουν σε αυτούς, υπάρχουν όμως σε άλλους, και γενικά είναι σύμφωνα με το πνεύμα του αρχαίου μοναχισμού. Μένει πιστός όταν

Το έργο του Λουίς Μπουνιουέλ, που δühlωνε, χωρίς να θεωρεί ότι αντιφάσκει, «Δόξα τω Θεώ, είμαι άθεος», είναι γεμάτο χριστιανισμό.

αφηγείται τη μετακίνηση του Συμεών από χαμηλότερο στύλο –το βιτριολικό χιούμορ του Μπουνιουέλ βάζει έναν κληρικό να λέει ότι έμεινε εκεί 666 μέρες– σε άλλον ψηλότερο ή όταν αφηγείται την προσέλευση πλήθους πιστών κάτω από τον στύλο και τα θαύματα του αγίου (τα οποία μάλλον δεν εκτιμούν οι ευεργετηθέντες). Σύμφωνα με όλους τους αρχαίους Βίους, ο Συμεών δίδασκε τα πλήθη πάνω από τον στύλο και υπερασπιζόταν την Εκκλησία έναντι των εθνικών και των αιρετικών, όπως τον βλέπουμε να κάνει και στην ταινία. Κάτω από τον στύλο του θα ακουστούν κραυγές υπέρ ή κατά της αποκαταστάσεως, της θείας υποστάσεως, του Νεστορίου! Τροποποιεί το περιστατικό με τη μάνα του Συμεών, η οποία σύμφωνα με τους Βίους πήγε πράγματι κάτω από τον στύλο, αλλά δεν έστησε καλύβα εκεί, μα πέθανε την ίδια μέρα που έφτασε. Η άρνηση της ιεροσύνης αποτελεί κανόνα για τους αρχαίους ασκητές, ενώ η σύσταση της αποπο-

μπής του αγένειου μοναχού από το μοναστήρι ανήκει στα οριζόμενα. Το κύριο μέρος της ταινίας καταλαμβάνουν οι δαιμονικοί σαρκικοί πειρασμοί, κάτι που δεν ιστορούν οι Βίοι του Συμεών, αλλά υπάρχει σε εκατοντάδες άλλους. Ο πόλεμος των μοναχών κατά της σαρκικής απόλαυσης, κυρίως της σεξουαλικής, αποτελεί κύριο στοιχείο σύνολης της ασκητικής γραμματείας, που είναι ακριβώς μια γραμματεία μάχης.

Μεταξύ ουρανού και γης

Με πλάνα που τον δείχνουν διαρκώς μεταξύ ουρανού και γης, ο Συμεών παρουσιάζεται στην ταινία, όπως ήταν και στη ζωή του, πολύ πάνω από τα ανθρώπινα μέτρα, κρατάει όμως εδώ και τα ανθρώπινα χαρακτηριστικά: ονειρεύεται ότι ξαπλώνει στα γόνατα της μάνας του, ξεχνάει τα λόγια της προσευχής. Γενικά πάντως η ταινία αποτελεί πιστή εξιστόρηση της ζωής ενός ακραίου ερημίτη, σύμφωνα με τους Βίους του και το πνεύμα του αρχαίου αναχωρητικού μοναχισμού. Τα πράγματα παίρνουν ξαφνικά και απότομα άλλη τροπή και γίνονται αινηματικά στο τέλος της ταινίας. Η τελευταία μεταμόρφωση του πνεύματος του Κακού, με τη μορφή γυναίκας, μεταφέρει τον Σίμωνα σε ένα νάιτ κλαμπ της Νέας Υόρκης, όπου νέοι και νέες χορεύουν ξέφρενα, σε κατάσταση ντελirίου. Ο χορός λέγεται «ραδιενεργή σάρκα». Ο Σίμων παρακολουθεί ήρεμος και αμέτοχος, σχεδόν θλιμμένος, καπνίζοντας τη πίπα του και πίνοντας. Θέλει να γυρίσει πίσω στον στύλο, αλλά η γυναίκα-Σατανάς του λέει ότι δεν μπορεί να το κάνει γιατί εκεί βρίσκεται πα άλλος. Στο ευαγγελικό «ύπαγε οπίσω μου» που της λέει, εκείνη του απαντάει «ύπαγε πέραν», ultra, και ότι πρέπει να αντέξει έως το τέλος. Ο άγιος, αυτός που δεν ξέρει τη διάκριση ανάμεσα στο εμόν και το σον, δεν έχει άραγε θέση στον σύγχρονο κόσμο, είναι εντελώς ανήμπορος να συναντηθεί και να αναμετρηθεί μαζί του, και το μόνο που του απομένει είναι να μην ταυτίζεται πλήρως με αυτόν και να τον παρατηρεί αμέτοχος; Ο άγιος είναι αναγκαστικά φυγόκοσμος; Μήπως έχει δικίο το Πνεύμα του κακού ότι ο άγιος πρέπει να προχωρήσει πέραν και να αντέξει; Πέραν, προς τα πού; Και τι είναι αυτό που πρέπει να αντέξει; Σοβαρά ερωτήματα, στα οποία το βασιστικό τέλος της ταινίας δεν μας επιτρέπει να δώσουμε σίγουρες απαντήσεις. Τόσο το καλύτερο.

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Επιμέλεια:
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ

ΠΕΤΡΟΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
«Εισβολή: 1570»
εκδ. Εν Τύποις,
Λευκωσία 2025, σελ. 407

Ο Πέτρος Παπαδόπουλος με αφορμή την εισβολή των Οθωμανών στην Κύπρο το 1570 υφαίνει μία μυθιστορηματική ιστορία που ακουμπά πραγματικά γεγονότα και τόπους. Η Κύπρος του 16ου αιώνα, η Αρμόκωστος των πολλών πολιτισμών, οι θρησκευτικές έριδες, και οι αγώνες για την αντιμετώπιση του εχθρού περνάει μέσα από τις σελίδες του μυθιστορήματος του Παπαδόπουλου, δίνοντας μια εικόνα εποχών δύσκολων που εν πολλοίς όρισαν την τύχη του νησιού. Ο συγγραφέας μέσω των περιπετειών των ηρώων του, αναδεικνύει ζητήματα όπως είναι η λήψη αποφάσεων από απλούς ανθρώπους, που όμως η μοίρα τους ορίζεται από τους ισχυρούς και τα συμφέροντά τους, αλλά και πώς ορίζεται η συντροφικότητα και το γενικό συμφέρον. Αυτό είναι το δεύτερο ιστορικό του μυθιστορήμα, το πρώτο ήταν το «Ματωμένα Όνειρα», με θέμα την τουρκική εισβολή του 1974, το οποίο συνέγραψε σε ηλικία 16 ετών. Πλέον σε πιο ώριμη ηλικία ο Παπαδόπουλος επιστρέφει με την «Εισβολή 1570», και θα είχε ενδιαφέρον να δούμε αν αυτή η επιστροφή χρονικά στη θεματική, αποτελεί μία νέα αρχή στην αντιμετώπιση του ιστορικού μυθιστορήματος.

Το βιβλίο «ΕΙΣΒΟΛΗ 1570» του Πέτρου Παπαδόπουλου θα παρουσιαστεί στις 8 Οκτωβρίου, ώρα 7:00 μ.μ. στην αίθουσα «Ανδρέας Παρσαλίδης» του Πολιτιστικού Ιδρύματος Τραπεζικής Κύπρου, Φανερωμένης 96-90, Παλιά Λευκωσία.

500 ΛΕΞΕΙΣ

με τον

ΧΡΗΣΤΟ ΜΑΡΚΟΓΙΑΝΝΑΚΗ

Ο Χρήστος Μαρκογιαννάκης σπούδασε Νομική και Εγκληματολογία. Είναι συγγραφέας μυθοπλασίας και criminartistic δοκιμίων. Βραβευμένος με το Prix Méditerranéenne αστυνομικού μυθιστορήματος, προσφάτως του απονεμήθηκε από το γαλλικό υπουργείο Πολιτισμού ο τίτλος του Ιππότη του Τάγματος των Τεχνών και των Γραμμάτων. Ζει στο Παρίσι. Το «Ομέρο, ο κρυφός γιος» κυκλοφορεί στα ελληνικά από τις εκδόσεις Ψυχογιός.

Επιμέλεια: **ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΣΚΑΡΑΚΗ**

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Τη νουβέλα «The Gentleman from Peru» του André Aciman, το «Secret of Secrets» του Dan Brown και τον κατάλογο της παλαιότερης ομώνυμης έκθεσης στο Musée de la Vie romantique στο Παρίσι, «Visages de l'effroi. Violence et fantastique de David à Delacroix».

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Σύμφωνα με τον Λόρενς Ντάρελ, στο βιβλίο του για τα ελληνικά νησιά, η Κλεοπάτρα και ο Μάρκος Αντώνιος την παραμονή της ναυμαχίας στο Ακτίο, το 31 π.Χ., ενάντια στον Οκταβιανό, διοργάνωσαν γλέντι στους Παζούς. Γιόρταζαν προκαταβολικά μια νίκη που, τελικά, δεν ήλθε ποτέ.

Βρήκατε ποτέ τον μπελά σας επειδή διαβάσατε ένα βιβλίο;
Ευτυχώς μεγάλωσα και ζω σε περιβάλλοντα όπου κανένα βιβλίο δεν μου προκάλεσε μπελάδες.

Περιγράψτε την ιδανική αναγνωστική συνθήκη.
Η ίδια ακριβώς όπως και για τη συγγραφή: κλασική μουσική στα ακουστικά (για να πνίγω τους ήχους της καθημερινότητας), καφέ και κάτι γλυκό να τσιμπολογάω.

Υπάρχουν κάποια είδη λογοτεχνίας που προτιμάτε και άλλα που αποφεύγετε;
Διαβάζω τα πάντα για απόλαυση, αλλά και ως κομμάτι έρευνας για τη συγγραφή, όχι μόνο λογοτεχνία αλλά και δοκίμια, βιογραφίες, επιστημονικά εγχειρίδια κ.λπ. Αγαπώ την καλή αστυνομική λογοτεχνία (ω τι έκπληξη!), αυτή που αναζητά το ποιος και κυρίως αναλύει το γιατί, αλλά και το ιστορικό μυθιστορήμα. Εως τώρα δεν έχει τύχει (δεν έχω αναζητήσει μάλλον) να διαβάσω romance και dark romance, που ξέρω πως είναι πολύ αγαπητά ιδιαίτερα σε νεότερες ηλικίες.

Τι είναι αυτό που σας συγκινεί περισσότερο σε ένα βιβλίο;
Γενικά είμαι ευσυγκίνητος (έκλει-

σε το «The Gentleman from Peru» με δάκρυα στα μάτια.) Ο,τι έχει να κάνει με πρωταγωνιστές που αναζητούν κάτι (συνήθως τον εαυτό τους), που επιμένουν και υπομένουν τα πάντα για να φτάσουν στην όποια κάθαρση, με συγκινούν ιδιαίτερα.

Υπάρχει κάποιο αγαπημένο βιβλίο που θα θέλατε να γίνει ταινία;
Τα αγαπημένα μου βιβλία σπάνια έχουν γίνει και αγαπημένες ταινίες. Εξάίρεση αποτελούν «Ο Δράκουλας» του Κόπολα, η «Ρεβέκα» του Χίτσκοκ και το «Εγκλημα στον Νείλο» (1978) του Γκίερμιν. Προτιμώ, λοιπόν, να σκηνοθετώ μόνος τ' αγαπημένα μου βιβλία στο πανί του μυαλού μου.

Πώς προέκυψε η ιδέα της ιστορίας στο βιβλίο «Ομέρο, ο κρυφός γιος»;
Θέλησα να γράψω μια εναλλακτική ιστορία, προσφέροντας στη Μαρία Κάλλας αυτό για το οποίο η ίδια έλεγε ότι θα θυσίαζε την καριέρα της: ένα παιδί. Εχοντας διαβάσει τη θεωρία του Γκατζογιάννη πως είχε αποκτήσει έναν γιο, που πέθανε αμέσως μετά τη γέννα του, στην αρχή της σχέσης της με τον Ονάσι (θεωρία που αμφισβητείται από την πλειονότητα των βιογράφων) αποφάσισα να δώσω σάρκα και οστά στον Ομέρο, ο οποίος μας διηγείται την ιστορία του. Μια ιστορία που, παρά την αρχική μου επιθυμία, δεν είναι χαρούμενη. Πρόκειται για μια εμμονική αναζήτηση ριζών, ταυτότητας, της αίσθησης του ανήκειν, για μια μάχη μεταξύ πεπρωμένου και επιλογών, ένα υβρίδιο αρχαίας τραγωδίας και νουάρ.

Ποια είναι τα μηνύματα που μεταφέρει η ιστορία του Ομέρο στους αναγνώστες;
Δεν επιδιώκω να μεταφέρω μηνύματα. Το «Ομέρο» θέτει ερωτήματα και οι αναγνώστες καλούνται να βρουν τις δικές τους απαντήσεις, να εξαγάγουν τα δικά τους συμπεράσματα. Είναι το DNA ή το περιβάλλον που μας διαμορφώνει; Υπάρχει πραγματικά η ελεύθερη βούληση και έως ποιο σημείο; Η αλήθεια φέρνει πάντα λύτρωση ή αποτελεί κάποιες φορές πηγή μεγαλύτερων δυστυχιών;

Η παρέα του «Παρά πέντε» ήταν -και παραμένει- εξαιρετικά δημοφιλής σε όλες τις ηλικίες τηλεθεατών, ακόμη και σε εκείνους που τη γνώρισαν σε κάποια από τις αμέτρητες επαναλήψεις της σειράς. Για παράδειγμα, το «Φιλί φιλί με λυτρώνεις» που έλεγε η «Αμαλία» - Ζέτα Μακρυπούλια (δεξιά) τραγουδιέται ακόμα από νέους στο Διαδίκτυο κι ας μην κυκλοφόρησε ποτέ σε άλμπουμ ή ψηφιακή πλατφόρμα.

Του ΠΑΝΤΕΛΗ ΤΣΟΜΠΑΝΗ

Δευτέρα 26/9/2005. Λίγο πριν από τις δέκα το βράδυ, πατήσαμε το «4» στο τηλεκοντρόλ μας και στη μικρή οθόνη εμφανίστηκαν πέντε ετερόκλητοι άνθρωποι, τρεις γυναίκες και δύο άνδρες, οι οποίοι ήταν δεμένοι χειροπόδαρα στις σιδηροδρομικές γραμμές, φωνάζοντας «βοήθεια», μήπως και τους γλιτώσει κάποιος στο παρά πέντε από το τρένο που ερχόταν καταπάνω τους. Για εκατομμύρια τηλεθεατές, το βράδυ της Δευτέρας ήταν το εβδομαδιαίο ραντεβού με την τηλεοπτική παρέα της σειράς «Στο παρά πέντε» του Γιώργου Καπουτζίδη, η οποία έμελλε να γράψει ιστορία στην ελληνική τηλεόραση στις δύο σεζόν που προβλήθηκε (2005-2007) και να αφήσει ένα ανεξίτηλο σημάδι στην ελληνική ποπ κουλτούρα, το οποίο, είκοσι χρόνια μετά την προβολή της, δεν λείει να ξεθωριάσει.

Υψηλές πτήσεις

Η Ντάλια (Σμαράγδα Καρύδη), η Ζουμπουλία (Ελισάβετ Κωνσταντινίδου), ο Φώτης (Αργύρης Αγγέλου), η Αγγέλα (Αγγελική Λάμπρη) και ο Σπύρος (Γιώργος Καπουτζίδης) βρέθηκαν τη λάθος ώρα στο λάθος μέρος και έγιναν μάρτυρες της δολοφονίας ενός πρώην υπουργού μέσα σε ένα ασανσέρ. Στα 49 επεισόδια της σειράς, οι πέντε ήρωες και το σύμπαν των οικείων προσώπων που τους πλαισίωναν, με τη βοήθεια της Αμαλίας (Ζέτα Μακρυπούλια), μιας αγγελικής μορφής που εμφανιζόταν σαν από μηχανής θεός στις δύσκολες καταστάσεις, θα προσπαθούσαν να διαλευκάνουν τόσο αυτή την υπόθεση όσο και την αντιστοιχία μιας γυναικοκτονίας που συνέβη στη Θεσσαλονίκη τη δεκαετία του '70, με τους διώκτες τους να παραμονεύουν σε κάθε βήμα.

Πέρα όμως από το μυστήριο και τη δράση, η ατακαδόρικη ρέντα, η οποία εναλλασσόταν με δραματικές σκηνές και το πάντρεμα ρεαλισμού - σουρεαλισμού σε χαρακτηρισκές και καταστάσεις ήταν βασικά συστατικά της επιτυχίας του «Παρά πέντε», το οποίο σημείωσε υψηλές πτήσεις στους πίνακες τηλεθέας. Ενδεικτικά, από τα εορταστικά επεισόδια της πρώτης σεζόν μέχρι το τελευταίο επεισόδιο στις 18 Ιουνίου του 2007, οι δείκτες δεν έπεσαν ποτέ κάτω από το 42,9%. Μάλιστα, το τελευταίο επεισόδιο σημείωσε τηλεθέαση 66%, ποσοστό που συναντάμε κυρίως σε βραδιές τελικών Eurobasket και τα Σάββατα της Eurovision.

Είκοσι χρόνια μετά, οι επαναλήψεις του «Παρά πέντε» μπορεί να καλύπτουν τα κενά στο πρόγραμμα του Mega και να μη σημειώνουν τα ίδια νούμερα με την περίοδο προβολής, αλλά καταφέρνουν να ξεπερνούν σε τηλεθέαση τα νέα τηλεοπτικά προϊόντα των υπολοίπων σταθμών. Για τη γενιά Z, όμως, η οποία έχει γυρίσει προ πολλού την πλάτη της στην τηλεόραση, η επιτυχία δεν προσμετρά-

ται με τα νούμερα τηλεθέας, αλλά με την επίδραση που έχει στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και στην καθημερινότητα.

Με ένα απλό σκρολόρισμα στο TikTok, εμφανίζονται βίντεο από τη συναυλία της Άννας Βίσση στο Καλλιμάρμαρο, τα οποία συνοδεύονται από την ερώτηση «Η Βίσση πόσο είναι;», παρμένη από το σύμπαν της σειράς. Στο τελευταίο live της, η δημοφιλής στη γενιά Z youtuber και τραγουδίστρια Χρυσίδα Γκαγκούτη ερμηνεύει το «Φιλί Φιλί με λυτρώνεις», ένα τσιφτετέλι που ακούσαμε για πρώτη φορά στη σειρά από τη Ζέτα Μακρυπούλια με το χαρακτηριστικό «νι» και «λι» που συνόδευε τον ρόλο της. Το τραγούδι γράφτηκε αποκλειστικά για τη σειρά και δεν κυκλοφόρησε ποτέ σε καμία πλατφόρμα αναπαραγωγής, προκαλώντας παροξυσμό στα σχόλια. Βέβαια, μία από τις διαχρονικές τάσεις στο TikTok είναι ο συνδυασμός στιγμιότυπων από την καθημερινή ζωή και την επικαιρότητα με πλήθος από ατάκες που ακούγονται στη σειρά, les και μια ολόκληρη γενιά (και όχι μόνο) σκέφτεται μόνο με «Παρά πέντε».

Ο εμπνευστής του λογαριασμού «Σκέφτεσαι μόνο με Παρά Πέντε» στο TikTok ξεκίνησε τον Ιούλιο να δημιουργεί περιεχόμενο βάσει της σειράς. «Ως φανατικός της σειράς,

βλέπω πράγματα και σχολιάζω αυθόρμητα μέσα από τα επεισόδια. Η σειρά είναι τόσο διαχρονική που μπορεί κάποιος να τη δει για πρώτη φορά και να αντιληφθεί αμέσως το αστείο κομμάτι της. Νομίζω ότι και αυτός είναι ένας από τους λόγους που η σειρά δένει με τα πάντα. Ο τρόπος που ενώνονται τα γεγονότα της πλοκής με τις ατάκες και το πώς παρουσιάζονται είναι λόγοι που αυτή η σειρά αγαπιέται από όλους», αναφέρει ο νεαρός

διαχειριστής του λογαριασμού, ο οποίος επιθυμεί να διατηρήσει την ιντερνετική ανωνυμία του.

«Το γεγονός της εβδομάδας»

Η διατροφολόγος Αναστασία Τσιοτίκα φοιτούσε στη Γ' Δημοτικού όταν πρωτοπροβλήθηκε η σειρά, με το «Παρά πέντε» να σημαδεύει την παιδική της ηλικία. Τότε ήταν οκτώ ετών. «Ήταν

το γεγονός της εβδομάδας. Κάθε Δευτέρα περιμέναμε πώς και πώς να δούμε το επεισόδιο, ώστε την Τρίτη το πρωί, στο προαύλιο, να συζητήσουμε τις εξελίξεις με τους φίλους και τις δασκάλες μας και να μοιραστούμε όσες ατάκες θυμόμασταν από κάθε επεισόδιο. Η σειρά ήταν το σημείο επαφής που είχαμε με όλες τις γενιές. Κάποια στιγμή κάναμε και αυτοσχέδια σκετσάκια με αυτές. Όλα αυτά μας έκαναν να δενόμαστε και σαν παρέα, όπως αυτή που βλέπαμε στην οθόνη και μας κρατούσε συντροφιά», θυμάται. Την ώρα που συνομιλούμε, ενσωματώνει πολλές από τις ατάκες στην κουβέντα, γεγονός που μας κάνει να ξεκαρδιζόμαστε στα γέλια. Τη ρωτάω αν αυτό συμβαίνει και με άλλες σειρές της ελληνικής τηλεόρασης, κυρίως με αυτές των τελευταίων χρόνων. «Δεν νομίζω ότι δένεται κανείς με μια σειρά όπως παλιά, κυρίως λόγω της πίεσης της καθημερινότητας. Επιστρέφω στο «Πα-

ρά πέντε» όταν είμαι πιεσμένη και θέλω να νιώσω ότι κάποιοι τηλεοπτικοί ήρωες μου κρατούν συντροφιά και με κάνουν να νιώθω ασφάλεια και οικειότητα».

Η καθηγήτρια Αγγλικών Αθηνά Βρεττού ανήκει σε διαφορετική γενιά, ωστόσο το «Παρά πέντε» παραμένει από τις σειρές που έχουν χαραχτεί στη μνήμη της. «Είχε αγνό χιούμορ, εύληπτο, κα-

τανοντό απ' όλες τις ηλικίες. Μπορούσε να γελάσει ο οποιοσδήποτε, από τα άτομα της τρίτης ηλικίας μέχρι και τα παιδιά. Δεν ήταν μια σειρά με βωμολοχίες και πολλά υπονοούμενα, αλλά περισσότερο με βαθιά νοήματα. Δηλαδή, ακόμα και το «κόβεται το σεξ;» της Θεοπούλας (Εφη Παπαθεοδώρου) είχε μια αγαθότητα μέσα του, επειδή έβγαινε από το στόμα μιας ηλικιωμένης. Γενικά, ο τρόπος που η σειρά προσέγγισε την τρίτη ηλικία με τις δύο γιαγιάδες έδωσε μια άλλη διάσταση στη σχέση που έχουμε με τους γονείς μας και τους παππούδες μας», επισημαίνει.

Ισχύς εν τη ενώσει

Σε συνεντεύξεις του εκείνη την εποχή, ο Γιώργος Καπουτζίδης ανέφερε πως στόχος του ήταν να δημιουργήσει μια σειρά που θα ενώνει όλους τους ανθρώπους γύρω από μια τηλεόραση. Τα συστατικά του «Παρά πέντε» δημιουργήσαν ένα τέλειο μείγμα για να ωθήσει αυτό το ετερόκλητο κοινό να δίνει ραντεβού κάθε Δευτέρα βράδυ και να συντονιστεί στην προσπάθεια των ηρώων για την απόδοση δικαιοσύνης μέσα από την κωμωδία. Κι όπως οι χαρακτήρες έβρισκαν τρόπους να ενώσουν τις δυνάμεις τους, έτσι και οι θεατές αναγνώριζαν τον εαυτό τους σε αυτή τη σύμπραξη, μοιραζόμενοι την ίδια ανάγκη για δικαιοσύνη και ελπίδα μέσα από το γέλιο. «Ετερόκλητοι οι ήρωες, ετερόκλητο και το κοινό. Με αυτόν τον τρόπο, η δυνατότητα σύνδεσης του κοινού με τη σειρά απλώνεται, ενώ το χαρακτηριστικό του «ισχύς εν τη ενώσει» σε ένα σύστημα που είναι πολύ ανώτερό τους δίνει την υπόσχεση ότι μαζί είμαστε δυνατόι μέσα από μια ελαφράδα. Ο τόνος και το είδος της κωμωδίας επιτρέπει την ανάταση και υπενθυμίζει ότι μέσα από το δέσιμο των ηρώων υπάρχει μια ελπίδα για την αλλαγή», σχολιάζει η Ιωάννα Βώβου, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο Τμήμα Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού του Παντείου Πανεπιστημίου, η οποία έχει θίξει ακαδημαϊκά την περίπτωση του «Παρά πέντε».

Είκοσι χρόνια μετά, ο τυφώνας «Παρά πέντε» όχι μόνο δεν έχει κοπάσει, αλλά παραμένει ακόμα δυνατός μέσα από τις συζητήσεις, τα αστεία και όλες τις αναφορές που μπαίνουν αυθόρμητα στην καθημερινότητα. Μπορεί να πέρασαν δύο δεκαετίες από την πρεμιέρα της σειράς, αλλά δεν πάλιωσε ούτε στο ελάχιστο, γεφυρώνοντας γενιές και γενιές και αφήνοντας πίσω της κάτι πολύ σπάνιο: την αίσθηση ότι, έστω και για λίγο, όλοι μπορούμε να βρεθούμε με τους φίλους μας γύρω από την ίδια οθόνη, να γελάσουμε με ατάκες και ιστορίες, όπως έκαναν οι πέντε ήρωες, κάτω από το δέντρο, σε εκείνο το χριστουγεννιάτικο επεισόδιο της 2ης σεζόν, και να τις κλείνουμε όπως η Ντάλια: «Εγώ βάζω δέκα. Μου άρρεσε πάρα πολύ, ήταν πολύ συγκινητικό».

«Κόβεται το σεξ;»

«Είχε αγνό χιούμορ, κατανοντό απ' όλες τις ηλικίες, από τα άτομα της τρίτης ηλικίας μέχρι και τα παιδιά. Δεν ήταν μια σειρά με βωμολοχίες και υπονοούμενα. Ακόμα και το «κόβεται το σεξ;» της Θεοπούλας είχε μια αγαθότητα μέσα του».

«Φιλί φιλί με λυτρώνεις»

Στο τελευταίο live της, η δημοφιλής στη γενιά Z youtuber και τραγουδίστρια Χρυσίδα Γκαγκούτη ερμηνεύει το «Φιλί φιλί με λυτρώνεις», που ακούσαμε στη σειρά από τη Ζέτα Μακρυπούλια με το χαρακτηριστικό «νι» και «λι».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Του ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ

Σοβαροφανές προσωπείο

Στη θεατρική μεταφορά του μυθιστορήματος, ο σκηνογράφος θα χρησιμοποιήσει μανόλιες. Η μισερή σκιά του φυτού, που ενδημεί στην αυλή του πετρόκτιστου αρχοντικού, στην κωμόπολη όπου έχει βρει καταφύγιο ο ογδοντάχρονος θεατρικός κριτικός Λάμπρος Αρνής, θα αναδείξει την «υπενθύμιση πως η απόλυτη προστασία δεν προσφέρεται, μιας και μήτε υπάρχει». «Αυτό, στα χέρια του οποίου βρισκόμαστε, είναι η μη προστασία» (μτφρ. Α. Βαχλιώτης, Πόλις, 2013) δηλώνει ο Μίκι Σάμπαθ, στο εμβληματικό έργο του Φίλιπ Ροθ.

Το μυθιστόρημα του Μάνου Κοντολέων συνδιαλέγεται όμως, πρωτίστως, με τη «Φαίδρα» του Ρακίνα. Ο Αρνής, ως άλλος Θησέας, αναμετρείται με το γήρας και τη μνήμη. Στην πορεία θα κάνει την εμφάνισή του και ο Ιππόλυτος του έργου, ο Πασκάλ, γιος του Αρνή από έναν έρωτα της νιότης του, την ύπαρξη του οποίου αγνοούσε. Η Αντρίνα Αρνή, η κατά σάραντα χρόνια νεότερη σύζυγός του, θα παίξει, ούσα ηθοποιός, κυριολεκτικά και μεταφορικά, τον ρόλο της Φαίδρας.

Μελοδραματισμοί

Η αφετηρία του βιβλίου είναι ομολογουμένως γοητευτική: η απόσυρση του καταξιωμένου κριτικού σκιαγραφείται

όχι απλώς ως βιολογική φθορά, αλλά ως πάλη απέναντι στις αναπόδραστες μεταμορφώσεις τέχνης και ζωής. Ωστόσο, η αφήγηση γρήγορα διολισθαίνει στον μελοδραματισμό. Αντί να πειθαρχήσει στο υλικό του, ο συγγραφέας εγκλωβίζεται σε μια λυρική αυταπάτη. Το συναίσθημα κυριεύει τον ρυθμό, υποσκάπτοντας σε ένα δεύτερο επίπεδο και την αξιοπιστία του εγνωσμένου κύρους ήρωα. Το κείμενο στερείται έτσι τη δύναμη της ειρωνείας, που θα υπογράμιζε την απόσταση ανάμεσα στο είναι και στο φαίνεσθαι του βίου.

«Ο Λάμπρος Αρνής τις μέρες με έντονη ομίχλη θα επιχειρεί να μεταφέρει στη γαλλική γλώσσα στίχους του Καρούζου». Όπως και «άσκοπα περπατώντας ανάμεσα στους δρόμους της αριστερής όχθης και καπνίζοντας Gitanes στα μπιστρό, αναζητώντας συνεχώς νέες υπόγειες διαδρομές του μετρό». Ή ακόμη: «Αναζητώντας παλιές εκδόσεις στα κιόσκια εκεί στις όχθες του Σηκουάνα». Και ποιος δεν θα ζήλευε έναν Μάλτε Λάουριντς Μπρίγκε για το δεύτερο μισό του 20ού αιώνα.

Η «παριζιάνικη αύρα», το «μπλε μπερεδάκι» που γίνεται «πάντα μονόχρωμη τραγιάσκα», οι αναφορές στον Ταρκόφσκι και στη «γοητεία της ανέμελης επιμόρφωσης»

Στο «Κόντρα ρόλος», ο συγγραφέας εγκλωβίζεται σε μια λυρική αυταπάτη. Το συναίσθημα κυριεύει τον ρυθμό, υποσκάπτοντας σε ένα δεύτερο επίπεδο και την αξιοπιστία του εγνωσμένου κύρους ήρωα.

των θερινών σινεμά, μετά την επιστροφή στην Αθήνα. Επιφανειακές πινελιές που προσδίδουν στον ήρωα επίπλαστο πολιτισμικό κύρος αντί στιβαρότητα χαρακτήρα.

Αντίστοιχα, οι λυρικές εξάρσεις («η σκιά μου θα είναι το μόνο από μένα που θα μείνει») ή οι σπαραξικάρδιες αποκηρύξεις της παλιάς ερωμένης του Αρνή («γιατί δεν ήθελα να ακούσω ποτέ πια το Ne me quitte pas σε γωνιές του Παρισιού...») επιτείνουν το μελοδραματικό βάρος, αμαυρώνοντας το όποιο ουσιαστικό εσωτερικό δράμα αφήνουν να φανεί κάποια εύτακτα διαλογικά σημεία. Το αποτέλεσμα είναι ένα κείμενο ασύμμετρο, που δύσκολα αντέχει δεύτερη ανάγνωση. Οι εικόνες μοιάζουν παράταιρες, δάνειες· η σύνθεση υποβιβάζεται σε παραλλαγή γνώριμων μοτιβών.

Το μυθιστόρημα παγιδεύεται σε ένα σοβαροφανές προσωπείο. Ο Κοντολέων επιχειρεί να παρουσιάσει έναν ώριμο ήρωα με υπαρξιακές αγωνίες που συναντά κανείς σε αντίστοιχους πρωταγωνιστές του Ροθ. Όμως, αντί να ψηλαφήσει το κωμικό που στοιχειοθετεί την τραγωδία προτάσσει έναν κίβδηλο στωικισμό, διάστικτο από αποφθέγματα του συρμού: «Παγίδα για το σώμα της νεότητας ο έρωτας· παγίδα για το σώμα

του γήρατος ο θάνατος». Ο Αρνής καταλήγει κωλό αντίγραφο, νόθα ατομικότητα, και το έργο συρρικνώνεται σε μια διεκπεραιωτική προφάνεια του ορατού· στην πράξη, διαβάζεται σαν ήδη χιλιοειπωμένο.

Κορύφωση και κατάρρευση

Το «Κόντρα ρόλος» είναι το κατεξοχήν έργο που θα κέρδιζε τα μάλα εάν ισορροπούσε ανάμεσα στη στοχαστικότητα και στην εξιλεωτική σαγήνη του ιλαροτραγικού. Δυστυχώς, η μειλίχια αισθηματικότητα ακυρώνει κάθε ίχνος του αναγκαίου για τον συγκεκριμένο μύθο αυτοσαρκασμού. Μετά τη μέση, όταν η πλοκή πλησιάζει την κορύφωσή της, οι χονδροειδείς προοικονομίες του έρωτα της Αντρίνας για τον Πασκάλ, όπως και η άκαιρη επιλογή «ο ερμηνευτής να γίνει υποχείριο του ερμηνευόμενου» –η μοιχαλίδα ερωτοτροπεί με ατάκες της Φαίδρας–, δυναμιτίζουν και τα τελευταία υποστυλώματα μυθοπλαστικής συνέπειας. Αντί για μια δοκίμη αναμέτρηση με το γήρας, τον έρωτα και την τέχνη, ο αναγνώστης βρίσκεται αντιμέτωπος με μια ψιμυθιωμένη κατασκευή. Και αυτό, τελικά, είναι το μεγαλύτερο μειονέκτημα ενός έργου που αποπειράται να μιλήσει για την αυλαία της ζωής, αλλά δεν καταφέρνει να την υψώσει πέρα από το προσωπείο της.

ΑΠΟ 1η
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

—

ΤΟ ΣΕΡΒΙΣ
ΣΤΟ ΓΗΠΕΔΟ
ΣΥΝΑΝΤΑ
ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΗ
ΓΕΥΣΗ
& ΤΑ ΔΡΟΣΙΣΤΙΚΑ
COCKTAILS

—

MASTERS
tennis academy

ΠΑΛΑΙΑ ΕΛΙΑ

EUROBANK
MASTERS
TENNIS ACADEMY

EUROBANK LEXUS perrier McDonald's cablenews Electrolux NICOTIA PIZZA HUT TRAPPIST ecomm

ΑΘΛΗΤΙΚΑ
ΜΕ ΑΠΟΨΗ

ΣΠΟΡ FM
95.0
ΑΥΤΟ ΑΚΟΥΣ!

ΜΟΥΣΙΚΗ

Του ΝΙΚΟΥ Α. ΔΟΝΤΑ

Με εφ'όδιο την τέχνη του ρομαντικού μπελκάντο, η Ελεονόρα Μπουράτο ερμηνεύει μια Τόσκα δραματικά πειστική και μουσικά ευγενή.

ACQUERMA DI SANTA CECILIA / MUSA

Μια πειστική Τόσκα
χωρίς εκπτώσεις

Η όπερα είναι σκηνική τέχνη. Επομένως, εύλογα τις τελευταίες δεκαετίες οι εκδόσεις dvd αντικατέστησαν τις ηχογραφήσεις δίσκων. Ενδιαφέρουσες σκηνοθετικές αναγνώσεις με οπτικά πειστικούς πρωταγωνιστές έχουν ανανεώσει το ενδιαφέρον για τα έργα και έχουν προσελκύσει νέο κοινό. Παράλληλα, έχουν αυξηθεί εκείνους που κρίνουν κυρίως με βάση όσα βλέπουν, παρά με γνώμονα όσα ακούν. Ωστόσο, η όπερα είναι θέατρο μέσω της μουσικής: μέσα από αυτήν πλάθει κάθε συνθέτης τους χαρακτήρες του και αποδίδει τις καταστάσεις.

Ο Πουτσίνι είναι κατεξοχήν θεατρικός συνθέτης. Ενδιαφέρεται για το τάιμινγκ και τη δράση, ξέρει σε ποιο σημείο να ρίξει την αυλαία. Η «Τόσκα», ένα θρίλερ με έντονη δράση, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα και δεν είναι παράλογο που τις τελευταίες δεκαετίες συχνά έχει

προσφέρει έναν παλαιάς κοπής Μάριο Καβαρντόσι, εραστή και επαναστάτη, με άνετες ψηλές νότες και γοητευτικά γενναϊόδωρο τραγούδι. Και οι δύο διαμορφώνουν πειστικούς χαρακτήρες μέσα από το τραγούδι τους. Μέχρις εδώ όλα καλά, ίσως και αναμενόμενα.

«Αδάμαστη» φωνή

Εκπληξη αποτελεί η ερμηνεία του κεντρικού ρόλου, η Ιταλίδα ψήφικος Ελεονόρα Μπουράτο. Δεν είναι νέα στον χώρο, αλλά η αλλαγή ρεπερτορίου που επιχειρεί τα τελευταία χρόνια στρέφει μόλις τώρα τους προβολείς πάνω της. Αυτό που διαθέτει, δηλαδή μια δραματική φωνή με ευελιξία, είναι δώρο σπάνιο αλλά ελάχιστα εμπορικό. Μέχρι σήμερα, με το σκούρο ηχοχρώμα και το φλογερό ταμπεραμέντο της ερμήνευε κυρίως ρόλους ρομαντικού μπελκάντο σε όπερες των Ροσσίνι, Ντονιτσέτι και Βέρντι. Ο πρόσφατος δίσκος της με τον ταιριαστό τίτλο «Indomita» (Αδάμαστη) αποτυπώνει την τέχνη της σε αυτό το ρεπερτόριο με τρόπο που καθηλώνει.

Ωστόσο, κοινό και θέατρα ζητούν Πουτσίνι και η Μπουράτο κάνει τα τελευταία χρόνια με επιτυχία τη στροφή. Μπατερφλάι σε Παρίσι, Βερόλινο, Νέα Υόρκη και στο πλουτοκρατικό Μπάντεν-Μπάντεν, Τόσκα στη Ρώμη και στο Μόναχο. Η ισχυρή, σκούρα φωνή δείχνει να αντέχει. Ωραία, ομοιογενής και άνετη σε όλη της την έκταση, έχει ισχυρές ψηλές νότες και ηχηρές χαμηλές. Κληρονομιά από το ρομαντικό μπελκάντο και δυσεύρετο στοιχείο στον Πουτσίνι είναι η ηρωφαία με την οποία τραγουδά, όπως φαίνεται χαρακτηριστικά στο ντουέτο με τον αγαπημένο της Μάριο στην α' πράξη και στη διάσημη άρια «Έζησα για την τέχνη» στη β' πράξη. Με δυο λόγια, είναι μια Τόσκα που δεν καταφεύγει σε εύκολους θεατρινισμούς αλλά αποδίδει τον ρόλο και τα συναισθήματά του μέσα από τη μουσική, χωρίς εκπτώσεις.

Σε αυτό ακριβώς βρίσκεται απόλυτο σύμμαχο τον Ντάνιελ Χάρντιγκ, επικεφαλής της Ορχήστρας και της Χορωδίας της Εθνικής Ακαδημίας της Αγίας Καικιλίας. Η ερμηνεία του, περισσότερο συμφωνική παρά θεατρική, αποφεύγει τα εφέ και αναδεικνύει τις αρετές της μουσικής του Πουτσίνι, ενώ ταυτόχρονα στηρίζει τους ερμηνευτές. Συνολικά, μια ηχογράφηση για όσους ακόμα ακούν με τα αυτιά, όχι με τα μάτια.

The Smashing Machine:
Η καρδιά ενός μαχητή

★★★★

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2025), 123΄

Σκηνοθεσία: Μπένι Σάφντι

Ερμηνείες: Ντουέιν Τζόνσον, Έμιλι Μπλαντ

★ κακό
★★ μέτριο
★★★ καλό
★★★★ πολύ καλό
★★★★★ εξαιρετικό

CINEMA

Του ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ

Ο Ντουέιν Τζόνσον στην ταινία του Μπεν Σάφντι, ο οποίος βραβεύθηκε για τη σκηνοθεσία του στο Φεστιβάλ της Βενετίας, πραγματοποιεί την καλύτερη ερμηνεία της καριέρας του.

Η κατάρρευση
ενός θρύλου

Η ιστορία του πρωταθλητή του MMA, Μαρκ Κερ

Αργυρός Λέων σκηνοθεσίας στο πρόσφατο Φεστιβάλ Βενετίας για τον Μπένι Σάφντι, ο οποίος κάνει το solo ντεμπούτο του με τη βιογραφία ενός θρύλου των μεικτών πολεμικών τεχνών (MMA). Ένας άλλος θρύλος – του wrestling–, ο Ντουέιν «The Rock» Τζόνσον, υποδύεται τον Μαρκ Κερ, ο οποίος στα μέσα της δεκαετίας του 1990 άρχισε να διακρίνεται στον χώρο του MMA και να κυριαρχεί σε αγώνες σε Αμερική και Ιαπωνία. Η εξάρτησή του ωστόσο από τα οπιοειδή θα εκτροχιάσει την καριέρα του και θα βάλει σε δοκιμασία τη σχέση με την αγαπημένη του, Ντον (Έμιλι Μπλαντ), και τον κολλητό-συναθλητή του, Ράιαν Μπένιτερ (Μαρκ Κόουλμαν).

Ο Μπένι Σάφντι σκηνοθετεί σε γρήγορους ρυθμούς, παντρεύοντας αποτελεσματικά τις σκηνές εντός ρινγκ με όσα παρακολουθούμε να συμβαίνουν στην προσωπική ζωή του πρωταγωνιστή. Ο τελευταίος, πονέρος ενός

αθλήματος που σήμερα μετράει εκατομμύρια πιστούς ακολούθους σε όλο τον πλανήτη, είναι ένας ήρωας ανθρώπινος και ρεαλιστικός. Αν και κάτι τέτοιο μοιάζει οξύμωρο δίπλα στην εικόνα του Τζόνσον, ο οποίος έχει φανερά διαφορετική σωματοδομή από τους σχετικά «στεγνούς» μαχητές του MMA, η συνολική του απεικόνιση είναι αυτή της θνητότητας.

Ηττα από τις ουσίες

Όσο βέβαια ο Κερ συνεχίζει να συντρίβει τους αντιπάλους του μέσα στο ρινγκ μοιάζει ανίκητος – αντιθέτως όταν θα έρθουν κάποιες ήττες, μαζί με τη συνακόλουθη ψυχολογική πτώση, τον πρώτο λόγο αναλαμβάνουν οι ουσίες, με εντελώς απρόβλεπτα αποτελέσματα. Η συνήθως κομψή και αριστοκρατική Έμιλι Μπλαντ μεταμορφώνεται εδώ για να παίξει την πληθωρική φιλενάδα του Κερ. Οι δυο τους μοιράζονται μερικές συγκινητικές αλλά και κάποιες μεγάλης έντασης σκηνές, με την

πιο αξιοσημείωτη να περιλαμβάνει άφθονο σκορπισμένο φαγητό, ένα όπλο και μια εσωτερική πόρτα, την οποία διαλύει σαν τσόφλι από αυγό ο μαινόμενος «The Rock».

Πέρα από όλα αυτά πάντως, το καλοφτιαγμένο φιλμ του Σάφντι δεν περνάει στο επόμενο επίπεδο, όπως έκανε π.χ. το παρόμοιας υφής «The Wrestler» του Ντάρεν Αρονόφσκι. Είτε μιλάμε για το πεδίο της κοινωνικής παρατήρησης, είτε για το θέμα του εθισμού, ως επί το πλείστον εδώ μένουμε στην επιφάνεια ή περιοριζόμαστε σε μια συμβατική προσέγγιση, χαρακτηριστική λιγότερο τολμηρών ταινιών.

Όσο για τον Ντουέιν Τζόνσον, η συγκεκριμένη ερμηνεία είναι σίγουρα η πιο απαιτητική και ταυτόχρονα η πιο επιτυχημένη της καριέρας του, δίχως αυτό να σημαίνει ότι (θα έπρεπε να) είναι αρκετά για να τον οδηγήσει μέχρι τις κορυφαίες βραβεύσεις της σεζόν.

HOME CINEMA

Ιρλανδία, μπίρα και λίγο... «Peaky Blinders»

Ο οίκος των Γκίνες

ΔΡΑΜΑ ΕΠΟΧΗΣ (2025)

Δημιουργός: Στίβεν Νάιτ

Ερμηνείες: Τζέιμς Νόρτον, Αντονι Μπάλ

Ιντριγκες, έρωτες και προδοσίες στην Ιρλανδία, στα τέλη του 19ου αιώνα, μέσα από την ιστορία του «Οίκου των Γκίνες».

Η «Ρίτα» είναι μια αθώα παιδική ματιά στην ενδοοικογενειακή βία στην Ισπανία της δεκαετίας του '80.

καταγραφεί οπτικά, αλλά ελάχιστα έχει ηχογραφηθεί. Συνεπώς είναι πολλαπλά ενδιαφέρον ότι πρόσφατα η Ντόιτσε Γκράμοφον αποφάσισε να επενδύσει σε μια ηχογράφηση της και όχι σε ένα ακόμα dvd.

Βέβαια, δεν πρόκειται για ηχογράφηση σε στούντιο, αλλά για καταγραφή συναυλιακών παραστάσεων που πραγματοποιήθηκαν στο Parco della Musica της Ρώμης τον Οκτώβριο του 2024. Επομένως διασφαλίζεται η ροή παράστασης μπροστά σε κοινό, γεγονός που διευκολύνει τους τραγουδιστές να μπουν καλύτερα στον ρόλο τους. Για την περίπτωση, επιλέχθηκαν δύο άνδρες πρωταγωνιστές γνωστοί και καταξιωμένοι για τις ερμηνείες τους στους συγκεκριμένους ρόλους. Ο Γάλλος βαρύτονος Λιντοβίκ Τεζιέ αποδίδει με πλήθος αποχρώσεων τον αποκρουστικό αρχηγό της αστυνομίας Σκάρπια. Αποφεύγει το σύνθημα γελοιογραφικό σκίτσο και δημιουργεί ένα χαρακτήρα που, παρά τις υπερβολές, γίνεται πιστευτός. Πιο παραδοσιακός ως προς την αισθητική, ο χιλιανός καταγωγής Αμερικανός τενόρος Τζόνθαν Τέτελμαν

Blinders», μεταφέροντάς την στο ιδιαίτερο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της Ιρλανδίας και της... μπίρας. Ο κύκλος των οκτώ επεισοδίων αναφέρεται, φυσικά, στο θέμα της ιρλανδέζικης ανεξαρτησίας, όμως αυτό που κυριαρχεί εδώ είναι οι ίντριγκες και οι κόντρες, ο έρωτας, η προδοσία και οι παγίδες, όλα επενδεδυμένα με εξαιρετικές –ηλεκτρισμένες και μπουσικές επιλογές.

Ρίτα ★★

ΔΡΑΜΑ (2024), 94΄

Σκηνοθεσία: Παθ Βέγκα

Ερμηνείες: Σοφία Αγεπούθ, Παθ Βέγκα

Από την πλατφόρμα του Cinoβο επιλέγουμε την πρώτη σκηνοθετική δουλειά της καταξιωμένης Ισπανίδας ηθοποιού Παθ Βέγκα, η οποία περνάει πίσω από την κάμερα για ένα φιλμ που αναδεικνύει το ζήτημα της ενδοοικογενειακής βί-

ας, χρησιμοποιώντας το παιδικό βλέμμα για να το πετύχει. Σεβίλλη, καλοκαίρι του 1984. Καθώς ολοκληρώνει η χώρα ζει στον πυρετό του ποδοσφαιρικού Euro, η επτάχρονη Ρίτα ονειρεύεται να πάει στην παραλία. Στο σπίτι, ωστόσο, φόβος είναι η θέληση του πατέρα, ο οποίος δεν συμμερίζεται τις δικές της ανάγκες, αλλά ούτε και της μητέρας της, την οποία κακοποιεί. Η Βέγκα χαμηλώνει έξυπνα την κάμερα στο ύψος των ματιών της νεαρής πρωταγωνίστριας, η οποία με τη σειρά της προσφέρει την αθωότητα ενός βλέμματος που μόλις αρχίζει να αποκρυπτογραφεί τον κόσμο γύρω του. Το θέμα της ταινίας είναι προφανώς η κακοποίηση και η γυναικεία εμπειρία γενικότερα, αν και η αντιμετώπιση του μοιάζει ανά στιγμές σχηματική, ενώ ο συμβολισμός του –κατά τα άλλα συνταρακτικού– φινάλε μάλλον μπερδεύει τον θεατή.

Τεχνικολόρ παράδεισος

Ο Κώστας Μπέζος δεν πήγε ποτέ στη Χονολουλού, ταξίδευε όμως εκεί με τα τραγούδια του

Του ΣΠΗΛΙΟΥ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ

«Πολύπλευρη καλλιτεχνική φύση: σκιτσογράφος, ποιητής, συνθέτης, κιθαριστής, τραγουδιστής, ηθοποίος, επιθεωρησιογράφος, πεζογράφος. Και σ' όλ' αυτά είχε λεπτό γούστο και πνεύμα και στα περισσότερα αναγνωρισμένο талант. Ως κιθαριστής ήτανε μαέστρος κι ως τραγουδιστής περίφημος για τη λεπτή του τέχνη και το αληθινό αίσθημα».

Αυτά ήταν μόνο λίγα από τα πολλά ένθερμα λόγια που έγραψε ο Κώστας Βάρναλης στον επικήδειο που δημοσίευσε η εφημερίδα «Πρώια» στις 16/1/1943, για τον φίλο και συνάδελφό του Κώστα Μπέζο, ο οποίος είχε πεθάνει δύο ημέρες νωρίτερα, από φυματίωση.

Ο Κώστας Μπέζος ήταν όλα αυτά – και μερικά ακόμη. Εζησε μόνον 38 χρόνια, αλλά πρόλαβε να ρουφήξει το μεδούλι της ζωής, κάνοντας τα πάντα με το δικό του μοναδικό τρόπο, σε μια εποχή που οι ιδιορρυθμίες δεν γίνονταν εύκολα αποδεκτές. Για χρόνια, η ζωή και το έργο του εί-

χαν ξεχαστεί παντελώς και ελάχιστες αναφορές γίνονταν στο όνομά του. Από όλα τα μέρη του κόσμου, η αναδρομική αναγνώριση ξεκίνησε από το Ορεγκον των ΗΠΑ το 2015: Μία μικρή δισκογραφική εταιρεία, η Olvido Records, επιμελήθηκε μια συλλογή με τίτλο «The Jail's A Fine School» (Η φυλακή είναι καλό σχολείο), που περιείχε δώδεκα ρεμπέτικα τραγούδια ενός καλλιτέχνη με το όνομα Α. Κωστής, ηχογραφημένα τη διετία 1930-1931. Η ανταπόκριση υπήρξε παράπνω από ικανοποιητική και δύο χρόνια αργότερα ακολούθησε μία ακόμη πιο επιτυχημένη συλλογή, αυτή τη φορά «χρωμένη» στο σχήμα Kostas Bezos And The White Birds.

Χαβάγιες και ρεμπέτικα

Ο Α. Κωστής και ο Κώστας Μπέζος ήταν το ίδιο πρόσωπο, παρόλο που ο ήχος του δεύτερου δίσκου ελάχιστα κοινά είχε με το ρεμπέτικο. Μαζί με τα Ασπρα Πουλιά ο Μπέζος έπαιζε «χαβάγιες», ένα μουσικό ιδίωμα που όχι μόνον ξεχάστηκε αμέ-

σως μετά τα μαύρα χρόνια της Κατοχής, αλλά κανονικά δεν θα έπρεπε να είχε υπάρξει ποτέ.

Σκεφτείτε το: η ακουστική μουσική της Χαβάης, από τα τέλη του 19ου αιώνα, που είχε στο μεταξύ κατακτήσει την Αμερική, με αυτές τις περίεργες κιθάρες που οι μουσικοί ακουμπούσαν ξαπλωτά στα γόνατά τους και έπαιζαν με δαχτυλίδια στο ένα χέρι και μια ατσάλινη ράβδο στο άλλο, στίχοι που δεν έβγαζαν πάντοτε νόημα, αναφορές σε έναν παράδεισο που κανείς Έλληνας δεν είχε επισκεφθεί, διανοημένη με στοιχεία φοξ τροτ, σερενάτας, ταγκό, επτανησιακής καντάδας και στοιχεία χιουμοριστικού βαριετέ με μια μικρή δόση ρεμπέτικου... από πού και ως πού έφτασε να γίνει τόσο δημοφιλής μεσοπολεμικά, με αποτέλεσμα να ξεπηδούν σχήματα σε διάφορες πόλεις της χώρας και, τα καλύτερα εξ αυτών, να περιodeύουν εντός και εκτός Ελλάδος; Και όμως αυτό ακριβώς συνέβη τότε, και μπορεί ο Μπέζος να μην ήταν ο καλύτερος μουσικός του είδους, το σχήμα των

Ασπρων Πουλιών όμως ήταν το πιο συνεπές και επαγγελματικό από όλα.

Πολύπλευρο ταλέντο

Ο Μπέζος εργάστηκε αρχικά ως θεατρικός σκηνογράφος, αλλά το χάρισμά του στο σχέδιο (είχε ολοκληρώσει έναν κύκλο σπουδών στη Σχολή Καλών Τεχνών) τον οδήγησε βιοποριστικά στα σκίτσα και στις γελοιογραφίες για λογαριασμό γνωστών εφημερίδων της εποχής, ενώ σε αρκετές εξ αυτών, της «Καθημερινής» συμπεριλαμβανομένης, έγραψε και χρονογραφήματα.

Σύμφωνα με όλες τις μαρτυρίες, εντούτοις, σπανίως έβρισκε ενδιαφέρον σε αυτές τις εργασίες και ακόμη σπανιότερα φοσιωνόταν σε αυτές. Αντιθέτως, αυτά που τον γοήτευαν περισσότερο ήταν η νυχτερινή ζωή («Τρεις το πρωί. Βαδίζω άσκοπα στους δρόμους, μαθημένος χρόνια ολόκερα στο ξενύχτι, έτσι, χωρίς κανένα λόγο, έτσι για να ξενυχτήσω... Κοιτάζω το ρολόι έτσι επιπόλαια, γιατί ποτέ δεν μ' ενδιέφερε η ώρα. Οποτε νυ-

στάζω, πάω και κοιμάμαι») και τα ταξίδια – γι' αυτό και αποζητούσε να περιοδεύει με την κιθάρα του και να παίζει σε όποιο κέντρο, στην επαρχία ή εκτός Ελλάδος, ήταν πρόθυμο να τον φιλοξενήσει: είτε μόνος του, είτε με τα Ασπρα Πουλιά, είτε με άλλα σχήματα, ο Μπέζος γύρισε όλη τη χώρα αλλά έφτασε και μέχρι την Αίγυπτο, τη Βηρυτό, την Κωνσταντινούπολη, την Κροατία, τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, την Κύπρο.

Φυσικά δεν πήγε ποτέ στη Χονολουλού, στην Κούβα ή στην Παραγουάη – αυτό όμως δεν τον εμπόδισε να τραγουδά γι' αυτά τα μέρη και μάλιστα πειστικά, μεταφέροντας τον ακροατή σε εξωτικούς παραδείσους που ουσιαστικά δεν υπήρχαν, αλλά αρκούσε ένα τρίλεπτο τραγούδι για να σε κάνει να πιστέψεις ότι σε ονειρεμένες παραλίες που το φεγγάρι δεν χανόταν ποτέ από τον ουρανό, οι άνδρες απλώς κρατάνε τα γιουκαλίλι τους και οι γυναίκες περιφέρονται ημίγυμνες φορώντας γιρλάντες από λουλούδια.

Ανακάλυψη στις ΗΠΑ

Τα προπολεμικά ρεμπέτικα του άλμπουμ «The Jail's A Fine School» (Olvido Records, 2015) και η συλλογή «Kostas Bezos And The White Birds» (2017) έφεραν ξανά στο φως έναν σπουδαίο καλλιτέχνη.

Τα Ασπρα Πουλιά, το πιο συνεπές και επαγγελματικό συγκρότημα του «χαβανέζικου» είδους στην εποχή του (1937). Δεξιά επάνω, ο Κώστας Μπέζος με την τραγουδίστρια Λουντιάνα στην Πάτρα, τον Οκτώβριο του 1934 και κάτω, το εξώφυλλο του βιβλίου του Δημήτρη Κούρτη.

Νυχτερινός τύπος

Ο Μπέζος εργάστηκε αρχικά ως σκηνογράφος, έκανε και γελοιογραφίες σε εφημερίδες, έγραψε χρονογραφήματα και επιθεωρήσεις, εντούτοις, τον γοήτευαν περισσότερο η νυχτερινή ζωή και τα ταξίδια.

Αττίκ, Πολυμέρης, Παπαϊωάννου και Ζοζεφίν Μπέικερ

Για μία ολόκληρη δεκαετία, ο κοινωνιολόγος Δημήτρης Κούρτης, έχοντας ξεκινήσει την έρευνά του για λογαριασμό της Olvido Records, βάληκε να συγκεντρώσει περισσότερα στοιχεία για τη ζωή και το έργο του Μπέζου. Ηρθε σε επαφή με συγγενείς του εν ζωή (ο τραγουδιστής Θάνας Καλλιρίης είναι μακρινός ανιψιός του), μάζεψε φωτογραφίες, εντόπισε κείμενα, συνέλεξε στοιχεία που του επέτρεπαν ασφαλή συμπεράσματα και παρουσιάζει το αποτέλεσμα αυτών των κόπων στο υπέροχο βιβλίο «Πάμε στη Χονολουλού: Κώστας Μπέζος 1905-1943» (εκδόσεις Αίολος).

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου ο συγγραφέας μάς βάζει στο πλαίσιο της εποχής, εξηγεί τα πάντα για τη χαβανέζικη μουσική και το ιδίωμα «χαβάγιες», και κατα-

γράφει όλη τη γνωστή βιογραφία του Μπέζου.

Στο δεύτερο, παραθέτει όλα τα προαναφερθέντα κείμενα από τις εφημερίδες: οδοιπορικά, χιουμοριστικές περιγραφές, ανατριχιαστικές εμπειρίες, μια υπέροχη ανάλυση του φαινομένου «Καραγκιόζης» και πολλά ακόμη, απλά και όμορφα γραμμένα, που μας γυρίζουν σχεδόν 100 χρόνια πίσω, στην εποχή που όλα ήταν ασπρόμαυρα για εμάς που τα φανταζόμαστε, αλλά πολύχρωμα για εκείνους που τα έζησαν. Και ο Μπέζος, αν μη τι άλλο, έζησε κάθε λεπτό: «Μ' ένα σκοπό ξεκίνησα από την Αθήνα εδώ και τρία χρόνια, να μάθω την Ελλάδα απ' όλες τις πλευρές της. Κι όποιος έχει αντίρρηση πως η Ελλάδα είναι σκάρτη, έχει γελαστεί... Η Ελλάς ένα ταμπλό ζωγράφισε με

αδρές και θετικές κραγιονιές στο μυαλό μου: βουνίσιο μεγαλείο και πλέρια πρασινάδα τυλιγμένα στο διάφανο και παστρικό ατλάζι του ελληνικού ουρανού. Αυτό είναι το πρώτο δώρο που δίνει το περιφρονημένο κράτος μας σ' εκείνον που θα μοιράσει τη ζωή του μαζί του. Είμαι ευχαριστημένος αληθινά γιατί κατορθώνω να χαρεί η ψυχή μου τα δώρα της πατρίδας μου...».

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος του βιβλίου, διαβάζουμε κείμενα που έγραψαν τρίτοι για τον Μπέζο. Ανάμεσα σε όλα αυτά, δεκάδες φωτογραφίες, αφίσες της εποχής, αποκόμματα εφημερίδων, σκίτσα του ίδιου και η πλήρης δισκογραφική παραγωγή του, με δεκάδες δίσκους 78 στρωφών.

Δεν είναι τυχαίο που το βιβλίο γνώρισε ανταπόκριση από το κοι-

νό αυτό το καλοκαίρι – όλοι έχουν κάτι που θα τους αγγίξει εδώ μέσα: οι νεότεροι εκτιμούν την μορφή του Μπέζου που δεν ακολουθούσε την πεπατημένη, υπήρξε σπάταλος, πιθανότατα χρήστης απαγορευμένων ουσιών και θιασώτης της νύκτας. Οι μανιόδεις με τη μουσική θα διαβάσουν εδώ τη σύνδεση του Μπέζου με τον Αττίκ, τη Δανάη Στρατηγούλου, τη Ζοζεφίν Μπέικερ, τον Γιάννη Παπαϊωάννου, τον Μανώλη Χιώτη, τον Φώτη Πολυμέρη κ.ά. Όσοι αρέσκονται σε ταξίδια στο αθηναϊκό παρελθόν, θα διαβάσουν για τα μαγαζιά που κάθε βράδυ φιλοξενούσαν τη μεσαία και ανώτερη τάξη της πόλης, για εξωτικές χορεύτριες, για τον υπνωτιστή Δόκτορα Μόρσου, για ξεχασμένες τραγουδίστριες με ονόματα όπως Λουντιάνα, Κούλα

Γκιουζέπε, Δώρα Βος, Κόκα Δεσαλέρμο, Εμψυ Αλμπάρ. Εκείνοι που προτιμούν τα πιο παράδοξα, θα διαβάσουν για τη συναυλία του Μπέζου σε μια έπαυλη... γυμνιστών στο Παλαιό Φάληρο και τις αναμνήσεις του από φυλακές, οίκους ανοχής και κακόφημα επαρχιακά καμπαρέ. Και αν κάποιος αδιαφορεί για όλα αυτά, τον περιμένει μια μοναδική ιστορία, στην οποία εντάσσονται όλα τα παραπάνω. Του ανθρώπου που, όπως έγραψε στον επικήδειό της η «Βραδυνή», υπήρξε «ένας ρομαντικός και ταυτόχρονα ένας σατιρικός, ένας νοσταλγός και μαζί ένας μοντέρνος. Αισθηματίας αδιόρθωτος, μοπέμ γραφικός, ακούραστος, γλεντοκόπος, ερωτόληπτος, κυριαρχημένος από τις εμπνεύσεις της στιγμής, λάρνης παθολογικός του ωραίου».

Το βιβλίο «Πάμε στη Χονολουλού, Κώστας Μπέζος 1905-1943» κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Αίολος και συνοδεύεται από cd με 24 δυσέυρετες ηχογραφήσεις του Κώστα Μπέζου.

COCKTAIL
INGREDIENTS BY

CONTACTLESS
PAYMENTS BY

EVENT
SUPPORTER

